44 - SAHABE (Radiyallahu anh)'ÜN FAZILETLERI BAHSI
1- Ebu Bekri Siddiki (Radiyallahu anh) 'in Faziletlerinden Bir Bab
2- Ömer (Radiyallahu anh) Faziletlerine Dair Bir Bab
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:
3- Osman B. Affan (Radiyallahü anh) 'in Faziletlerine Dair Bir Bab
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:
4- Ali B. Ebi Talib (Radivallahü anh)in Faziletlerine Dair Bir Bab
Bu Hadisden Çikiarilan Hüümler:
5- Sa'd b, Ebi Vakkas (Radiyallahû anh)'in Fazileti Hakkinda Bir Bab
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:
Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:
6- Talha Ile Zübeyr (Radiyallahu anh) 'nin Faziletlerine Dair Bir Bab
7- Ebü Ubeyde b. Cerrah (Radiyaliahu anh) 'nin Faziletleri Babi
8- Hasan'la Hüseyin (Radhallam anhûma) 'nin Faziletleri Babi
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:
9- Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in Ehl-i Beytinin Faziletleri Babi
10- Zeyd b. Harise Ile Üsame b. Zeyd (Radiyallahu anhüma) 'nin Faziletleri Babi
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:
11- Abdullah b. Ca'fer (Radiyallahû anhüma) 'in Faziletleri Babi
12- Ümmü'l-Mü'minin Hadice (Radiyallahû anhûma) 'nin Faziletleri Babi
13- Aise (Radiyallahü anhâ) 'nin Fazileti Hakkinda Bir Bab
Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:
14- Ümmü Zer Hadisinin Zikri Babi
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:
15- Fatime Binti Nebi (Aleyhisselâm)'in Faziletleri Babi
Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:
16- Ümmü'l-Mü'minin Ümmü Seleme (Radiyallahü anha) 'nin Faziletlerinden Bir Bab
17- Ümmü'l-Mü'minin Zeyneb (Radiyallahü anha) 'nin Faziletlerinden Bir Bab
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler
18- Ümmü Eymen (Radiyallahu anha)'nin Faziletlerinden Bir Bab
Bu Hadis-i Serifden Su Hükümler Çikarilmistir:
19- Enes B. Malik'in Anne Ümmü Süleym Ile Bilal (Radiyalîahâ ânha)'in Faziletlerinden Bir Bab
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:
20- Ebu Talhate'l-Ensari (Radryaüahuanh)'in Faziletlerinden Bir Bab
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:
21- Bilal (Radiyallahu anha)'in Faziletlerine Dair Bir Bab
22- Abdullah B. Mes'ud Ile Annesi (Radiyallahu anha) Faziletlerinden Bir Bab
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:
23- Übey B. Ka'b ve Ensardan Bir Cemaat (Radiyallahu anhüm)'in Faziletlerinden Bir Bab
24- Said B. Muaz (Radiyallahu anh) 'in Faziletlerinden Bir Bab
25- Ebu Dücane Simak B. Harese (Radiyallahu anh)'in Faziletlerinden Bir Bab
26- Cabir'in Babasi Abdullah B. Amr B. Hiram (Radiyallahu anha)'in Faziletlerinden Bir Bab
27- Cüleybib Radiuallahu anh)'in Faziletlerinden Bir Bab
28- Ebu Zer (Radiyalhhu anh)'in Faziletlerinden Bir Bab
29- Cerir B. Abdillah (Radiyallahu anh)'in Faziletlerinden Bir Bab
Çikailan Hükümler:

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:
30- Abdullah B. Abbas (Radiyallahû anh) 'nin Faziletleri Babi
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:
31- Abdullah B. Ömer (Radiyallahu anhuma)'nin Faziletlerinden Bir Bab
Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:
32- Enes B. Malik (Radtyallahu arha)'in Faziletlerinden Bir Bab
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:
Hadisi Serif'den Çikarilan Hükümler:
33 - Abdullah B. Selam (Radiyallahu anh) 'in Faziletlerinden Bir Bab
34 - Hassan B. Sait (Radiyallahu anh)in Faziletleri Babi
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:
35- Ebu H hüreyrete'd-Devsi(Radiyallahu anh) Faziletlerinden Bir Bab
36- Bedir Gazilerinin (Radiyallahu anhüm) Faziletlerinden Bir Bab ve Hatib b. Ebi Beltea Kissasi
Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:
37- Ashab-i Secerenin Yani Bey'at-i Ridvan'da Bulunanlarin (Radiyallahu anhüm) Faziletlerinden Bir Bab
38- Ebü Musa'l-Es'ari Ile Ebü Âmiri Es'ari (Radiyallahû anhüma) 'in Faziletlerinden Bir Bab
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler :
39- Es'arillerin (Radiyallahu anhiim) Faziletlerinden Bir Bab
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler :
40- Ebü Süfyan b. Harb (Radiyaüahu anh) 'in Faziletlerinden Bir Bab
41- Ca'er b. Ebi Talib Île Esma Binti Umeys'in ve Gemilerindekilerin (Radiyallahu anhüm) Faziletlerinden Bir Bab
42 - Selman, Suhayb ve Bilal (RadiyaHahû anhûm)'ün Faziletlerinden Bir Bab
43- Ensar (Radiyalîahu anhüm) 'ün Faziletlerinden Bir Bab
44- Ensar (Radiyallahu anhüm) 'ün Hanelerinin En Hayirlisi Hakkinda Bir Bab
Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:
45- Ensar (Radiyallahu anhüm) Ile Güzel Geçinme Hususunda Bir Bab
46- Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Sellem)'in Gifar ve Eslem Kabilelerine Duasi Babi
47- Gifar, Eslem, Cüheyne, Esca Müzeyne, Temim, Devs ve Tayyi' Kabilelerinin Faziletlerinden Bir Bab
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:
48- Insanlarin En Hayirlilari Babi
49- Kureys Kadinlarinin Faziletlerine Dair Bir Bab
50- Peygamber (Sallailahu Aleyhi ve Sellem) 'in Ashabi (Radiyallahu anhüm) Arasinda Kardeslik Akdetmesi Babi
51- Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) 'in Bekasi Ashabi Için Emniyet, Ashabinin Bekasi da Ümmet Için Emniyet Oldugunu Beyan Babi
52- Sahabenin Fazileti, Sonra Onlarin Ardindan Gelenlerin, Sonra Onlarin Ardindan Gelenlerin Faziletleri Babi
53- Peygamber (Sallaîlahii Aleyhi ve Sellem)in : «Hiç Bir Yüz Sene Gelmez ki, Yeryüzünde Bugün Dogan Bir Kimse Kalsin» Hadisi Babi
54- Sahabe (Radiyallahu anhüm)'e Sövmenin Haram Kilinmasi Babi
55- Üveysü'l-Karani (Radiyailahü anh) 'in Faziletlerinden Bir Bab
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:
56- Peygamber (SatlallahU Aleyhi ve Sellem) 'in Misirlilar Hakkindaki Vasiyyeti Babi

57- Umanlilarin Fazileti Babi
58- Sakif'in Yalancisinin ve Onu Helak Edenin Beyani Babi
Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:
59- Acemlerin Fazileti Babi
60- Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in : «Insanlar, Içlerinde Binilecek Bir Tane Bulamadigin Yüz Deve Gibidir.» Hadisi Babi

44 - SAHABE (Radiyallahu anh)'ÜN FAZILETLERI BAHSI

1- Ebu Bekri Siddiki (Radiyallahu anh) 'in Faziletlerinden Bir Bab

1- (2381) Bana Züheyr b. Harb ile Abd b. Humeyd ve Abdullah b. Abdirrahman Ed-Dârimî rivayet ettiler. Abdullah: Ahberana; ötekiler ise Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Habbân b. Hilal rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hemmâm rivayet etti. (Dedi ki) : BIie Sabit rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Enes b. Mâlik rivayet etti. Ona da Ebû Bekr'i Siddîk rivayet etmis. Ebû Bekr söyle demis: Bii magarada iken baslarimizin üzerinde müsriklerin ayaklarini gördüm. Ve :
— Yâ Resûlallah! Birisi ayaklarina baksa; ayaklarinin altinda bizi görecek! dedim.
«Yâ Ebâ Bekr, üçüncüsü Allah olan iki kisiyi sen ne zannediyorsun!» buyurdular.
Bu hadîsi Buhari «Kitâbu-Fadâili-Eshab» ile «Hicret, bahsinden; Tirmizî «Tefsîr»'de tahric etmislerdir.
Iki kisiden murad Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) île Hz. Ebû Bekr, üçüncüsü de Allah'in kudret ve yardimidir. Hadîsin bir rivayetinde :
«Sus yâ Ebâ Bekir! iki kisi; üçüncüsü Allah!» buyurulmustur. Bu hadîsin mübtedasi mahzufdur. Cümle: Biz iki kisiyiz, Allah bu iki kisiye yardimcidir, takdirindedir.
Imam Kbû Abdullah El-Mâziri diyor ki : «Ulernâ sahabenin birbirlerinden üstün çikarilmasi hususunda ihtilâf etmislerdir. Bir taife : Biz fark yapmayiz, bilâkis bundan çekiniriz, demis; cumhur farka kail olmuslardir. Sonra ihtilâf etmisler; Ehl-i Sünnet: Sahabenin ef-dali Ebû Bekr-i Siddîk 'dir demis; Hattâbî'ye onlarin efdali Ömer b. Hattâb 'dir iddiasinda bulunmus; Kâvendiyye firkasi Abbâs'in hepsinden efdal oldugunu söylemis, Sîiler ise bunun Hz. A1i olduguna kail olmuslardir. Ehl-i sünnet, sahabenin en faziletlisi Ebû Bekr, ondan sonra Ömer olduguna ittifak etmis; bunlarin cumhuru ondan sonra Osman, daha sonra A1i geldigini söylemislerdir. Küfe'li bâzi ehl-i sünnet âlimleri Ali'nin Osman'dan önce geldigini söylemislerse de, sahîh ve meshur olan Osman'in Ali 'den efdal sayümasidir.» Ebû Mansûr Bagdadî diyor ki: «Ulemâmiz bu tertib üzere dört halifenin, sahabenin eri faziletlileri olduguna, sonra cennetle müjdelenen on kisi, sonra Bedir gazileri, sonra Uhud gazileri, sonra Bey'ati Ridvan'da bulunanlarla ensardan her iki Akebe bey'atmda bulunan meziyet sahipleri ve keza sabikûnu evvelûn geldigine icma etmislerdir. Sabikûnu evvelûndan murad nü Müseyye b ile bir taifeye göre, iki kibleye dogru namaz kilmis olanlardir. Sa'bi'nin kavline göre Bey'atü'r-Uidvân'da bulunanlar Atâ üe Muhammed b. Ka'b'a göre de Bedir gazileridir.>
Kaadî Iyâz'm beyânina göre içlerinde Ibni Abdi1 -Berr de bulunan bir takim ulemâ Peygamber (Sallallahü A leyhi ve Sellem)in hayatinda vefat eden ashabin, onun hayatindan sonra sag kalanlardan daha faziletli oldugunu söylemislerdir. Fakat mutlak olan bu söz kabul görmemistir. Bu farkin kat'î olup olmadiginda hem zahire, hem bâtina göre mi, yoksa sadece zahire göre mi oldugunda ulemâ ihtilâf etmislerdir. Imam Ebû'l-Hasen El-Es'arî kat'î oldugunu söylemis r «Bunlar fazilet hususunda da halifelikleri tertibine göredir.» demistir. Ebu Bekri Bakillânî ise bu farkin kat'î degil, zannî ve içtihadi oldugunu söylemis, ulemanin bu fark hususundaki ihtilâfini zikretmistir.
Ulemâ Hz. Âise ile Hz. Hatic 'nin ve keza Âise ile Fâtma (Radiyaliahü anha)'mn hangisi efdal oldugunda da ihtilâf etmislerdir.
Nevevî diyor ki: «Osman (Radiyallahu anh) 'in halifeligi bilicma sahihtir. O mazlum -olarak sehid edilmis,

kendisini bir takim fasiklar öldürmüslerdir. Ashab-i kiram'dan onu öldürmeye istirak eden yoktur. Onu el-ayak takimi ve.kabilelerin en adî ve sefilleri öldürmüsler, Ashab-i kiramin mevcut olanlari bunlari defetmekten âciz kalmislardir. Nihayet reziller gurubu onu muhasara ederek öldürmüslerdir.
A1i (Raâiyallahu anh) 'a gelince onun hilâfeti bilicma sahihtir. Kendi zamaninda Halife o idi. Baskasinin hilâfet hakki yoktu.
Muâviye (Radiyallahu anh) ise âdil, fâzil ve necib Ashab-i kirâm-dandir.
Olup biten harplere gelince : Bu harpler sebebiyle her taifede bir süphe hâsil olmustu ki, bu süphe sebebiyle her taife kendinin dogru hareket ettigine inaniyordu. Ashabin hepsi âdildirler. Allah-onlardan razi olsun. Harblerinde ve sâirede ise tevilcidirler. Bu te'vilcilik onlardan hiç birini adaletten çikarmamistir. Çünkü onlar müctahiddirler. Ictihadi bir takim meselelerde ihtilâf etmislerdir. Nitekim onlardan sonra gelen müctehidler de kan ve sâire meselelerinde ihtilâf etmislerdir. Bundan, onlardan herhangi birinin eksik tarafli olmasi lâzim gelmez.
Bilmis ol ki, bu harblerin sebebi, dâvalarin siddetle birbirine benzer olmasidir. Bundan dolayi ashabin icühadlari muhtelif olmus, kendileri üç kisma ayrilmislardir.
Bir kisma göre ictihad sayesinde hakkin bu tarafda oldugu, muhalifinin âsî sayildigi anlasilmistir. Bunlarin itikadina göre âsî ve bâgi olan muhalifle harbetmek vâcibdir. Onlar da bunu yapmistir...
Ikinci kisim birincilerin tam aksinedir. Onlar da ictihad sayesinde hakkin karsi tarafda oldugunu anlamislardir. Binâenaleyh o tarafa yardim etmek vâcibdir.
Üçüncü kisim hiç bir tarafi tercih edemeyip hayrette kalanlar ve ne hüküm verecegini bilemeyenlerdir. Bunlar her iki firkadan uzak kalmislardir. Bu hareket onlar hakkinda vâcibdir. Çünkü: Bir müslümanin ölümü hakettigi anlasilmadikça üzerine hücum etmek helâl degildir. Bunlar iki tarafdan birinin tercih edilecegini ve hakkin onunla oldugunu anlasalar yardimdan geri kalmalari caiz olmazdi. Binâenaleyh hepsi mazurdurlar, Allah kendilerinden razi olsun. Bundan dolayidir ki, Ehl-i Hak ve icmâina îtimad olunan ulemâ bu zevatin sahitliklerinin ve rivayetlerinin kabulüne, adaletlerinin kemâline ittifak etmislerdir.
Hadîs-i serîf Peygamber (Sallalahü Aleyhi ve Sellem) Efendimizin bu kadar tehlikeli bir anda bile sonsuz tevekkül sahibi olduguna ve Hz. Ebû B e k r 'in faziletine delildir.

2- (2382) Bize Abdullah b. Ca'fer b. Yahya b. Hâlid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'n rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mâlik, Ebû'n-Nadr'-dan, o da Ubeyd b. Huneyn'den, o da Ebû Saîd'den naklen rivayet etti ki, Resûlüllah (Sailailahü A leyhi ve Sellem) minberin üzerine oturarak söyle buyurmus :
«BIr kul ki, Allah kendisini dünya nimetlerini vermekle kendi nezdin-dekiler arasinda muhayyer birakmis, o da onun nezdindekileri seçmistir.» Bunun' üzerine Ebû Bekr aglamis ve aglamis. Sonra sunu söylemis ;
— Sana babalarimizi, annelerimizi feda ettik.
Ebû Saîd demis ki, muhayyer birakilan Resûlüllah (Sailailahü Aleyhi ve Sellem) idi. Ebû Bekr de onu en iyi bilenimiz idi.
Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) söyle buyurdular:
«Süphesiz ki, bana mati ve sohbeti hususunda insanlarin en cömerdi Ebû Bekr'dir. Ben dost ittihaz edecek olsaydim mutlaka Ebû Bekr'i dost ittihaz ederdim. Lâkin din kardesligi (efdaldir).
Mescidde Ebû Bekr'in kapisindan [1] baska hiç bir kapi birakilmiyacaktir.»

(...) Bize Saîd b. Maiisûr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Füleyh b. Süleyman, SâlIm'den, o da Ebû'n-Nadr'dan, o da Ubeyd b. Huneyn ile Büsr b. Saîd'den, onlar da Ebû Said-i Hudrî'den naklen rivayet etti. SÖyle demis : Resûlüllah (Sailailahü Aleyhi ve Sellem) bir gün hutbe okudu...
Râvi Mâlik'in hadîsi gibi rivayet etmistir.

3- (2383) Bize Muhammed h. Bessâr El-Abdî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti.

(Dedi ki) : Bize Su'he, Ismail b. Recâ'dan rivayet etti. (Demis ki) : Ben Abdullah b. Ebî'l-Hüzeyli Ebû'l-Ahvas'dan naklen rivayet ederken dinledim. (Demis ki) : Ben Abdullah b. Mes'ud'u Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Selltem)den naklen rivayet eder. ken dinledim. Söyle buyurmuslar :
«Ben dost Ittihaz edecek olsam mutlaka Ebû Bekr'i dost ittihaz ederdim. Lâkin o benim kardesim ve arkadasimdir. Gerçekten Allah (Azze ve Celle) sahibinizi halil ittihaz etmistir.»

4- (...) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibni Bessâr rivayet ettiler. Lâfiz Ibni Müsennâ'nindir. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Ebû Ishâk'dan, o da Ebû'l-Ahvas'dan, o da Abdullah'dan, o da Peygamber (Sailailahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet etti ki, söyle buyurmuslar :
«Ben ümmetimden birini dost ittihaz edecek olsam; mutlaka Ebû Bekr'i ittihaz ederdim.»

5- (...) Bize yine Muhammed b. Müsennâ ile Ibni Bessâr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Abdürrahman rivayet etti. (Dedi ki) ; Bana Süfyân, Ebû Ishâk'dan, o da Ebû'I-Ahvas'dan, o da AbduIIah'dan naklen rivayet etti. H.
Bize Abd b. Humeyd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cafer b. Avn haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ebû Umeys, Ibnü Ebî Müleyke'den, o da Ahdullah'dan naklen haber verdi. (Söyle demis) : ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)
«Ben dost ittihaz edecek olsam, mutlaka Ibni Ebî Kuhafe'yi dost ittihaz ederdim!» buyurdular.

6- (...) Bize Osman b. Ebî Seyhe île Ziiheyr b. Harb ve Ishâk b. Ibrahim rivayet ettiler. Ishâk: Ahberana, ötekiler : Haddesena tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Cerir, Mugîre'den, o da Vâstf b. Hayyan'-dan, o da Abdullah b. Ebî'l-Hüzeyl'den, o da Ebû'l-Ahvâs'dan, o da Abdullah'dan, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'den naklen rivayet etti.
«Ben yeryüzü halkindan dost ittihaz edecek olsam mutlaka Ibni Ebî Kuhâfe'yi dost ittihaz ederdim. Lakin sîzin sahibiniz HaliMiah'dir.»buyurmuslar.

7- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Muâviye ile Veki' rivayet ettiler. H.
Bize Ishâk b. Ibrahim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerir haber verdi. H.
Bize Ibni Ebî Ömer dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân rivayet etti. Bu râvilerden hepsi A'mes'den rivayet etmislerdir. H.
Bize Muhammed b. Abdillah fe. Nümeyr ile Ebû Saîd EI-Esecc de rivayet ettiler. Lâfiz her ikisinindir. (Dediler ki) : Bize Veki' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize A'mes, Abdullah b. Mürra'dan, o da Ebû'l-Ahvâs'dan, o da AbduIIah'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem);
«Dikkat edin, ben her dostun dostlugundan beraet ediyorum. Ben dost ittihaz edecek olsaydim mutlaka Ebu Bekr'i dost ittihaz ederdim. Muhakkak sahibiniz HalIlullah'dir.» buyurdular.
Ebû Saîd rivayetini Buhârî «Menâkibu'l-Ensar» bahsinde tahric etmistir. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Ashabinin ne derece mütenebbih olup anlayacaklarini denemek için ismini söylemeyerek:
«Bir kul ki, Allah kendisini dünya nimetleri vermekle kendi nezdinde-kiler arasinda muhayyer birakmistir.» demis ve bununla Allah'in kendisini yasamakla ölmek arasinda muhayyer biraktigini, kendisinin de ölümü tercih ettigini anlatmak istemistir. Bu mânâyi Hz. Ebû Bekr derhal anlayarak aglamaya baslamis ve aglamasi dinecegi yerde gittikçe artmistir. Sana babalarimizi, annelerimizi feda ettik demesi Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in vefatinin yakin oldugunu anladigi içindir. Sair ashab-i kiram Peygamber (Sallailahü Aleyhi ve SeIlem) 'in maksadini anlayamamis; Ebû Bekr'in bu sözüne ve aglamasina sasmislardir. Bu husûsda, Buhari 'nin rivayetinde söyle denilmektedir : «Biz Ebû Bekr'e sastik, cemâat birbirlerine : Su seyhe bakin! Resûlüllah {Sallallah'ü Aleyhi ve Sellem) Allah'in kendisine dünya nimetleri vermesiyle kendi nez-dindekiler arasinda muhayyer biraktigi bir kulu haber veriyor, o ise: Sana babalarimizi, annelerimizi feda ettik, diyor! dediler.» Filhakika muhayyer birakilan kulun Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) oldugunu Hz. Ebû Bekr herkesten

önce anlamisti. Durmadan aglamasi bundandi.
Halil, yakin dost demektir. Kaadî Iyâz'm beyânina göre hailenin asli hücet, fakirlik ve inkita' mânâsina gelir. Halilullah'in mânâsi baska seylerden alâkasini kesip kendini Allah'a veren demektir. Bazilari hacetim yalniz Allah'dan bekleyen mânâsina geldigini söylemislerdir. Bu kelime: «Hille» ve «Hülle» sekillerinde de okunmustur. Bazilari bunun ihtisas mânâsina geldigini, digerleri safisini süzmek oldugunu söylemislerdir. Bu kelime esasen muhabbet ve sevgi manasinadir. Halil sevdiginden baskasina kalbinde yer kalmayan sevgili manâsina gelir, diyenler de vardir. Bazi hadîslerde Peygamfcer (Sallallahü Aleyhi ve Selietn) : «Ben Allah'in habIbiyim...» buyurmustur. Habib de sevgili demektir. Bundan dolayi kelâm ulemâsi habibin mi, yoksa haîîîin mi daha yüksek bir sevgi ifâde ettigi hususunda ihtilâfa düsmüslerdir. Bâzilari bu iki kelimenin ayni mânâya geldigini söylemis; bir takimlari habibin daha yüksek bir mânâ tasidigini, digerleri halilin ondan daha yüksek mânâ ifade ettigini söylemislerdir. Demislerdir ki: «ResûlüIIah (Sallaltahii Aleyhi ve Sellem):
«Lâkin sîzin sahibiniz Haliluilah'dir.» sözüyle kendisini kasdetmistir. Yâni: Ben ancak Allah'in haliliyim, demek istemistir. Su halde Halil, Habibden daha yakin sevgili mânâsina gelir. Çünkü bu hadîste Peygamber (Sallatlahü Aleyhi ve Setlem> kullardan hiç bir kimseyi halil ittihaz etmedigini bildirmektedir. Halbuki habiblik sifati yalniz Allah'a tahsis ettigi muhabbete mahsus degildir. Onun Hz. Hatice'ye, Âise'ye, Ebû Bekr'e, Üsâme'ye, onun babasi Zeyd'e, Hz. Fâtima'ya, ogullari Hasan ile Hüseyin'e ve diger zevata karsi muhabbeti vardi.» Maamafih mânâ itibariyle habibin halilden daha yüksek oldugunu söyleyenlerin sayisi daha fazladir.
Allah'in kulunu sevmesinden maksad, kendisine ibâdet ve tâat hususunda imkân vermesi, hidâyet ve rahmet buyurmasi, nice eltafma muvaffak kilmasidir. Kaadî Iyâz diyor ki: «Bu muhabbetin baslangicidir. Nihayeti ise kulun kalbinden perdeyi açmasidir. Tâ ki kul onu basireti ile görmeye baslar. Nitekim sahîh hadîste :
«Ben kulumu seversem artik kendisiyle gördügü gözü ben olurum... ilâh.» buyurulmustur.»
Hz. Ebû Hüreyre gibi bazi Ashab-i kiram Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) hakkinda «HalIlim» tâbirini kullanmislardir. Fakat bu tâbir inkita mânâsinda kullanildigi için, buradaki mânâya muhalif degildir. Sahâbinin her seyden alâkasini keserek kendini Peygamber {Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e adamasi güzel bir seydir. Halil kelimesinden maksadi da budur.

8- (2384) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid b. Abdillah, Hâlid'den, o da Ebû Osman'dan naklen haber verdi. (Demis ki) : Bana Amr b. As" haber verdi. ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)
Anir'i zati selâsil ordusuna kumandan göndermis. Amr söyle demis : Ona vararak:
— Sana insanlarin en sevimlisi kimdir? diye sordum.
«Âtse!» cevâbini verdi.
— Yâ erkeklerden? dedim. «Babasi!» buyurdu.
— Sonra kim?» dedim.
«Ömer!» buyurdu ve bir takim zevat saydi.
Bu hadîsi Buhârî «Fedâli ashao» ne «megmi» Tirmizî ile Nesâî «Menâkib»'de tahric etmislerdir, Zatu Selâsil: Sam tarafinda Benî Cüzam kabilesine ait bir sudur. Hicretin sekizinci yilinda burada müslümanlarla küffar harb' ettigi için vak'aya bu yerin ismi verilmistir. Mûte harbi bundan önce olmustur. ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Hz. Amr Ibni Âs'i ordu kumandani tayin etmisti. Halbuki ordunun içinde Hz. Ebû Bekr'le Ömer de vardi. Bunu görünce Hz. Amr b. Âs : Galiba beni ResûlüIIah {Sallallahü Aleyhi ve Sellem} daha çok seviyor; rütbe itibariyle bunlardan üstün tutuyor, diye düsünerek Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) hadîste zikri geçen suali sordu.
Hadîsin muhtelif rivayetlerinden anlasildigina göre Amr b. Âs kendisini söyler ümidiyle : «Ondan sonra kimi seviyorsun?» diye sormakta devam etmis, fakat Resûlülîah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) hep baskalarini söylemistir. Bunun üzerine Hz. Amr kendisine yakinda sira gelmeyecegini anlayarak sormaktan vazgeçmistir. Siyer ulemâsinin beyânlarina göre gerçekten o gün Hz. Amr 'dan daha üstün bir hayli Ashab-i kirani bulunmakta idi.

Nevevî : «Bu hadîs Hz. Ebû Bekr'le Ömer ve Âise'nin pek büyük fazilet sahibi olduklarini açikça göstermektedir. Bu hadîste Hz. Ebû Bekr'i, ondan sonra Ömer'i bütün sahabeden üstün kabul eden ehl-i sünnete açik delil vardir.» diyor.

9- (2385) Bana Hasan b. Alî El-Hulvâni rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ca'fer b. Avn, Ebû Umeys'den rivayet etti. Bize Abd b. Humeyd de rivayet etti. Lâfiz onundur. (Dedi ki) : Bize Ca'fer b. Avn haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ebû Umeys, Ibni Ebî Müley-ke'den naklen haber verdi. (Demis ki) : Ben Âise'den dinledim. Kendisine:
— Resulü!!ah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) yerine halife biraksa, bu zât kim oturdu? diye soruldu da:
— Ebû Bekr! dedi. Müteakiben kendisine :
— Ebû Bekr'den sonra kim? olurdu denildi:
— Ömer! cevâbini verdi. Sonra kendisine:
— Ömer'den sonra kim? dediler.
— Ebû Ubeyde b. Cerrah! Ve bunda karar kildi.
Görülüyor ki: Hz. Âise, Ebû Ubeyde de durmus, bir daha bir sey söylememistir. Nevevî diyor ki-: «Bu hadîs sahabenin icmai ile birlikte hilâfet için evvelâ Ebû Bekr'i, sonra Ömer'i hak sahibi gören Ehl-i Sünnetin delilidir. Yine bu hadîs gösteriyor ki Ebû Bekr'in halife olmasi, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)in nassan emriyle degil, Ashab-i kiramin icmai iledir. Eger ortada ona yahut baskasina ait bir emir bulunsaydi evvelâ ensarla diger ashab arasinda münazaa çikmazdi. Bu nassi belleyen hafiz da onu rivayet eder, ashab ona müracaatta bulunurlardi. Lâkin evvel emirde ensar münazaa etmislerdir. Ortada nassan bir emir de yoktur. Sonra Ebû Bekr'i halife seçmekte ittifak etmisler ve is yatismistir.
Siî1er'in Hz. A1i hakkinda emir vardir, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) onun halife olmasini vasiyet etmistir, seklindeki iddialari bâtildir. Bütün müslümanlarm ittifaki ile asilsizdir. Onlann dâvalarima bâtil olduguna Hz. Ali devrinden beri ittifak vardir. Kendilerini ilk yalanlayan: «Bizde su sahifeden baska bir sey yoktur...» diyerek Ali (Radiyaiîahuanh) olmustur. Onda bir emir olsaydi söylerdi. Böyle bir sey söyledi ise hiç bir zaman nakledilmemis, kendisine böyle bir, sey anan da olmamistir.»

10- (2386) Bana Abbad b. Musa rivayet etti, (Dedi ki) : Bize îbrâhim b. Sa'd rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam Muharomed b. Cübeyr b. Mutim den, o da babasindan naklen haber verdi ki : Bir kadin Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve SellemJ den bir sey istemis, o da kadina tekrar gelmesini emir buyurmus. Bunun üzerine kadin :
__ Yâ Resûlallah, ne buyurursun! Ya gelir de seni bulamazsam? demis.
__Râvi diyor ki: Babam herhalde kadin ölümü kastediyordu, dedi.
— Resûlüilah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'.
«Beni bulamazsan Ebû Bekr'e gidiver!» buyurmuslar.

(...) Bana bu hadîsi Haecâc b. Sâir de rivayet etti. (Dedi ki) : Ya'kub b. Ibrahim rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize babam, bahasindan rivayet etti. (Demis ki) : Bana Muhammed b. Cübeyr b. Mut!im hafcer verdi. Ona da babasi Cübeyr b. Mut'un haber vermis ki, kadinin biri Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e gelerek tir sey hususunda onunla konusmus. O da kadina bir sey verilmesini emretmis...
Râvi Abbâd b. Musa'nin hadîsi gibi rivayette bulunmustur.
Hafiz îbni Hacer, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den bir sey isteyen bu kadinin ismini bulamadigin! söylemistir. Peygamber (Sollallahü Aleyhi ve Sellerriy'in kadina tekrar gelmesini emir buyurmasi, yine bir sey vererek yardimda bulunmak içindir.
Nevevî diyor ki: «Bu hadîsde Hz. Ebû Bekr'in halife olacagina dâir bîr emir yoktur. Hadîs Allah Teâlâ'mn bildirdigi gaibi haber vermekten ibarettir.»

11- (2387) Bize Ubeydullah b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezîd b. Hânin rivayet etti. (Dedi ki) : Bize

Ibrahim, b. Sa'd haber verdi. (Dedi ki) : Bize Salih b. Keysan, Zührî'den, o da Urve'den, o da Âise'den naklen rivayet etti. Âise söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem} hastaliginda bana söyle buyurdu:
«Bana EbÛ Bekr'i ve kardesini çagir da bir yazi yazacagim. Çünkü ben bir arzukesin temenni etmesinden ve birinin : Ben daha lâyikim, demesinden korkarim. —Halbuki bunu Allah ve mü'minler kabul etmez.— Yalniz Ebû Bekr müstesna!»
Bu hadîsin son cümlesi muhtelif sekillerde rivayet olunmustur. Kaadî Iyâz: «Bu rivayetlerin en güzelidir.» demistir.
Hadîsten murad sudur : Kesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seltem) ölüm döseginde iken yerine bir halife birakmayi düsünmüs, bunun için en lâyik Ebû Bekr'i gördügünden oglu ile ikisini çagirtarak bu husûsdaki vasiyetini' yazdirmak istemistir. Buna sebep olarak da çikmasi melhuz olan nizâyi göstermis: «Çünkü ben halife olmaya hevesli *bir kimsenin, halife ben olacagim demesinden yahut birinin, bu hak benimdir diye iddia etmesinden korkarim. Böyle bir iddiaya Allah ve mü'minler razi degildir. Yalniz Ebû Bekr müstesna. Bu husûsda o hak iddia ederse, onu Allah da, mü'minler de kabul eder.» demistir.
Nevevî diyor ki: «Bu hadîsde Ebû Bekri Siddîk'm faziletine açik delil vardir. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) vefatindan sonra vuku bulacak bâzi seylere isaret buyurmus; müslümanlarm Ebû Bekr 'den baska kimsenin hilâfetini kabul etmeyeceklerini haber vermis ve bunlarin hepsi olmustur.»

12- (1028) Bize Muliammed b. Ebî Ömer El-Mekkî rivayet etti. {Dedi ki) : BIze Mervân b. MuavIyete'l-Fezârî Yezid'den (bu zat îbni Key-san'dir), o da Ebû Hâzhn El-Escaî'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. Söyle demis: ResûlÜIlah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'.
«Bugün sizden kim oruçlu olarak sabahladi?» diye sordu. Ebû Bekr:
— Benî cevâbini verdi.
«Bugün sizden kim bir cenazenin arkasindan gitti?» dedi. Ebû Bekr:
— Ben! cevâbini verdi.
«Bugün sizden kim bir fakiri doyurdu?» diye sordu. Ebû Bekr:
— Ben! cevâbini verdi.
«Ya bugün sizden hanginiz bir hastayi dolasti?» buyurdular. (Yine)
Ebû Bekr:
— Ben! cevâbini verdi. Bunun üzerine Resûlüllab (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Bu hasletler bir kimsede toplanmaya görsün mutlaka cennete girer!» buyurdular.
Bu hadis zekât bahsinde geçmisti.
Kaadî Iyâz diyor ki: «Bunun mânâsi: Bu hasletler kendinde bulunan bir kimse kötü amelleri bulunmakla beraber sorusuz sualsiz cennete girer, demektir. Aksi takdirde mücerred iman dahi Allah'in lûtfuyla cennete girmeyi iktiza eder.

13- (2388) Bana Ebû't-Tâhir Abmed b. Amr b. Serh ile Harmele b. Yahya rivayet ettiler. (Dediler ki) : BIze Îbni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, Ibni Sihab'dan naklen haber verdi. (Demis ki) : Bana Saîd b. Müseyyeb ile Ebû Seleme b. Abdirrahman rivayet ettiler. Onlar da Ebû Hüreyre'yi söyle derken isitmisler: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) buyurdular ki:
«Vaktiyle bir adam bir inegini sürüyordu, üzerine yük yüklemisti. Inek ona bakarak : Ben onun için yaratilmadim. Ben ancak çift sürmek için yaratildim, dedi.»
Bunun üzerine cemâat sasarak ve inek konusur mu diye ürkerek: Sübhanellah! dediler. Resûlüllah '(Sallallahü Aleyhi ve Sellem) de:
«Ben buna inaniyorum. Ebû Bekr'le Ömer de!» buyurdu.
Ebû Hüreyre demis ki: Resûlüllah" (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) söyle buyurdular:
«Bir defa bir çoban koyunlarinin içinde iken üzerine kurt saldirarak koyunlardan birini almis. Çoban onu tâkib

etmis, nihayet koyunu ondan kurtarmis. (Bu sefer) Kurt ona bakarak : Bu koyunlara yirtici gününde benden baska çobanlari olmadigi günde kim bakacak! demis.» Cemâat (yine) : — Sübhanallah! dediler. Resûlüllah (Sallaîlahü A leyhi ve Setten) de: «Ben buna inaniyorum. Benimie birlikte Ebû Bekr ile Ömer dei»buyurdular.

(...) Bana Abdul-Melik Suayb b. Leys de rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam dedemden rivayet etti. (Demis ki) : Bana TJkayl b. Hâlid, Ibni Sihab'dan bu isnadla kurt ve koyun hikâyesini rivayet etti. Ama inek kissasini anmadi.

(...) Bize Muhamrned b. Abbâd dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân b. Uyeyne rivayet etti. H.
Bana ÎVJuhanuned b. Rafi' de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Dâvud El-Haferî, Süfyân'dan rivayet etti.
Her iki râvi Ebû'z-Zinad'dan, o da A'rac'dan, o da Ebû Seleme'den, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Men naklen Yûnus'un Zührî'den rivayet ettigi hadîs mânâsinda rivayette bulunmuslardir. Bunlarin hadîsinde inekle koyun kissalari beraberce zikredilmistir. Ikisi de hadîslerinde: «Ben buna inaniyorum. Benimle birlikte Ebû Bekr'le Ömer de! buyurdu. Ama Ebû Bekr'le Ömer orada yoktular.» demislerdir.

(...) Bize bu hadisi Muhammed b. Müsennâ ile Ibni Bessâr da rivayet ettiler. - (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer de rivayet etti. (Dedi ki)': Bize Su'be rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Abbad da rivayet etti. (Dedi kî) : Bize Süfyân b. Uyeyne, Mis'ar'dan rivayet etti.
Her Iki râvi Sa'd b. Ibrahim'den, o da Ebû Seleme'den, o da Ebû Hüreyre'den, o da P&ygamher(.SalUillahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet etmislerdir.
Bu hadîsi Buhâri «Kitâbu'I-Enbiya» ile «Kitâbu'!-Müzaraa«'da tahric etmistir.
Buhârî'nin rivayetinden anlasiliyor ki, inek ve koyun kissalari Islâmiyetten önce ve ihtimal Benî Israil zamaninda vuku bulmustur. Peygamber (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) 'in bunlara inandigim soyledikteh sonra orada olmadiklari halde Ebû Bekr'le Ömer'in de inandiklarini söylemesi, onlarin sadakatlarma ve imanlarinin kuvvetine, Allah'in kemâl kudretini bildiklerine güvendigindendir. Inegin : Ben ancak çift sürmek için yaratildim, dedigi hasr edati olan «Innema» üe bil-dirilmisse de, burada hasr ve kasr bilittifak murad edilmemistir. Çünkü çift sürmekten baska inegin etinden ve sütünden de istifade olunur.
Yirtici günü diye terceme ettigimiz «Yevmü's-Seb»'den ne kasdedil-digi ulemâ arasinda ihtilaflidir. Bazilarina göre bundan murad mahser yeridir. Yâni kurt, çobana: «Bu koyunlara mahser gününde kim bakacak?» demek istemistir. Bir takimlari bundan ihmal günü kastedildigini söylemislerdir. Yâni fitneler çogaldigi, insanlar sürülerini çobansiz biraktigi zaman bu koyunlara kim bakacak? demektir. Bir takimlarina göre «Yevmi seb»'den murad bayram günüdür. Arablarin câhiliyyet devrinde bu isimde bir bayramlari vardi. O gün isi gücü birakarak oyun ve çesitli eglencelerle mesgul olurlar, koyunlarini da kurtlar yerdi. Bu kavillerin içinde en dogrusu fitneler zamaninda sürülerin ihmal edilmesi mânâsidir.
Bu rivayetler Hz. Ebû Bekr'le Ömer'in faziletlerine keramet ve harikalarin cevazina delildir ki: Ehl-i hakkin mezhebi de budur.

2- Ömer (Radiyallahu anh) Faziletlerine Dair Bir Bab

14- (2389) Bize Saîd b. Amr EI-Es'asî ile Ebû'r-Rabî' El-Atekî ve Ebû Küreyb Muhammed b. Alâ* rivayet ettiler. Lâfiz Ebû Küreyb'indir. Ebû'r-Rabi': Haddesenâ, ötekiler : Ahberana tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize lbni Mübarek, Ömer b. Saîd b. EM Hüseyn'den, o da Ibni Ebî Müleyke'den naklen haber verdi. (Demis ki) : Ben tbni Abbâs'i sunu söylerken isittim: Ömer b. Hattâb tenesirinin üzerine kondu. Ve kaldirilmadan önce halk ona dua ve sena ederek üzerine salâvat getirerek etrafini sardilar. Ben de içlerinde idim. Arkamdan omuzumdan tutan bir adamdan baska beni belinleten olmadi. Ona baktim, bir de ne göreyim Ali imis. Ömer'e rahmet okudu

ve sunu söyledi: «Geriye hiç bir kimse birakmadin ki, benim için onun ameli gibi amelle Allah'a kavusmak seninkinden daha makbul olsun. Allah'a yemin olsun! Ben Allah'in seni iki dostunla birlikte koyacagini biliyordum. Çünkü ben çok defalar Resûlüllab (SaUallahü Aleyhi ve Selle m)'i ;
«Ben Ebû Bekr ve Ömer'le beraber geldim; Ebû Bekr ve Ömer'le beraber girdim; Ebû Bekr ve Ömer'le beraber çiktim.» buyururken isitiyordum. Ve seni Allah'in onlarla beraber edecegini umuyor, yahut biliyordum.»

(...) Bize Ishâk b. Ibrahim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize îsa b. Yûnus, Ömer b. Saîd'den bu isnadda bu hadîsin mislini haber verdi.
Bu hadîsi Buhârî «Fedâilü's-Sahabe» bahsinin bir iki yerinde tahric etmistir.
Hz. Ali 'nin buradaki sözü o günlerde Hz. Ömer'in yaptigindan daha faziletli amel sahibi bir kimse olmadigina inandigini gösterir. Hadîs-i serif Hz. Ebû Bekr'le Ömer'in faziletlerine, Hz. Ali'nin buna sahit olduguna ve sehadetinin dogruluguna delildir.

15- (2390) Bize Mansûr b. Ebî Müzâhim rivayet etti. (Dedi ki.) : Bize Ibrahim b. Sa'd, Salih b. Keysan'dan rivayet etti. H.
Bize Züheyr b. Harb ile Hasan b. Ali El-Hulvânî ve Abd b. Humeyd de rivayet etti. Lâfiz hepsinindir. (Dediler ki) : Bize Ya'kub b. Ibrahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam SâlIh'den, o da Ibni Sihab'dan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bana Ebû Ümame b. Sehl rivayet etti : Eiiû Saîd-i Hudrî'yi söyle derken isitmis. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)
«Bir defa ben uyurken insanlarin üzerlerinde gömlekleri oldugu halde hana arzolunduklarini gördüm. Gömleklerin bazilari memelere, bazilari da daha asagi variyordu. Ömer b. HaHab da geçti. Üzerinde bir gömlek vardi ki, onu sürüklüyordu.» buyurdular. Ashab :
— Bunu neye te'viî ettin ya Resûlallah! dediler.
«Dine!.,» buyurdu.

16- (2391) Bana Harmele b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus haber verdi. Ona da Ibni Sihab, Hamza b. Abdillah b. Ömer b. Hattab'dan, o da babasindan, o da Resûlüllah (SaUallahü A leyhi ve Seli em) 'den naklen haber verdi. Söyle buyurmuslar :
«Bir defa ben uyurken anîden bana getirilmis bir tas gördüm. Içinde süt vardi. Ondan içtim. Hatta kanikligin tirnaklanma cereyan ettigim görüyordum. Sonra benden artani Ömer b. Hattab'a verdim.» Ashâb:
— Bunu neye te'vil ettin ya Resûlallah^ dedüer. «Ilme!..» buyurdu.

(...) Bize bu hadîsi Kuteybe b. Saîd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys Ukayl'den rivayet etti. H.
Bize Hulvâni ile Abd b. Humeyd de ikisi birden Ya'kub b. Ibrahim b. Sa'd'dan rivayet ettiler. (Demis ki) : Bize babam, Sâlih'den Yûnus'un isnadtyla onun hadîsi gibi rivayette bulundu.
Ebû Saîd rivayetini Buhârî «Kitâbu'1-Iman» ile tefsir ve ta'bîr bahislerinde Ibni Ömer hadîsini «Kitâbu'l-Ilim»'de tahric etmistir,
«Gömleklerin bâzilari memelere, bâzilari da daha asagiya variyordu.» cümlesinden, onlarin daha kisa yahut daha uzun olduklari anlasilabilir. Hakimi, Tirmizî 'nin rivayeti daha uzun oldugunu te'yid etmektedir. Mezkûr hadîsde:
«Onlardan bazisinin gömlegi göbegine, bazisminki dizlerine, bir takimlarinin da baldirlarinin yarisina iniyordu.» denilmektedir.
Tâbir ulemâsi rü'yada gömlek görmenin din oldugunu, gömlegi sürüklemenin müslümanlar arasinda Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in vefatindan sonra dinin güzel eserlerinin devami mânâsina geldigini söylemislerdir.
Sütün ilimle te'viline gelince ilimle süt çok fayda vermek hususunda müsterek olduklari ve ikisi de islâha sebep

teskil ettikleri içindir. Çünkü süt çocuklarin gidasi ve onlarin bedenen kuvvetlenip salâha ermesine sebebdir. Ilim ise hem dünyanin, hem âhiretin salâhina sebep olur.

17- (2392) Bize Harmele b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, Ibni Sihab'dan naklen haber verdi. Ona da Saîd b. Miiseyyeb haber vermis. O da Ebû Hüreyre'yi söyle derken isitmis : Ben Resülüllah {SallaUahü Aleyhi ve Seüem)7i söyle buyururken dinledim:
«Bir defa ben uyurken kendimi bir su kuyusunun basinda gördüm. Kuyunun üzerinde bir kova vardi. Ve o kuyudan Allah'in diledigi kadar su çikardim. Sonra kovayi Ebû Kuhafe'nîn [2] oglu aldi. Ve onunla bir yahut iki kova su çikardi. Onun çekisinde —Allah kendisine magfiret buyursun — zayiflik vardi. Sonra kova daha büyük kovaya döndü ve onu Hattab'm oglu aldi. Artik insanlardan hiç bir yigit görmedim ki, Ömer b. Hattâb'in çikardigi gibi su çikarsin. Nihayet insanlar develerini agillarina kapadilar.»

(...) Bana Abdul-Melik b. Suayb b. l«ys de rivayet etti. (Dedi ki) , Bana babam, dedemden rivayet etti. (Demis ki) : Bana Ukayl b. Hâlid rivayet etti. H.
Bize Amru'n-Nâkid iîe Huivânî ve Abd b. Humeyd de Ya'kub b. Ibrahim b. Sa'd'dan rivayet ettiler. (Demis ki) : Bize baham, Sâlih'den Yûnus'un isnadi ile, onun hadîsi gibi rivayette bulundu.

(...) Bize Huivânî ile Abd b. Humeyd rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ya'kub rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam Sâlih'den rivayet etti. (Demis ki) : A'rac ve baskasi sunu söyledi. Gerçekten Ebû Hüreyre dedi ki: Resülüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Ben Ebû Kuhafe'nin oglunu su çekerken gördüm...» Râvi Zührî'nin hadîsi gibi rivayette bulunmustur.

18- (...) Bana Ahmed b. Abdirrahman b. Vehb rivayet etti. (Dedi kI) : BIze Amcam Abdullah b. Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Amr b. Haris haber vercli. Ona da Ebû Hüreyre'nin azatlisi Ebû Yûnus, Ebû Hüreyre'den, o da Resûlüllab (Saltallahü Aleyhi ve Seliem) 'den naklen rivayet etmis. Söyle buyurmuslar :
«Bir defa ben uyurken, bana havzimdan su çekip insanlari sulardigimi gösterildi. Derken bana Ebu Bekr geldi. Ve beni dinlendirmek için kovayi elimden alarak iki kova su çekti. Ama onun çekisinde za'f vardi. Allah kendisine magfiret buyursun. Az sonra Hattab'in oglu gelerek kovayi ondan aldi. Ondan daha kuvvetli su çeken adam hiç görmedim. Nihayet insanlar dönüp gittiler. Havuz hâlâ dolu fiskinyordu.»

19- (2393) BIze Ebû Bekr b. Ebi Seybe ile Muhammed b. Abdillah b. Nümeyr rivayet ettiler. Lâfiz Ebû Bekr'indir. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Bisr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ubeydullah b. Ömer rivayet etti. (Dedijri) : Bana Ebû Bekr b. Salim, Salim b. Abdillah'dan, o da Abdullah b. Ömer'den naklen rivayet etti ki : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) söyle buyurmuslar:
«Bana gösterildi ki : Bir su kuyusunun basinda deve kovasi ile su çekiyormusum. Derken Ebû Bekr geldi ve bîr yahut iki kova su çekti. Ama zayif bir sekilde çekti. Allah Tebareke ve Teâia ona magfiret buyursun. Sonra Umer geldi. O da su çekti ve kova büyük kovaya döndü. Artik insanlardan onun yaptigini yapacak bir yigit görmedim. Nihayet Insanlar suya kandilar ve develeri agillara kapadilar.»

(...) Bize Ahmed b. Abdillah b. Yûnus rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Züheyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Musa b. Ukbe, Salim b. Abdillah'-dan, o da babasindan naklen Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem)'in Ebû Bekr'le Ömer b. Hattâb (Radtyallahû an/iûmai'ahaklarindaki rü'yasmi yu-karkilerin hadîsi gibi rivayet etti.
Bu rivayetleri Buhari «Fedâilü-Eshabi-n-Nebi» bahsinde tahric etmistir.
Kalîb; kazilip topragi atilmis ve henüz örülmemis su kuyusu demektir. Zenûb, büyük su kovasi; Garb, ondan da büyük su kovasi mânâsina gelir. Abkari, seyyid demektir. Bazilarina göre kendisinden daha üstün bulunmayan

mânâsina gelir. Bugün Arablar bu kelimeyi dâhi mânâsinda kullanmaktadirlar.
Ulemânin beyânina göre bu rü'ya Hz. Ebû Bekr'le Ömer'in hilâfetleri hususunda açik bir temsildir. Hz. Ebû Bekr'le Ömer hilâfetleri esnasinda gayet güzel hareket etmis, insanlar kendilerinden faydalanmislardir. Onlarin güzel siretleriyle eserleri Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in bereket ve sohbetinden geçmistir. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) teblig emrinin sahibidir. Onu en güzel sekilde ifa etmis, Islâm'in kaidelerini kurmus, usûl ve fürûunu izah etmis, bu sayede insanlar takim takim Allah'in dinine girmistir. Ondan sonra Hz. Ebû Bekr halife olmus ve bu makamda iki sene birkaç ay kalmistir. Rü'yadaki bir veya iki kovadan murad budur. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem)'in bir mi, yoksa iki kova mi dediginde râvi stikketmistir. Murad iki kova olmasidir. Nitekim diger rivayette tasrih edilmistir. Hz. Ebû Bekr'in hilâfeti zamaninda mürtedlerle harb olmus, mürtedlerin kökü kurutularak islâm'in dairesi genisletilmistir.
Ondan sonra Hz. Ömer halife olmus; onun zamaninda Islâm'in dairesi daha da genislemis, hükümleri misli görülmedik sekilde karar kilmistir,
îste rü'yada müslümanlann umuru su kuyusu ile temsil edilmistir. Çünkü kuyuda insanlarin hayatini saglayan su vardir. Müslümanlarin emîri de onlara su çekip dagitan kimseye benzetilmistir. Bundan murad onlarin islerini görmek ve yoluna koymaktir.
Peygamber (Satlallahü Aleyhi ve Sellem) 'in Hz. Ebû Bekr hakkinda :
«Onun çekmesinde za'f vardi.» buyurmasi, Ebû Bekr'in mertebesini düsürmek veya Hz. Ömer'in ondan daha üstün oldugunu anlatmak için degil, sirf hilâfet müddetlerini haber vermek, Hz. Ömer'in hilâfeti daha uzun sürecegi için Islâm'in dâiresi daha genisleyip, halkin refaha erecegini haber vermek maksadina mebnîdir. Resûlüllah [Sallallahü Ateyhi ve Seltem)in Hz. Ebû Bekr'e magfiret dilemesi de onun sânim düsürmek veya bir günahina isaret degildir. Bu kelimeyi söylemek müslümanlarin âdeti idi. Onunla sözlerini perçinlestirirlerdi.
Bu rü'yada Hz. Ebû Bekr gelerek Peygamber (Sallallahü Aleyhi veSellem) dinlendirmek için kovayi elinden almasini ulemâ ondan sonra 'Ebû Bekr'in halife olacagina ve Eesûlüllah (Sallatlahü Aleyhi ve Setlem) in vefatiyle dünya mesakkatlerinden kurtulup rahata erecegine te'vil etmislerdir. Nitekim bir hadîsde:
«Dünya mü'minin zindani.» buyurulnius. ResûlüUah (Salîallahü Aleyhi ve Sellem) vefatindan bir gün önce kizi Fâtima'ya :
«Bugünden sonra babanin hiç bir sikintisi olmayacaktir.» demistir.

20- (2394) Bize Muhammed b. Abdillali b. Nümeyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bise babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân, Amr'la, Ibni Mün-kir'den rivayet etti. Bunlar Câbir'i, Peygamber (Sallatlahü Aleyhi ve Sellem) den naklen haber verirken isitmisler. H.
Bize Züheyr b. Harb da rivayet etti. Lâfiz onundur. (Dedi ki) : Bize Süfyân h. Uyeyfte, Ibni Münkedir ile Amr'dan, onlar da Câbir'den, o da Peygamber (Sallaüahü A leyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet etti. Söyle bu-yurmuslar ;
«Cennete girdim; orada bîr hâne yahut kösk gördüm. Ve, bu kimin? diye sordum da, Ömer b. Hattab'in, dediler. Girmek istedim, fakat senin kiskançligini hatirladim.» Bunun üzerine Ömer agladi. Ve:
— Ey Resûlallah! Hiç senden kiskanilir mi! dedi.
Câbir'den naklen haber verdiler. H.
Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân, Amr'dan rivayet etti. Amr, Câbir'den dinlemis. H.
Bize bu hadîsi Amru'n-Nâkid dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân, Ibni Münkedir'den rivayet etti. {Demis ki) : Ben Câbir'i, Peygamber (Saltallahü Aleyhi ve Sellemyâen naklen rivayet ederken dinledim...
Râvi Ibni Nümeyr ile Züheyr'in hadîsleri gibi rivayette bulunmustur.

21- (2395) Bana Harmele b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus haber verdi. O da Ibni Sihab Saîd b, Müseyyeb'den, o da Ebû Hüreyre'den, o da Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve

Sellem)'den naklen haber vermis ki: Söyle buyurmuslar :
«Bir defa ben uyurken anîden kendimi cennette gördüm. Bir de baktim bir kadin..Bir köskün yaninda abdest aliyor!
— Bu kösk kimin? dedim.
— Ömer b. Hatiab'in cevâbini verdiler. Derhal Ömer'in kiskançligini hatirladim ve dönüp geldim.»
Ebû Hüreyre söyle demis: Bunun üzerine Ömer agladi. Biz de hepimiz o meclisde Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Settetn)le beraber (aglagdik). Sonra Ömer:
— Babam sana feda olsun yâ Resûlallah! Seni mi kiskanacagim! dedi.

(...) Bana bu hadîsi Amru'n-Nakîd ile Hasen El-Hulvâni ve Abd b. Humeyd de rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ya'kub b. Ibrahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam, SâHh'den, o da Ibni Sihab'dan bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etti,
Câbir rivayetini Buhari «Kitâbu'n-Nikâh» ile «Kitâbu'l-Meaâkîb*'de; Nesâî «Kitâbu'l-Menâkib»'de; Ebû Hüreyre rivayetini Buhârî «Bed'ü'I-Halk» ve «Menâkib» bahislerinde tahric etmislerdir.
Ibni Abbâs'm «Peygamberlerin rü'yasi haktir,» dedigi rivayet olunur. îmam Ahmed'inHz. Muâz dan rivayet ettigi bir hadîsde:
«Süphesiz ki Ömer cennetliklerdendir.» Duyurulmustur... Resûlüllah (Sallaillahü Aleyhi ve Sellem)'in uyanikken gördügü ile rü'yada gördükleri müsavidir.
Kastalânî 'nin beyânina göre : Cennette abdest alan kadin Hz. Enes'in validesi Ümmü Süleym 'dir. O zaman henüz hayatta imis. Yine Kastalâni'ye göre kadinin aldigi abdest ser-î abdesttir. Bundan onun cennette de namazla mükellef olmasi lâzim gelmez. Yahut te'vil olunur ve dünyada iken ibadete devam ederdi, denilir. Abdesti lugavî mânâsina alarak güzelligi ve parlakligi artsin diye elini yüzünü yikamistir, demek de mümkündür,
Hz. Ömer 'in bu rü'yayi isitince aglamasi, sevindiginden ve o âni sevkle arzu etmesindendir.

22- (2396) Bize Mansûr b. Ebl Müzahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibrahim (yâni îbni Sa'd) rivayet etti. H.
Bize Hasen El-Hulvanî ile Abd b. Humeyd de rivayet ettiler. Abd: Ahheranî, Hasan ise : Haddesena tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Ya'kub — Bu zat Ibni Ibrahim b. Sa'd'dir — rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam Sâlih'den, o da Ibni Sihab'dan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bana Abdulhamid b. Abdirrahman b. Zeyd haber verdi. Ona da Mu-hammed b. Sa'd b. Ebî Vakkas haber vermis ki, babasi Sa'd sunu söylemis: Ömer Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in yanina girmek için izin istedi. Onun yaninda Kureys'den bir takim kadinlar vardi. Kendisi ile yüksek sesle konusuypr ve ondan çok seyler istiyorlardi. Ömer izin isteyince kalkarak perdeye kostular. Resûlüllah {Sallatlahü Aleyhi ve Sellem) de ona izin verdi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) gülüyordu. Ömer;
— Allah yasini güldürsün yâ Resûlallah! dedi. Bunun üzerine Re-, sûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Su benim yanimda olanlara sastim, senin sesini Isitince perdeye kostular,» dedi. Ömer :
— Yâ Eesûlallahî Onlarin çekinmesine sen daha lâyiksin! dedi. Sonra (kadinlara dönerek) :
— Ey nefislerinin düsmanlari, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) den çekînmîyorsunuz daf benden mi çekiniyor sunuz? dedi. Kadinlar:
— Evet! Sen ResûlüIIah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) 'den daha sert ve sahinsin, dediler. ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Nefsim yed-i kudretinde olcn Allah'a yemin olsun ki, seytan sana bir caddede rastlamis olsa, mutlaka senin tuttugun caddeden baskasini tutardi.» buyurdular.

(2397) Bize Harun b. Ma'ruf rivayet etti. (Dedi ki) : Bize bunu Abdul-Aziz b. Muhamme'd rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Süheyl babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen haber verdi ki, Ömer b. Hattâb, Resûlüllah (Sallailahü

Aleyhi ve Sellem)1'e gelmis. Onun yaninda bir takim kadinlar varmis ki, seslerini Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem)in (sesi) üzerine yükseltmisler. Ömer izin isteyince perdeye kosmuslar...
Râvi Zührî'nin hadîsi gibi rivayette bulunmustur.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'bed'ü'l-Halk)da; Nesâî «Menâ-kib» ile «Yevm ve leyle» bahislerinde tahric etmislerdir.
Kadinlarin çok sey istemeleri ondan çok cevab beklemeleri manasinadir. Maddî seyler istemis olmalari da ihtimal dahilindedir. Hadîsin bir rivayetinde :
«Onlar nafaka istiyorlardi.» denilmis olmasi da bunu te'ykl eder. Kadinlarin bagira bagira konusmalari bu görüsmenin fazla bagirmak yasak edilmezden önce geçtigine hamlolunur. Baska sebeplerle meselâ Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) 'in affina ve semahatina güvenerek yüksek sesle konusmus da olabilirler. Perdeden murad kapidir. Kapi yerine odalara birer perde çekilirdi.
Hz. Ömer'in :
«Allah yasini güldürsün.,.» sözünden muradi Allah seni memnun ve mesrur etsin, demektir. Yoksa çok gülmesini temenni degildir.
Fecc: Genis yol demektir. Bazilari iki dag arasindaki yol mânâsina geldigini söylemislerdir. Kaadî Iy âz diyor ki: «Ihtimal Peygamber (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) seytanla yardimcilarinin Hz. Ömer 'den uzak kalmalarina ve onun aleyhine yol bulamayacaklarina misal vermistir. Yâni : Sen iyiligi, emir yahut kötülükten nehiy babinda bir yol tuttun . mu onda yürür gidersin, onu terketmezsin! Bu sebeple seytan o yolda sana vesvese vererek yaniltmaktan ümidini keser, demektir.
Burada maksad hakikaten yol degildir. Çünk'ü Allah Teâlâ:
«Seytan ve kabilesi sizi, onlari göremiyeceginiz yerden görürler.»
buyurmustur. Su halde seytan ondan yolda da korkmaz. Çünkü Ömer onu göremez.» Fakat Nevevî hadîsi zahiri mânâsina hamletmeyi daha sahih bulmus ve: «Seytan her ne zaman Ömer'in bir yolda giderdigini görse, ondan korkarak yolunu degistirir.» demistir.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:

1- Hadîs-i serîf rifku mülâyemete delildir.
2- Yine bu hadîs Ömer (Radiyallahü anh)'in faziletine delildir.
3- Bir kimsenin yanina izinsiz girmek dogru degildir.

23- (2398) Bana Ebû't-Tahir Ahmed b. Amr b. Serh rivayet,etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Vehb, Ibrahim b. Sa'd'dan, o da babasi Sa'd b. Ibrahim'den, o da Ebû Seleme'den, o da Âise'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem} 'den naklen rivayet etti. Söyle buyururmus :
«Sizden önce geçen ümmetlerde bozan ilham sahipleri bulunurdu. Sayet benim ümmetimde onlardan biri bulunursa, süphesiz Ömer b. Hattab onlardandir.»
Ibni Vehb : «Muhaddesûnun tefsiri: Mülhemlerdir.» demistir.

(...) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys rivayet etti. H.
Bize Amru'n-Nakid ile Züheyr li. Harb da rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ibni Uyeyne rivayet etti.
Her iki râvi Ibni Acîân'dan, o da Sa'd b Ibrahim'den bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etmislerdir.
Bu hadîsin isnadi için Darekutni, Müslim'e itiraz etmis ve : «Bunda meshur olan Ibrahim b. Sa'd 'dan, onun da babasindan, onun da Ebû Seleme 'den rivayet etmesidir. Ebû Seleme: Duydum ki, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) söyle buyurmustur, demistir. Hadîsi Buhârî de bu tarikden Ebû Seleme'den, o da Ebû Hüreyre'den rivayet etmistir.» demistir.
Ulemâ Muhaddesûn tâbirinden ne murad edildigi hususunda ihtilâf etmislerdir, tbni Vehb'e göre Mülhemûn yâni

kendilerine ilham gelenler, demektir. Bâzilarina göre isabet edenler mânâsina gelir. Bir takimlari : Melekler onlarla konusur mânâsina geldigini söylemis. Buhârî : Dillerine bir seyin dogrusu geliverir, demistir.
Hadîs-i serîf evliyanin kerametlerini isbat etmektedir.

24- (2399) Bize Ukbe b. Mükrem El-Ammî rivayet etti. (Pedi ki) : Bize Saîd h. Âmir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cüveyriye fo. Esma Nâfi'den, o da Ibni Ömer'den naklen haber verdi. Ibni Ömer söyle demis : Ömer: Rabbime üç seyde muvafik düstüm : Makâm-i Ibrahim'de, hicaba ve Bedir esirleri hakkinda!» dedi.
Tîbî , Hz. Ömer'in bu sözünü pek begenmis ve : «Bu ibare pek güzel ve pek latîfdir. Çünkü Ömer güzel edebe riâyet etmis: Rabbim oana muvafakat etti, dememistir. Halbuki âyetler ancak Ömer'in yerine ve içtihadina muvafik olarak inmistir.» demistir.
Ihtimal Ömer (Radiyallahû anh) kendi fiilinin hadis, Allah'in kasasinin ise kadîm ve her seyden önce olduguna isaret etmek istemistir, ska1âni diyor ki: «Üç seyi tahsis etmekte ziyadesini nefiy yoktur. Zîra Hz. Ömer'in içtihadina muvafakat birçok seylerde olmustur. Bunlarin meshurlarindan biri Bedir esirleri, digeri de münafiklarin" izerine cenaze namazi kilinmasi meselesidir. Bunlarin ikisi Sahîh'de mevcuttur. Bizim alettayin en çok bulabildigimiz onbesdir.»
Filhakika sahih bir hadîsde Ömer (Radiyallahû anh), Peygamber (SallallahU Aleyhi ve Sellem)'in kadinlari bir kiskançlik meselesinde ittifak îttiler de ben : Ola ki o sizi bosarsa, sizin yerinize Rabbi ona sizden daha aayirli zevceler verir, dedim. Ve bu hususdaki âyet indi, demis.
Bundan sonraki rivayette görülecegi vecihle münafiklarin cenaze namazi kihnmamasi fikrinde bulunmus, âyet onun fikrine muvafik olarak inmis; sarabin haram kilinmasinda dahi Öyle olmustur.

25- (2400) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ubeydullah Nâfi'den, o da Ibni Ömer'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Abdullah b. Ubey b. Selûl vefat edince oglu Abdullah b. Abdillah, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e gelerek bahasini içinde kefenlemek için gömlegini vermesini istedi. O da verdi. Sonra cenaze namazini kildirmasini istedi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) de namazini kilmak üzere ayaga kalkti. Derken Ömer Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in elbisesini tutarak:
— Yâ Resûlallah! Allah sana onun namazini kilmayi yasak ettigi halde, onun cenaze namazini kilacak misin? dedi.
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Beni Allah sadece muhayyer birakti ve : Onlar için ister istigfar et ister etme, onlar Için yetmis defa Istigfar etsen...[3] buyurdu. Ben yetmisden de ziyâde yapacagim.» dedi. Ömer:
— Hiç süphe yok ki, o münafiktir! dedi. Müteakiben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) onun cenaze namazini kildi. Ama Allah (Azze ve Celle):
«Onlardan Ölen bir kimsenin üzerine ebedîyyen cenaze namazi kilma. Kabrinin basinda da durma!»[4] âyetini indirdi.

(...) Bize bu hadîsi Muhammed b. Müsennâ ile Ubeydullah b. Saîd le rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Yahya (bu zat Kattan'dir), Ubey-lullah'dan bu isnadla Ebû Üsame'nin hadîsi mânâsinda rivayette bulundu. Sunu da ziyade etti: «Artik onlarin cenaze namazini kilmaktan vaz jjeçti, -dedi.»
Bu hadîsi Buhârî «Cenâiz» ve «Tefsir» bahislerinde tahric etmistir.
Abdullah b. Übeyy münafiklardandir. Babasinin adi Übeyy, annesinin adi Se1û1'dur. Abdullah her ikisine bir-den nisbet edilmis, kendisine Abdullah b. Ubey b. Se1û1 denilmistir. Oglu Abdullah Ashâb-i kiramdandir.
Resûlüllah \(Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in gömlegini vermesi, oglu Abdu11ah'in hatirini kirmamak içindir. Bâzilarina göre babasina bir mükâfat olmak]|üzere vermistir. Çünkü Bedir harbinde Hz. Abbâs esir edildigi

rakit ona bir gömlek giydirmisti. ResûlüHah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in [gömlegini vermesine bunlarin ikisi de hattâ kavmu kabilesinin müslüman jolmasi emeli de sebep teskil edebilir. Çünkü Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem)'in:
«Ona Allah huzurunda benim gömlegim bir fayda temin edecek degildir. Ama ben bununla onun kavminden bin kisinin müslüman olmasini ümid ederimj» buyurdugu rivayet olunur.
Hülâsa : Bu meselede Hz. Ömer dinde sertlik ve münafiklara sid-Idet göstermek taraftariydi. Resûliîllah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) ise az çok dinle alâkasi olanlara sefkat ve kavmu kabilesinin müslüman olmasini temin edecek yatistirma hareketini tasvib etmisti. Onun yaptigi iki seyin en güzeli idi. Fakat Teâlâ Hazretleri bundan böyle münafiklarin cenazesini kilmamasini, onlara dua etmemesini emreden âyetini indirdi. Bu suretle 'ResûliilIah'(Sallallahü Aleyhi ve Sellem) de bu fiiline son verdi.
Hadîs-i serîf Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in büyük ahlâkina-delildir. Çünkü kendisine eziyet eden bir münafiga gömlegini kefen etmek suretiyle iyilikte bulunmus; onun için Allah'dan magfiret dilemistir. Bu hadîs münafiklarin üzerine cenaze namazi kilmanin ve onlara istigfarda bulunmanin haram olduguna delildir.

3- Osman B. Affan (Radiyallahü anh) 'in Faziletlerine Dair Bir Bab

26- (2401) Bize Yahya b. Yahya ile Yahya b. Eyyub, (Kuteybe ve Ibni Hucur rivayet ettiler. Yahya b. Yahya : Ahberana, ötekiler: Hadde-senâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Ismail (yâni îbnî Cafer) Muhammed b. Ebî Harmele'den, o da Yesâr'in iki oglu Ata' ile Süleyman'dan ve Ebû Seleme b. Abdirrahman'dan naklen rivayet etti ki: Âise söyle demis:
Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve Stltem) benim evimde iki uylugunu veya iki baldirini açmis olarak yaslanmisti. Derken Ebû Bekr (içeri girmek için) izin istedi. Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve SeHem> o halde iken ona izin verdi. Ve konustu. Sonra Ömer izin istedi. Yine ayni halde ona da izin verdi. Ve konustu. Sonra Osman izin istedi. Resûlülîah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) hemen oturdu. Ve elbisesini düzeltti. —Râvi Muhammed : Bu bir günde oldu demiyorum, demis. — Ve Osman girdi. Onunla da konustu. O çiktigi zaman Âise sunlari söyledi: — Ebû Bekr girdi. Ona güleryüz göstermedin ve aldiris etmedin. Sonra Ömer girdi. Ona da güleryüz göstermedin, aldiris etmedin. Sonra Osman girdi. Hemen oturdun ve elbiseni düzelttin!
Bunun üzerine Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem):
«Kendisinden melekler utanan bir zattan ben utanmayayim mi?» buyurdular.

27- (2402) Bize Abdulmelik b. Suayb b. Leys b. Sa'd rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam, dedemden rivayet etti. Bana Ukayl b. Hâlid, Ibra Sihab'dan, o da Yahya b. Saîd b. Âs'dan rivayet etti. Ona da Saîd b. Âs haber vermis; ona da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Selîem)'in zevcesi Aise ile Osman rivayet etmisler ki: Ebû Bekr, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in yanina girmek için izin istemis. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Âîse'nin çarsafina bürünmüs olarak döseginin üzerine uzanmis imis. Kendisi o halde iken Ebû Bekr'e izin vermis ve onun hacetini görmüs, sonra o gitmis. Bilâhare Ömer izin istemis. Ayni halde ona da izin vermis ve onun da hacetini görmüs. Sonra Ömer gitmis. Osman demis ki: Sonra yanma girmek için ben izin istedim. Hemen oturdu. Âise'ye de:
«Elbiseni üzerine topla!» dedi. Ben de hacetimi gördüm. Sonra ayrildim. Bunun üzerine Âise :
— Yâ Resûlallah! Acep neden Osman'dan endîse ettigin gibi Ebû Bekr'le, Ömer (Radiyallahû anhüma'dan da endise ettigini görmedim! demis. Resûlütlah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Süphesiz Osman utangaç bir zattir. Ona bu halde girmek için izin versem hacetini bana ulastiramiyacagindan korktum!» buyurmuslar.

(...) Bize bu hadîsi Amru'n-Nâkid ile Hasen b. AH Elhulvânî ve Abd b. Humeyd hep birden Ya'kub b. Ibrahim b. Sa'd'dan rivayet ettiler. (Demis ki) : Bize babam Salih b. Keysan'dan, o da Ibni Sihab'dan naklen rivayet etti.

(Demis ki) : Bana Yahya b. Saîd b. Âs haber verdi. Ona da Saîd b. Âs haber vermis. Ona da Osman ile Âise rivayet etmisler ki, Ebû Bekr'i Siddîk, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seltem)"m yanma girmek için izin istemis...
Ve râvi, Ükayl'in Zührî'den rivayet ettigi hadîs gibi nakletmistir.
Bu hadîs uyluk avretten degildir diyen Mâlikiler'le, onlara muvafakat eden diger bir takim ulemânin delillerindendir. Fakat Nevevî'nin de beyân ettigi vecihle hadîs onlara delil olamaz. Çünkü râvi Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in uyluklari mi, yoksa baldirlari mi açik oldugunda sekketmistir. Süphe gösteren bir delille ise kat'î hüküm isbat edilemez.
Hadîs-i serîf Hz. Osman'in meleklerce bile hürmete degecek kiratta büyük bir zat olduguna ve utanmanin Melek sifatlarindan sayilacak kadar' güzel bir haslet olduguna delildir.

28- (2403) Bize Muhammed b. Müsennâ El-Anezî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibnü Ebî Adiy, Osman h. Giyas'dan, o da Ebû Osman En-Nehdî'-den, o da Ebû Mûsa'l-Es'arî'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Bin defa Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Medine'nin bahçelerinden birinde dayanmis oldugu halde yanindaki bir degnegi su ile çamur arasina dikmeye çalisirken aniden bir adam kapiyi çaldi.
Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem),
«Aç! Ve onu cennetle müjdele!» buyurdular. Bir de baktik Ebû Bekr'-mis. Ben ona kapiyi açtim. Ve kendisini cennetle müjdeledim. Sonra baska bir zat kapinin açilmasini istedi. Resûlüllali (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) !(yine) :
«Aç! Ve onu cennetle müjdele!» buyurdular. Ben (kapiya) gittim. Bir de baktim ömer'mis. Ona da kapiyi açtim ve kendisini cennetle müjdeledim. Sonra baska bir zat kapiyi çaldi. (Bu sefer) Peygamber (Sailaliahü Aleyhi ve Sellem) oturdu. Ve:
«Aç da onu basa gelecek bir musibet sartiyle cennetle müjdele!» buyurdular. (Kapiya) gittim. Bir de baktim (gelen) Osman b. Affan'mis. Ona da kapiyi açtim. Ve kendisini cennetle müjdeledim. Peygamber (Sallatlahü Aleyhi ve Sellem)'in dedigim de söyledim. Osman:
__Allah'im sabir! Yahut yardim dilenecek (merci) Allah'dir, dedi.

(...) Bize Ebû'r-Rabi' El-Atekî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammad, Syûb'dan, o da Ebû Osman En-Nehdî'den, o da Ebû Musa'l-Es'arî'den nak-en rivayet etti ki: Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) bir bahçeye girdi. Bana da kapiyi beklememi emir buyurdu... demis.
Râvî Osman b. Giyâs'in hadîsi mânâsinda rivayette bulunmustur.

29- (...) Bize Muhammed b. Miskin El-Yemâmî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya b. Hassan rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman (bu zat Ibni Bilâl'dir.) Serik b. Ebî Nemr'den, o da Saîd b. Müseyyeb'den naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bana Ebû Mûsa'l-Es'arî haber verdi. Ki kendisi evinde abdest almis, sonra (disari) çikarak: Bugün mutlaka Resûlüllah (Sallallahiü Aleyhi ve Sellem)'in yanina gidecegim. Ve onunla beraber olacagim, demis. Ve mescide gelmis. Peygamber (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) 'i sormus :
— O çikti; su tarafa dogru gitti, demisler. Ebû Musa diyor ki: Ben de onu sorusturarak izinden yola çiktim.
Nihayet Eriz kuyusuna girdi. Ben de kapida oturdum. Onun kapisi hurma dalindan idi. Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) hacetini görüp abdesti alinca kalkarak yanina vardim. Bir de baktim. Eriz kuyusunun kenarina oturmus, kuyunun kenarini ortalamis, baldirlarini açmis ve onlari kuyunun içine sarkitmis. Ona selâm verdim. Sonra giderek kapinin yanma oturdum. (Kendi kendime) Bugün mutlaka Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in kapicisi olacagim, dedim. Az sonra Ebû Bekr geldi ve kapiyi çaldi.
— Kim o? dedim. !
— Agir ol! dedim. Sonra giderek: - Ebû Bekr! cevâbim verdi.
__Yâ Resûlallah! Bu (gelen) Ebû Bekr'dir. Izin istiyor, dedim.

«Ona izin ver! Ve kendisini cennetle müjdele!» buyurdu. Ben dönüp geldim ve Ebû Bekr'e :
— Gir! Hem Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) seni cennetle müjdeliyor, dedim. Ebû Bekr girdi. Ve Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in sag tarafina onunla birlikte kuyunun kenarina oturdu. Ayaklarini da Peygamber (Satlallahü Aleyhi ve Sellem) 'in yaptigi gibi kuyuya sarkitti. Ve baldirlarini açti. Sonra ben (kapi yanma) döndüm ve oturdum. Kardesimi abdest alirken birakmistim. Bana yetisecekti. (Içimden kardesimi kasde-derek) Eger Allah filâna hayr murad etti ise, onu (buraya) getirir, dedim. Bir de baktim. Bir insan kapiyi kipirdatiyor:
— Kim o? dedim.
— Ömer b. HattâVim! dedi.
— Agir ol! dedim. Sonra Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"e gelerek selâm verdim ve:
— Bu (gelen) Ömer'dir, izin istiyor! dedim.
«Ona izin ver; ve kendisini cennetle müjdele!» buyurdular. Hemen Ömer'e gelerek:
— Izin verdi. Hem Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) seni cennetle müjdeliyor! dedim. O da girdi. Ve Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'le Dirlikte onun sol tarafina kuyu kenarina oturdu. Ayaklarini da kuyuya sarkitti. Sonra (ben kapi yanma) dönerek oturdum. Ve (kardesimi kasde-derek) Allah filâna hayir murad etti ise onu (buraya) getirir, dedim. Derken az sonra bir insan gelerek kapiyi salladi:
— Kim o? dedim.
— Osman b. Affân'im! cevâbini verdi.
—Agif ol! dedim ve Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)^ gelerek kendisine haber verdim:
«Ona izin ver; ve basina gelecek bir belâ Ile birlikte kendisini cennetle müjdele!» buyurdu. Hemen geldim ve:
— Gir! Hem Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) basina gelecek bir belâ ile birlikte seni cennetle müjdeliyor, dedim. O da girdi. Fakat kuyu kenarini dolmus buldu. Ve Öbür taraftan onlarin karsilarina oturdu.
Serik demis ki: Saîd b. Müseyyeb: Ben bunu kabirlerine yordum, dedi.

(...) Bana bu hadîsi Ebû Bekr b. Ishâk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Saîd b. Ufeyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Süleyman b. Bilâl rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Serik b. Abdillah b. EM Nemir rivayet etti. (Dedi ki) : Saîd b. Müseyyeb'I sunu söylerken isittim : Bana Ebû Musa'l-Es'arî surada rivayet etti. Süleyman köse tarafina Saîd'in oturdugu yere isaret etti,
Ebû Musa demis ki: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemfi murad ederek (evden) çiktim. Kendisini mallara dogru yol alirken buldum. Ve arkasindan gittim. Onu bir malin içerisine girmis buldum. Kuyunun çevresine oturdu. Baldirlarini açti ve onlari kuyuya sarkitti...
Râvi hadîsi Yahya b. Hassan'm hadîsi mânâsinda nakletmis, yalniz Saîd'in : «Ben bunu kabirlerine .yordum» sözünü anmamistir.

(...) Bize Hasen b. Ali El-Hulvâni ile Ebü Bekr b. Ishâk rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Saîd b. Ebî Meryem rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer b. Ebî Kesir rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Serik b. Abdillah b. Ebî Nemr, Saîd b. Müseyyeo'den, o da Ebû Mûsa'i-Es'arî'den naklen haber verdi. Ebû Musa söyle demis: Bir gün Resûlüllah (Sallaltahü Aleyhi ve Sellem) bir haceti için Medine'de bir bahçeye çikti. Ben de izinden çiktim...
Râvi hadîsi Süleyman b. Bilâl'in hadîsi mânâsinda hikâye etmistir. Bu hadîsde sunu da anmistir : «Ibni Müseyyeb dedi ki : Ben bunu onlarin kabirlerine yordum.-Üçü surada toplanacaklar. Osman ayrilacak.»
Bu hadîsi Buhârî «Fedâilü Ashabi-n-Nebi» ve «Fiten» bahislerinde tahric etmistir.
Hâit: Bahçe demektir.
Mal: Esas.itibariyle altin ve gümüs gibi milk edinilen seylerdir. Sonra kiymeti olan her maddeye mal denilmistir. Arablarca mal denilince ekseriyetle deve kasdedilir. Burada maldan murad bahçelerdir.
Bi'rî Erîz: Yerinde de görüldügü vecihle Medine'de Kûba'ya yakin bir su kuyusudur. Hz. Osman'in parmagindan

Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem)'in yüzügü bu kuyuya düsmüstü.
Kirf: Kuyunun etrafina tastan veya agaçtan çevrilen çemberdir. Aslinda yüksek yer demektir.
Hz. Ebû Bekr'le Ömer'in bu kuyuya ayaklarini sarkitmalari Peygamber (SaUallahü Aleyhi ve Sellem)'e uymak ve onun rahatini bozmamak içindir. Çünkü onun gibi oturmasalar, ihtimal onlardan utanir. Ve ayaklarini kuyudan çikarirdi.
Hz, Saîd b. Müseyyeb'in: «Ben bunu kabirlerine yordum» sözü dogru bir firasetdir. Yâni üçünün bir arada oturmasini, Öldükten sonra üçünün bir yere defnedileceklerine, Hz, O sman'in karsilarina oturmasinin da vefatindan sonra onlardan ayri, fakat karsilarina gelen bir yere defnedilecegine yormustur ki, bunda tamamiyle hakli oldugunu vukuat göstermistir. Bugün Hz. Ebû Bekr'le Ömer Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)n iki tarafinda Mescid-i Nebevî'de Hz. Osman ise onlarin karsilarina düsen «El-Bâki'» kabristaninda medfun-durlar.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:

1- Hadîs-i serif üç halifenin ve Ebû Mûsa'l-Es'arî 'nin faziletine ve cennetlik olduklarina delildir. Hz. Ebû Musa kendisine yetismek niyetiyle abdest almakta olan kardesinin de yetiserek bu bahtiyarlar arasma katilmasini gönülden dilemisse de; bu alenî müjde ona nasib olmamistir. Ebû Musa 'nin Ebû Ruhm ve Ebû Bürde namlarinda iki kardesi vardir. Muhammed isminde üçüncü bir kardesi oldugunu söyleyenler de vardir. Bunlarin içinde en meshuru Ebû Bürde olup, ismi Âmir 'diri O gün bekledigi kardesi ihtimal budur.
2- Simarmayacagindan emin olmak sartiyle bir insani yüzüne karsi medhüsenâ etmek caizdir.
3- Bu hadîs bir yere girmek için izin isteme hususunda gösterilen terbiye ve nezakete örnektir,
4- Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellein) 'in bu hadîsi bir mucizedir. Nitekim haber verdigi sekilde zuhur etmis; Hz. Osman basina gelen bir fitne neticesinde sehid edilmistir.
5- Bas sikisinda Hz. Osman'in dedigi gibi «Vallahul-Müsteân» demek müstehab'dir.

4- Ali B. Ebi Talib (Radivallahü anh)in Faziletlerine Dair Bir Bab

30- (2404) Bize Yahya b. Yahya Et-Temîmî ile Ebû Cafer Muhammed b. Sabbah, Ubeydullah EI-Kavârîrî ve Sûreye b. Yûnus hep birden Yûsuf b. Mâcisun'dan naklen rivayet ettiler. Lâfiz Ibni Sabbah'indir. (Dedi ki) : Bize Yûsuf Ebû Selemete'l-Mâcisûn rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Münkedir, Saîd b, Müseyyeb'den, o da Âmir b. Sa'd b. Ebî Vakkâs'dan, o da babasindan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Ali'ye:
«Sen bana Musa'ya nisbetle Harun /erindesin. Su kadar var ki, benden sonra Peygamber yoktur.» buyurdular.
Saîd demis ki : Bunun üzerine ben bunu Sa'd'dan sifahen isitmeyi diledim ve Sa'd'la görüserek bana Âmir'in rivayet ettigini kendisine anlattim.
— Bunu ben Isittim! dedi.
— Onu sen mi isittin? diye sordum. Iki parmagini kulaklarina koyarak:
Evet! Yoksa bunlar sagir olsunlar, dedi.

31- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seyhe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Gunder Su'be'den rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibni Bessâr d,âhi rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'-ibe Hakem'den, o da Mus'ab b. Sa'd b. Ebî Vakkas'dan, o da Sa'd h, Ebî IVakkas'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Tebûk gazasinda Resûlüllah (Sai'latlahü Aleyhi ve Setlem) Ali b. Ebî Tâlib'i halife birakti. Ali:
— Yâ Resûlallah! Beni kadinlarla çocuklarin içinde halife mi birakiyorsun? dedi. Bunun üzerine :
«Benden Musa'ya nisbetle Harun yerinde olmana razi degil misin? jSu kadar var ki, benden sonra Peygamber yoktur.» buyurdular.

(...) Bize Ubeydullah b. Muâz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize balam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be bu isnadda rivayet etti.

32- (...) Bize Kuteybe b. Saîd ile Muhammed b. Abbâd rivayet ettiler. Lâfiz da birbirlerine yakindirlar. (Dediler ki) : Bize Hatim (bu zat Ibni Ismail'dir) Bükeyr b. Mismar'dan, o da Âmir b. Sa'd b. Ebî Vakkas'dan, o da babasindan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Muâviye b. Ebî Süfyân Sa'd'a emir verdi ve :
— Ebû't-Türab'a [5] sövmekten seni ne menetti? dedi. O da :
— Benim söyleyecegim üç sey var ki; bunlari onun için Resûlüllah (Satlallahü Aleyhi ve Setlein) söylemistir. Binâenaleyh ben ona asla sövemem.
Bu üç seyden birinin benim olmasi bence kizil develerden daha makbuldür. Ben Resûlüllah (SaHallahü A leyhi ve Sellem) 'i gazalarindan birinde onu yerine biraktigi, Ali de ona :
— Yâ Resûlallah! Beni kadin ve çocuklarla beraber mi biraktin? dedigi zaman;
«Benden Musa'ya nisbetle Harun yerinde olmana razi degil misin? Su kadar var ki, benden sonra Peygamberlik yoktur.» buyururken isittim. Hayber gününde de :
«Bu sancagi mutlaka Allah ve Resulünü seven, Allah ve Resulü de kendisini seven bir zata verecegim.» buyururken isittim. Biz sancak için hepimiz uzandik. Fakat o:
«Bana Ali'yi çagirin!» buyurdu. Ali gözlerinden rahatsiz oldugu halde getirildi. Resûlüllah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) onun gözüne tükürdü ve sancagi kendisine verdi. Allah da ona fethi müyesser kildi. Su âyet:
«De ki : Gelin, bizim ve sizin çocuklarinizi çagiralim...» [6] inince Resûlüllah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) Ali'yi, Fatime'yi ve Hasan'la Hüseyin'i çagirarak:
«Allahim! Benim ailem bunlardir.» buyurdu.

(...) Bize Ebû Bckr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Giinder Su'be'den rivayet etti. H,
Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibni Bessâr da rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Sa'd b. Ibrahim'den rivayet etti. (Demis ki) : Ben Ibrahim b. Sa'd b. Sa'ddan, o da Peygamber (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) 'den nakletmis olmak üzere dinledim ki, Ali'ye :
«Bana Musa'ya nîsbetle Harun yerinde olmana razi degil misin?» buyurmuslar.
Bu hadîsi Buhârî «Megazî» bahsinde; Nesâî «Kitâbu'l-Menakib»'de tahric etmislerdir.
Resûlüllah (SalIallahü Aleyhi ve Sellem) Hz. A1i'yi Medîne'de kendi yerine birakarak Tebûk gazasina gitmis. Bunu gören münafiklar : «Muhammed Alî'yi istiskal için Medine'de birakti, bunu hiçe saydi.» demislerdi. Hz. A1i bunu isitince silâhina sarilarak yolda Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)1e yetisti ve münafiklarin söyledigini ona nakletti. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Yalan söylemisler, ben seni ancak arkamda biraktiklarima halife tayin ettim. Hemen dön. Gerek benîm ailem, gerekse kendi ailen hususunda benîm halifem ol! Yâ AIi, bana Musa'ya nisbetle Harun yerinde olmaya razi degil misin?» buyurmustu.
Kaadî Iyâz diyor ki: «Rafizîler'den bazilari ile Ima-miye vesair Sîa firkalari hilâfetin Hz. A1i'nin hakki oldugunu ve Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in hilâfeti ona vasiyet ettigini iddiada bulunmus ve bu hadîsle istidlal etmislerdir. Sonra kendi aralarinda ihtilâfa düsmüsler. Raiizî1er Hz. Ali 'den baskasini hilâfete geçirdiler diye ashâb-i kirami tekfir etmis; bazilari daha ileri giderek Hz. A1i'ye kâfir demek ietisarmda bulunmuslardir. Çünkü onlarca A1i (Radiyaliahüanh) hakkini aramamistir. Bunlarin mezhebleri hepsinden bozuk, akillari da hepsinden fâsitdir. Kavilleri redde veya münazaraya degmez. Bunu söyleyenin küfründe süphe yoktur. Çünkü bütün imamlarin ve ilk müslümanlarin küfrüne kail olan kimse seriatin naklini iptal etmis ve Islâm'i yikmis demektir. Bunlardan geri kalan taskinlara gelince: Onlar bu meslegi tutmamislardir,traami'ye taifesi ile Mutezileden bazilari ilk müslümanlarin Hz. Ali meselesinde yanildiklarini söylerler. Onlara kâfir demezler.

Hattâ Mutezile 'den bazilari onlari hataya bile nisbet etmezler. Çünkü onlara göre ehli varken daha asagi dereceli bir kimseyi halife tayin etmek caizdir.
Halbuki bu hadîsde onlarin hiç birine delil yoktur. Hadîsde yalniz Hz. A1i'nin fazileti isbat edilmekte, onun baskasindan efdal yahut baskasinin misli olduguna dair söz yoktur. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"den sonra onun halife olacagina delâlet de yoktur. Çünkü Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem), Hz. A1i'ye bu sözü kendisini Tebûk gazasinda Medine'de kendi yerine biraktigi zaman söylemistir. Hadîsi serif de müsebbehinbih olan Harun (Aleyhisselâm)\n Hz. Musa'dan sonra halife olmayip, onun hayatinda hattâ Musa (Aleyhisselâm) m vefatindan kirk sene kadar önce dünyadan gitmesi de bunu te'yid eder.»
Ulemârun beyânina göre zahir mânâsi itibariyle bir sahabiye müda-hele sayilan hadîslerin te'vili icab eder. Burada Hz. Muâviye'nin sözü Hz. A1i‘ye sövmesi için açik bir emir degildir. O yalniz sövmesine ne mâni oldugunu sormustur. Ve herhalde : «Vera' ve takvadan dolayi mi, yoksa korku gibi bir sey sebebiyle mi bundan vaz geçtin. Eger takva ve ihtiram için sÖgmedinse isabet etmissin, iyi yapmissin, baska bir sebeple vazgeçtinse onun da cevâbi baskadir.» demek istemistir, ihtimal Hz. Sa'd, Hz. A1i'ye sögen taife ile berabermisdir. Fakat bu sefer onlarla beraber sögmemistir. Muâviye (Radiyaliahü anh) bunu sormustur. Bu sözün baska te'vile de ihtimali vardir. O bununla : «Hz. A1i'nin rey ve içtihadinda hata ettigini söylemekten seni ne men etti. Bu meselede bizim rey ve içtihadimizin güzel, ofiunsa hatali oldugunu halka açiklasaydin ya!» demek istemis de olabilir.

33- (2405) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yakub (Ibni Abdirrahman El-Kââri) Süheyl'den, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki: Hayber günü Rcsûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Bu sancagi mutlaka Allah ve Resulünü seven bir adama verecegim. Alloh onun elinde fethi müyesser kilacaktir.» buyurmuslar. Ömer b. Hattâb : Kumandan olmayi ancak o gün diledim, demis. Sözüne söyle devam etmistir: Sancak için çagrilirim ümidiyle ona uzandim. Fakat Rcsûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Ali b. Ebî Tâlib'i çagirdi, sancagi ona verdi ve :
«Yürü! Allah sana fethi müyesser, kiiincaya kadar bakinma!» buyurdu. Derken Ali biraz yürüdü, sonra durdu ama bakinmadi. Ve :
— Yâ Resûlallah! Insanlarla ne Üzerine harbedecegIm? dîye haykirdi:
«Onlarla Allah'dan baska ilâh yoktur ve Muhammed Resûlüllahdir, diye sehadet getirinceye kadar harbet! Bunu yaptilar mi, kanlarini ve mallarini senden korudular demektir. Ancak hakkiyle olursa o baska! Hesaplan da Allah'a kalmistir.» buyurdular.

34- (2406) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdu'l-Aziz (yâni Ibni Ebî Hâzini) Ebû Hâzim'den, o da Sehl'den naklen rivayet etti. H.
Bize yine Kuteybe b. Saîd rivayet etti. Lâfiz onundur. (Dedi ki) : Bize Yâkub (yâni Ibni Abdirrahman) Ebû Hâzim'den rivayet etti. (Demis ki) : Bana Sehl b. Sa'd haber verdi ki, Hayber günü Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem):
«Bu sancagi Öyle bir adama verecegim ki, Allah onun elinde fethi müyesser kilacak. Allah'i ve Resulünü sever, Allah ve Resulü de onu sever.» buyurmuslar. Sehl demis ki: Artik insanlar o gece sancagi kime verecek diye konusarak geceledilerdi. Sabahlayinca erken erken Resûlüllah (Sallatlahii Aleyhi ve Sellem) 'in yanma vardilar. Her biri sancagin kendine verilmesini umuyordu. Derken Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem):
«Âli b. Ebî TâIifa nerede?» diye sordu. Asliab :
— Yâ Resûlallah! O gözlerinden rahatsizdir, dediler.
«Hemen ona haber gönderin!» buyurdu. Arka çigindan Ali'yi getirdiler. Resûlüllah {Sallailahü Aleyhi ve Sellem) onun gözlerine tükürdü ve kendisine dua etti. Ali derhal düzeldi. Hattâ hiç agrisi yokmus gibi oldu. Resûlüllah (SaUallahii Aleyhi ve Sellem) sancagi ona yerdi. Ali:

— Yâ Resûlallah! Onlarla tâ bizim gibi oluncaya kadar mi harbede-cegim? diye sordu. Söyle buyurdular :
«Yavasça gir. Tâ onlarin sahasina In, sonra kendilerini Islâm'a davet et! Islâm'da kendilerine vâcib olan Allah hakkini onlara haber ver. Vallahi senin.sayende Allah'in bir adama hidâyet vermesi, senin için kirmizi develerin senin olmasindan daha hayirlidir.»

35- (2407) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hatim (yâni Ibni Ismail),.Yezîd b. EM Ubeyd'den, o da Seleme b. Ekva' dan naklen rivayet etti. Söyle demis: Haybcr'de Ali, Peygamber (Salkillahii Aleyhi ve Sellem)1'den geri kalmisti. Gözleri agiriyordu. Ben Resûlüllah (Saüallahü Aleyhi ve Sellem)"den geri mi kalacagim, dedi. Ve Ali hemen yola fikarak Peygamber (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) 'e yetisti. Sabahinda Allah'in fethi müyesser kildigi gecenin aksami olunca Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem):
«Bu sancagi mutlaka verecegim yahut bu sancagi yarin mutlaka Allah'in ve Resulünün sevdigi bir adam alacaktir. Veya Allah'i ve Resulünü seven bir adam alacaktir. Allah ona fethi müyesser kilacaktir.» buyurdu
Bir de ne görelim, lau zât AH imis. Halbuki biz onu ummuyorduk. Ashab r Iste Ali! dediler. Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) de sancagi ona verdi. Ve Allah fethi ona müyesser kildi.
Bu hadîsi Buhârî «Cihâd» bahsinde tahric etmistir.
Hayber gazasi hicretin yedinci senesinde vuku bulmustur. Ibni îshâk'in Hz. Amr b. Ekvâ'dan rivayet ettigi bir hadîse göre Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Sellem), Hz. Ebû Bekr'i Hayber karalarindan birine göndermis : Ebû Bekir (Radiyallahu anh) yahu-dileri hayli sikistirmis ise de kal'a fethedilemeden dönmüs. Ertesi gün Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem), Hz. Ömer'i göndermis, yahudi-lerle o da harbetmis, fakat kal'a yine alinamamis. Nihayet Resûlüllah (Sailallahü A leyhi ve Sellem):
«Yarin bu sancagi Allah'in ve Resulünün sevdigi bîr adama verecegim... ilâh» buyurarak sancagi Hz. A1i'ye vermis ve fetih onun eliyle müyesser olmustur. îbni tshâk'in beyânina göre Hayber'in ilk fethedilen kal'asi Nâim'dir. Mahmud b. Seleme orada sehid edilmis, kal'adan üzerine bir degirmen tasi atilmistir.
Hz. Ömer'in kumandan olmayi ancak o gün diledim, demesi bu kumandanlik Allah'in ve Resulünün muhabbetlerine delâlet ettigi ve kal'a o kumandanin eliyle fethedilecegi içindir.
Nevevî'ye göre: Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) 'in Hz. A1i'ye :
«Bakinma...» emrini vermesinin iki veçhe ihtimâli vardir. Birinci veçhe göre bu sözden zahiri mânâsi kastedilmistir. Yâni saga sola bakinmadan dosdogru git, demektir. Ikinci ihtimale göre bu sözden murad harbe atilmak ve kosmaktir. Hz. A1i onu birinci mânâya hamletmis; icab ettigi halde gözüyle bakinmamistir. Bazilarina göre ihtimal buradaki emirden murad : «Düsmaninla karsilastiktan sonra kal'ayi fethedineeye kadar oradan ayrilma» demektir.
Kizil renkli develer Arablann en kiymetli mallari idi. Bir seyin nefasetini bildirmek için bunlari misal gösterirlerdi. Yerinde de görüldügü vecihle âhiret umurunu dünya islerine benzetmek sadece zihinlere mânâyi yerlestirmek içindir. Yoksa baki olan âhiret nimetlerinin zerresi dünyalardan daha hayirlidir.

Bu Hadisden Çikiarilan Hüümler:

1- Hadîs-i serîf'de Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve sellem)'in kavli ve fiilî mucizeleri vardir. Kavlî mucizesi kal'anin Hz. A1i tarafindan fethedilecegini haber vermesidir. Nitekim öyle de olmustur. Fiilî mucizesi ise Hz. A1i'nin gözlerine tükürmesi ve gözlerinin derhal iyüesniesidir.
2- Yine bu hadîs Hz. Ali 'nin faziletlerine cesurluguna Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem)in emrine son derece riâyetkârhgma, Allah ve Resulünü sevdigine ve onlarin sevgisini kazandigina delildir.
3- Harbden Önce düsman Islâm dinini kabule davet edilir. Bazilari
bunun mutlak surette vâcib oldugunu söylemis, digerleri ise o ana kadar düsmana Islâm dini teblig edilmemisse bu davetin vâcib olduguna, teblig edilmisse vâcib'degil, müstehabhgma kail bulunmuslardir. Bu mesele cihad bahsinin'basinda geçmisti.

4- Islâmiyet harbde ve sulhda kabul edilebilir. «Hesaplan da Allah'a kalmistir» cümlesinden murad : Kâfirler sehadet getirirlerse biz onlari serbest birakiriz. Çünkü biz zahire göre hüküm veririz. Kalblerindekini yalniz Allah bilir, hakikaten iman ettilerse bu kendilerine dünyada da, âhiretde de faydali olur. Aksi takdirde münafik sayilirlar ve cehennemi boylarlar, demektir.
5- Müslüman olmak için iki kelimeyi sehadeti söylemek sarttir. Dilsizin veya bir mâniden dolayi konusamayanin isaretle imani kâfidir.

36- (2408) Bana Züheyr b. Harb ile Sûca' b. Mabled hep birden Ibni Jleyye'den rivayet ettiler. Züheyr dedi ki: Bize Ismail b. Ibrahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ebû Hayyan rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ye-
b. Hayyân rivayet etti. (Dedi ki) : Ben Husayn b. Sebrâ ve Ömer b. Vlüslim Zeyd b. Erkam'e gittik. Yanina oturdugumuz vakit Husayn ona : Gerçekten ya Zeyd sen çok hayirla karsilastin. Resûlüllah (SaUallahü Aleyhi ve SeUem)'\ gördün; hadîsini dinledin; onunla beraber gaza ettin; ve arkasinda namaz kildin. Gerçekten yâ Zeyd, sen çok hayirla karsilastin. Bize yâ Zeyd! Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den isittiklerini rivayet et! dedi. Zeyd :
Be kardesim oglu! Vallahi yasim geçti; vaktim ilerledi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'dan bellediklerimin bazisini unuttum. Binâenaleyh size ne rivayet etmissem kabul edin, neyi rivayet etmemissem onu bana teklif etmeyin! dedi. Sonra sunu söyledi: Bir gün Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Mekke ile Medine arasinda Hum denilen bir suyun basinda aramizda hutbe okumak üzere ayaga kalkti ve Allah'a hamdü-sena etti. Va'z eyledi. Ve hatirlatma yapti. Sonra söyle buyurdu :
«Bundan sonra, dikkat edin ey cemaat! Ben ancak bir insanim. RabbI-min resulü gelip de ona icabet etmem yakindir. Ben size iki agir yük birakiyorum. Bunlarin birincisi içinde dogru yol ve nur bulunan Kitâbutlah'dir. ImdI Kitâbullah'i alin ve ona sarilin!» Müteakiben Kitabullah'a tergîb ve tesbîhde bulundu. Sonra :
«Bir de ehl-i beytimi (birakiyorum)... Ehl-i beytim hakkinda size Allah'i hatirlatirim!.. Ehl-i beytim hakkinda size Allah'i hatirlatirim!.. Ehl-i beytim hakkinda size Allah'i hatirlatirim!..» buyurdu. Husayn ona:
— Onun ehl-i beyti kimlerdir yâ Zeyd? Kadinlari ehl-i beytinden degil midir? diye sordu. Zeyd :
— Kadinlari ehl-i beytlndendir. Lâkin onun ehl-i beyti ondan sonra sadakadan mahrum olanlardir, cevâbini verdi. Husayn :
— Kimdir onlar? diye sordu.
— Onlar Âli Ali, ÂIi Akîl, Âli Ca'fer ve Âli Abbâs'dir, dedi. Husayn:
— Bunlarin hepsi sadakadan mahrum mudurlar? dedi. Zeyd:
— Evet! cevâbini verdi.

(...) Bize Muhammed b. Bekkâr b. Reyyân da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hassan (yâni Ibni Ibrahim) Saîd b. Mesrûk'dan, o da Yezid b. Hayyan'dan, o da Zeyd b. Erkam'dan, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'den naklen rivayet etti. Ve hadîsi yukarki hadîs gibi Zuheyr'ni hadîsi mânâsinda nakletti.

(...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Fudayl rivayet etti. H.
Bize tshâk b. Ibrahim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerir haber verdi.
Her iki râvi Ebû Hayyan'dan bu isnadla Ismail'in hadîsi gibi rivayette bulunmuslardir. Cerir'in hadîsinde su ziyade vardir :
«Allah'in kitabi ki, onda dogru yol ve nur vardir. Her kim ona tutulur ve onunla amel ederse dogru yolda olur. Ve her kim ondan yanilirsa sapar.»

37- (...) Bize Muhammed b. Bekkâr b. Reyyân rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hassan (yâni Ibni Ibrahim) Saîd'den (bu zat Ibni Mesruk'dur), o da Yezid b. Hayyan'dan, o da Zeyd b. Erkam'dan naklen rivayet etti. Zeyd söyle demis ; Onun yanma girdik ve kendisine : Gerçekten sen çok hayir gördün. Gerçekten Resûlüllah (Sallallahü

Aleyhi ve Sellem) "m sohbetinde bulundun ve arkasinda namaz kildin... dedik.
Ve râvi hadîsi, Ebû Hayyan'm hadîsi gibi nakletmistir. Yalniz o söyle demistir : «Dikkat edin, ben sizin aranizda iki agir yük birakiyorum. Bunlarin biri Allah (Azze ve Celle)yn\n kitabidir. O Allah'in ipidir. Her kim ona tâbi olursa dogru yolda ve kim terkcderse delâlette olur.» Bu hadîsde su ibare de vardir : «Bunun üzerine biz :
__ Onun ehl-i beyti kimlerdir? Kadinlari mi? dedik. Zeyd :
__ Hayir! Allah'a yemin olsun! Hakikaten kadin zamanin bir kisminda erkekle beraber olur. Sonra onu bosar da, kadin babasina ve kavmine döner. Onun ebl-i beyti, asli ve ondan sonra sadakadan mahrum olan asa-besidir.» dedi.»
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemj'in Kitabullah ile ehl-i beyti hakkinda iki agir yük tâbirini kullanmasi bunlarin sâni ve ehemmiyeti büyük oldugu içindir, Bazi ulemâya göre bu hususdaki amel agir oldugu için bu tâbiri kullanmistir.
Sadakadan murad zekâttir.
Âl: Hanedan yâni serefli bir sülâlenin fertleri, demektir. Ulemâ Peygamber (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) 'in sülâlesinden kimlerin zekât alami-yacaklari hususunda ihtilâf etmislerdir. Hanefîler'le Safiî1er'e göre bu hadîsde zikri geçen Benî Hâsim'e yâni Hz. Ali, Akîl, Ca'fer ve Abbâs (Radiyallahu anh) sülâlelerine ve onlarin azatlilarina zekât-verilemez.
îmam Mâlik yalniz Benî Hâsim'e zekât verilemiyece-gine kail olmus, bir takimlari da bütün Kureys'e zekât verîlemiye-cegini söylemislerdir. Bu hadîsde Hz.Zeyd'in Peygamber (Sallailahü Aleyhi ve Sellem^ in kadinlarini ehl-i beytinden saymamasi bütün Kureys kabilesini ehl-i beyt kabul edenlerin sözünü iptal Içindir. Filhakika ez-vâci tahirat arasinda Âise, Hafsa, Üramü Seleme, Sevde ve Ümmü Habîbe (RadiyaUahu anh) gibi Kureys'e men-sub kadinlar vardi.
Hz. Zeyd'in buradaki iki rivayeti zahiren birbirine zit görünmektedir. Çünkü birinde Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemy'm zevcelerini ehl-i beytinden saymis, digerinde saymamistir. Müslim 'den baskalarinin rivayetlerinde Hz, Zeyd ekseriyetle ezvâci tahiratin ehl-i beyt-ten olmadiklarini söylemistir. Su halde birinci rivayetin te'vili gerekir ve : «Burada kadinlarinin ehl-i beyti sayilmasi onunla beraber yasayip nafakalarim verdigi, onlara hürmet ve ikramda bulunmayi emir buyrudugu içindir. Yoksa onlar sadaka almak, kendilerine haram olan ehl-i beytte dâhil degildirler» denir. Nitekim birinci rivayette Hz. Zeyd: «Kadinlari ehl-i beytindendîr. Lâkin onun ehl-i beyti kendilerine zekât almak haram olanlardir.» diyerek buna isaret etmistir.
Hablüllah : Allah'in ipi demektir. Burada ondan murad Allah'a verilen ahd ve sözdür. Bir takimlari Allah'in rizasi ile rahmetine götüren ise-bepdir demis; daha baskalari bunun hidayet nuru oldugunu söylemislerdir.

38- (2409) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab-dü'1-Azîz (yâni Ibni Ebi Hâzim) Ebû HâzIm'den, o da Sehi b. Sa'd'dan naklen rivayet etti. Sehi söyle demis : Medine'ye Mervan hanedanindan bir zât vali tâyin edildi. (Bu zat) Sehi b. Sa'd'i çagirarak Âli'ye sövmesini emretti, Sehi buna razi olmadi. Vali ona :
— Madem ki, buna razi olmuyorsun (hiç olmazsa) Allah Ebû't-Tü-rab'a lanet etsin de! dedi. Bunun üzerine Sehi sunu söyledi:
— Ali'nin kendince Ebû't-Türab'dan daha sevimli bir ismi yoktu. Bu isimle çagrildigi vakit gerçekten sevinirdi. Bu sefer vali:
— Bize onun kissasini haber ver! Ona niçin Ebû Türab ismi verildi, dedi. Sehi sunu söyledi :
— Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) Fâtime'nin evine geldi de Ali'yi evde bulamadi. Ve (Fâtime'ye) «Amcan oglu nerede?» diye sordu- Fâtima :
— Aramizda bir sey oldu. Beni kizdirdi da çikti (gitti). Yanimda kaylule yapmadi, dedi. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bir insana :
«Bak su nerede!» dedi. (Adam gitti.) Geldi ve:
— Yâ Resûlallah, o mescidde uyuyor, dedi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) de onun yanma geldi. Ali uzanmis; örtüsü bir tarafindan düsmüs, kendisi topraklanmisti: Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Seiiem) topragi

ondan silmeye basladi, hem..:
«Kalk Eba't-Tiirabî Kalk Eba't-Türab!» diyordu. Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu's-Salâtda tahric etmistir. Ebû Türab: Toprak babasi demektir. Bu hadîsde beyan edildigi ve-cihle kendisine Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) Ebû Türab diye hitab ederek latife yaptigi için Hz. Ali bunu künye ittihaz etmis ve sevmistir.
Kaylûle: Yerinde de görüldügü vecihle günün ortasinda uykuya yat-.maktuv Bâzilari uyku olsun olmasin günün ortasinda yapilan istirahata jkaylule denildigini söylemislerdir
Hadîs-i serif rnescidde fakirlerle yabancilardan baskalarinin da uyulyup kaylule yapabileceklerine ve kizmamak sartiyle dargin bir kimseye 1 kendi künyesinden baska bir künye ile hitab ederek sakalasmanin caiz olduguna delildir.
Sögme meselesi hakkindaki te'vili babimizin Muâviye hadîsinde görmüstür.

5- Sa'd b, Ebi Vakkas (Radiyallahû anh)'in Fazileti Hakkinda Bir Bab

39- (2410) Bize Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Bilâl, Yahya b. Saîd'den, o da Abdullah b. Amir b. Rabia'dan, o da Âise'den naklen rivayet etti. Âise söyle demis: BIr gece Resûlüllah (Sallaltahü Aleyhi ve Seiiem) uykusuz kaldi da:
«Keske benim ashabimdan yararli bir zat bu gece beni korusa.» dedi. Ve silâh sesi isittik. Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem): «KIm o?» dedi. (Gelen zat) ;
— Sa'd b. Ebî Vakkâs yâ Resûlallah! Seni korumaga geldim, dedi. Âise demis ki: «Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) uyudu. Hattâ horultusunu isittim.»

40- (...) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Rumh da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys, Yahya b, Saîd'den, o da Abdullah b. Âmir b. Rabia'dan naklen haber verdi ki : Âise söyle demis : Resûîüllah 'Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Medine'ye ge-lisinde bir gece uyuyamadi. Ve:
«Keske ashabimdan yararli bir zat bu aksam beni korusa!» dedi. Biz bu halde iken bir silâh hisirtisi isittik. Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem):
«Kim o?» dedi. (Gelen zât) :
— Sa'd b. Ebî Vakkas'im! cevâbini verdi. Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) ona :
«Seni getiren nedir?» diye sordu. Sa'd:
— Içime Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) hakkinda bir korku düstü de onu korumaya geldim, dedi. Bunun üzerine Resûlüllah, (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) ona dua etti. Sonra uyudu.-
Ibni Rumh'un rivayetinde : «Biz:
— Kim o? dedik...» ifadesi vardir.

(...) Bize bu hadîsi Muhammed b. Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdu'l-Vehhab rivayet etti. (Dedi ki) : Ben Yahya b. Saîd'i sunu söylerken isittim. Abdullah b. Âmir b. Rabia'yi dinledim. Söyle diyordu: Âise dedi ki: Bir gece Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) uykusuz kaldi...
Râvi Süleyman b. Bilâl'in hadîsi gibi rivayette bulunmustur.
Bu hadîsi Buhârî «KHâbu'l-Cihad» ile «Kitâbu't-Temenni»'de; Tirmizî «Menâkib»'de; Nesâi «Menâkib» ile «Siyer» bahislerin muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Peygamber (Sallallahû Aleyhi ve Sellem) 'in uykusuz kalmasi hicrette Medine'ye ilk geldigi zaman degildir. Çünkü Hz. Âise o zaman yaninda degildi. Hz, Sa'd dahi daha önceden müslüman olmus degildi. Ulemanin beyânina göre bu hadîs:
«Allah seni insanlardan korur» âyeti kerîmesi inmezden önce vârid olmustur. Âyet indikten sonra Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) korunmaz olmus. Ashabina da kendisini korumaktan vaz geçmelerini emir

buyurmustur.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:

1- Düsmandan korunmak ve ihtiyatli olmak gerekir.
2- Müslümanlarin hükümdarlarini ölümden korumalari icab eder.
3- Tevekkül sebeplere tevessüle mâni degildir. Zîra tevekkül; kalbin ameli, sebeplerse bedenin amelidirler.
4- Hadîs-i serîf kendiliginden bir hayr isleyeni medhüsenâ etmekte ve ona salih kimse denilebilecegine isaret etmektedir.
5- Bu hadîsde Hz. Sa'd'm faziletine ve ilham sahiplerinden olduguna delil vardir.

41- (2411) Bize Mansûr b. Ebî Müzâhim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibrahim (yâni îbni Sa'd) babasindan, o da Abdullah b, Seddâd'dan naklen rivayet etti. Abdullah söyle demis : Ben Ali'yi sunu söylerken isittim : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Sa'd b. Mâlik'den baska hiç bir kimse için annesiyle babasinin isimlerini bir araya getirmemistir. Çünkü Uhud gününde ona: -,
«At! Babam ve gnnem sana feda olsun!..» demeye baslamisti.

(...) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibni Bessâr rivayet ettiler (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. H.
Bize Ebî Bekir b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vekî' rivayet etti. H.
Bize Ebû Küreyb ile Ishâk EI-Hanzalî dahi Muhammed b. Bisr'den, o da Mis'ar'dan naklen rivayet ettiler. H.
Bize îbni Ebî Ömer de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân Mis'ar'dan rivayet etti. Bu râvilerin hepsi Sa'd b. Ibrahim'den, o da Abdullah b. Seddat'dan, o da Ali'den, o da Peygamber (Sallallahü A /ey/i/ ve Sellem) 'den naklen bu hadîsin mislini rivayet etmislerdir.

42- (2412) Bize Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman (yâni Ibni Bilâl) Yahya'dan (bu zât Ibni Saîd'dir.) O da Saîd'den, o da Sa'd b. Ebî Vakkâs'dan naklen rivayet etti. Sa'd söyle demis: Gerçekten benim için Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Uhud gününde annesiyle babasini bir arada zikretti.

(...) Bize Kuteybe b. Saîd ile Ilini Rumh, Leys b. Sa'd'dan rivayet ettiler. H.
Bize Ibnü Müsennâ da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdü'l-Vehhab rivayet etti.
Her Iki râvi Yahya b. Saîd'den bu isnadla rivayette bulunmuslardir.

(..,) Bize Muhammed b. Abbâd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hatim (yâni Ibni ismail) Bükeyr b. MUmar'dan, o da Âmir b. Sa'd'dan, o da babasindan naklen rivayet etti ki: Peygamber {battalatiu Aleyhi ve Setienij Uhud gününde onun için annesi ile babasini bir arada zikretmis, Sa'd söyle demis: Müsriklerden bir adam Müslümanlari (n canlarini) yakmisti. Bunun üzerine Peygamber (Sallallahü Ateyhi ve Setletn/ Sa'd'a :
«At! Babam ve annem sana feda olsun!» buyurmustu. Sa'd demis ki:
O müsrik için uçsuz bir ok attim ve yan tarafina vurdum. Derhal düstü. Ve avreti açildi. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seaeni; güldü. Hattâ yan dislerini gördüm.
Bu rivayetleri Buhârî «Cihâd», «Fadâilü Ashab», «Edeb» ve «Megazi» bahislerinde; Tirmizî «Menâkib»'de; Nesâî «Elyevm vel-ieyle»'de; Ibnü Mâce «Sünnet» bahsihde muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Hz. Sa'd b. Ebî Vakkâs sagliklarinda Cennetle müjdelenen on zattan biridir. Hattâbî : «Resûlüllah (Sallatlahü Aleyhi ve Sellem)'in : Annem babam sana feda olsun! demesi bir duadir. Onun dualari ise kabule sayestedir.»

diyor.
El Mühe11eb Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in annesi ile babasini beraberce zikrederek feda etmesinin yalniz Hz. Sa'd'a mahsus oldugunu iddia etmisse de; dogru degildir. Çünkü sahiheynde rivayet olunan bir hadîsde Hz. Zübeyr'e de bu sekilde söyledigi bildirilmektedir. Ihtimal ki Hz. Ali bunu isitmemistir.
Nevevî baskalarina da bu sekilde tefdiye yaptigini söylemistir. [Tefdiye feda olsun cümlesini söylemektir.)
Müsrik yere düsünce Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)in gülmesi ivret mahallinin açilmasindan dolayi degil, amansiz düsmaninin tepelen-aigine sevindigi içindir.

Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:

1- (Annem, babam sana feda olsun) seklinde tefdiye yapmak câiz-lir. Cumhûr-u ulemânin mezhebi budur. Yalniz Hz. Ömer b. Hattab ile Hasen-i Basrî bunu kerih görmüslerdir. Bâzilari müs-lümanin feda edilmesini mekruh saymislardir. Fakat sahih olan mutlak surette cevazdir. Çünkü burada hakikî feda yoktur. Bu söz bir taltif ve muhabbet nisanesi olmak üzere gelisi güzel söyleniverir. Mutlak surette tefdiyenin caiz oldugunu gösteren birçok sahih hadîsler vardir.
2- Hadîs-i serîf aticiligin faziletine ve hayr isleyen bir kimseye dua etmenin müstehab olduguna delildir.
3- Yine bu rivayetler Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) nezdinde Ebeveyninin muhterem ve muazzez olduklarina delâlet etmektedir. Binâenaleyh müslümana gereken onlar hakkinda dilini tutup ileri geri ko-nusmamaktir.

43- (1748) Bize Ebû Bekr b. Ehî Seybe ile Züheyr b. Harb rivayet ktiler. (Dediler ki) : Bize Hasen b. Musa rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Züheyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Simâk b. Harb rivayet etti. (Dedi Ki) : Bana Mus'ab b. Sa'd babasindan rivayet etti ki, Kur'an'dan bazi âyet iter onun hakkinda inmis. Sa'd söyle demis : Sa'd'm annesi [7] dininden [dönmedikçe ebediyyen onunla konusmayacagina ve yiyip içmeyecegine I yemin etti. Dedi ki:
— Sen Allah'in annenle babani sana vasiyyet ettigini söylüyorsun. Ben senin annenim, sana. bunu ben emrediyorum.
Sa'd (devamla) sunu söylemis: Annem üç gece bekledi hattâ bîtab-liktan bayildi. Bunun üzerine Umare denilen bir oglu kalkarak ona su verdi. Annem Sa'd'a beddua etmeye basladi. Az sonra Allah (Azzeve Ceîie) Kur'ân'da su âyeti indirdi:
«Biz Insana annesiyle babasina güzel muamelede bulunmasini vasiyet ettik. Sayet bana sirk kosman için seninle mücahede ederlerse [8] ilah...» Bu âyette su da vardir : «Ama onlarla dünyada iyi geçin.»
Sa'd demis ki: Resûlüllah (Saîlallahü Aleyhi ve Sellem) büyük bir ganimet almisdi. Bir de baktim ganimetin içinde bir kiliç var! Hemen onu alarak Resûlüllah (Sallalîahü Aleyhi ve Seîlein)'e getirdim ve : Bu kilici bana bahset! Ben hâlini bildigin bir kimseyim, dedim :
«Onu aldigin yere iade et!» buyurdular. Ben de gittim tam onu ganimet yerine koymak istedigim sirada nefsim beni ayipladi ve tekrar ona dönerek:
— Bunu bana ver! dedim. Bana sesini siddetlendirerek :
«Onu aldigin yere koy!» buyurdu. Bunun üzerine Allah (Azzeve Celle):
«Sana ganimetleri soruyorlar...»! [9] âyetini indirdi.
Sa'd demis ki: Ben hastalandim da Peygamber (Saîlallahü Aleyhi re Sellemj'e haber gönderdim. Hemen geldi.
— Bana müsaade buyur, malimi diledigim yere taksim edeyim, dedim. Razi olmadi.
— Yarisini! dedim. Yine razi olmadi.
— Öyle ise üçte birini! dedim. Ses çikarmadi. Artik ondan sonra üçte bir (i vasiyet) caiz oldu.

Sa'd demis ki : Ensar ve muhacirlerden mütesekkil birkaç kisinin yanina geldim de :
— Gel seni doyuralim ve sana sarab sunalim, dediler. Bu mesele sa-rab haram kilinmazdan Önce idi. Onlarin yanma bir has içinde iken vardim, —Has, bahçe demektir.— Bir de baktim yanlarinda kizartilmis hir deve kellesi, bir testi de §arab var! Onlarla beraber yedim, içtim. Derken onlarin yaninda ensarla muhacirlerin lâfi oldu. Ben : Muhacirler ensardaii daha hayirlidir, dedim. Bunun üzerine bir adam basimin iki çenesini yakaladi ve bana o kelle ile vurarak burnumu yaraladi. Hemen Resûlüllah (SaUalîahü Aleyhi ve SeUem)'e gelerek ona haber verdim. Müteakiben Allah (Azze ve Celle) benim hakkimda — kendisini kasdediyor — sarabin hükmünü indirdi:

«Sarab, kumar, dikili taslar ve oklar seytan isi pis seylerdir.» [10]

44 - (...) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Muhammed b. Bessâr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Simak b. Harb'dan, o da Mus'ab fc. Sa'd'dan, o da babar sindan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Benim hakkimda dört âyet indirildi...
Ve râvi hadîsi Züheyr'in Simak'den rivayet ettigi hadîs mânâsinda nakletmistir. Su'be'nin hadîsinde su ziyâde de vardir : «Yemek vermek istediler mi testinin agzini sopa Ile açarlar, sonra yiyecegi içine dönerlerdi.»
Yine Su'be'nin hadîsinde: «O kelle ile Sa'd'in burnuna vurdu ve onu yardi. Sa'd'in burnu yarik idi.» cümlesi de vardir.

45- (2413) Bize Züheyr'b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdur-rahman, Süfyân'dan, o da Mikdam b. Sureyh'den, o da babasindan, o da Sa'd'dan naklen rivayet etti:

«Sabah aksam Rablerine dua eden kimseleri kovma!» [11] Benim hakkimda indi, demis.
Sunu da söylemis: Bu âyet alti kisi hakkinda inmistir. Ben ve îbni Mes'ûd onlardaniz. Müsrikler ona : «Sen bunlari kendine yaklastiriyorsun.» demislerdi.

46- (...) Bize Ebû Bekr b. Ehî Seybe rivayet etti. (Dedi M) : Bize Muhammed b. Abdillah EI-Esedî Israil'den, o da Mikdam b. Sureyh'den, o da babasindan, o da Sa'd'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Sellem)'\Q birlikte alti nefer idik. Müsrikler Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) :
— Bunlari kov! Bize karsi cüretkârlikta bulunmasinlar, dediler. (Bu alti kisi), Ben, tbni Mes'ud, Hüzeyl kabilesinden bir zat, Bilâl ve isimlerini veremiyecegim iki adam idi.
Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) 'in kalbine Allah ne diledi ise o geldi. Ve içinden bir seyler geçirdi. Bunun üzerine Allah (Azze ve Cette):
«Allah'in rizasini dileyerek aksam sabah ona dua eden kimseleri kovma.» âyet-i kerîmesini indirdi.
Hz. Sa'd kissasi hakkinda «Cihâd» bahsinde «Enfal» babinda izahat verilmisti.
Buradaki rivayetlerde onun faziletini ve hakkinda muhtelif ayetler indigini bildirmektedir. Hz. Sa'd'in künyesi Ebû.lshâki idi. Kendisine Islâm'in süvarisi denir. Ve Allah yolunda ilk ok atanin o oldugu rivayet edilir. Duasi müstecab bir zât idi. Acem memleketlerinin birçok yerleri onun kumandasinda fethedilmistir. Seksen üç veya yetmiçüç yaslarinda ellîbes tarihinde Medine'ye on mil mesafede bulunan Akîk'de vefat etmis, cenazesi eller üzerinde Medîne'ye götürülerek «El-Bâki» namindaki meshur kabristana defnedilmistir. Cenaze namazini Mervân b. Hakem kaldirmistir. Cennetle müjdelenen on zattan en son vefat eden odur. Hz. Sa'd ilk müslüman olan yedi kisinin yedincisidir. Annesi onun müslüman olusuna pek üzülmüs, eski dinine dönmedikçe yiyip içmeyecegine yemin etmistir. Fakat annesinin bütün israrlarina ragmen Hz. Sa'd Islâm dininden dönmemis ve annesine hitaben : «Anne, senin yüz tane canin olsa ve gözümün önünde bunlar birer birer alinsa, ben yine dinimden vaz geçemem. Bosuna üzülme.» demisti. Bunun üzerine âyet inmis ve :
«Annenle babam bilmedigin bir seyi bana serik kosman hususunda seninle münakasa ederlerse, onlara itaat

etme! Ama dünyada onlarla iyi geçini» buyurulmustur.
Hadîs-i serîf'de görüldügü vecihle kiliç, sarab ve tard meseleleri hakkinda da âyet inmesine Hz. Sa'd sebep olmustur.

6- Talha Ile Zübeyr (Radiyallahu anh) 'nin Faziletlerine Dair Bir Bab

47- (2414) Bize Muhammed b. Ebi Bekr El-Mukaddemî ile Hâmîd b. Ömer El-Bekrâvî ve Muhammed b. Abdi'1-A'la rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Mu'temir (bu zât Ibni Süleyman'dir) rivayet etti. (Dedi ki) : Babamdan, o da Ebû Osman'dan naklen dinledim. Söyle demis : Kesûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) ile onun harbetügi günlerin bazisinda beraber bulunanlardan Talha ile Sa'd'dan baska kimse kalmadi. Bu söz onlarin hadîslerinden alinmadir.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu Fadâili-Ashabi'n-NebI»'de tahric etmistir,
Hz. Talha cennetle müjdelenen o zattan biri, Islâm'a ilk giren sekiz kisinin biri, Hz. Ebû Bekr'in te'siriyle müslüman olan bes kisinin biri ve Peygamber (SaUaüahü Aleyhi ve Seliem)'in kendilerinden razi olarak dünyadan gittigi alti kisilik sûra heyetinin biridir. Künyesi Ebû Muh'ammed 'dr. Otuzalti tarihinde Ceme1 vak'asmda okla vurularak sehid edilmistir. Birçok rivayetlerden anlasildigina göre kendisini vuran Meryân.b. Hakem'dir. Kaç yasinda vefat ettigi ihtilafli ise de ekser ulemânin kavline göre yetmis bes yasinda sehid edilmistir. Ceme1 vak'asmda ilk vurulan odur.
Bu hadîsdeki «günlerin bâzisinda» ifadesinden murad Uhud harbidir. Hz. Talha ordu kaçmaya basladigi zaman Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in yaninda kalmistir.
Bu harbde onun büyük bir menkabesi vardir.
«Bu söz onlarin hadîslerinden alinmadir.» ifadesinden murad : Râvi bû Osman bu hadisi Talha ile Sa'd 'dan dinlemistir, demektir,

48- (2415) Bize Amru'n-Nakid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân . Uyeyne Muhammed b. Münkedir'den, o da Câbir b. Abdillah'dan naklen rivayet etti. Ibni Münkedir demis ki: Ben Câbir'i sunu söylerken isittim : Hendek .günü Resûlüllah (Sallallahü Altyhi ve Seliem) insanlari (Cihada) çagirdi. Ve Zübeyr buna icabet etti. Sonra tekrar çagirdi (yine) Zübeyr icabet etti. Sonra tekrar çagirdi (yine) Zübeyr icabet etti. Bunun üzerine Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seliem):
«Her Peygamberin havarileri vardir. Benim havarim de Zübeyr'dir.» buyurdul

(...) Bize Ebû-Küreyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsame Hi-sam b. Urve'den rivayet etti. H.
Bize Ebû Küreyb ile îshâk b. Ibrahim hep birden Vekî'den rivayet ettiler. (Demis ki) : Bize Süfyân rivayet etti.
Her iki râvi Muhammed b. Münkedir'den, o da Câbir'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) 'den naklen Ibnü Uyeyne'nin hadîsi mânâsinda rivayette bulunmuslardir.
Bu hadîsi Buhârî «Cihâd» ve «Megazî» bahislerinde; Tirmizî ile Nesâî «Menâkib»'de; Ibnü Mâce «Sünnet» bahsinde muhtelif râvilerden tahric etmislerdir. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) in harbe tesvik ettigi ashabi yahudilerden Benî Kureyze kabilesiyle cenk edeceklerdi. Bir rivayette çagirdigi zevat bu kabileden haber almaga gideceklerdi. Muhtelif rivayetlerden anlasildigina göre bu isi yalniz basina Zübeyr (Radiyallahu atih) görmüs, yahudilerin haberini getirmis. Sonra harb siddetlenmistir.
Havari: Yardimci demektir. Bundan dolayi Hz. îsâ'nin samimî arkadaslarina ve yardimcilarina Havariyyûn denilmistir.
Bâzilari kelimenin elbiseyi beyazlatmak mânâsina geldigini, Hz. Isâ'nin havarilerinin de çamasircilar oldugunu söylemislerdir. Ezherî : «Havariyyûn Peygamberlerin hâlis yakinlanâir> demistir.

49- (2416) Bize Ismail b. Halil ile Süveyd b. Saîd ikisi birden Ibni Müsbir'den rivayet ettiler. Ismail dedi ki: Bize

Âli b. Müshir, Hisarn b. Urve'den, o da babasindan, o da Abdullah b, Zübeyr'den naklen haber verdi. Abdullah söyle demis : Hendek günü ben ve Ömer b. Ebî Seleme kadinlarla birlikte Hassan'm kal'asinda idik. Bâzan o bana belini egiltir ben bakardim, Bazan da ben ona belimi egiltir, o bakardi. Babami ati üzerinde silâh içinde Benî Kureyza'ya geçtigi vakit tanirdim.
Râvi diyor ki: Bana Abdullah b. Tirve dahi Abdullah b. Zübeyr men aklcn haber verdi. Abdullah demis ki: Ben bunu babama andim da'.
— Beni gördün mü ogulcugum? dedi. - Evet! cevâbini verdim.
— Beri bak! Vallahi o gün Resûlüllah (SalîallahÜ Aleyhi ve Se!km) benim için anne ve babasini cem ederek: «Babam ve annem sana feda olsun...» buyurdular, dedi.

(...) Bize Ebû Küreyb de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme, Hisam'dan, o da bahasindan, o da Abdullah b. Züheyr'den naklen rivayet etti. Söyle demis: Hendek (harbi) günü gelince ben ve Ömer b. Ebü Seleme kadinlarin yâni Peygamber(Sallallahii Aleyhi ve Sellem) 'in kadinlarinin bulundugu kal'ada idik...
Râvi hadîsi tbni Müshir'in bu isnaddaki hadîsi mânâsinda nakletmis. O "bu hadîsde Abdullah b. Tirve'yi anmamistir. Lâkin kissayi Hîsâm'in babasindan, onun da Ihni Zübeyr'den naklettigi hadîse dere etmistir.
Anlasilan kal'a içerisinde kimi Abdullah b. Zübeyr belini egittir arkadasi sirtina basarak disarda olup biteni seyreder, kimi de arkadasi egilir Hz. Abdullah onun sirtina basarak disari bakarmis. Hz. Abdullah b. Zübeyr hicret senesi Medine'de dogmustur. Hendek harbi ise sahîh rivayete göre hicretin dördüncü yilinda olmustur. Su halde bu vak'ayi gören Hz. Abdullah o zaman tam dört yasinda bile degildir. Bu da gösteriyor ki, cumhûr-u muhaddisi-nin: «Bes yasma varmadikça bir çocugun hadîs dinlemesi sahîh olmaz» sözleri dogru degildir. Nevevî : «Dogrusu çocuk temyize kadir oldugu zaman dört yasinda, yahut daha küçük de olsa hadîs dinlemesinin sahîh olmasidir.» diyor.
Hadîs-i serîf Hz. Abdul1ah b. Zübeyr'in bu yasta bu vak'ayi güzelce zabdetmis olmasiyle menkabesine delildir.

50- (2417) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdu'1-Aziz (yâni îbni Muhammed) Süheyl'den, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (SatlailahU Aleyhi ve Sellem i, Ebû Bekr, Ömer, Osman, AH, Talha ve Zübeyr Hira daginin üzerinde bulunuyorlarmis. Derken kaya sarsilmis. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Sakin ol! Senin üzerinde ancak bir peygamber yahut siddik, yahut sehid bulunmaktadir.» buyurmuslar.

(...) Bize Ubeydullah b.tMuhammed b. Yezîd b. Huneys ile Ahnied b. Yûsuf El-Ezdî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ismail b. Ebî Üveys rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Süleyman b. Bilâl, Yahya b. Saîd'den, o da Süheyl h. Ebî Sâlih'den, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (Sattatlahü Aleyhi ve Sellem) Hira daginin üzerinde bulunuyormus. Derken dag sallanmis. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem):
«Sakin ol Hira! Senin üzerinde ancak bir Peygamber yahut siddik yahut sehid bulunmaktadir.» buyurmuslar.
Dagin üzerinde Peygamber
(Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ile Ebû Bekr, Ömer, Osman, Ali, Talha, Zübey ve Sa'd b. Ebi Vakkâs (Radiyallahû anhûm) bulunuyorlarmis.
Bu hadîs-i serîf Peygamber (Saüallahü Aleyhi ve Selle m) 'in mucizelerini haber vermektedir. Bunlardan biri Hira dagina: «Sakin ol!» demesi demesi ve dagin sallanmaz olmasidir. Ikincisi yanindaki zevatin sehid ola-caklarini bildirmesidir.
Nitekim Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) ile Hz. Ebû Bekr'den maadasi sehid edilmislerdir. Bunlardan Ömer, Osman, Âlî, Talha ve Zübeyr (Radiyallahu anh) zulmen sehid edilmislerdir. Üç halifenin kissalari meshurdur. Hz. Zübeyr harbi terk ederek dönerken Basra 'ya yakin «Vad'i-s-Siba'» denilen yerde sehid edilmis, Talha (Radiyallahu anh) dahi harbi terk ederek ordudan uzaklasirken kendisine bir ok isabet etmis ve ölümüne

sebep olmustur. Sahih hadîsin haber verdigine göre zulmen öldürülen bir müslüman sehiddir. Bundan murad âhiret hükümleri hakkinda sehid sayilip, sehidler sevabina nail olmasidir. Yoksa böyleler! dünyada yikanarak üzerlerine namazlari kilinir. Ikinci rivayette bunlarla beraber Sa'd b. Ebi Vakkas Hazretleri de zikredilmistir. Kaadî Iyâz :' Cennetle müjdelendigi için ona da sehid denildigini söylemistir.
Gerçi hadîsde siddîk ve sehid «ev» edâtiyla atfedilmislerse de burada ondan ya nevi kastedilmistir yahut (vav) mânâsinda kullanilmistir.
Hadîs-i serîf bu zevatin faziletlerine, cemâdatta temyiz bulunduguna, simarmiyacagi bilinmek sartiyle bir insanin yüzüne karsi tezkiye ve med-hetmenin caiz olduguna delildir.
Hira dagi Mekke 'nin simalinde dört, bes kilometre mesafede bir dagdir. Besûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Seilem)'e Kur'ân-i Kerîm 'in ük âyetleri burada nazil olmustur.

51- (2418) Bize Ebû Bekr b. EM Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Nümeyr ile Abde rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Hisam, babasindan rivayet etti. (Demis ki) : Bana Âise : «Vallahi senin iki baban kendilerine yara isabet etmisken, Allah ve Resulüne icabet edenlerdendir.» dedi.

(...) Bize bu hadîsi Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisâm bu i sn ad la rivayet etti. «Âise bununla Ebû Bekr ve Zübeyr'i kasdediyor» cümlesini de ziyâde etti.

52- (...) Bize Ebû Küreyb Muhammed b. Ala' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Veki rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ismail, Behiy'den, o da Urve'-den naklen rivayet etti. Urve (Söyle demis) : Bana Âise: «Senin iki baban kendilerine yara isabet etmisken, Allah ve Resulüne icabet eyleyen kimselerdendir.» dedi.
Hz. Âise 'nin Urve'ye : «Senin iki baban...» diye hitab etmesi, Urve, kiz kardesi Esma 'nin oglu oldugundandir. Iki babadan biri Urve 'nin kendi babasi Zübeyr, digeri de dedesi Ebû Bekr'-dir. Bu da icabinda dedeye baba demenin caiz oldugunu gösterir.
«Müslim» sarihlerinden Übbî'nin beyânina göre Hz. Âise bu hadîsi ile «Hamraü'1-Esed» vak'asina isaret etmistir. Vak'a sudur: Uhud harbinden dönüsde müslümanlar aldiklari yaralardan pek bîtâb düsmüslerdi. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemj, Ebû Süfyân'm müs-lümanlari maglûb ve perisan göstererek onlara tekrar hücum etmesinden endiselenerek müslümanlara:
«Içinizde düsmani takibe çikacak bir kimse yok mu?» diye seslenmis. Hemen Hz. Ebû Bekr'le Hz. Zübeyr ortaya çikmis ve yetmis kisi hazirlayarak düsmani takip etmislerdi. Ebû Süfyân, Uhud'-dan ayrildiktan sonra Ravha'ya gitmis, orada yapmak istedigi isi neden yarida biraktigina pisman olmus, düsünmege baslamisti. Düsmani ta-kib eden müslümanlar Mekke 'den sekiz mil uzakta bulunan «Ham-raü'l-Eseds'e kadar gitmislerdi. ResûlüHah (Sallallahü Aleyhi ve.Seilem) burada Huzâa'um reisi Ma'bed ile karsilasti. Huzâa1i1ar alenen müslüman olmamakla beraber kalben müslümanlara meyyaldiler. Ma'bed, Ebû Süfyân 'a giderek Peygamberimizin ashabi ile birlikte gelmekte olduklarini söylemis, Ebû Süfyân da hücumdan vaz geçerek Mekke'ye dogru yürümüstü. Müverrihler bu hâdiseye «Hamraü'1-Esad» vak'a'si derler. Ve onu müstakil bir gaza gibi kaydederler.

7- Ebü Ubeyde b. Cerrah (Radiyaliahu anh) 'nin Faziletleri Babi

53- (2419) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Uleyye, Halid'den rivayet etti. H. Bana Züheyr b. Harb da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ismail b, Uleyye rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid, Ebû Kilâbe'den naklen haber verdi. (Demig ki) : Enes sunlari söyledi:
Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem):
«Hor ümmetin bir emini vardir, bizim eminimiz de ey Ümmeti Ebû Ubeyde b. Cerrâh'dir.» buyurdular.

54- (...) Bana Amru'n-Nâkid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Affân rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammad (bu zât Ibni Seleme'dir.) Sâbit'-den, o da Enes'den naklen rivayet etti ki: Yemenliler Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Setlemfa gelerek; Bizimle birlikte bizlere sünneti ve Islâm'i ögretecek bir zât gönder, demisler. Enes demis ki: Hemen Ebû Ubeyde'nin elinden tuttu ve:
«Bg ümmetin emini budur.» buyurdular.
Bu hadîsi Buhâri «Fedâili Eshab» ve «Megazi» bahislerinde; Nesâî «Menâkib»'de tahric etmislerdir.
Emin: Güvenilir kimse demektir. Emânet meselesinde diger Ashab-i kiram da Ebû Ubeyde'ye ortak ise de, burada maksad onda bu hasletin digerlerinden daha fazla oldugunu anlatmaktir. Resûlüllah {Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Ashabinin büyüklerinden her birini bir faziletle vasfeder. Bu faziletin o zatta digerlerinden fazla olduguna isaret buyururdu. Tirmizî'nin Katâde tarikiyle Hz. Enes 'den rivayet ettigi bir hadîs bunu izah eder. Mezkûr hadîsde Resûlüllah (Salîallahü Aleyhi ve Sellem):
«Ümmetimin ümmetime en merhametlisi Ebû Bekr; Allah'in emri hususunda en siddetlisi Ömer, haya itibariyle en sadiki Osman, helâl ve harami en iyi bileni Muâz b. Cebel; en Iyi ferâiz bIîeni Zeyd b. Sabit; en güzel Kur'ân okuyani da, Ubeyy b. Ka'b'dir. Her ümmetin bîr emini vardir. Bu ümmetin emini iste Ebû Ubeyde b. Cerrah'dir.» buyurmustur. Hadîsi Ibni Hibbân dahi rivayet etmistir.

55- (2420) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibni Bessâr rivayet ettiler. Lâfiz Ibni Müsennâ'nindir. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Ebû Ishâk'i Sile b. Züfer'den, o da Huzeyfe'den naklen rivayet ederken dinledim, Hu-zeyfe söyle demis: Necranhlar Resûlüilah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'e gelerek': Yâ Resûlallah! Bize emin bir zât gönder! dediler. Bunun üzerine :
«Size hakkiyle emin, hakkiyte emin bir zât gönderecegim!» buyurdular. Halk bu vilâyete ermek için hemen ileri atildilar. Fakat o Ebû Ubeyde b. Cerrâh'i gönderdi.

(...) Bize Ishâk b. Ibrahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Dâvud El-Haferî haber verdi. (Dedi ki) : Bize Süfyân, ü& Ishâk'dan bu isnadla bu hadîsin benzerini rivayet etti.
Bu hadîsi Buhârî «Fadâili Ashab», «Haberi Vâhid» ve «Megari»
bahislerinde Tirmizî ile Nesâî «Menâkib»'de; Ibiîü Mâce «Kitâbu's-Sünne»'de muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Necran : Yemen'de bir yerdir. Necranhlar 'dan murad Âkib Seyyid, Ebû'l-Haris b. Alkame, kardesi Kurs, Evs, Zeyd b. Kays, Seybe, Huveylid, Amr ve Ubeydullah namlarindaki zevattir. Ibni Sa'd'm beyânina göre bunlar Hicretin dokuzuncu senesinde on dört kisilik bir hey'et olarak gelmislerdir. Hepsi esrafdan imisler. O zaman henüz hiristiyan bulunuyorlarrms. Çok geçmeden içlerinden Seyyid ile Âkib Resûlüllah [Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e gelerek müslüman olmuslardir. Bu zevat Mescidi Nebevî'ye zinetler ve güzel elbiseler içinde girmisler, ikindi olmus kalkarak sarka dogru ibadete baslamislar. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sc'lcm) ashabina bunlara bir sey dememelerini tembih buyurmus. Onunla Ebû'l-Hâris, Seyyid ve Âkib konusmuslar ve kendilerine emin bir zatin gönderilmesini istemisler. O da EbuUbeyde b. Cerrah'i göndermis.
Ashab-i kiramin ileriye atilmalari, her biri va'd edilen eminin kendisi olmasini diledigi içindir. Yoksa Vali olmakta gözleri oldugu için degildir.

8- Hasan'la Hüseyin (Radhallam anhûma) 'nin Faziletleri Babi

56- (2421) Bana Ahmed b. Hanbel rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süf-/ân b. Uyeyne rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ubeydullah b. Ebî Yezid, Nâ-V b. Ciibeyr'den, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Sallallahii Aleyhi •>? Sellemyden naklen rivayet etti ki: Hasan için :
«Allah'im! Ben bunu seviyorum, onu sen de sev! Onu seveni de sev!» üye duâ buyurmuslar.

57- (...) Bize Ibni Ömer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân, Ubeydullah b. Ebî Yezid'den, o da Nâfi' b. Cübeyr b. Mut'im'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (SaliailahU Aleyhi ve Setlem)'\e birlikte günün bir kisminda sokaga çiktim. O benimlen konusmuyor. Ben de onunla konusmuyordum. Nihayet Benî Kaynuka Pazarina geldi. Sonra ayrildi gitti. Ve Fâtime'nin evine gelerek:
«Ufaklik burada mi? Ufaklik burada mi?» diye sordu. Hasan'i kastediyordu. Anladik ki, annesi onu tertemiz yikayip giydirmek ve boynuna güzel kokulu gerdanlik takmak için alikoymus. Çok geçmeden kosarak geldi. Ve birbirlerine sarmastilar. Bunun üzerine Resûlüllah {SalIallahü Aleyhi ve Sellem):
«Allah'im! Ben bunu seviyorum. Onu sen de sev! Onu seveni de sev!» diye dua buyurdular.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'1-Büyu'» ile «Kitâbu'l-Libas»'da; Nesâî «Kitâbu'l-Menâkib»'de; Ibni Mâce «Sünnet» bahsinde muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Hz. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in yolda Ebû Hüreyre ile konusmamasi ihtimal vahy veya baska bir hususa dair düsündügünden, Ebû Hüreyre 'nin konusmamasi ise hürmet ve tevkîrin-dendir. Ashab-i kiramin âdetleri bu idi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) de konusmak için nesat görmezlerse hürmeten onlar da susarlardi.
Lükâ': Lügatte alçak, köle, pisT ahmak ve sipa gibi birçok mânâlara gelirse de, burada bu mânâlarin hiç biri murad degildir. Burada ondan küçük kastedilmistir. Zâten Benî Temîm'in lehçesinde lükâ' küçük demektir. Bilâl b. Cerîre bu kelimenin mânâsi soruldukta : «Bizim lehçemizde lükâ' küçük demektir.» cevâbini vermistir.
Sihâb: Karanfil, misk ve öd agaci gibi seylerden yapilan ve çocuklarin boynuna takilan gerdanliktir.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:

1- Hadîs-i serîf Ashab-i kiramin Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e karsi gösterdikleri sonsuz hürmet ve tevkîre delildir.
2- Çocuklarin boynuna gerdanlik gibi zînetler asmak caiz ve onlari bilhassa büyüklerin huzuruna çikacaklari vakit yikayip temizlemek müs-tehabdir.
3- Çocuklara aciyarak onlari sevmek kendileriyle sakalasmak müs-tehabdir.
4- Çocuklara olsun, büyüklere karsi olsun tevazu göstermek müste-habdir.
5- Sarmasmak caizdir. Fakat bu husûsda ihtilâf vardir. Muhammed b. Sîrîn, Abdullah b. Avn , Imam A'zam ve îmam Muhammed sarmasmanin mekruh olduguna kaildirler. Sa'bi, Ebû Miclez, Amr b. Meymûn, Esved b. Hilâl ve Imam Ebû Yûsuf'a göre sarmasmakta bir beis yoktur. Her iki tarafin istidlal ettikleri hadîsler vardir. Tahâvî, As-hab-i kiramdan bir cemâatin sarmasirdiklarim rivayet etmis ve : «Bu gösterir ki, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seiiem) 'den sarmasmanin mubah olduguna dair rivayet edilen hadîs sonralari vârid olmustur. Yasaklama hadîsi daha öncedir.» diyerek yasak hükmünün neshedildigine isaret etmistir. «Ettelvih» nam eserde de Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemy'm Hz, Hasan'la "sarmasmasi onu mubah kilmaktir, denilmistir.
Erkekle erkegin sarmasmasina gelince : Bunu Imam Mâlik kerih görmüs, bid'at oldugunu söylemis; Süfyân ve baskalari ise müstehab oldugunu bildirmislerdir. Nevevî: «Sahih olan da budur. Ekser ulemâ ve mahakkiklerin mezhebi budur. Bu mes'eled'e Imam Mâlik ile Süfyân münazarada bulunmuslar. Süfyân , Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in Ca'fer'le sarmasdigini söylemis. Imam Mâlik: Bu ona mahsustur, demisse de; Süfyân': Delil olmaksizin bunu tahsis eden nedir? diye mukabele etmis. Imam Ma1ik susmustur.» diyor.
Kaadî Iyâz: «Imam Mâlik'in sükûtu Süfyân'm sözünü kabul ettigine delildir.» demistir.
Hanefî1er'den «Elhidâye» sahibi Mergînânî bu mesele hakkinda sunlari söyler : «Hilaf bir gömlek içinde sarmasmanin caiz olup olamiyacagi hususundadir. Sarmasan kimsenin üzerinde entari veya cübbe gibi bir sey bulunursa sarmasmakta ulemamizin ittifakiyle bir beis yoktur. Sahih olan da budur.»
6- Hadîs-i serîf Hz. Hasan'm faziletine delil ve onu sevmeye sevîkdir.

58- (2422) Bize Ubeydullah b. Muâz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be Adiy'den rivayet etti. (Bu zât îbni Sâbit'tir, demis ki) : Bize BeraJ b. Âzib rivayet etti. (Dedi ki) : Hasan b. Ali'yi, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in oniuzunda gördüm. Kendisi:
«Allah'im! Ben bunu seviyorum; onu sen de sev!» diye duâ ediyordu.

59- (...) Bize Muhammed b. Bessâr ile Ebû Bekr b. Nâfi' rivayet ettiler. Ibnü NâIi' dedi ki: Bize Gunder rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Adiy'den (bu zat Ibni Sabit'dir.) O da Bera'dan naklen rivayet etti. Bera' söyle demis : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in Hasan b. Alî'yi omuzuna koydugunu gördüm:
«Allah'im! Ben bunu seviyorum; onu sen de sev!» diyordu.
Bu hadîsi Buhârî «KItâbu-Fedâili Ashab»'da; Tirmizî ile Nesâî «Kitâbu'l-Menâkib»'de tahric etmislerdir.
Hadîs-i serîf çocuklari oksayip sevmenin müstehab olduguna, yüzie-rindeki rutubet ve benzeri seylerin temizligine delildir. Nevevî: «Bu gibi seylerden korunulacagi selefden nakledilmemistir. Halbuki çocuklar ekseriyetle bunlardan hâli kalmazlar.» demistir.

60- (2423) Bana Abdullah b. Rûmi El-Yemâmî ile Abbâs b. AbdîV-Azîm El-Anberî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Nadr b. Muhammed rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ikrime (bu zât îbni Ammâr'dir.) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize tyâz babasindan rivayet etti. (Söyle demis) : Ben Hasan ve Hüseyn'le birlikte Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemy'in alaca katirim yettim. Kendilerini ta Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in hücresine götürdüm. Biri önünde, birr arkasinda idi.
Bu hadîs de Hz. Hasan'la Hüseyn'in faziletlerine delildir. Onlarin faziletlerini gösteren daha nice hadîsler vardir.
Hasan 'la Hüseyin (Radiyallahu anh) Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'m kizi Hz. Fâtime'nin ogullaridir. Hasan (Radiyallahu atik) hilâfeti Allah rizasi için terketmis, ResûîüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)in bir mucizesi bu suretle tahakkuk eylemisti. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem}:
«Hasun'ic Allah iki taifenin arasmi yatistiracaktir.» buyurmustu, Nitekim öyle de oldu. Bu taifelerden biri rîz. Hasan 'm, digeri Muâviye'nin idi. Hasan (Radiyallahu anh) kirk dokuz tarihinde Medîne'de zehirlenerek vefat etmistir. Kardesi Hüseyn (Radiyallahu anh)i ise altmis bir tarihinde Kerbelâ'da Âsûre günü Sinan b. Enes naminda biri sehid etmistir.
Hadîs-i serîf, hayvan takat getirebildigi takdirde üzerine üç kisinin binebilecegine delildir.

9- Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in Ehl-i Beytinin Faziletleri Babi

61- (2424) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe Üe Muhammed b. Abdillah b. Nümeyr rivayet ettiler. Lâfiz Ebû Bekr'indir. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Bisr Zekeriyya'dan, o da Mus'ab b. Seybe'den, o da Safiyye binti Seybe'den naklen rivayet etti. (Demis ki) : Âise sunlari söyledi: Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem), üzerinde siyah yünden ma'mul nakisli bir örtü oldugu halde sabahlayin (evden) çikti. Derken Hasan b. AH geldi. Onu örtünün içine aldi, sonra Hüseyn geldi, o da beraberinde girdi. Sonra Fâtime geldi. Onula içeri aldi. Sonra Ali geldi. Onu da içeri aldi. Sonra :

«Ey Ehl-i Beyt! Allah ancak ve ancak sizden ricsI gidermek ve sizi tertemiz paklamak istiyor.» [12] âyetini okudu.
Mirt: Kisâ' yâni kilim demektir. Mirt-i Murahhal: Üzerine deve semerleri resmedilen kilim veya Örtü demektir.
Rics: Bazilarina göre sek, diger bazilarina göre azab demektir. Günah mânâsina geldigini söyleyenler de vardir. Ezherî: «Rics, her igrenç amelin ismidir.» demistir.
Hadîs-i serif Peygamber (Saüallahü Aleyhi ve Sellemy'm kadinlarinin da ehl-i beytinden sayildigina ve ehl-i beytinin faziletlerine delildir. Çünkü âyetin üst tarafinda Peygamber'in kadinlarina hitab edilmistir.

10- Zeyd b. Harise Ile Üsame b. Zeyd (Radiyallahu anhüma) 'nin Faziletleri Babi

62- (2425) Bize Kuteybe h. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ya'-kub b. Abdirrahman El-Kaâri, Musa b. Ukbe'den, o da Salim b. Abdillah'-dan, o da babasindan naklen rivayet etti. Ki; babasi söyle diyormus: Biz Zeyd b. Hârise'yi, Zeyd b. Muhammed'den baska bir isimle çagirmiyorduk. Nihayet Kur'ân'da:
«Onlari babalarinm adlari ile çagirin. Allah indinde bu daha âdilâne bir harekettir.» [13] âyeti indi.
Seyh Ebû Ahmed Muhammed b. Isa (Dedi ki) : Bize Ebû'l-Abbas Es-Serrâc ile Muhammed b. Abdillah b. Yûsuf Ed-Düveyrî haber verdiler. (Dediler ki) : Bize Kuteybe b. Saîd bu hadîsi rivayet etti.

(...) Bana Ahmed b. Saîd Ed-Bârimî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Habbân rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vüheyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Musa b. Ukbe rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Salim. Abdullah'dan bu hadîsin mislini rivayet etti.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu't-Tefsir-'de; Tirmizî «Tefsir» .île «Menâkib»de'; Nesâî dahi «TefsûVde tahric etmislerdir.
Hz. Zeyd b. Harise cahiliyyet devrinde esir edilmisti. Kendisini Hâkim b, Hizâm halasi Hatice için satin almisti. Ondan da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) hibe olarak aldi. Bu haber babasinin kulagina erisince fidyesini vererek onu geri almak için Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ie geldi.
Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Zeyd'i muhayyer birakti. Isterse onun yaninda kalacak, dilerse babasiyle beraber gidecekti. Zeyd (Radiyallahu anh) onun yaninda kalmayi tercih etti. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) de kendisini evlâtlik edindi. Ve ona Ümmü Eymen'i nikahladi. Artik herkes Hz. Zeyd'e, Zeyd b. Muhammed diyordu. Hz. Zeyd'in Ümmü Eymen 'den Üsâme namindaki oglu dünyaya geldi.
Arablarda baskasinin çocugunu evlât edinmek âdeti vardi. Birisini evlât edindiler mi, artik o çocuk o hanenin öz evlâdi sayilir, mirasa da istirak ederdi. Nihayet bu husûsda âyet inerek bu âdet yikilmis, evlât edinmekle kimse kimsenin oglu veya kizi sayilamiyacagi bildirilmis, evlâtliklari babalarinin adlariyie çagirmalari emrolunmustur. Bunun üzerine
Hz. Zeyd azatli kölelerden ilk müslüman olandir. Bir rivayette Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'! ilk gördügü gün müslüman olmus, diger bir rivayete göre babasinin kendisini almak için geldigi gün îslâ-miyeti kabul etmistir. Hadîs-i serîf Zeyd (Radiyallahu anh) 'm faziletine delildir. Onun faziletlerinden biri de Kur'ân-i Kerîm'de isminin zikredilmesidir.

63- (2426) Bize Yahya b. Yahya ile Yahya b. Eyyûb, Kuteybe ve Ibni Hucr rivayet ettiler. Yahya b. Yahya : Ahberanâ, Ötekiler: Hadde-senâ tâbirini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Ismail (yâni Ibni Ca'fer) Abdullah b. Dinar'dan naklen rivayet etti ki: Kendisi Ibnü Ömer'i sunu söylerken isitmis: Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bir ordu gönderdi de üzerlerine Üsame b. Zeyd'i kumandan tayin etti. Halk onun kumandanligina ta'n ettiler. Bunun üzerine Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ayaga kalkarak söyle buyurdu:
«Siz bunun kumandanligina dü uzatiyorsaniz, bundan önce onun babasinin kumandanligina da dil uzatiyordunuz. Allah'a yemin olsun ki, o kumandanliga lâyik idi. Ve gerçekten benim için insanlarin en sevimlile-rindendi. Hiç süphe yok ki, ondan sonra bu da benim için insanlarin en sevimlilerindendîr.»'

64- (...) Bize Ebû Küreyb Muhammed b. Ala' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme, Ömer'den (yâni Ibni Hamza'dan), o da Sâlim'den, o da babasindan naklen rivayet etti ki: Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Minber üzerinde oldugu halde Üsame b. Zeyd'i kasdederek söyle buyurmuslar:
«Siz onun kumandanligina dîl uzatiyorsaniz, ondan evvel babasinin kumandanligina da dil uzatmistiniz. Allah'a yemin oktfn ki : O bu ise lâyikti. Allah'a yemin olsun ki, benim için insanlarin en sevimlisi Idi. Allah'a yemin olsun ki : Bu da kumandanliga layiktir. — Usame b. Zeyd'i kasde-diyor,— Allah'a yemin olsun kI : Ondan sonra

gerçekten benim Için insanlarin en sevimlisi olmustur : Imdi onu size tavsiye ederim. Çünkü o sizin yararlilarinizdandir.»
Bu hadîsi Buhari «Kitâbu Fadâili Ashabî-n-Nebi»'de tahric etmistir.
Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Hz. Zeyd'i birkaç seriyye üzerine kumandan tayin etmisti. Bunlarin en büyügü Mûte ordusudur. Halk onun hakkinda dedikodu yapmis sonunda; Hz. Zeyd'in bu ise lâyik oldugunu anlamislardi. Bilâhere ölüm döseginde iken Sam taraflarindaki Be1ka'ya gönderilmek üzere bir ordu teçhiz etti ve bu orduya Hz. Zeyd 'in oglu Üsâme'yi kumandan tayin buyurdu. Bu orduda Ebû Bekr, Ömer ve Ebû "U beyde gibi ashabin büyükleri de bulunuyordu. Hz. Üsâme 'nin yasi henüz on sekiz veya yirmi idi. Bu sefer onun hakkinda da dedikodular basladi. Aynî, Ayyas b. Ebî Rebîa 'nin dedikoducular arasinda oldugunu kaydetmistir. Resûlüllab. (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) orduyu tesyi ettikten sonra dünyadan gitti. Onun yerine halife olan Hz. Ebû Bekr bu orduyu Hz. Üsâme'nin kumandasinda harbe gönderdi.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:

1- Azatli kölenin ordu kumandani tayin edilmesi caizdir.
2- Yasça küçük olanlarin büyüklere kumandan ve vâîi tayin edilmesi ve keza daha âlâsi varken ondan asagi mertebedeki birinin is basma geçirilmesi caizdir.
3- Bu hadîsler Hz. Zeyd'le oglu Üsâme'nin faziletlerine delildirler.

11- Abdullah b. Ca'fer (Radiyallahû anhüma) 'in Faziletleri Babi

65- (2427) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ismail b. Uleyye, Habib b. Sehîd'den, o da Abdullah b. Ebî Müleyke'den naklen rivayet etti. Abdullah b. Ca'fer tbnü Zübeyr'e:
— Hatirlar misin hani ben, sen ve Ibni Abbâs, Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Selle my\ karsilamistik, demis. O da:
— Evet! cevâbini vermis. (Abdullah) :
— Bizi hayvanina bindirdi de, seni birakti idi, demis.

(...) Bize Ishâk b. Ibrahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme Habîb b. Sehîd'den naklen Ibni Uleyye'nin hadîsi gibi ve onun isnadiyla haber verdi.

66- (2428) Bize Yahya b. Yahya Ile Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet ettiler. Lâfiz Yahya'nindir. Ebû Bekr: Haddesenâ, Yahya ise : Ahberanâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Ebû Muaviye, Âsim El-Âhvel'-den, o da Müverrik El-Iceîi'den, o da Abdullah b. Ca'fer'den naklen haber verdi. Abdullah söyle demis: Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) seferden geldigi vakit ehl-i beytinden bir takim çocuklar tarafindan karsilanirdi. Bir defa bir seferden geldi de herkesden önce beni karsilamaya götürdüler. Q da beni önüne aldi. Sonra Fâtime'nIn iki oglundan biri getirildi. Onu da arkasina aldi. Böylece Medine'ye bir hayvan üzerinde üç kisi olarak götürüldük.

67- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdurrahim b. Süleyman Asim'dan rivayet etti. (Demis ki) : Bana Mü-verrik rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Abdullah b. Ca'fer rivayet etti. (Söyle demis): Peygamber '(Saliallahü A leyhi ve Sellem) seferden geldigi vakit bizim tarafimizdan karsilanirdi. Bir defa benimle Hasan veya Hüseyn tarafindan karsilandi da birimizi önüne, öbürümüzü de arkasina bindirdi. Tâ ki Medine'ye dahil olduk.

68- (2429) Bize Seybân b. Ferrûh rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Meh-dî b. Meymûn rivayet etti. (Dedi ki) : Bize

Muhammed b. Abdillah b. Ebî Ya'kub, Hasen b. Ali'nin azatlisi Hasan b. Sa'd'dan, o da Abdullah b. Cafer'den naklen rivayet etti. Abdullah (Söyle demis) : Bir gün Resûlüllah (SaliaHahü Aleyhi ve Sellem) beni terkisine bindirdi. Ve bana sir olarak bir sey söyledi ki, onu insanlardan hiç birine söylemem.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'I-Cihad»'da; Nesâî «Hac» bahsinde tahric etmislerdir.
Buhârî 'nin rivayetinde buradakinin aksine «Ibnü Zübeyr, Ibnü Cafer'e» denilmistir. Müs1im'in rivayetine göre Ibni Ca'fer, Ibnü Zübeyr'e söz etmistir, Ulemâdan bazilari Buhârî 'nin rivayetini-esah görmüslerdir. Hadîsin rivayetleri birbirini tefsir etmektedir.
Anlasiliyor ki, Abdullah b. Ca'fer, Ibnü Zübeyr 'e : «Peygarnber (SaUaüahü Aieyhi ve Sellem) beni ve Ibni Abbâs'i hayvanina bindirdi, seni birakti.» demistir.
Hadîs-i serîf, hayvan takat getirebilecekse, üzerine üç kisinin binmesi caiz olduguna ve çocuklarin yoldan gelen yakinlarini karsiladiklari vakit onlari hayvana bindirerek kendilerine hos muamele yapilmasinin istihbabma delildir. Nevevî bunun sünnet oldugunu söylemektedir.

12- Ümmü'l-Mü'minin Hadice (Radiyallahû anhûma) 'nin Faziletleri Babi

69- (2430) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Ntimeyr ile Ebû Üsâme rivayet ettiler. H.
Bize Ebû Küteyb de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme ile Ibnü Nümeyr, Vekî' ve Ebû Muâviye rivayet ettiler. H.
Bize Ishâk b. Ibrahim dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abde b. Süleyman haber verdi. Bu râvilerin hepsi Hisam b. Urve'den rivayet etmislerdir. Lâfiz Ebû Üsame'nin hadîsidir. H.
Bize Ebû Küreyb de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsame, Hi-sam'dan, o da babasindan naklen rivayet etti. (Demis ki) ; Ben Abdullah b. Ca'fer'i sunu söylerken isittim. Kûfe'de Ali'yi dinledim. Sunlari söylüyordu: Ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)i :
«Bunlarin en hayirli kadini Meryem binti Imran'dir. Ve bunlarin en hayirli kadini Hadîce binti Huveylid'dir.» buyururken isittim.
Ebû Küreyb : «VekiJ (bunu söylerken) yerle gökyüzüne isaret etti.»
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'l-Enbiya» ile «Kitâbu fadli Hadîce» de; Nesâî ile Tirmizî «Kitâbu'l-Menâkib»'de tahric etmislerdir.
Râvi Veki'in yerle gözyüzüne isaret etmesi, hadîsdeki zamirin onlara râci oldugunu anlatmak içindir. Yâni; «Yerle göklerin kadinlarinin en hayirlisi...» denilmek istenmistir ki: Bundan murad yeryüzündeki bütün kadinlardir.
Nevevî diyor ki: «Hadîsin en açik mânâsi Hz. Meryem'le Hz. Hatice 'nin kendi zamanlarinda bütün yeryüzü kadinlarindan daha hayirli olmalaridir. Ikisinin arasindaki farka gelince : Bu hususa dair bir sey söylenmemistir. Kaadî lyâz: Ihtimal ki murad : Bunlar yeryüzü kadinlarinin en hayirlilarindan dir, demisse de sahih olan birincisidir.
Kirmanî'ye göre bu hadîsle Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Hz. Meryem 'in Benî îsrâil kadinlarinin en hayirlisi Hz. Hatîce 'nin de Arab kadinlarinin yahut bu ümmetin kadinlarinin en hayirlisi olduklarini kasdetmis olabilir.

70- (2431) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Veki' rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Müsenna ile tbni Bessâr da rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. Bunlarin hepsi Su'be'den Rivayet etmislerdir. H.
Bize Ubeydullah b. Muâz EI-Anberî dahi rivayet etti. Lâfiz onundur. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be Amr b. Mür-ra'dan, o da Mürra'dan, o da Ebû Musa'dan naklen rivayet etti. Ebû Musa söyle demis: Resûlüllah {Saitallahü Aleyhi ve Sellem);

«Erkeklerden kemâle erenler çoktur. Kadinlardan ise Meryem binti Imran ile FIr'avn'in karisi Âsiye'den baska kemâle eren yoktur. Kadinlar üzerine Âise'nin üstünlügü tiridin sâîr yiyecekler üzerine üstünlügü gibidir.» buyurdular.
Bu hadîsi Buhari «Kitâbu'l-Enbiya» ile «Kitâbu'l-Et'ime»ide; Tirmizî ile îbni Mâce «Kitâbu'l-Et'inie»'de; Nesâî «Me-nâkib» ve «Îsretü'n-Nisâ» bahislerinde tahric etmislerdir.
Bâzilari bununla istidlal ederek Âsiye ile Meryem'in Peygamber olduklarini söylemis ve : «Çünkü insan nev'inin en kemâllileri Peygamberlerdir. Sonra veliler, siddiklar ve sehidler gelir. Âsiye ile Meryem Peygamber olmasalar, kadinlar içerisinde hiç bir velî, siddîk ve sehid bulunmamak lâzim gelir. Hakikatte ise bu sifatlar birçok kadinlarda bulunmaktadir. Peygamber (Satlallahii Aleyhi ve SeLIem.) bu hadîsinde kadinlardan Âsiye ile Meryem 'den baska Peygamber olan yoktur buyurmus gibidir.» demislerse de bu mütalâa kabul edilmemis, kendilerine söyle cevab verilmistir : Kemâl sözünden onlarin peygamber olmasi lâzim gelmez. Çünkü bu söz birseyin tamamina ve kendi nev'Inde son dereceye vardigi mânâsinda kullanilir. Burada murad Âsiye ile Meryem'in kadinlar arasinda bütün faziletlerin en üstün derecesine vardiklarini anlatmaktir.
Kirmani: «Kadinlardan Peygamber gelmedigine icma naklolun-mustur.» demis, buna mukabil Imam Es'arî'nin kadinlardan alti Peygamber geldigini söyledigi rivayet olunmustur. Bunlar Havva, Sâre , Hz. Musa 'nin annesi, Hâcer, Âsiye ve Meryem 'dir.
Kurtubî : «Sahih kavle göre Hz. Meryem Peygamberdir. Çünkü AHah ona melek vasitasiyle vahy göndermistir. Âsiye'ye gelince onun Peygamberligine delâlet eden bir rivayet yoktur.» diyor.
Hâsili kadinlardan peygamber gelip gelmedigi ihtilaflidir. Ekser ulema gelmedigine kaildirler.
Âsiye binti Müzâhim, Firavn'm karisidir. Rivayete göre Musa (Aleyhisselâm) Firavn'm sihirbazlarina galebe çalinca Âsiye iman etmistir. Firavn bunu anladigi vakit, onun ellerini, ayaklarini kaziklarla yere çakarak günese karsi üzerine büyük bir kaya konmasini emretmis. Kaya getirildigi vakit Âsiye: «Yarabbi, benim için cennetinde bir ev yap!» diye niyazda bulunmus. O anda cennette inciden yapilmis evini görmüstür. Allah oracikta ruhunu kabzetmis, kaya cansiz cesedinin üzerine konmustur.
Meryem binti Imran, Isa (Aîeyhisselâm)'m annesidir. Kissasi Kur'ân-i Kerîm'in birçok âyetlerinde ve hadîslerinde tafsilâtiyle beyân edilmis olup, herkesçe malûm ve meshurdur.
Hz. Âise'ye gelince, hadîs-i serif'de beyân buyurulan fazileti bu ümmetin kadinlarina nisbetledir. Hattâ efdaliyyetinden bahsedilmemistir. Çünkü Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seltem) onun faziletini tiride benzet-mistir. Tirid, sâir yiyeceklere nisbetle Arablarin o gün için en makbul yemeklerinden biri idi. Zîra külfeti az, hazmi kolay bir yemekdir. Fakat bu hasletler onun her yönden efdaliyyetini gerektirmez. Hz. Âise meselesi de Öyledir.
Bazi sahîh hadîslerde Hz. Hatice 'nin sâir kadinlardan efdal oldugu bildirilmistir. Hz. Hatice ile Fâtime (Radiyallahli anha) 'nin baskalarindan efdal oldugunu bildiren rivayetler de vardir.

71- (2432) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb ve Ibni Nü-meyr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ibni Fudayl Umâra'dan, o da Ebû Zür'a'dan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Ebû Hüreyre'yi sunu söylerken isittim, Cibril, Peygamber (Sallallahü Aieyhive Sellem)'e gelerek:
— Yâ Resûlallah! Iste Hatice sana yönelmistir. Beraberinde bir kab vardir ki, içinde katik yahut yiyecek veya içecek vardir. Sana geldigi vakit ona Rabbi (Azze ve Celle)'den ve benden selâm söyle! Hem kendisini cennette (inci) kamis (in) dan bir evle müjdele! O evde ne gürültü olacak, ne de mesakkat! dedi.
Ebû Bekr kendi rivayetinde «Ebû Hüreyre'den» dedi. «Isittim» demedi. Bu hadîsde o: «Benden de selâm et!» cümlesini söylemedi.
Bu hadîsi Buhârî «Menâkibu'l-Ensar» ve «Tevhîd» bahislerinde; Nesâî «Menâkib»'de tahric etmislerdir. Hadîs sahabenin mürsel-lerindendir. Çünkü Hz. Ebû Hüreyre, Hatîc e(RadiyaIlahü anha) nin günlerine yetismemistir. Fakat cumhûr-u ulemâya göre sahabenin mürselleri huccetdir. Ebû Hüreyre 'nin bunu ya Peygamber (Sallatlahü Aleyhi ve Sellemj den yahut baska bir sahâbîden isittigine hamlo-lunur.

Taberanî 'nin rivayetinden anlasildigina göre Cibril, Peygamber (Sallailahü Aleyhi ve Seüem) 'e, Hira daginda iken gelmistir. Yine Taberanî 'nin rivâvetine göre ona Hz. Hatîcenin karistirma getirmekte oldugunu haber vermistir. Müslim'in rivayetinde râvinm sekkettigi anlasiliyor. Yâni Hz. Cibri1'in katik mi, yoksa yiyecek veya içecek mi dedigini kestirememistir. Babimizin rivayetinde Hz. Hatîce'nin selâmi nasil kabul ettiginden bahsedilmemistir. Taberanî'nin rivayetinde bilmukabele : «Selâm odur ve selâm ondandir. Cibril'e de selâm olsun!» dedigi bildirilmektedir.
Cumhur ulemâya göre hadîsde zikri geçen kamisdan murad; içi bos inci kamisidir. Bâzilari üzerine cevher dizilmis altin kamis oldugunu söylemislerdir. Hattâbi ve diger bazi ulemâya göre buradaki evden murad da kösktür.
Hadîs-i serif Hatice (Hodiyallahü anhafnm faziletlerine delildir. Bâ-husüs selâmi alirken Allah'a da selâm olsun demeyip, «Selâm odur» ifadesini kullanmasi zekâ ve idrâkinin pek büyük oldugunu gösterir. Çünkü selâm — yerinde de görüldügü vecihle— Allah'in isimlerinden biridir. Bundan dolayi Allah'a selâm olsun denilmez. Hz. Hatice 'nin yaptigi gibi, «Selâm odur> denilir.

72- (2433) Bîze Muhammed b. Abdillah b. Nümeyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize baham ve Muhammed b. Bisr El-Abdî, Ismail'den rivayet ettiler. (Demis ki) : Abdullah b. EM Evfâ'ya:
— Resûliillah (Sallailahü Aleyhi ve Seltem) Hatice'ye cennette bir ev müjdele mi? diye sordum.
— Evet! Ona cennette kamisdan, içinde gürültü ve mesakkat olma-yan bir ev müjdeledi, dedi.

(...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Muâviye haber verdi. H.
Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Veki* rivayet etti. H.
Bize Ishâk b. Ibrahim dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mu'tenür b. Süleyman ile Cerir hafcer verdiler. H,
Bize Ibni Ebî Ömer de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân rivayet etti. Bu râvilerin hepsi Ismail b. Ebî Hâîid'den, o da Ibni Ebî Evfâ'dan, o da Peygamber (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen bu hadîsin mislini rivayet etmislerdir.

73- (2437) Bize Osman b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abde, Hisam b. Urve'den, o da babasindan, o da Aise'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) Hatice MnÜ Huveylid'i cennette bir evle müjdelemistir.
Abdullah Ibni Ebî Evfâ rivayetini Buhârî «Me-nâkibu'I-Ensar» bahsinde tahric etmistir. Hz. Âise rivayeti mürseldir. Maamafih sahabinin mürselinin hüccet oldugunu az yukarda görmüstük.
Bu rivayetler mânâ itibariyle bundan öncekinin aynidir.

74- (2435) Bize Ebû Küreyb Muhammed b. Alâ' rivayet etü. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsame rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisam babasindan, o da Âise'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Ben Hatice'yi kiskandigim kadar hiç bir kadini kiskanmamisimdir. Halbuki o benimle evlenmesinden üç sene evvel vefat etmisti. Onu andigini isitiyordum da onun için (kiskaniyordum). Filhakika Peygamber (Salîalîahü Aleyhi ve Sellem) 'e Rabbi (Azze ve Celie) ona cennette kamisdan bir ev müjdelemesini emir buyurmustu. Bir de : — Koyun keser, sonra onu Hatice'nin yakinlarina hediyye ederdi.

75- (...) Bize Sehi b. Osman rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hafs h. iyâs, Hisam b. Urve'den, o da babasindan, o da Âise'den naklen rivayet itli. (Söyle demis) : Ben Hatice'den baska Peygamber (Sallaliahü Aleyhi e Sellem)'in kadinlarim kiskanmadim. Halbuki ona yetismedim.
Âise demis ki: Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Seileni) koyunu kesti mi:
«Onu Hatice'nin dostlarina gönderin!» derdi.
Bir gün onu kizdirdim:

— Hatice mi? dedim. Bunun üzerine Resûlüllah ($allallahü Aleyhi ve tellem);
«Bana onun sevgisi bahsedildi.» buyurdular.

(...) Bize Züheyr b. Harb ile Ebû Küreyb hep birden Ebû Muâviye'-en rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Hisam bu isnadla koyun kissasina kadar Ebû Üsâme'nin hadîsi gibi rivayette bulundu. Ondan sonraki ziyadeyi anmadi.

76- (...) Bize Abd b. lîumeyd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdür-rezzâk haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer Zührî'den, o da Urve'den, o da Âise'den naklen haber verdi. (SÖyle demis) : Ben Hatice'yi kiskandigim kadar Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Seileni) 'in kadinlarindan hiç birini kiskanmamisimdir. Çünkü onu çok anardi. Halbuki onu hiç görmemisdim.

77- (2436) Bize Abd b. Humeyd rivayet etti. (Dedi ki).: Bize Ab-dürrezzâk haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer Zührî'den, o da Urve'den,
o da Âise'den naklen haber verdi. (Söyle demis) : Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) Hatice vefat edinceye kadar onun üzerine evlenmedi.
Hz. Âise rivayetlerini Buhari «Menâkib-i Ensar» bahsinde tahric etmistir.
Hz. Âise 'nin : «Halbuki ben onu hiç görmemisdim...» sözünden muradi; Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem)'in yaninda iken görmedigini anlatmaktir. Ona yetismedigini söylemesi de bu mânâyadir. Yoksa kendisi Hz. Hatice'nin vefatinda alti yasinda idi. Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Se!lem)'m Hz. Hatice'yi çok anmasindan murad, onu medh-ii senada bulunmasidir. Çünkü Hz. Hatice > karsi muhabbeti vardi. Bir kimseyi seven, onu dilinden birakmaz. Bu rivayetler kiskançligin en faziletli kadinlarda bile görüldügüne delildir.
Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) 'in Hz. Hatice hakkindadir
«Bana onun sevgisi bahsedildi.» buyurmasi, onu sevmenin bir fazîle-olduguna isarettir.

78- (2437) Bize Süveyd b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ali b, Müshir, Hisâm'dan, o da babasindan, o da Âise'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Hatice'nin kiz kardesi Hâle binti Huveylid, Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem)'in yanma girmek için izin istedi de, Hatice'nin izin istemesini hatirladi. Ve bundan memnuniyet duyarak:
«Allah'im! HuveylId'in kizi Hâle!» dedi. Ben derhal kiskandim. Ve: — Allah sana yerine daha hayirlisini vermisken, zaman önce ölmüs
Kureys'in kocakarilarindan çenelerinin içi kirmizi bir kocakariyi île anip
duruyorsun! dedim.
Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Seilem), Hâle bInti HuveylId'in sesini isitince, onu Hz. Hatice 'nin sesine benzeterek sevincinden titremis ve :
«Allah'im bu Hâle'dir.» demistir. Hz. Âise onu kiskanmis ve hadîsde beyan edildigi vecihle karsilik vermistir. Kocakaridan muradi Hatice (Rad'iyallahü anha)'âiv.
Sidk: Agzin kenarlari demektir. Bunun kirmiziligindan muradi, son derece ihtiyarlamis hattâ ihtiyarliktan; disleri dökülmüs de kipkirmizi yerleri kalmis oldugunu anlatmaktir.
Ibni Tin diyor ki: «Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Scllem}'in bu söze karsi ses çikarmamasi Âise'nin Hatice'den efdal olduguna delildir. Meger ki, buradaki daha hayirli tâbirinden sekil güzelligi ve yas küçüklügü kastedilmis olsun.»
Taberî ile diger bâzi ulemâ kiskançligin kadinlarda müsamaha götürdügünü, bu hâl onlarin tabiatlarinda bulundugu için azabi mûcib olmadigim, Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Seilem) 'in de bundan dolayi Hz. Âise'yi men etmedigini söylemislerdir. Aynî diyor ki: Su halde Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Seiletn)'in bu söze karsi ses çikarmamasi Hz. Aise'nin Hatice (Radiyatlahü anha) dan efdal olduguna delâlet etmez. Maamafih bu söze cevab verdigi de rivayet olunmustur. îmam Ahmed'le Taberanî 'nin tahric ettikleri bir hadîsde Hz. Âise

söyle Üemistir : «Allah senin için yasli yerine genci verdi, dedim. Bunun üzerine kizdi. Nihayet ben : Seni hak dinle gönderen Allah'a yemin olsun kî, Hatice'yi bundan sonra ancak hayirla anacagim, dedim.»

13- Aise (Radiyallahü anhâ) 'nin Fazileti Hakkinda Bir Bab

79- (2438) Bize Halef b. Hisâm ile Ebu'r-Rabi' hep birden Hammad
b. Zeyd'den rivayet ettiler. Lâfiz Ebu'r-Rabi'indir. (Dediler ki) : Bize Hammad rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisani babasindan, o da Aise'den
naklen rivayet etti kir (Söyle demis): Iiesûlüllah ({Sallaliahü Aleyhi ve Seilem):
«Bana üç gece rüyamda gÖsterüdin. Seni bana melek beyaz bir parça ipek içinde getirdi. Ve : iste hanimin! dedi. Bîr de yüzünü açtim ne göreyim, senmissin. Artik : Eger bü Allah'dansa, onu infaz etsin, dedim.» buyurdular.

(...) Bize Ibnü Nümeyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibnü Idris rivayet etti. H.
Bize Ebû Küreyb de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme rivayet etti. Bu râvilerin ikisi birden Hisam'dan bu isnadla rivayette bulunmuslardir.
Bu hadîsi Buhari «Menâkib-i Ensar» bahsinde tahric etmistir. Sereka: Beyaz ipek parçasi demektir.
Kaadî Iyâz bu rü'yanm Peygamberlik gelmezden önce ve sonra görülmüs olabilecegini mülâhaza ederek sunlari söylemistir : «Eger bu rü'ya Peygamberlik gelmezden ve rü'yalan karisik düslerden ayrilmazdan önce görülmüsse, mânâsi bu rü'ya hak rü'ya ise demektir. Peygamberlik geldikten sonra görülmüsse üç mânâsi vardir. Birincisi murad: Eger bu rü'ya göründügü gibi ise ta'bir ve tefsire muhtaç degildir. Allah Teâlâ onu infaz ve icra edecektir. Buradaki sek rü'yanm göründügü gibi mi, yoksa ta'bir ve degistirmeye ihtiyaci var mi meselesindedir. Ikincisi bundan murad: Eger dünyada zevcem bu olacaksa Allah bu isi âsân eylesin, demektir. Binâenaleyh sek dünyada mi, yoksa cennette mi zevcesi olacagi hususundadir. Üçüncüsü Peygamber (Sallaliahü A leyhi ve Seilem) sekketme-mistir. Hakikati haber vermis, yalniz sek suretinde ifade etmistir. Sen misin yoksa Ü m m ü Salim mi? demis gibidir. Ki bu belagat ule-masinca bediin bir nevidir. Onlar buna tecahûli arif derler. Bazilari sekki yakînle karistirmak demislerdir.

80- (2439) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Ebû Seleme'den hadîs rivayet ettigim kitabimda sunu buldum : Bize Hisâm rivayet etti. H.
Bize Ebû Küreyb Muhammed b. Ala' da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme Hisâm'dan, o da babasindan, o da Âise'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Bana Resûlüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem):
«Ben senin benden razi oldugun ve bana dargin bulundugun zamani pekâla bilirim.» dedi. Ben:
— Bunu nerden biliyorsun? dedim.
«Benden razi Isen, hayir Muhammed'in Rabbi hakki için; dargmsan, hayir Ibrahim'in Rabbi hakki için diyorsun.» buyurdu. Ben:
— Evet! Vallahi yâ Resûlallah! Ben yalniz senin ismini birakiyorum, dedim.

(...) Bize bu hadîsi Ibni Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abde, Hisam b. Urve'den bu isnadla «Hayir Ibrahim'in Rabbi hakki için» cümlesine kadar rivayet etti; ondan sonrasini anmadi.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'n-Nikâh»'da takric etmistir.
Kaadî Iyâz'm beyânina göre Hz. Âise'nin Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sel!em)'e kizmasi ekseri ahvalde kadinlara affedilen kiskançliktandir. Çünki onlar bundan hâli kalmazlar. Hattâ Imam Mâ1ik ve-diger Medine ulemasi: «Kiskançlik dolayisiyle kadin kocasina kötülük isnadinda bulunursa ondan had (yâni ser'î ceza) sakit olur.» demislerdir. Imam Mâlik bu husûsda Peygamber (Sallaîlahü Aleyhi ve Seüemyden rivayet edilen:
«Kiskanç kadin vadinin yukarisini asagisindan seçemez.» hadîsiyle istidlâri etmis; bu olmasa bu meselede Âise'ye olabildigine günah olurdu. Çünkü Peygamber (SaUallahü Aleyhi ve Selletnj'e kizmak ve onu terk etmek

büyük günahdir, demistir.
Hz. Âise'nin: «Ben yalniz senin ismini birakiyorum» sözünden muradi; kalbim ve sana karsi olan sevgim yerindedir, demektir. Kadinlarin kiskançligi fazla sevgiden ileri gelir.
Bu hadîs karineye istinaden hüküm verilebilecegine delildir. Çünkü Peygamber (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) Hz. Âise'nin darginligina mücerret kendi ismini anmamasiyle hüküm vermis; onun anlayis ve zekâsinin kuvvetine Peygamberler arasindan Ibrahim (Aleyhisselâm)'i tahsis etmesiyle istidlalde bulunmustur. Çünkü Resûlüllah (Sallaîlahü Aleyhi veSetletn)'\n en yakim odur. Hz. Âise Peygamber (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellemi'in ismini terk etmek mecburiyetinde kalinca tamamen onunla alâkayi kesmis olmamak için yerine en yakininin ismini zikretmistir.
Tîbî diyor ki: «(Ben yalniz senin ismini birakiyorum) cümlesindeki hasr son derece lâtifdir. Çünkü Âise (Radiyallahü anha) akil ve ihtiyari giderecek derecede kizmis olmasinin, ruhuna karismis olan kemâli muhabbetini degistirmeyecegini haber vermistir. Terk yerine hecr kelimesini kullanmasi ihtiyarî olarak yapmadigi bu isden elem duydugunu göstermek içindir.»

81- (2440) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab-dü'1-Aziz b. Muhammed, Hisâm b. Urve'den, o da bahasindan, o da Âise'den naklen haber verdi ki: Kendisi Resûlüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) in yaninda kizlarla oynarmis. Âise söyle demis: Arkadaslarim bana gelir, fakat Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve Se//em)'den utanarak saklanirlardi. Resûlüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) de onlari bana gönderirdi.

(...) Bize bu hadîsi Ebû Küreyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsame rivayet etti. H.
Bize Züheyr b. Harb da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerir rivayet etti. H.
Bize Ibnü Nümeyr dahi rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Mubammed b.
Bisr rivayet etti.
Bu râvilerin hepsi Hisâm'dan bu isnadla rivayette bulunmuslardir. Derir'in hadîsinde :
«Ben onun evinde kizlarla oynardim. Bunlar oyuncaklardi.» demistir.
Bu hadîsi Buhâri «Kitâbu'I-Edeb»'de tahrie etmistir.
Hadîsdeki kizlardan murad oyuncaklardir. Maamafih Dâvûdî : timal ki (bag maa) manasinadir. (Ve benat)'dan murad kizlardir> di-or. Hz. Âise'nin arkadaslari da gelir, beraberce bebek oyunu oynarlarmis. Âise (Radiyallahü miha) o zaman henüz balig degilmis. Bazilari bu hadîsle istidlal ederek kiz çocuklarinin bebek oyununa cevaz vermisler; haram kilman suretlerden bunun tahsis edildigini söylemislerdir. Saadî Iyâz buna cezmen kail olmus ve cumhûr-u ulemânin kavli)lmak üzere nakletmistir. Ulemâ buna kizlari küçükten ev islerine alis-;irmak ve çocuk bakmaga ögrenmelerini saglamak için cevaz vermisler-îir. Onlara göre bebek oyuncaklarini alip satmak da caizdir. Bir takim-.ari bu hükmün neshedildigini söylemislerdir. Ibni Battal buna tarafdardir. îbni Cevzî bu ruhsatin suretler haram kilinmazdan ünce ve Hz. Âise'ye mahsûs oldugunu kat'iyetle ifade etmistir. Hattabî de sunlari söylemistir: «Bebeklerle oynamak, hakkinda tehdid vâ-' rid olan sair suretlerle eglenmek gibi degildir. Hz. Âise o zaman henüz balig olmadigi için kendisine bu hususta ruhsat verilmistir.»
Imam Mâlik kukla ve bebek satisini kerih görmüstür. Ancak bu kerahet kiz çocuklarinin oynamasina degil, bebek satanlarin onu bir sanat ve kazanç vesilesi yapmasina hamlediimistir. Hadîs-i serif Peygamber (SalîaUahü Aleyhi ve Seilem)'in çocuklara karsi gösterdigi lütf ve merhamete delildir.

82- (2441) Bize Ebû Küreyb rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Abde, Hi-sâm'dan, o da babasindan, o da Âise'den naklen rivayet etti ki: Halk hediyeleri için Âise'nin (Nevbet) gününü arastirirlar; bununla Resûlüllah (Sallallghü Aleyhi ve Selîemj'in rizasini dilerlermis.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'I-Hibe»'de; Nesâî «Isretü'n-Nisa» bahsinde tahrie etmislerdir.
Hadîsden murâd Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e hediye vermek isteyenlerin Hz. Âise'nin nevbetinde onun yaninda bulundugu günü kolladiklarini anlatmaktir. Çünkü o gün verilen hediyenin kendisini daha

memnun edecegini umarlardi. Bu da Hz. Âise'nin faziletini
gösterir.
Hadîs-i serîf hediye verilecek zati memnun etmek için hediye hususunda titizlik gö-stermenin ve en münasibini seçmek için inceden inceye arastirmanin caiz oltluguna delildir.

83- (2442) Bana Hasen b. Ali El-Hulvânî ile Ebû Bekr b. Nadr ve !bd b. Humeyd rivayet ettiler. Abd : Haddesenî, ötekiler : Haddesenâ tâ-irîerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Ya'kub b. Ibrahim b. Sa'd rivâ-et etti. (Dedi ki) : Bana babam, Sâlih'den, o da Ibni Sihab'dan naklen jivâyet etti. (Demis ki) : Bana Muhammed b. Abdirraliman b. Haris b. isâm haber verdi ki: Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seîîem) Jin zevcesi _ ise sunu söylemis: Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) "m zevceleri, tâtime binti Resûlillah (Sallallahü Aleyhi ve Seltem) 'i, Resûlüllah (Sallallahü [leyhi ve Sellempe gönderdiler. O da yanma girmek için izin istedi. Ken-isi benimle beraber örtünün altinda uzanmisti. Ona izin verdi, Fâtime:
— Yâ Resûlallah! Zevcelerin beni sana gönderdiler. Senden Ebû Ku-afe'nin kizi hakkinda müsavat istiyorlar, dedi. Ben susuyordum. Resûlüllah
Sallallahü Aleyhi ve Sellem) de ona:
«Ey kizcagizim! Sen benim sevdigimi sevmez misin?» dedi. Fâtime:
— Hay hay! (Severim) dedi.
«O halde bunu sev!» buyurdular. Fâtime Resûlüllah \Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den bunu isitince kalkti ve Peygamher(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)in zevcelerine dönerek onlara kendi söyledigini ve kendisine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in söyledigini haber verdi. Onlar da kendisine sunu söylediler:
— Bize hiç bir sey yaptigini görmüyoruz. Hemen Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e don ve ona: Gerçekten zevcelerin Ebû Kuhafe'nin kizi hakkinda senden müsavat istiyorlar de! Fâtime :
— Vallahi onun hakkinda ben kendisine ebediyyen söz etmem, dedi. Âise sunlari söylemis: Bunun üzerine Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in zevceleri onun zevcesi Zeyneb binti Cahs'i gönderdiler. Resûlül-lah (Sallallahü Aleyhi ve Sellc.m) Jin katinda mertebece onlardan bana rakib olan da bu idi. Din hususunda Zeyneb'den daha hayirli hiç bir kadin görmedim. Allah'dan onun kadar korkan, onun kadar dogru söyleyen, onun kadar silayi rahim yapan, ondan çok sadaka veren, verdigi sadakada nefsini onun kadar horlayip, o amelle Allah Teâlâ'ya yakinlik gösteren yoktu. Ancak mizacindakI hiddetten nâsi bir kükremesi vardi ki, ondan da çabuk dönerdi. Zeyneb, Resûlüllah {Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in yanma girmek için izin istedu Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ise Âise ile beraber onun örtüsünün altinda Fâtime'nin girdigi zamanki halde bulunuyordu. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ona da izin verdi. Zeyneb:
— Yâ Resûlallah! ^Zevcelerin beni sana gönderdiler; Ebû Kuhâfe'nin kizi hakkinda senden müsavat istiyorlar, dedi. Sonra bana atip tuttu ve hakkimda sözü uzatti. Ben Resûlüllah {Sallallahü Aleyhi ve Sellem) gözetiyor;
bana onun hakkinda konusmaya izin verecek mi diye gözüne bakiyordum. Zeyneb devam etti. Nihayet anladim ki, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) benim kendimi müdafaa etmemi kerih "görmeyecek. Zeyneb'e ben atip tutmaya baslayinca, ona yaptigim hücumda kendisine aman vermedim. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) gülümseyerek: «Bu Ebû Bekr'in kizidir!» buyurdular.

(...) Bu hadîsi bana Muhammed b. Abdillah b. Kuhzâz rivayet elti. Abdullah b. Osman demis ki: Bana bu hadîsi Abdullah b. Mübarek'den, o da Yûnus'dan, o da Zührî'den bu isnadla mânâ itibariyle mislini rivayet etti. Yalniz o söyle demistir : «Ona ben atip tutmaya basladigim vakit kendisine galebe çalarak yenmedikçe aman vermedi.»
Ezvâci Tâhirat Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemyden sevgi ve kalb muhabbeti hususunda müsavat istiyorlardi. Kasm hususunda yâni yanlarinda gecelemek, evlerinin gelirine giderine bakmak ve sâir hususlarda Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) müsavata son derece riâyet ediyordu. Sevgi hususuna, gelince Hz. Âise'ye karsi hepsinden fazla bir muhabbeti vardi. Ulemâ, muhabbet yada teklif olmadigina ve bu hususda müsavata riâyet lâzim gelmedigine icma' etmislerdir. Çünkü buna Allah Teâlâ'dan baska kimsenin kudreti

yoktur. Bundan dolayi yalniz fiillerde adalet ve müsavat emrolunmustur.
Sevre : Birdenbire galeyana gelmek, feveran etmektir. Anlasiliyor ki; Hz. Zeyneb son derece hayirsever, özü-sözü dogru, ahlâki mükemmel bir kadinmis. Yalniz acele kizar, feveran eder, fakat hemen arka-cigindan sükûnete dönermis. Burada Hz. Âise hakkinda biraz atip tuttukdan sonra Âise (Radiyallahü anha) kendisine mukabelede bulunmus ve onu iskât etmistir. Nevevî diyor ki: «Bu hadîsde Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in Âise'ye izm verdigine veya gözüyle isaret ettigine delil yoktur. Hattâ buna inanmak da helâl degildir. Çünkü Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e göz isareti yasak edilmistir. Hadîs-den anlasilan yalniz Hz. Âise 'nin kendini müdafaa etmesi ve Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"in de ona bir sey dememesidir. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in :
«O Ebû Bekr'In kizidir.» buyurmasinin mânâsi ise onun anlayis ve görüs hususundaki kemâline isarettir.»

84- (2443) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Ki-tfibinda Ebû Üsâme'den, onun da Hisâm'dan, onun da babasindan, onun da Aise'den naklen rivayet ettigim su hadîsi buldum. Aise söyle demis: Re-sûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) araniyor:
«Bugün ben neredeyim; yarin ben nerede olacagim.» diyor, Âlse'nln nevbet gününü gecikti saniyordu. Aise demis ki : Benim nevbet günüm gelince Allah onun ruhunu benim cigerimle bogazim arasinda kabzetti.

85- (2444) Bize Kuteybe b. Saîd MâUk b. Enes'den kendisine okunanlar meyanmda rivayet etti. O da Hisâm b. Urve'den, o da Abbâd b. Abdillah b. Zübeyr'den naklen rivayet etmis. Ona da Aise haber vermis ki, kendisi Resûlüllah (Sallallahü A leyhi ve Sellem) 'i vefatindan önce gögsüne dayali oldugu halde kulak verdiginde:
«Allah'im bana magfiret buyur; bana aci ve benî Peygamberler cemaatina ilhak eyle!» buyururken isitmis.

(...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Üsâme rivayet etti. H.
Bize îhni Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize babam rivayet etti. H.
Bize îshâk b. Ibrahim dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abde b. Süleyman haber verdi.
Bu râvilerin hepsi Hisâm'dan bu Isnadla Im hadîsin mislim rivayet etmislerdir.

86- (...) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibni Bessâr da rivayet ettiler. Lâfiz Ibni Müsennâ'nindir. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'-fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be Sa'd b. Ibrahim'den, o da Urve'den, o da Aise'den naklen rivayet etti. Aise söyle demis : Isitirdim ki, hiç bir Peygamber dünya ile âhiret arasinda muhayyer birakilmadikça vefat etmezmis. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemj 'i vefat ettigi hastaliginda sesi agirlasmca :
«Peygamberlerle siddîklerden, sehidlerden ve sulehâdan kendilerine in'amcla bulunduklarinla beraber (eyle). Bunlar ne güzel arkadaslardir.» [14] derken isittim.
Âise : Anladim ki, o anda muhayyer birakildi, demis.

(,..) Bu hadîsi bize Ebû Bekir b. Ebî Seybe rivayet etti. deai ki; : Bize Veki rivayet etti. H.
Bize Ubeydullah b. Muaz da rivayet etti, (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti.
Her iki râvi: «Bize Su'be Sa'd'dan bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etti» demisler.

87- (...) Bana Abdu'l-Melik b. Suayb b. Leys b. Sa'd rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam dedemden rivayet etti. (Demis ki) : Bana Ukayî b. Hâlid rivayet etti. (Dedi ki) : Ibni Sihab sunu söyledi: Bana Saîd o. Müseyyeb ile Urve b. Zübeyr, ulemâdan bir takim zevatin içinde haber verdi ki, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in zevcesi Âise söyle demis :
Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) saglam iken:

«Hiç bir Peygamber kendisine cennetteki yeri gösterilip, sonra muhayyer birakilmadikça ruhu kabzedIlmemistIr.» buyururdu,
Âise söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'m. vefati yaklasinca basi benim dizimin üzerinde oldugu halde bir müddet bayildi. Sonra ayildi. Ve gözünü tavana dikti. Sonra :
«Allah'im! Refik-i Â'laya!» dedi.
Âise demis ki: Su halde bizi ihtiyar etmiyor, dedim.
Âise sunu söylemis : Ve anladim ki, bize saglamken söyledigi hadîs ki:
«HIç bir Peygamber cennetteki yerini görüp, sonra muhayyer birakilmadikça ruhu kabzolunmamistir.» sözüdür, sahihmis.
Âise söyle demis: Bu Uesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in söyledigi son söz oldu : «Allah'im! Refîk-i A'laya!»
Bu rivayetleri Buhârî «Kitâbu'l-Megâzi» ile «Kitâbu't-Tefsir* ve «Kitâbu't-Tib»'da; bâzilarini Tirmizî «Kitâbu'd-DeavâU'da; Nesâî «KUâbu'1-Yevm ve'l-leyle»'de muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Refik: Cumhurun kavline göre illiyyinde sakin olan Peygamberler demektir. Kelime müfred ve cem'inde ayni lâfizla kullanilir. Bâzilari bun-, dan murad Allah Teâlâ'dir. Kullarina rifku merhamet eden odur, demis-lerse de Ezherî bu sözü kabul etmemistir. Bir takimlari refikdan murad; cennet taamlari oldugunu söylemislerdir.
Hz. Âise ilk rivayette Peygamberlerin vefatlari âninda dünya ile âhiret arasinda muhayyer birakildiklarini kimden isittigini bildirmemisse de hadîsin sonraki rivayetinde bunu bizzat Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Setlem)'den duydugunu açiklamistir. Buradaki muhayyerlikten murad yasamakla öîmekden birini tercih etmektir. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) vefati anmda Refîk-i Alayi dileyince Hz. Âise onun da ölümle kalim arasinda muhayyer birakildigini anlamistir.

88- (2445) Bize Ishâk b. Ibrahim El-Hanzalî ile Abd b. Humeyd ikisi birden Ebû Nuaym'dan rivayet ettiler, Abd dedi ki: Bize Ebû Nuaym rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdu'l-Vâhid b. Eymen rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ibni Ebî Müleyke, Kaâsini b. Muhanimed'den, o da Âise'den naklen rivayet etti. Âise söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) (sefere) çiktigi vakit kadinlari arasinda kur'a çekerdi. Bir defa kur'a Âise ile Hafsa'ya düstü de, onunla beraber ikisi birden çiktilar. Resûlüllah (Sallallahü A leylii ve Sellem) gece oldu mu Âise ile birlikte yürür; onunla konusurdu. Derken Hafsa, Ââse'ye : Bu gece benim deveme binmez misin? Ben de senin devene bineyim. Sen de gör, ben de göreyim, dedi. Âise:
— Hay hay! cevâbini verdi. Ve Hafsa'mn devesine bindi. Hafsa da lise'nin devesine bindi. Az sonra Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Lise'nin devesine geldi. Üzerinde Hafsa vardi. Selâm verdi, sonra onunla nrlikte yürüdü. Nihayet (bir yere) indiler. Âise, Resûlüllah (Saltatlahü
(Aleyhi ve Sellem) 'i aradi ve kiskandi (konaga) indikleri vakit ayaklarim flzhir otlarinin içine koydu. Ve:
— Yârabbi! Bana bir akreb veya yilan musallat et de beni soksun. [Resulün (dür), ona bir sey söyleyemiyorum, demege basladi.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'n-Nikâh»'da; Nesai «Isretü'n-INisâ» bahsinde tahric etmislerdir.
Nevevî diyor ki: «Kur'a Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) |den maada bütün tnüslümanlara vâcibdir. Peygamber (SaUaUahü Aleyhi ve Sellem) hakkinda ise zevceleri arasinda adaletin vâcib olup olmamasi ih-tilaflidir. Vâcibdir diyenlere göre kur'a çektirmek de vâcibdir, Vâcib olmadigini söyleyenlere göre Ise bunu yapmak geçim güzelliginden ve iyi ahlâkdan ma'duddur. Gönüllerini almak için yapilir.»
Hanefî1er'ce kadinlarin sefer hâlinde kasm haklari yoktur. Kocalari diledigi kadiniyle sefere çikabilir. Ancak evlâ olan yine de kur'a çektirmektir. Kurtubî kur'a çektirmenin Imam Mâlik 'e göre de vâcib olmadigini söylemistir.
Izhir : Kendisinden boya çikarilan bir ottur. Ekseriyetle içerisinde yilanlar, akrebler bulunur.
.Hz. Âise 'nin kendisini yilanlara, akreblere helak ettirmek istemesi Hafsa inin dilegini yerine getirmekle cinayet isledigini bildigi içindir. Bu suretle suçunu cezalandirmak istemistir. El-Mühelleb bu hadîsle istidlal ederek bas

sikisinda insanin kendine bedduada bulunmasinin af edilecegi kuvvetle me'mul oldugunu söylemistir.

89- (2446) Bize Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb rivayet, etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman (yâni Ibni Bilâl) Abdullah b. Abdirrahman'dan, o da Enes b. Mâlik'den naklen rivayet etti. Enes söyle demis: Resûlüllah (Salialîahü Aleyhi ve Sellem)i:
«Âise'nin sGIr kadinlara üstünlügü tiridin sâir yemeklere üstünlügü gibidir.» buyururken isittim.

(...) Bize Yahya b. Yahya ile Kuteybe ve Ibni Hucr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ismail (yâni Ibni Ca'fer) rivayet etti. H.
Bize Kuteybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdûl Aziz (yâni, îbni Muhammed) rivayet etti.
Her iki râvi Abdullah b. Abdirrahman'dan, o da Enes'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen bu hadîsin mislini rivayet etmislerdir. Bunlarin hadîslerinde: «Resûlüllah (Aleyhi ve Sellem) den isittim» ibaresi yoktur. Ismail'in hadîsinde : «O da Enes b. Mâlik'den isitmis» cümlesi vardir.

90- (2447) Bize Ebû Bekr b. EM Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdürrahim b, Süleyman ile Ya'la b. Ubeyd, Zekeriyya'dan, o da Sa'bî'-den, o da Ebû Selemc'den naklen rivayet etti. Ona da Âise rivayet etmis ki: Peygamber (SaUaUahü Aleyhi ve Sellem) kendisine:
«Gerçekten Cibril sana selâm ediyor.» demis. Âise demis ki: — Ben ona da Allah'in selâm ve rahmeti olsun, .dedim.

(...) Bize bu hadîsi Ishâk b. Ibrahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mülâî haber verdi. (Dedi ki) : Bize Zekeriyya b. Ebî Zaide rivayet etti. (Dedi ki) : Âmiri söyle derken isittim. Bana Ebû Seleme b, Abdirrahman rivayet etti. Ona da Âise rivayet etmis kî: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem} kendisine yukardakilerin hadîsi gibi söylemis.

(...) Bize bu hadîsi yine Ishâk b. Ibrahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Esbat b. Muhammed, Zekeriyya'dan bu isnadîa bu hadîsin mislini haber verdi.

91- („„) Bize Abdullah b. Abdirrahman Ed-Dârimî rivayet etti. Î^Dedi ki) : Bize Ebû'l-Yeman haber verdi. (Dedi ki) : Bize Suayb Zührî'-den naklen haber verdi. (Demis ki) : Bana Ebû Seleme b. Abdirrahman rivayet etti ki : Peygamber (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) 'in zevcesi Âise söyle demis : Kesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)
«Ey Âise! Bu Cibril'dir. Sana selâm ediyor!» buyurdu. Ben : — Ona da Allah'in selâm ve rahmeti olsun! dedim. AIse : O benim görmedigimi görüyordu, demis.
Tirid hadîsi az yukarda Hz. Hatice 'nin faziletleri babinda geçmisti. Ondan sonraki rivayeti Buhârî «Bed'ü'1-Halk», «Istizan», «Edeb» ve «Rikâk» bahislerinde; Tirmizî «Menâkib»'de, Nesâî fdsretu'n-Nisâ» ile «Elyevm ve'1-Leyle» bahislerinde muhtelif râvilerden tahric etmislerdir,
Yâ Âisti», yahut «Yâ Âise» tâbirleri murahham münadadir. (Kelimeyi hafifletmek için sonunu hazfetmeye terhim derler. Kelime müennes «te» si ile sona ererse terhimi mutlak surette caizdir. Burada da öyledir.; Hadîs-i serif Hz. Âise 'nin büyük menkabesini göstermektedir.

Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:

1- Hadîs-i serîf Hz. Âise 'nin faziletine delildir.
2- Selâm.göndermek müstehabdir. Selâmi götüren kimsenin onu yerine iletmesi ise vâcibdir.
3- Mefsedet çikacagindan korkulmamak, bir de selâm gönderilen kimsenin onu kabul etmesi sartiyle ecnebi bir

kimsenin, namuslu ecnebi bir kadina selâm göndermesi caizdir.
4- Selâmi alirken «Ve aleyke's-Selâm» yahut -Ve aleykümü's-Selâm» demek müstehabdir. Maamafih vavsiz olarak sadece «Aleykümü's-Selâm» demek de kâfidir.

14- Ümmü Zer Hadisinin Zikri Babi

92- (2448) Bize Ali b. Hucur Es-Sa'dî Üe Ahmed b. Cenab ikisi birden isa'dan rivayet ettiler. Lâfe Ibni Hucur'undur. (Dediler ki) : Bize Isâ b. Yûnus rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisâm b. Urve kardesi Abdullah b. Urve den, o da Urve'den, o da Âise'den naklen rivayet etti ki, söyle demis:
— Onbir kadin oturmuslar da kocalarinin haberlerinden hiç bir seyi gizlememiye ahdü peyman etmisler.
Birincisi: Benim kocam sarP dag basinda arik deve etidir. (Dai*) Düz degildi, ki çikibin! (Deve) Semiz degildir ki Sürülsün! demis. '
ikincisi: Kocamin haberini ifsa edemem, çünkü korkarim. O,au (bitirmeden) birakamam. Onu anarsam irisini ufagini söylerim, demis.
Üçüncüsü : Kocam uzun boyludur. Konusursam bosanirim, susarsam muallakta birakilirim, demis.
Dördüncüsü : Kocam tihâme gecesi gibidir. Ne sicaktir, ne soguk, , (Ondan) Ne korkulur, ne bikilir! demis.
Besincisi: Kocam (Içeri) girerse pars; (disari) çikarsa arslan kesilir. Emniyet ettigi seyi sormaz, demis.
Altincisi: Kocam yerse dürer, içerse sömürür. Yatarsa sarinir. Kederi anlamak için elini sokmaz! demis.
Yedincisi: Kocam tohumsuzdur. Yahut karanliktir. (Ahmakligindan) Isleri üzerine yigilmistir. Her dert onu bulur. Bas yarigi mi yahut kol kirigi mi istersin. Yahut ikisini de sana bir araya toplayiversin! demis.
Sekizincisi: Kocamin kokusu zafer an, teni de tavsandir! demis.
Dokuzuncusu: Kocam diregi yüksek, kini uzun, külü çok, evi meclise yakin bir adamdir, demis.
Onuncusu : Kocam Mâlik'dir. Amma ne Mâlik! Mâlik bundan çok daha hayirlidir. Onun çok çöken, az dolasan develeri vardir. Ud sesini isittiler mi helak olduklarini anlarlar, demis.
Onbirincisi: Kocam Ebû Zer'dir. Amma ne Ebû Zer! Zinetten kulaklarimi sakirdatti. Bazularimi yagla doldurdu. Benî sevindirdi. Benim de gönlüm ferah oldu. Beni dag basinda bir koyun sürücügü sahibinde buldu da at kisnemesine ve deve sesine sâhib harman dögen, tinas savuran hir aileye katti. Iste onun yaninda konusuyor, burunlanmiyorum; uyuyor sabahliyorum; içiyor ve kaniyorum. Ebû Zer'in annesi de ne Ehû Zer annesi! Ambarlari büyük, evi genis.,. Ebû Zer'in oglu da oe Ebû Zer oglu! Yatagi soyulmus hurma lifi gibi. Kendisini bir kuzunun budu doyurur. Ebû Zer'in kizi da ne Ebû Zer kizi! Anasina, babasina muti. Çarsaf dolusu ortagini çatlatan takimindan... Ebû Zer'in cariyesi de ne Ebû Zer cariyesi! Bizim lâflarimizi (ortaliga) yaymaz. Zahiremizi döküp, saçmaz. Evimizi de kus yuvasina çevirmez.
Tulumlarimizda süt çalkalanirken Ebû Zer çikti (gitti). Ve bir kadina rastladi ki, yaninda pars gibi iki çocugu var. Bögrünün altindaki iki nar tanesiyle oynuyorlar. Hemen beni bosayip onu nikahladi. Ben de ondan sonra esraftan bir adama kocaya vardim ki, yürüyüslü bîr ata biner. Eline Hattî mizrak alir. Evime birçok develer getirir. Bana her hayvandan hir Çift verdi:
— Ye Ümmü Zer! Akrabana da ver! dedi. Ama onun bana verdigi her seyi toplasam Ebû Zer'in kaplarinin en küçügünü doldurmaz, demis,
Âise sunu söylemis: Resûlüllah (Sallallahii Aleyhi ve Setîem) tana: «Ben senin için Ummü Zer'e nisbette Ebû Zer' gibiyim.» buyurdular.

(...) Bu hadîsi bana Hasan b. AH "El-Hulvânî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Musa b. Ismail rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Saîd b. Seleme, Hi-sâm b. Urve'den bu isnadla rivayet etti. Yalniz o : «Kisir, ahmakliginda» isleri üzerine- yigilmistir» demis, sekketmemistir. Sunlari da söylemistir : «Az dolasirlar», «Çarsafi bos, zamani kadinlarinin en hayirlisi ve ortagini çatlatandir», «Zahiremizi döküp saçmaz», «Bana her kesilecek hayvandan

bir çift verdi.»
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'n-NikâhVda; Tirmizî «Semâ-il»'de; Nesâî «Isretü'n-Nisa» bahsinde tahric etmislerdir.
Kadinlarin bu konusmasi Medîne'de geçmistir. Yemen'de bir köyde konustuklari rivayet edildigi gibi, konusmanin Mekke'de cereyan ettigi dahî rivayet olunmustur. Bir rivayette bu konusma câhili-yet devrinde olmustur. Kadinlar söze baslarken kocalarina ait bildiklerini noksansiz söyleyeceklerine söz vermislerdir. Hatibi Bagdadî «El-Mübhemât» namindaki kitabinda bu husûsda sunlari söyler : «Ümmü Zer' hadîsinde zikri geçen kadinlarin isimlerini söyleyen kimse bilmiyorum. Onlarin isimleri yalniz benim naklettigim tarîkda zikredilmis-tir ki, bu da çok garibdir..,» Bagdadî 'nin rivayetinde birinci kadinin ismi meçhul kalmis, ikincinin ismi Amra binti Amr, üçüncünün Huney binti Na'b, dördüncünün Mühedded binti Ebi Merzeme, besincinin Kebse , altincinin Hind , yedincinin Huney binti Alkame, sekizincinin Yâsir binti Evs b. Abd, onuncunun Kebse binti Erkam, onbirincinin Ümmü Zer' binti Ekhel oldugu bildirilmis. Dokuzuncunun ismi de bulunamamistir.
Birinci kadin sunu demek istemistir : Kocamda birkaç cihetlerden hayr yoktur. Evvelâ kendisi deve eti gibidir. Koyun eti gibi degildir. Bununla beraber arik zayif ve kötüdür. Bir de elde edilmesi, yanma varilmasi güçtür. Hattabî dag basi tâbirinden onun büyüklendigi mânâsini çikarmis ve sözün : «Hayirsizligi ile beraber büyüklenmeyi ve huysuzlugu da kendinde toplamistir.» mânâsina geldigini söylemistir.
«Semiz degil ki götürülsün» tâbirinden murad; semiz degildir ki, insanlar onu evlerine götürüp de yesinler, demektir.
Hâsili kadin kocasini zemmetmis ve sözünü açigi gizliye, mütevehhe-mi mahsüse, hakiri kiymetliye benzeterek ifade etmistir.
Ikinci kadinin sözü iki suretle te'vil edilmistir. Birinci te'vile göre cümledeki zamir habere aiddir. Mânâ sudur : Kocamin haberi uzundur. Tafsilâtina girisirsem anlatmakla bitiremem. Ikinci te'vile göre zamir kocasina aiddir. Ibaredeki (lâ) ziyâdedir. Ve cümle : Beni bosar da onu terk ederim diye korkarim manasinadir.
Ucer ile Bücer'den murad kocasinin kusurlaridir. Ha ttâbî ile diger bazi ulemâya göre, kadin bu sözle kocasinin gizli kusurlarini kasdet-mistir, Lügat ulemâsi Ucer'in sinir veya damarlarin dügümlenerek çikinti halinde görülmesi mânâsina geldigini, Bücer de ayni mânâya gelirse de hassaten karinda oldugunu söylemislerdir. Bundan dolayidir ki, göbegi çikik kimseye Arablar Ebcer derler. îbni1 Arabi: «Ucer'in sirtta siskinlik mânâsina geldigini, göbekte olursa buna Bücer denildigini söylemistir.
Üçüncü kadin kocasinin uzun oldugunu söylemistir. Bundan muradi
faydasiz derecede uzun oldugunu anlatmaktir. Bu kadin : Ben kocamin kusurlarini söylersem beni bosar. Susarsam beni muallakta gibi birakir, demek istemistir. (Muallaka, kocasi kendisini terk edip giden kadin de-mektir. Böyle bir kadin ne bekâr, ne evli demektir. Muallakdadir.)
Dördüncü kadin kocasini belig bir sekilde medhetmistir. Sözünün mânâsi : Kocam tatli geçimli Tihâme beldesinin geceleri gibi mutedildir. Ahlâki güzel oldugu için onun tarafindan hiç bir sikinti ve gâüem yoktur. Sohbeti de beni biktirmaz, demektir.
Besinci kadin da kocasini belig bir surette medhetmistir. Onu pars'a benzetmesi çok uyudugu içindir. Evde-biraktigi malini ve esyasini sormamasi da bundandir. Disari çikip halk arasina karistigi, yahut harbe istirak ettigi zaman arslan gibi cesur oldugunu söylemistir. Kaadî Iyâz‘in rivayetine göre : îbni Ebî Üveys pars kesilmekten murad; eve girdigi vakit pars gibi benim üzerime çullanir, demektir. Her halde kadin bununla hemen cinsî muameleye girisir demek istemistir, mütalâasinda bulunmussa da sahîh ve meshur olan tefsir birincisidir.
Altinci kadinin sözüne gelince: Ulemâ Leffin yiyecek çesitlerini karistirarak bir sey birakmamak sartiyle yemek mânâsina geldigini söylemislerdir, îstifaf dahi bütün kaptakini içmek mânâsina gelir. Kadinin «Kederi anlamak için elini sokmaz» sözüne gelince Ebû Ubey d:
^Zannederim bu kadinin vücudunda bir kusur veya hastalik varmis da bu sözle ondan kinaye yapmistir. Çünkü (bes) gam, keder demektir. Herhalde kocasi, karisina zahmet vermemek için elini kadinin elbisesinin içine sok-tnazmis. Bu suretle kadin onu mürüvvet ve güzel ahlâkla vasif lan dirmis-Itir.» diyor. Îbnü'l-Â'rabi ise kadinin sözünü medh degil, zem kabul etmistir. Ona göre kadin : Yatarsa, elbisesine sarinir uyur, benim ona karsi

besledigim sevgiyi anlamak için beraber yatmaz, demek istemistir. Diger ulemâya göre; kadin bu sözüyle benim hâlimi, islerimi sorusturmaz, demek istemistir. Ibnü Kuteybe, Ebû Ubeyd'e itiraz etmis ve : «Kadin onu nasil medheder. Halbuki sözünün basinda zem etmisti.» demisse de Ibnü Enbâri bu itirazi begenmemis: «Kadinlar kocalarina ~ait hiç bir seyi gizlemeyeceklerine söz vermislerdi. Bunlardan kiminin kocasi tamamiyle güzel evsafda oldugu için medhet-mis, kiminin kocasi kötü ahlâkli oldugundan karisi zemmetmis. Bâzilarinin kocalari da iyi Ile kötüyü cem'etmistir. Karisi da onu o surette anlatmistir.» demistir. Hattâbî ve baskalari Ibnü'l-A'rabî ile îbnü Kuteybe 'nin mütalâasini kabul etmis; Kaadî Iyâz da buna tarafdar olmustur.

Yedinci kadinin sözünde râvi (Gayâyâ) mi dedi. Yoksa (Ayâyâ) mi diye sekketmistir. Ebû Ubeyd ile diger bazi ulemâ gayâyâ tâbirini reddetmis; dogrusunun ayâyâ oldugunu söylemistir. Ayaya döl tutturamayan kisir mânâsina gelir. Bâzilari bu kelimenin «Innîn» yâni âleti kalkmadigi için kadina yanasamayan mânâsina geldigini söylerler. Kaadî Iyâz'la baskalarina göre Gayâyâ tâbiri de dogrudur. Bu kelime Gayâ-ye'den alinmistir ki, karanlik demektir. Su halde kadinin muradi kocam hiç bir ise yol bulamaz, demektir. Yahut onu agir yildizlilikla vasfetmis : Kocam içinde hiç bir ziya bulunmayan koyu karanlik gibi bir adamdir demek istemistir. Gayâyânm «Gay»'dan alinmis olmasi da mümkündür. Gay: Kötülüge düsmek yahut h'aybet ve hüsrana ugramak mânâlarina gelir. Bu takdirde sözün mânâsi: Ahmakligindan dolayi kocamin isleri üzerine yigilmis kalmistir, demek olur. Bu husûsda baska te'viller de yapilmistir.

Sekizinci kadin kocasini medhetmistir.

Zerneb: Bir nevi güzel kokudur. Zâferan mânâsina geldigini söyleyenler de vardir. Bâzilarina göre kadin kocasinin vücudunun degil, halk arasinda elbisesinin güzel koktugu mânâsini kasdettigini beyân etmislerdir. Hattâ bundan kocasinin güzel ahlâkini ve hüsn-ü muaseretini kasdettigini; «Teni tavsan teni» ifadesinin açik açik bu mânâyi belirttigini söylemislerdir. Dokuzuncu kadin kocasini medhetmistir. Ulemâ diregi yüksek tâbirinden seref ve medih mânâsi kasdedüdigini söylemislerdir. Diregin yüksekliginden o zatin kavminin içindeki yüksek mertebesi kastedilir.' Kiliç kininin uzunlugundan, onu tasiyanin da uzun olmasi lâzim gelir. Keza külün çoklugundan müsafir çoklugu ve cömertlik mânâsi kastedilir. Arab-lar bunlarla ögünürlerdi. Bazilari külün çoklugundan misafirlere yol göstermek için yakilan ates kastedildigini söylemislerdir. Zira cömert kimse-ler gece karanliginda atesi tazim ederler. Onu yüksek yerlere yakarak misafirler yol bulsun diye ellerinde mes'aleler bulundururlardi.

Nâtü : Meclis demektir. Evi meclise yakin olan adam cömert ve reis olurdu. Çünkü meclise gelenler birçok ihtiyaçlarini yakin evlerden görürlerdi. Cimri takimi oralardan uzakta yasarlardi.

Onuncu kadin dahî kocasini medhetmistir. Kocasinin getirdigi develerin avlusunun içine çöktüklerini, onlari ancak zaruret mikdari mer'aya saldigini, ekseriyetle avluda yattiklarini, misafir gelirse sütlerinden ve etlerinden onu agirlamak için develerin hazir bulunduklarini anlatmak istemistir. Kocasi develeri ud sesine alistirmis oldugundan, sanki develer kesileceklerini anlarlarmis gibi, kesilmeye hazir olurduklarmi ifade etmistir. Bu hususta baska sözler dahi söylenmistir.

On birinci kadin ilk kocasini son derece medhetmektedir. Bu meyan-da: «Bazlilarimi yag ile doldurdu.» demektedir ki, bundan murad sadece kollarinin degil, bütün vücudunun semizleyip yag baglamasidir. Kadinin ifadesinden kendinin dag basinda bir çobanin kizi oldugu, sonra at ve deve sahibi olan zengin Ebû Zer ile evlendigi anlasiliyor. Arablar koyun sahiplerine kiymet vermez, deve ve at sahiplerine itibar ederlerdi. Ebû Zer 'in çiftçiligi de vardir. Kadinin onun yaninda bir sözü iki olmamis, rahatça yiyip içerek yasamistir. Kayin validesinin ambarlan zahire ile doludur. Evi genistir. Kocasinin ilk karisindan tig gibi bir oglu vardir. Kendisi ince ve hafif oldugundan, yattigi yer-soyulmus hurma lifi gibi incedir.

Satbe: Hurma dalindan soyulan ince seritdir. Bazilari bu tâbirden kinindan çekilmis kiliç mânâsi kastedilmis oldugunu söylemislerdir. Her iki te'vile göre de bu sözle delikanli medhedümektedir. Bir kuzunun budu ile doymasi da ayri bir meziyetidir. Çünkü bundan murad az yedigini anlatmaktir, Araplar az yemekle ögünürlerdi. Kadin Ebû Zer'in kizini da methetmistir. Bu kiz annesine, babasina itaatli, çarsafini dolduracak kadar semiz, ortagim çatlatacak kadar yakisiklidir.

Ikinci rivayette bu kizin çekik karmli oldugunu söylemistir. Bazilari «Çarsafi bos» tâbirinden bedeninin çarsafla sarilan üst kisminin zayif, alt kisminin ise dolgun oldugunu söylemislerdir. Çarsaf dolusu tâbiri de bunu te'yid etmektedir. Kaadî Iyâz diyor ki: Evlâ olan söyle demektir. Kizin omuzlari ve gögsü dolgundur. O derecede ki çarsafi kabartir ia cesedine dokunmaz olur. Alt kismi ise böyle degildir.» diyor. Bu kadinin ifadesine göre Ebû Zer'in cariyesi de imrenecek gibidir. Kimseye lâf tasimaz, zahireyi döküp saçmaz, evi kus yuvasina çevirmez bir nizmetçisidir. Bundan murad; süpr-üntüleri kus yuvasi gibi daginik birakmamasi, evi tertemiz tutmasidir.
Evtab: Vatbin cem'idir.
Vatb : îçinde yag çalkalanan tulum ve yayiktir. Evinde yayiklar dögülür, sütler çalkalanir; varlik kapidan tasar-ken Ebû Zer'in evinden niçin çikip gittigi izah edilmemistir. Niçin evlendigine dâir de söz yoktur. Ihtimal Ümmü Zer'in yayik döger-ken çok yoruldugunu ve istirahata ihtiyaci oldugunu görerek evlenmistir. Evlendigi kadinin arslan yavrulari gibi iki çocugu vardir. Onun bögrünün i altinda iki nar tanesiyle oynamaktadirlar. Ebû Ubeyd'e göre bu cümlenin mânâsi kadinin genis çantili olmasi ve yan üstü yattigi zaman bögrünün altinda nar taneleri geçecek kadar bir bosluk kalmasidir, ibni Ebî Üveys'e göre iki nar tanesinden murad kadinin memeleridir. Kaadî îyâz bu tevcihi daha güzel bulmus ve : «Çocuklarin annelerinin sirtlarinin altindan nar tanesi atmalari âdet olmadigi gibi, kadinlarin bu sekilde yatip, erkeklerin onlari görmeleri dahi âdet degildir» demistir. Ümmü Zer tekrar zengin bir agâ ile evlenmistir. Kocasinin mali çoktur, yeni kocasi ona her çesitten birer çift kesilecek hayvan ve hizmetçiler vermistir. Malindan yakinlarina yedirmesine de müsaade etmistir. Fakat ilk kocasinin varligi yaninda bütün bunlar onun en küçük kabini dolduracak kadar bile çok degildir.
Görülüyor ki, Ümmü Zer hâlâ ilk kocasini sevmektedir. Onun için ikinci kocasinin ikramlari gözünü dolduramamistir. Bundan dolayi bazi büyükler, gözü ilk kocasinda kalir endisesi ile bosanmis bir kadinla evlenmeyi iyi görmemislerdir.
Kaadî Iy âz: «Ümmü Zer'in sözünde erisilmez bir fasahat ve belagat vardir...» demis; onu bir hayli övmüstür.
Hikâyenin sonunda Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) , Hz. Âise'ye:
«Ben senin için Ummü Zer'e nisbetle Ebû Zer' gibiyim.» buyurmustur. Ulemânin beyânina göre bu söz onun gönlünü almak ve kendisiyle iyi geçindigini anlatmak içindir. Bir rivayette bu söze karsi Hz. Âise : «Annem, babam sana feda olsun, belki sen benim için Ebû Zer'den daha hayirlisin.» demistir.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:

1- Meçhul kadinlarin güzel yerleri erkeklere anlatilabüir. Malûm kadinlarin güzelliklerini anlatmak ise yasak edilmistir.
2- Karisindan emin olmak sartiyle onu sevdigini kendisine söylemek caizdir.
3- Özenme, bezenme olmamak sartiyle seci yapmak caizdir.
4- Kocasinin iyiliklerine karsi kadinin tesekkür etmesi müstehabdir.
5- Simarmayacagini bilmek sartiyle bir kimseyi yüzüne karsi med-hetmek caizdir.
6- Talâkin kinâyeleriyle ancak niyet oldugu takdirde kadin bos düser. Çünkü Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem), Hz. Âise'ye :
«Ben senin için Ebû Zer' gibiyim.» demisti. Halbuki Ebû Zer'in fiilleri arasinda karisini bosamasi da vardi. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bunu kasdetmedigi için, Hz. Âise'nin talâki bahis mevzuu degildir. Hattâ hadîsin bir rivayetinde Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Su kadar var ki, Ebû Zer', Ummü Zer'i bosamishr. Fakat ben seni bo-samadim.» buyurmustur.

15- Fatime Binti Nebi (Aleyhisselâm)'in Faziletleri Babi

93- (2449) Bize Ahmed b. Abdillah b. Yûnus Ue Kuteybe b. Saîd ikisi birden Leys b. Sa'd'dan rivayet ettiler. Ibnü Yûnus dedi ki: Bize Leys rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Ubeydillah b. Ebî Müley-kete'l-Kuresî

Et-Temîmî rivayet etti. Ona da tbni Mahrame rivayet etmis ki, kendisi Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i minber üzerinde iken dinlemis, söyle buyuruyormus :
«Gerçekten HIsam b. Mugire ogullan kizlarini Ali b. Ebî Talib'e nikâhlamak için benden izin Istediler. Ben onlara izin vermiyorum! Sonra (yine) Ben onlara izin vermiyorum! Sonra (yine) Ben onlara izin vermiyorum! Meger kI, Ebû TâlIb'in oglu benim kizimi bosayib, onlarin kizini almak Isteyel Çünkü benim kizim ancak benden bir parçadir. Onu süpheye düsüren beni de süpheye düsürür; ona eziyet veren sey bana da eziyet verir.»

94- (...) Bana Ebû Ma'mer Ismail b. Ibrahim El-Hüzelî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân Amr'dan, o da Ibni Ebî Müleyke'den, o da Misver J Mahreme'den naklen rivayet etti, Misver söyle demis : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Fâtime ancak ve ancak benden bir parçadir. Ona eziyet veren sey ina da eziyet verir.» buyurdular.

95- (...) Bana Ahmed b. Hanbel rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ya'-kub b. Ibrahim haber verdi. (Dedi ki) : Bize babam Velid b. Kesir'den rivayet etti, (Demis ki) : Bana Muhammed b. Amr b. Halhatele'd-Düelî rivayet etti. Ona da Ibni Sihab rivayet etmis, ona da Ali b. Hüseyn [15] rivayet etmis ki: Kendileri Yezid b. Muâviye'nin yanindan, Hüseyin b. Â1i (Radiyallahû anhüma) 'nin sehid edildigi yerden Medine'ye geldikleri .vakit ona Misver b. Mahreme tesadüf etmis ve o:
— Bana emredecek bir hacetin var mi? diye sormus. Ali söyle demis :
— Ben kendisine : Hayir! diye cevab verdim. Misver :
— Bana Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in kilicini verir misin? Çünkü ben bu kavmin onu almak için sana galebe çalacaklarindan korkarim. Allah'a yemin olsun! Eger onu bana verirsen ona ebediyyen dokunulmaz, tâ canim çikincaya kadar! Gerçekten Ali b. Ebî Tâlib, Ebû Cehl'in kizi Fâtime'yi istedi de, ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"i dinledim. Kendisi halka surada, su minberinin üzerinde hutbe okuyordu. Ben o zaman balig olmustum:
«Gerçekten Fâiime bendendir. Ben onun dini hususunda fitneye ugrayacagindan korkarim.» buyurdular, demis.
Misver demis ki: Sonra Abdi Sems ogullarindan bir damadim anarak kendisine damat olmasi hususunda ona senada bulundu. Ve çok güzel sena etti. Buyurdu ki;
«Benimle konustu, bana dogruyu söyledi; bana vadetti, sözünü yerine getirdi. Ben ne helâli haram kilarim, ne de harami helâl! Lâkin Vallahi Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'m kiziyla Allah'in düsmaninin kizi ebediyyen bir yere gelemez!»

96 — (...) Bize Abdullah b. Abdirrahman Ed-Dârimî rivayet etti. [Dedi ki) : Bize Ebû'l-Yeman haber verdi. (Dedi ki) : Bize Suayb Züh-î'den rivayet etti. (Demis ki) : Bana Ali b. Hüseyin haber verdi. Oha da Hisver b. Mahreme haber vermis ki, Ali b. Ebî Tâlib, Ebû Cehl'in kizini stemis. Fâtime binti Resûlillah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) de yaninda imis. Fâtime bunu isitince, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)1e gelerek ona iiuiu söylemis :
— Kavmin senin kizlarin namina kizmadigini söylüyorlar. Iste AH Ebû Cehl'in lazim nikâh ediyor!
Misver demis ki: Bunun üzerine Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ayaga kalkti. Kendisini tesehhüd getirirken isittim. Sonra söyle buyurdular:
«Bundan sonra (malûm olsun ki) ben Ebû'l-Âs Ibnü Rabi'a (kizimi) nikahladim. Benimle konustu ve dogru söyledi. Süphesiz ki, Fâtime bInti Mu-hammed benden bir parçadir. Ben ancak ve ancak onu belâya sokmalarindan çekiniyorum. Mes'ele su ki : Vallahi Resûlüllah'in kizi ile Adüvvül-iah'in kizi, bir adamin yaninda ebediyen bir yere gelemezler.» MIsver: Bunun üzerine Ali istemekten vazgeçti, demis.

(...) Bu hadîsi bana Ma'n-Er-Rakâsî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vehb (yâni Ibni Cerir) babasindan rivayet

etti. (Demis ki) : Nu'mân't (yâni îbni Râsid'i) Zührî'den bu isnadla bu hadîsin benzerini rivayet ederken dinledim. Bu hadîsi Buhari «Kitâbu Fartü'l-Humûs»'de tahric etmistir.
Bad'a : Et parçasi demektir. Mudga da ayni mânâya gelir.
Ulemânin beyânlarina göre bu hadîsde Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemfe her ne suretle olursa olsun eziyet vermenin haram olduguna delil vardir. Velev ki; eziyet asli mubah olan bir seyden gelsin, bu husus-da baskalari ona kiyas edilemez.
Filhakika Besûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Ben bir helâli haram kilamam...» buyurarak^ Ebû Ceh1'in. kizmin Hz. Ali'ye mubah oldugunu bildirmis. Ancak kendi kiziyle onun bir nikâh altinda toplanmalarini iki illetten dolayi yasak etmistir. Bunlardan biri bu "nikâhin kizi Fâtime'ye eziyet vermesidir. Bu takdirde kendisi de eziyet duyacak ve ona eziyet veren helak olacaktir. îste Hz. Ali ile Fâtime (Radiyallahü anhc) 'ya karsi besledigi sonsuz sefkatten dolayi bundan men etmistir. Ikinci illet kiskançlik dolayisiyle Hz. Fâtime 'nin fitneye duçar olmasindan duydugu endisedir. Ulemâdan bazilari;
«Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in muradi Ebû Ceh1'in kizi ile Fâtime 'nin bir nikâh altinda toplanmalarini yasaklamak degildir. O sadece Allah'in lütfü ile bunlarin bir araya gelemeyeceklerini bildirmistir.» demislerdir. Ihtimal ki, Allah Teâîâ Peygamberinin kizi ile Adüvvullah'in kizinin bir nikâh altinda toplanmalarini haram kilmis da ResûlüUah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) burada onu haber vermistir. Bu tak-dirde bu mes'eîe de nikâhi haram olan kadinlar faslina dâhil olur.
Ebû'l-Âs b. Rabî' Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in damadi idi. ResûlüUah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ona Mekke'de iken büyük kizi Zeyneb (RadiyallahÜ anha) 'yi nikahlamisti. Ebû'l-Âs ahlâki ve muasereti güzel, özü-sözü dogru bir zât idi. Kureys bu evlenmeye karsi çikmis, Hz. Zeyneb'i bosamasini istemisîerse de,-o buna razi olmamis; bu suretle ResûlüUah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i memnun etmisti. Bilâhare Bedir gazasinda müslümanlarin eline esir düstü. Hz, Zeyneb annesinin kendisine dügün hediyesi olarak verdigi gerdanligini fidye olmak üzere Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e gönderdi. Bu hediyye basta Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) olmak üzere bütün ashab-i kirami aglatti. Hediyeyi sahibine iade ettiler ve Ebû''1 -Âs'i da serbest biraktilar. Birkaç zaman sonra Mekke 'deki islerini tasviye eden Ebû'l-Âs (Radtyallahu anh) müslüman olarak Medî-n e 'ye hicret etti.

97- (2450) Bize Mansûr b. Ebî Müzahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibrahim (yâni Ibni Sa'd) babasindan, o da TJrve'den, o da Âise'den naklen rivayet etti. H.
Bana Züheyr b. Harb da rivayet etti. Lâfiz onundur. (Dedi ki) : Bize Ya'kub b. Ibrahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam, babasindan rivayet etti. Ona da Urve b. Züheyr rivayet etmis. Ona da Âise rivayet etmis ki, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) kizi Fâtime'yi çagirarak kendisine bir seyler fisildamis ve Fâtime aglamis. Sonra ona bir seyler fisildamis jjjbu sefer) gülmüs. Âise demis ki, Fâtime'ye : ResûlüIJali (Sallallahü Aleyhi ve Selleui) sana neler fisildadi ki agladin? Sonra sana bir seyler fisildadi da güldün? dedim, Fâtime su cevabi verdi :
— Bana fisildayarak ölecegini haber verdi. Ben de agladim. Sonra bana fisildayarak; ailesinden ilk olarak kendisini ben takip edecegimi haber verdi. Ben de güldüm.

98- (...) Biz'e Ebû Kâmil El-Cahderî Fudayl b. Hüseyn rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Avâne Fu-asMan, o da Amir'den, o da Mesruk'dan, o da Âise'den naklen rivayet etti. Söyle demis : Peygamber (Sallallahü Aleyhi veSellem)m zevceleri yanindaydilar. Onlardan hiç birini terk etmemisti. Derken yürüyerek Fâtime geldi. Yürüyüsü Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"m yürüyüsünden hiç ayrilmiyordu. Onu görünce kendisine hos besde bulundu. Ve :
«Merhaba kizim!» dedi. Sonra onu sagina yahut soluna oturttu. Sonra kendisine bir seyler fisildadi. Bunun üzerine Fâtime siddetle agladi.
Onun feryadini görünce, ikinci defa kendisine bir seyler fisildadi. (Bu sefer) Fâtime güldü. Ben kendisine :

— Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) kadinlarinin arasindan sir söylemek için seni seçti. Sonra sen agliyorsun ha? dedim. Resûlüllah (Sallûllahü Aleyhi ve Sellem) (yanimizdan) kalktigi vakit Fâtime'ye î
— Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) sana ne söyledi? diye sordum.
— Ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'m sirrini ifsa edemem! dedi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) vefat edince (Fâtime'ye):
— Senin Üzerinde olan hakkim nâmina yemin ediyorum. Bana Resûlüllah fSallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in sana ne dedigim söyle! dedim. Fâtime :
— Simdi (olur). Evet! Birinci defa bana fisildadiginda Cibril'in her
sene kendisine bir veya iki defa Kur'ân-i arzederdigini; bu sefer iki defa
arzettigini haber verdi. Ve :
«Ben ecelimin yaklastigini görüyorum. Allah'dan kork! Sabret! Zîra ben senin Için ne iyi selefim.» buyurdu. Ben de gördügün sekilde agladim. Benim feryadimi görünce bana tekrar fisildayarak:
«Yâ Fâtime! Mü'mInlerin kadinlarinin hanimefendisi olmak istemez misin? Yahut bu ümmetin kadinlarinin hanimefendisi olmak istemez misin?» buyurdu. Ben de gördügün sekilde güldüm, dedi.

99- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Abdullah b. Nümeyr Zeke-liyya'dan rivayet ettiler. H.
Bize Ibnü Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Zekeriyya, Miras'dan, o da Âmir'den, o da Mesrûk'dan, o da Âise'den naklen rivayet etti, Âise söyle demis : Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in kadinlari toplandi. Onlardan hiç birini birakmadi. Derken Fâtune yürüyerek geldi. Yürüyüsü sanki Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve SeUemyia yürüyüsü idi. (Ona) :
«Merhaba kizim!» dedi ve sagina yahut soluna oturttu. Sonra kendisine bir söz fisildadi. Fâtime de agladi. Sonra ona bir seyler fisildadi, bu sefer güldü. Kendisine : Niye agliyorsun? dedim,
— Ben Resûlüllah (Sallaltahü Aleyhi ve Sellem) "m sirrini ifsa edemem! Cevâbini verdi. Ben bugünkü gibi kedere daha yakin bir sevinç görmedim, dedim. Agladigi vakit Fâtime'ye : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) konusmak için bizi birakip seni seçti, sonra bir de agliyorsun, dedim. Ve Ona ne söyledigini sordum. Fâtime (yine) : Ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Setlemyin sirrini ifsâ edemem, dedi. Nihayet o vefai edince kendisine sordum: — Cibril'in her sene bir defa ona gelerek Kur'ân-i arze-derdigini; o sene iki defa arzettigini söylemisti:
«Kendimi ecelim gelmis görüyorum. Ailemden bana ilk katilacak sen-sinI Ben senin Için ne iyi selefim.» demisti. Ben de bunun için aglamistim. Sonra baha tekrar fisildayarak:
«Sen mü'min kadinlarinin yahut bu ümmetin kadinlarinin hanimefendisi olmana razi degil misin?» demisti. Ben de buna gülmüstüm, dedi.
Bu hadîsi Buhari «Kitâbu;l-Istizan»'m birkaç yerinde muhtasar bir yerinde de mufassal olarak tahric etmistir.
Taberâni bu hâdisenin Peygamber (Sallaüâhü Aleyhi ve Sellem) in hastaligi siddetlendigi vakit Hz. Âise 'nin evinde geçtigini kaydetmistir.
Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in Hz. Fâtime'ye kendinden sonraya kalacagini ve ailesi içinden yanma ilk gelenin de o olacagini bildirmesi birer mucizedir. Nitekim Öyle de olmustur.
Hz. Cibril'in Kur'ân'i arzetmesinden murad mukabeledir. * Yâni Kur'ân'i o okur, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) dinlerdi. Ba'zan da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) okur, Cibril dinlerdi. Bu bir nevi kontroldü. Hadîsin bir rivayetinde râvi sek ederek : «Senede bir, veya iki defa Kur'ân'i arzederdi.» demistir. Dogrusu bir defa olmasidir. Nitekim diger rivayetler de öyledir.
Kaadî Iyâz'in beyânina göre Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Hz. Cibri1'in o sene âdeti hilâfina iki defa mukabeleye gelmesinden ecelinin yakm oldugunu anlamistir. Sair senelere nisbetle o sene vahiy daha fazla gelmis; Teâlâ Hazretleri dinini tamamlamistir. Selef önce giden manasinadir. Burada murad âhirete evvelâ ben gidecegim, sonra sen geleceksin, demektir,

Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:

1- Hz. Fâtime, Âise (Radiyallahü anha) 'dan efdaldir. Onun fazileti hakkinda birçok hadîsler vardir. Buhârî 'nin bir rivayetinde :
«Fâtime cennet kadinlarinin hanimefendisidir,», Nesâî'nin bir rivayetinde ise:
«Cennet kadinlarinin en faziletlisi Hatice binti Huveylid ile Fâtime binti Muhammed'dir.» Duyurulmustur. Takiyyuddin Es-Sübki: «Bizim ihtiyarimiz ve Allah huzurunda mezhebimiz sudur ki: Hepsinden efdal olan Fâtime'dir. Sonra Hatîce, sonra ÂIse gelir.» demistir.
2- Zarar verecek sirri ifsa etmek dogru degildir. Çünkü Fâtime (Radiyallahü anha) o anda Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'m sirrini söylemis olsa, zevceleri son derece kederlenir, kendisinin mü'min kadin-larinin hanimefendisi oldugunu bildirse, kederleri bir kat daha artardi.
3- Hadîs-i serîf ehl-i beytin âhireti tercih ettiklerine, dünyadan kur tulup âhirete intikal edecekleri için sevindiklerine delildir.

16- Ümmü'l-Mü'minin Ümmü Seleme (Radiyallahü anha) 'nin Faziletlerinden Bir Bab

100- (2451) Bana Abdü'1-A'la b. Hammad ile Muhamraed b. Abdi'l-'la El-Kaysî ikisi birden Mu'temir'den rivayet ettiler. Ibnü Hammad (Dedi ki) : Bize Mu'temir b. Süleyman rivayet etti. (Dedi ki) : Ben babamdan dinledim. (Dedi ki) : Bize Ebû Osman, Selman'dan rivayet etti. föyle demis: Yapabilirsen sakin pazara ilk giren ve ondan son çikan ilma! Çünkü pazar seytanin savas yeridir. Sancagini oraya diker.
Sunu da söylemis: Haber aldim ki: Cibril (Aieyhisselâm) Nebiyyullali (Salkillahü Aleyhi ve. Sellem)'e gelmis. Yaninda tJmmü Seleme bulunuyormus. Resûlüllah (Satlallahti Aleyhi ve Sellem) onunla konusmaga baslamis. |Sonra Cibril kalkmis (gitmis). Bunun üzerine Nebiyyullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem}'nin Seleme'ye :
«KIm bu?» diye sormus. Yahut nasil dediyse öyledir. Ümmü Seleme:
— Bu DihyeMir, demis. Bilâhare Ümmü Seleme söyle dermis :
— Allah'a yemin olsun ki, onu ancak Dihye sanmistim. Nihayet Ne-Ibiyyullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in bizim bu haberimizi bildiren hut-| besini isittim. Yahut nasil dediyse öyledir,
Râvi demis ki: Ebû Osman'a : Sen bunu kimden isittin? diye sordum :
— Üsâme b. Zeyd'den cevabini verdi.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'l-Menakib» ile «Fadâilü'l-Kur'an»'da tahric etmistir.
Hadîs-i serîf Hz. Selraan'a mevkuf ise de böyle bir söz karineden söylenemiyecegi için yine de merfu' hükmündedir.
Ma'reke: Savas yeri, demektir. Pazar yerinde çesitli aldatma ve aldanmalar, yalan yere yeminler yapildigi için Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) orasini harb yerine benzetmistir. Seytanin sancagini oraya dikmesinden murad; bütün avenesiyle orada toplanmalidir. Orada saticilarla alicilari vesvese suretiyle muhtelif yolsuzluklara tesvik ederler. Binâenaleyh pazarlar seytanlarin yeridir. Nevevî diyor ki: «Ümmü Seleme, Cibril'i Dihyetu'I-Kelbî suretinde görmüstür. Hadîs-i serîf Ümmü Selem e(Radiyallahil anha) 'nin menkabesi-ne delildir. Yine bu hadîsde insanlarin melekleri görebileceklerine ve bunun fiilen vâki olduguna deîil vardir. Onlari insan suretinde görürler. Çünkü aslî suretleriyle görmeye kudretleri yoktur. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) de Cibrî1'i ekseriyetle Dihye'nin suretinde görürdü. Aslî suretiyle iki defa görmüstür.»
Dihye b. Halifete'1-Kelbî Ashab-i kirarndandir. Insanlarin en güzellerinden idi. Hattâ kadinlarin fitnesine sebep olmamak için yüzüne peçe taktigi rivayet olunur.
Hadîsin bazi nüshalarinda (Haberanâ) yerine (Habera Cibrile) denilmistir. Nevevî dogrusunun bu oldugunu söylemistir. Buhar î»'-nin rivayetinde de bu sekildedir. Mânâsi bize Cibrî1'in haberini bildiriyordu, demektir.

17- Ümmü'l-Mü'minin Zeyneb (Radiyallahü anha) 'nin Faziletlerinden Bir Bab

101- (2452) Bize ETiû Ahmed Mahmud b. Gaylân rivayet etti. (Dedi ki) :-Bize Fadl b. Musa Es-Sinânî rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Talha b. Yahya b. Talha, Âise binti Talha'dan, o da Ümmü'l-Mü'minin Âise'den naklen rivayet etti. Söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Sizin bana en çabuk kavusacak olaniniz, kolu en uzun olaninizdir.» buyurdular,
Âise demis ki: Artik kadinlar hangisinin kolu en uzun oldugunu ölçüyorlardi. Kolu en uzun olanimiz da Zeyneb idi. Çünkü Zeyneb eliyle çalisir ve sadaka verirdi.
Bu hadisi Buhârî ile Nesâî «Kitâbu'z-Zekâ'da tahric etmislerdir.
Buhârî 'nin rivayetinde Kesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in zevcelerinden bazilarinin ona : Bizim hangimiz sana önce kavusacak? diye sorduklari, onun da:
«Kolu en uzun olaniniz...» cevabim verdigi, sonra bir kamisla birbirlerinin kollarini ölçtükleri ve neticede Sevde binti Sem'a 'nin en uzun kollu çiktigi bildirilmektedir. Fakat Nevevî, Hz. Sev-d e 'nin burada bir vehm olarak yanlislikla zikredildigini, bunun brlicma bâtil oldugunu söylemistir. Yine Nevevî 'nin beyânina göre Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'m kendisinden sonra hayatta kalan zevcelerinden ilk vefat edeni Hz. Zeyneb 'dir. Babimizin hadîsinden de anlasildigi vecihle kissanin sahibi odur. Ezvac-i Tâhirat Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in sözünü hakikî mânâya hamlederek birbirlerinin kollarini kamisla ölçmüsler. Hz. Sevde 'nin kollari hepsinden uzun gelmistir. Halbuki Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Seliem) 'in muradi azanin uzunlugu degil, sadaka vermektir. Bu hususta kolu en uzun olan ise Hz. Zeyneb Mir. Arab1ar bir kimsenin cömertligirii ifade etmek için filânin kolu uzundur yahut eli uzundur, derler. Cimriligini anlatmak için de : Filânin eli veya kolu kisadir tâbirini kullanirlar. Lisânimizda eli uzundur tâbiri, hirsizlik eder mânâsinda kullanilir. Cömertligini anlatmak için biz «Filânin eli açiktir», cimriligi için de «Eli sikidir» gibi tâbirler kullaniriz.
Filhakika Zeyneb binti Cahs (Radiyallahu anha) el isleri yapar, kazandigini Allah yolunda tasadduk ederdi. Bu husûsda Ezvâc-i Tâhirat içerisinde temayüz etmisti. Nitekim hepsinden evvel o vefat etmis, bu suretle Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)in bu mucizesi de anlasilmistir.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler

1- Bir kimse bir sözü hakikat mânâya alir da, sonradan o sözden mecazî mânâ kastedildigi anlasilirsa ayiplanmaz. Çünkü Ezvâc-i Tâhirat Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem)'in sözünü hakikat mânâya almislar, fakat o kendilerine bir sey dememistir.
2- Hüküm lâfza degil, mânâya göre verilir. Bu kaide Mecelle-i Ah-kâm-i Adliyede: «Ukudda itibar Mekasid ve Meânîyedir; Elfâz ve -Meba-niye degildir.» seklinde tespit edilmistir. Zîra Ezvâc-i Tâhirat elin uzunlugundan azayi anlamis; halbuki Resûl-i Ekrem (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) bu sözle çok sadaka vermeyi kasdetmistir.
3- Hadîs-i serîf'de peygamberligin alâmetlerinden açik bir mucize vardir.

18- Ümmü Eymen (Radiyallahu anha)'nin Faziletlerinden Bir Bab

102- (2453) Bize Ebû Kureyb Muhammed b. Ala' rivayet etti; (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme, Süleyman K Mugîra'dan, o da Sâbit'den, o da Enes'-den naklen rivayet etil Enes söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) Ümmü Eymen'e gitti. Onunla birlikte ben de gittim. Ümmü Eymen kendisine içinde mesrubat bulunan bir kab verdi. Oruçlu oldugu güne mi rastladi, yoksa onu arzu mu etmedi bilmiyorum. Derken Ümmü Eymen ona bagirip çagirmaya ve atip tutmaya basladi.
Bu hadîsden murad sudur : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) takdim edilen süt veya serbeti herhangi bir sebepten dolayi içmemis, Hz. Ümmü Eymen de kendisine kizarak söylenmistir. Bu yaptigi ona nazi geçtigi içindir. Çünkü Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Seliem) 'i elinde o büyütmüs ve terbiye etmistir. Binâenaleyh

oglu yerindedir. Bir annenin icabinda ogluna darilmasi ve sert konusmasi çok görülemez. Bir hadîs-i gerîfde Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Seliem) :
«Ummü Eymen, annemden sonra benim annemdir.» buyurmustur.
Hz. Ümmü Eymen aslen Habesli olup Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Seliem) fm babasinin cariyesi idi. Vaktiyle Abdullah, Habesî naminda bir zâtla evlenmis, onun vefatindan sonra Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) kendisini Zeyd b. Harise (Radiyallahu anh) ile evlendirmisti. Bu izdivacdan Hz. Üsame b. Zeyd dogmustur. Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Seliem) naklettigimiz hadîsde de görüldügü vecihle kendisine bir anne gibi hormet ederdi. (Radiyallahu anh) Hadîs-i serif müsafirin oruç vesaire gibi bir özrü bulunursa kendisine getirilen yiyecek ve içecekten imtina edebilecegine delildir.

103- (2454) Bize Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Amc b. Âsim El-Kilâbî haber verdi. (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Mugîre Sâ-bit'ten, o da Enes'den naklen rivayet etti, Söyle demis; Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem fin vefatindan sonra Ebû Bekr (Radiyallahu anh) Ömer'e:
— Haydi Ümmü Eymen'e gidelim. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) onu nasil ziyaret ediyordu ise, biz de ziyaret edelim, dedi. (Ebû Bekr demis ki) Ona vardigimizda agladi. Ebû Bekr'le Ömer:
— Niye agliyorsun? Allah'in nezdindeki (makami) Resulü (SaUaîlahü Aleyhi ve Sellem) için daha hayirlidir, demisler. Ümmü Eymen :
— Ben Kesûlü (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) için Allah indindeki (mertebesi), nin daha hayirli oldugunu bilmiyorum diye aglamiyorum. Velâkin Semâdan vahy kesildi de ona agliyorum, demis; böylece her ikisini aglamaya heyecanlandirmis. Onunla birlikte onlar da aglamaya baslamislar. ,

Bu Hadis-i Serifden Su Hükümler Çikarilmistir:

1- Sulehâyi ziyaret müstehab ve faziletli bir istir.
2- Salih bir kimsenin kendinden daha asagi bir mertebede olani ve bir kimsenin dostlarini, sevdiklerini ziyaret etmesi müstehabdir.
3- Erkeklerden bir cemâat ehl-i takva bir kadini ziyaret edip, sözünü dinleyebilirler.
4- Alim veya büyük bir zât ziyaret ve bayramlasmak gibi gezilerde yanina bir arkadas alabilir.
5- Sulehanin ve dostlarin vefatindan dolayi üzülüp aglamak caizdir. Velevki bulunduklari diyardan daha efdaline göçmüs olsunlar.

19- Enes B. Malik’in Anne Ümmü Süleym Ile Bilal (Radiyalîahâ ânha)’in Faziletlerinden Bir Bab

Bize Hasen El-Hulvâni rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Amr b. Âsim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hemmâm, Ishâk b. AbdiUah'dan, o da Enes'den naklen rivayet etti. Söyle demis: Veygamhar(Saîlallahü Aleyhi ve Sellem) zevcelerinden baska hiç bir kadinin yanina girmezdi. Yalniz Ümmü Süleym müstesna! Çünkü onun yanma girerdi. Bu husûsda kendisine söz edildi de:
«Ben ona aciyorum. Kardesi benimle-birlikte öldürüldü.» buyurdular.
Bu hadîsi Buhari «Kitâbu'l-Cihad»'da tahric etmistir.
Cihad bahsinde görüldügü vecihle Hz. Enes'in validesi Ümmü Süleym ile teyzesi Ümmü Hiram Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemyin ya neseb yahut süt cihetinden teyzeleri idi. Onun için yanlarina girerdi. Ibnü Tin buradaki tahsisin devam üzere girmek mânâsina oldugunu söylemis : «Yoksa bazan Ümmü Hiram‘in yanma da girerdi.» demistir. Ihtimal ki, Ümmü Süleym Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ile birlikte iken öldürülen Hiram b. Mi1han'in anne baba bir kardesi imisdir. Hz. Hiram, Bi'ri Maûne vak'asmda sehid edilmisti. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in onun hakkinda (benimle beraber) demesi, benim askerimle birlikte yahut din

ugrunda benimle beraber idi manasinadir. Çünkü kendisi Bi'ri Maune vak'asmda bulunmamisti.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:

1- Hadîs-i serif bir kimsenin mahremi olan kadinin yanina girebilecegine delildir.
2- Bu hadîsde bir adamin — takva sahibi olsa bile — ecnebi bir kadinla basbasa kalmasinin haram olduguna isaret vardir. Bu bâbdaki sahih ve meshur hadîsleri evvelce görmüstük.
3- Yine bu hadîs Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"in zaif ve bîçârelere karsi son derece lütûfkâr, mütevâzi ve merhametli olduguna delildir.
Istisnadan istisna yapmak sahihtir. Nitekim burada yapilmistir.

105- (2456) Bize Ibni Ebî Ömer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Bisr (yâni îbni Seriy) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammad b. Seleme, Sâ-bit'ten, o da Enes'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet etti. Söyle buyurmuslar:
«Cennete girdim de bir ayak sesi Isittim. Ve : Bu kim? dedim. Bu Enes b. Mâlik'in annesi Gumeysâ binti Milhan'dir, dediler.»
Hz. Enes'in validesine Rumeyda dahi denilir, ibni Abdil-Berr «Rumeysa ile Gumeysa Ümmü Seym'dir» demistir. Bu kelimeler asagi yukari müteradif olup, çapakli mânâsina gelirler.
Hadîs-i serif Hz. Ümmü Süleym'in menkabesine delildir. Ümmü Sü1eym'in ismi ne oldugu ihtilaflidir. Bazilari Rumey1e, bazilari Rumeyse, bir takimlari da Mü1eyke oldugunu söylemislerdir. Kiz kardesi Ümmü Hiram'in ise ismi bilinememektedir.

106- (2457)"Bana Ebû Ca'fer Muhammed b. Ferec rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Zeyd b. Hubab rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Abdû'1-Aziz b. Ebî Seleme haber verdi. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Münkedir, Câbir. Abdillah'dan naklen haber verdi ki, Resûlüllah (SaIlailahü Aleyhi ve Sellem) söyle buyurmuslar:
«Bana cennet gösterildi, Ebû Talha'nin karisini gördüm. Sonra önümde bîr tikirti isittim. Bir de baktim Bilâi'mis.»
Bu hadîs-i serif de Hz. Bilâl-i Habesî !nin faziletine delildir.
Hz. Bilâl aslen köle olup, ilk iman edenlerdendir. Sahibi Ümeyye b. Halef tarafindan pek çok ezâ cefâ gördügünden, Hz. Ebû Bekr kendisini satin alarak âzâd etmistir. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in müezzini idi. Islâm'da ilk ezani o okumustur. Birçok hadîsler rivayet etmis ve hicretin yirminci yilinda Sam'da vefat etmistir.

20- Ebu Talhate'l-Ensari (Radryaüahuanh)'in Faziletlerinden Bir Bab

107- (2144) Bana Muhammed b. * Hatim b. Meymûn rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Behz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Mugîre Sabit'ten, o da Enes'den naklen rivayet etti. Söyle demis : Ebû Talha'nni Ümmü Süleym'den bir oglu vefat etti de Ümmü Süleym ailesi efradina . Ebû Talha'ya ben söylemedikçe oglundan bahsetmeyin! dedi. Müteakiben Ebû Talha geldi, O da kendisine aksam yemegi getirdi. Ebû Talha yedi içti. Sonra Ümmü Süleym ona bundan önce yaptiginin en güzeliyle zinet-lendî. O da kendisine yakinlik etti. Ümmü Süleym onun kendisine cim'a edip doydugunu görünce sunu söyledi:
__ Yâ Ebâ Talha! Ne dersin? Bir kavm, bir aileye "emânet verseler de, sonra emânetlerini isteseler. Onlari vermeyebilirler mi? Ebû Talha :
— Hayir! dedi.
— Öyleyse oglunu hesaba kat! dedi. Bunun üzerine Ebû Talha kizdi. Ve :
— Beni pisleninceye kadar biraktin, sonra fcana oglumu haber verdin! (Öyle mi) dedi. Hemen kalkip giderek

Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemj'e vardi. Ve olani ona hsber verdi. Itesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Geçen geceniz hakkinda Allah size bereket Ihsan etsin!» buyurdu. Derken Ümmü Süleym hâmile kaldi. Müteakiben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bir seferde idi. Ümmü Süleym de beraberinde bulunu-yordu. Resûlüllah (Salkdlahü Aheyhi ve SelIem) bir seferden Medine'ye gei-digi vakit oraya geceleyin girmezdi. Medine'ye yaklastilar. Ümmü Süleym'i dogum sancisi tuttu. Bu sebeple Etû Talha onun basinda kaldi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) gitti. Ebû Talha söyle diyordu:
— Sen pekâlâ Hlirsin yâ Rahbi! Ki Resulün çiktigi ?aman onunla beraber çikmak, girdigi zaman da onunla beraber girmek benim hosuma gider. Fakat su gördügün seyle kapandim kaldim. Ümmü Süleym :
— YA Ebâ Talha, duydugum sanciyi duymaz oldum. Git! dedi. Biz de gittik. Geldikleri zaman Ümmü Süleym'i (yine) dogum sancisi tuttu ve bir oglan dogurdu. Annem fcana :
— Yâ Enes! Bu çocugu y&rin sabah sen Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) e götürmedikçe kimse emziremez, dedi. Sabahlayinca Enes çocugu yüklendi. Ve onu Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e getirdim. Ona elinde lir daglama âleti oldugu halde rastladim. Beni görünce :
«Galiba Ummü Süleym dogurdu!» buyurdular.
— Evet! dedim. Hemen daglama âletini birakti. Ben de çocugu getirerek kucagina koydum. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Medine'nin Acva (hurma) sihdan bir hurma istedi ve onu eriyinceye kadar agzinda çignedi. Sonra çocugun agzina çaldi. Çocuk onu yalanmaya basladi. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem);
«Ensârtn hurmayi sevmelerine bakin!» buyurdu. Çocugun yüzüncü sildi. Ve ona Abdullah ismini verdi.

(...) Bize Alime d b. Hasen b. Hirâs rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Amr b. Âsim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Mugira rivayet etti. (Dedi ki) : Bize SâbIt rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Enes b. Mâlik rivayet etti. (Söyle demis) : Ebû Talha'mn bir oglu vefat etti...
Hâvi hadîsi yukarki gibi nakletmistir.
Bu hadîsin izahi «Ki{âbu'l-Edeb»'de görülmüstü.
Hz. Ümmü Süleym'in emaneti misal almasi, ilim ve faziletinin kemâline iman ve olgunlugunun büyüklügüne delildir. Bu çocugun kusla oynayan ve sonra vefat eden Ebû Umeyr oldugu söylenir.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:

1- Hadîs-i serif Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"m duasi kabul edildigine delildir.
2- Dogan çocuga tatli bir sey yalatarak tahnik yapmak ve bunu su-lehadan birine yaptirmak müstehabdir.
3- Çocuga dogdugu gün ad koymak caiz; Abdullah ismini vermek müstehabdir.
4- Seferden dönerken geceleyin eve gelmek mekruhtur. Ancak ailesi efradi bunu. bilirlerse gece gelmekte beis yoktur.
5- Hayvani tanimak için daglayarak nisan vurmak caizdir.
6- Hadîs-i serif Hz. Ebû Talha 'nm kerametine, Ümmü Süleym'in faziletlerine ve Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in te-vazuuna delildir.

21- Bilal (Radiyallahu anha)'in Faziletlerine Dair Bir Bab

108- (2458) Bize Ubeyd b. Yeîs ile Muhammed b, Alâ' El-Hcnidânî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Üsâme, Efcû Hayyan'dan rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Abdillah b. Nümeyr de rivayet etti. Lâfiz onundur. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Hayyan Et-Teymî, Yahya b. Saîd'den, o da Ebû Zür'a'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet

etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) sabah namazi zamaninda Bilâl'e :
«Yâ Bilâl! Bana Islâm'da sence en ziyâde menfaati umulan bir âmelini söyle. Çünkü ben bu gece cennette önümde senin ayakkablcirinin tikirtisini isinim.» buyurdular. Bilâl:
— Ben Islâm'da gecenin veya gündüzün bir saatinda tertemiz paklanarak, o temizlikle Allah'in bana takdir ettigi kadar namaz kilmamdan kendimce daha menfaati umulan bir amel islemedim, dedi,
Hz. Bilâl 'in devam" üzere kildigi bu namaza «Sükrü-1-VudiV» yâni abdestin sükrü namazi derler. Bu namaz Hanefîler'e göre müstehab, Sâfiîler'e göre sünnettir. Sâfiî1er'ce bu namazi kerahet vakitlerinde kilmak dahi mubahtir. Çünkü Imam Safiî'-ye göre bir sebeple kilinan namaz her vakit caizdir. Hadîs-i serîf Hz. Bi1â1'in faziletlerine delildir.

22- Abdullah B. Mes'ud Ile Annesi (Radiyallahu anha) Faziletlerinden Bir Bab

109- (2459) BIze Mincab b. Haris Et-Temîmî Ile Sehl b. Osman, Abdullah b. Âmir b. Zürârete'l-Hadrâmi Süveyd b. Said ve VelId b. Sucâ' rivayet ettiler. Sehl ile Mincab : Ahberanâ; Ötekiler: Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Ali b. Mûshir, A'mes'den, o da Ibrâhim'den, o da Alkame'den, o da Abdullah'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Su âyet:
«Iman edip sâlih ameller isleyenlere, Allah'dan korkup imanlarinda devam ettikleri müddetçe yedikleri seyler hususunda bir günah yoktur [16]. ilah...» indigi vakit Resûlüllah (Sallaiiahü Aleyhi ve Sellem) bana:
«Senin bunlardan oldugun bana [17] söylenildi.» buyurdu.

110- (2460) Bize Ishâk b. Ibrahim El-Hanzalî ile Muhammed b. Râ-fi' rivayet ettiler. Lâfiz Ibni RâÜ'indir. Ishâk: Ahberanâ; Ibni Kâfi' ise : Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Yahya b. Âdem rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Ebî Zaide babasindan, o da Ebû Ishâk'dan, o da Esved b. Yezîd'den, o da Ebû Musa'dan naklen rivayet etti. Ebû Musa söyle demis : Ben ve kardesim Yemen'den geldik. Hayli zaman yanina çok girip, ona devam ettikleri için biz Ibni Mes'ûd ile annesini ancak Resûlüllah (SûllallûhU Aleyhi ve Sellem) 'in ehl-i beytinden saniyorduk.

(...) Bana bu hadîsi Muhammed b. Hatim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ishâk b. Mansûr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibrahim b. Yûsuf, babasindan, o da Ebû Ishâk'dan naklen rivayet etti ki: Ebû Ishâk Esved'i çöyle derken isitmis : Ebû Musa'yi dinledim : Ben ve kardesim Yemen'den geldik... diyordu.
Ve râvi yukarki hadîsin mislini nakletmistir.

111- (...) Bize Züheyr b. Harb ile Muhammed b. Müsennâ ve Ibni Bessâr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Abdurrahman Süfyân'dan, o da Ebû Ishâk'dan, o da Esved'den, o da Ebû Musa'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Sa'laltahü Aleyhi ve SellemI'e geldim. Ben Abdullah'i onun ehl-I beytinden saniyordum. Yahut buna benzer bîr sey söylemistir.
Bu hadîsi' Buhârî «Fadâil-i Ashab» ile «Megâzî» bahislerinde; Tirmizî ile Nesâî «Menâkib»'de tahric etmislerdir.
Ebû Musa (Radiyallahu anh) 'm beraberindeki kardesi ihtimal ki, Ebû Bürde 'dir,
Hadîs-i serîfde Ibni Mes'ud ile annesine âit zamir cemi' olarak kullanilmistir. Çünkü ikinin cem'i caizdir. Yalniz cumhura göre cem'in en azi üçtür. Bu takdirde iki kisi için cemi' zamirini kullanmak mecaz olur, Maamafih cem'in en azi ikidir, diyenler de olmustur. Onlara göre buradaki zamir hakikattir.
Hz. Ebû Musa ile kardesinin Yemen 'den döndükten sonra hayli zaman Abdullah Ibni Mes'ûd ve annesini Ehl-i Beytten sanmalari, hadîsde de görüldügü vecihle onun yanma çok gidip geldikleri içindir, ibni Mes'ud (Radiyallahu anh), Peygamber s (Sallallthü ,aleyhi ve Sellem)'in ayakkabilarim giydirir, Önünde ve beraberinde

yürür; yikandigi vakit ona perde tutardi. Resûlüllah (Sallallahü A.leyhi ve Sellem):
«Benim yanima girmek için senin iznin, perdenin kaldirilmasi ve karaltimi hisseimendir. Seni men edinceye kadar bu böyle devam edecek.» buyurmustu.

112- (2461) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibni Bessâr rivâyet ettiler. Lâfiz Ilmi Müsennâ'nniidir. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'-fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Ebû Ishâk'dan rivayet etti. (Demis ki) : Ebu'I-Ahvas'i dinledim. Sunlari söyledi. Ibni Mes'ûd vefat ettigi vakit Ebû Musa ile Ebû Mes'ud'un yaninda bulundum. Biri digerine : Bunun .kendinden sonra bir mislini biraktigim sanir misin? dedi. O da:
— Sen böyle dedinse (ben de derim ki) Bize perde çekildigi vakit ona (içeriye girmeye) izin veriliyordu. BIz bulunmadigimiz vakit o bulunuyordu, dedi.

113- (...) Bize Ebû Küreyb Muhammed b. Alâ' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya b. Âdem rivâyei etti. (Dedi ki) : Bize Kutbe (bu zat Ibnü Abdi'l-Aziz'dir) A'mes'den, o da Mâlik b. Hâris'den, o da Ebû'l-Ahvas'-dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Abdullah'in arkadaslarindan birkaç kisi ile birlikte Ebû Musa'nin evinde bulunuyorduk, onlar bir mus-hafa bakiyorlardi. Derken Abdullah ayaga kalkti. Bunun üzerine Ebû Mes'ud :
— Ben Resûlüllah (SaUallahü Aleyhi ve Sellem)'in Allah'in indirdiklerini kendinden sonra su kalkan zattan dahaJiyi bilen birini biraktigini bil miyorum, dedi. Ebû Musa da :
— Beri bak! Sen böyle dedinse gerçekten bizim bulunmadigimiz vakit o bulunur; bize perde kapandigi vakit ona izin verilirdi, dedi.

(...) Bana Kaâsim b. Zekeriyya da rivâlyet etti. (Dedi ki) : Bize Ubeydullali (bu zât Ibni Musa'dir) Seyban'dan o da A'mes'den, o da Mâlik b. Hâris'den, o da Ebû'l-Ahvas'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Ebû Musa'ya geldim de Abdullah ile Ehû Musa'yi buldum. H.
Bize Ebû Küreyb de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Ebî Ubeyde rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam A'mes'den, o da Zeyd b. Vehb'den naklen rivayet etti. Zeyd söyle demis: Ebû Huzeyfe ve Ebû Musa ile birlikte oturuyordum. Ve râvi hadîsi naklctmistir. Ama Kutbe'-nin hadîsi daha tamam ve daha çoktur.
Bu hadîsdeki muhavereden murad Hz. Abdullah b. Mes'ud'un misli gelmeyen bir zat oldugunu anlatmaktir.
Hz. Ebû Mes'ud: «Ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve SeUem) in kendinden sonra Allah'in indirdigi Kur'ân'i, Ibni Mes'ud'dan daha iyi bilen bir kimse biraktigini bilmiyorum.» demis. Ebû Musa (Radiyallahu anh) da onu tasdik sadedinde : «Hakikaten öyle! Biz bulunmadigimiz vakit o Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem)'in yaninda bulunur; bize Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in yanina girmeye müsaade edilmedigi vakit ona müsaade olunurdu. Onun böyle hususiyetleri ve meziyetleri vardir.» demek istemistir.

114- (2462) Bize Ishâk b. Ibrahim EI-Hanzalî rivayet etti. (Dedi ki) : BIze Abde b. Süleyman haber verdi. (Dedi ki) : Kize A'mes, Sekîk'den, o da AbduIIah'dan naklen, rivayet etti ki : Abdullah söyle demis :
«Her kim bir seyi gizlerse, kiyamet gününde gizledigi seyle gelir.» [18] Sonra sunlari söylemis :
— Bana kimin kiraati üzere okumami emredersiniz. Gerçekten ben Resûlüllah {Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'e yetmis küsur sûre okumusumdur. Ve gerçekten Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in ashabi bilirler ki ben Allah'in kitabini onlarin en iyi bileniyim. Kendimden daha iyi bilen birini bilsem mutlaka ona giderdim.
Sekîk demis ki: Sonra beh Muhammed (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in ashabinin halkalarinda oturdum. Ama bunu ona reddeden ve kendisini ayiplayan birini isitmedim. Bu hadîsi Buhârî ile Nesâî «Fedâilü'l-Kur'an» bahsinde tahric etmislerdir.
Hadîsin buradaki rivayeti muhtasardir. Ibni Mes'ud (Radiyallahu arûi) m: «Bana kimin kiraati üzere okumami emredersiniz?» sözünden itibaren hazfler yapilmistir. Hadîsin mânâsi sudur : Hz. Abdullah Ibni Mes'ud 'un Mushaf-i Cumhurun mushafani uymuyordu. Arkadaslarinin mushaflari da onun mushafi gibiydi. Halk bunu

kabul etmediler. Ve Ibni Mes'ud'a kendi mushafim terkedip cumhurun mus-hafina uymasini emrettiler. Hattâ yakmak için mushafim istediler. Bunu baskalarina da yapmislardi. Ibni Mes'ud razi olmadi. Ve arkadaslarina : «Mushaflarimzi gizleyin. Her kim gizlerse kiyamet gününde gizledigi seyle gelir. Yâni; siz mushaflarimzi gizlerseniz, kiyamet gününde onlarla gelirsiniz. Bu seref de size yeter.» dedi. Sonra red ve inkâr yoluyla : «Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in agzindan aldigim mushafi-mi birakip da kimin kiraatini almami emrediyorsunuz.» dedi.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:

1- Bir hacetten dolayi insanin kendini fazilet, ilim ve benzeri seylerle anmasi caizdir. Kendini temize çikarmanin yasak edilmesi, lüzumsuz yere ögünenler* kendilerini begenerek böbürlenenler hakkindadir. Bir maslahattan dolayi yahut bir kötülügü def veya tergib, tesvik için nefsini temize çikarmak hem caiz, hem vâkidir. Kur'ân-i Kerîm'de Yûsuf (Radiyallahu anha)'in :
«Yâ Rabbi! Beni bu yerin hazinelerine me'mur et! Çünkü ben koruyucuyum, bi!enim.»dedigi rivayet olunmustur ki, bu maslahata misaldir. Hz. Osman'in muhasara zamaninda Ceysu'1-asrâ denilen kitlik ordusunu teçhiz edecegini ve Rûme kuyusunu kazanacagini söylemesi de kötülügü defe misaldir. Ibni Mes'ud Hazretlerinin buradaki sözü ise tergib ve tesvike misaldir.
2- Ashab-i kiram Ibni Mes'ud Hazretlerinin Kitabullah'i en iyi bildigini inkâr etmemislerdir. Bundan onun Ebû Bekr , Ömer, Osman, Âli ve diger sünneti iyi bilen sahabeden daha âlim olmasi lâzim gelmedigi gibi, onlardan daha faziletli olmasi da lâzim gelmez. Çünkü bir kimsenin ilmin bir dalini digerinden daha iyi bilmesi baska dalinin ise onu bundan daha iyi bilmesi mümkündür. Bir de herkesten âlim oldugu halde baska birinin vera' ve takvasi ile Allah indinde ondan efdal olmasi mümkündür. Dört halifenin Hz. Ibni Mes'ud'dan efdal olduklari süphesizdir.

115- (2463) Bize Ebû Küreyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya b. Âdem rivâyef etti. (Dedi ki) : Bize Kutbe A'mes'den, o da Müslim'den, o da Mesrûk'dan, o da Abdullah'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Kendinden baska ilâh olmayan Allah'a yemin ederim, Allah'in kitabindan hiç tir sûre yoktur ki, onun indigi yeri en iyi bilen ben olmayayim. Ve hiç bir âyet yoktur ki, ne hususta indirildigi en iyi bilen ben olmayayim. Develerin ulasabilecegi yerde Allah'in kitabini benden daha iyi bilen biri oldugunu bilsem mutlaka binip ona giderdim.

116- (2464) BIze E'uû Bekr b. Ebî Seybe ile Muhammcd b. Abdillah b. Nümeyr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Vekî' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize A'mes Sekîk'den, o da Mesrûk'dan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bize Abdullah b. Amr'a gelerek onunla* hadîs söylesirdik. —Ibni Nümeyr onun yaninda demis. — Bir gün Abdullah b. Mes'ud'u andik da söyle dedi: Gerçekten Öyle bir zât andiniz ki, Rcsûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve SeUem) 'den isittigim bir seyden sonra onu hâlâ severim. Ben Resûlülîah (Saliallahü Aleyhi ve Sellemi'i söyle buyururken isittim:
«Kur'ân'i dört kisiden alin! Ibni Ummi Abd'den —söze bundan basladi— Muâz b. Cebel'den, Übey b. Ka'b'dan ve Ebû Huzeyfe'nin azatlisi Sâlim'den.» ;

117- (...) Bize Kuteybe b. Saîd ile Züheyr b. Harb ve Osman b. Ebî Seybe rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Cerîr, A'mes'den, o da Ebû Vâh'den, o da Mesrûk'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Abdullah b. Amr'in yaninda idik. Bir ara Abdullah b. Mes'ud'dan bir hadîs andik da Abdullah söyle dedi: Bu zat yok mu! Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) den söylerken isittigim bir seyden sonra onu hâlâ severim. Onu söyle buyururken isittim :
«Kur'ân'i dört kisiden okuyun : Ibni Ummi Abd'den —söze ondan basladi—, Ubey b. Ka'b'dan, Ebû Huzeyfe'nin azatlisi Sâlim'den ve Muâz b. Cebel'den.»

Bir harfi Züheyr zikretmemistir ki, o da : «Söylerken» dir.

(...) Bize Ebû Bekr b, Ebî Seybe ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Muaviye A'mes'den, Cerir ile Vekî'in isnâdiyle rivayet etti. Ebû Bekr'in, Ebû Muaviye'den rivayetinde, Muaz'i Übey'den ön ce zikretmistir. Ebû Küreyb'in rivayetinde ise Übey Muâz'dan öncedir.

(...) Bize îbni Müsennâ ile Ibni Iîessâr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize tbni Ebî Adiy rivayet etti. H.
Bana Bisr b. Hâlid de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed (yâni Ibni Ca'fer) haber verdi.
Her iki râvi Su'be'den, o da A'nies'den naklen yukarkilerin isnadiyle rivayette bulunmuslar. Fakat Su'be'den rivayetlerinde bu dört kisinin tea-sîkinda ihtilâf etmislerdir.

118- (...) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibni Bessâr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Amr b. Mürra'dan, o da Ibrahim'den, o da Mesruk'dan naklen rI-vâyet etti. (Söyle demis) : Abdullah b. Araf'in yaninda Ibni Mes'ud'u andilar da sunu söyledi. Bu öyle bir zattir ki: Ben Rcsûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i:
«Kur'ân'i dört kisiden okuyun : Ibni Mes'ud'dan, Ebû Huzeyfe'nin azatlisi Sâlim'den, Ubey b. Ka'b'dan ve Muaz b. Cebel'den.» buyururken isit-fikten sonra onu hâlâ severim.

(...) Bize Ubeydullah b. Muâz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivâyet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be bu isnadinla rivayette bulundu. Sunu a ziyade etti. «Su'be dedi ki: Bu iki kisi ile basladi ama hangisinden basladigini bilmiyorum.»
Bu hadîsleri Buhari, Tirmizî ve Nesâî «Fedâilu'l-Kur'an» bahsinde tahric etmislerdir. îbni Ümmi Abd 'den murad Abdullah Ibni Kes'-û â(Radiyallahu anh)'ir. Ulemânin beyânina göre Resûlüllah (Sallallahü eleyhi ve Sellem) 'in ashabina Kur'ân-i Kerîm 'i bu dört zattan lkuir^!arini tavsiye buyurmasi Kur'ân‘in lâfizlarini en iyi zabdettikleri ve onu en güzel sekilde okuduklari içindir. Yoksa ashab içinde Kur'ân'in mânâlarini onlardan daha iyi bilenler vardi. Yahut bu dört zât Kur'ân-i Kerîm'i bizzat Resûlülla'i (Saliallahü Aleyhi ve SeUemj'den Ögrendikleri için onlari tavsiye buyurmustur. Sâir ashab-i kiram onu birbirlerinden Ögrenirlerdi. Bu dört zât kendilerini Kur'ân ögretmeye verdikleri için onlari tavsiye etmis olmasi hattâ vefatindan sonra bunlarin millete Kur'ân hocasi olacaklarim bildirmek için tavsiyede bulunmus olmasi da caizdir.

23- Übey B. Ka'b ve Ensardan Bir Cemaat (Radiyallahu anhüm)’in Faziletlerinden Bir Bab

119- (2465) Bize Muhammed b. Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Dâvud rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Katâde'den rivayet etti. (Demis ki) : Enes'i sunu söylerken isittim : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) zamaninda Kur'ân'i dört kisi topladi. Bunlarin hepsi en-sârdandi: Muâz b. Cebel, Übey b. Ka'b, Zeyd b. Sabit ve Ebû Zeyd.
Katâde,demis ki: Enes'e : Bu Ebû Zeyd kim? diye sordum.
— Amcalarimdan biri! cevabini verdi.

120- (...) Bana Ebû Dâvud Süleyman b. Ma'bed rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Amr b. Âsim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hemmam rivayet etti
(Dedi ki) : Enes b. Mâlik'e :
— Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) zamaninda Kur'ân'i kim topladi? diye sordum.
— Dört kisi,/hepsi ensârdan: Übey b, Ka'b, Muâz b. Cebel, Zeyd b. Sâfcit ve ensârdan Ebû Zeyd künyesini tasiyan bir zat! detîi.

121- (799) Inam rivayet etti Bize Heddâb b. Hâlid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hem-. (Dedi ki) : Bize Katâde, Enes b. Mâlik'den naklen rivâyet etti ki.: Resûlüllah (SaUallahü Aleyhi ve Seliem) Ubey'ye :
«Gerçekten Allah (AzzeveCelle) sana Kur'ân okumami bana emir buyurdu.» demis. Übey :
— Benim adimi sana Allah mi andi? diye sormus.
«(Evet!) Senin adini bana Allah andi.» buyurmuslar. Bunun üzerine Übey aglamaya baslamis.

122- (...) Bize Muliammed b. Müsennâ ile Ibni Bessâr rivayet ettiler, (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Katade'yi Enes b. Mâlik'den naklen rivayet ederken dinledim. Enes söyle demis: Resûlüllah (SaUallahü Aleyhi ve Seliem) Übey b. Ka'b'a :
«Gerçekten Allah sana BeyyIne Sûresi'ni okumami bana emir buyurdu.» dedi. Übey :
— Adimi da söyledi mi? diye sordu.
«Evet!.,» buyurdular. Bunun üzerine Übey agladi.

(...) Bu hadîsi bana Yahya b. Habîb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid (yâni; îbni Haris) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be Katâde'den rivayet etti. (Demis ki) : Enes'i sunu söylerken isittim : Resûlüllah 'SaUallahü Aleyhi ye Seliem) Übey'e söyle buyurdular...
Râvî yukardaki hadîsin mislini nakletmistir.
Bu rivayetleri Buhârî «Menâkihu'l-Ensâr» ve «Tefsir» bahislerinde; Tirmizî «Menâkib»'de; Nesâî «Menâkib» ve «Tefsir» bahislerinde muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Ma'zirî'nin beyânina göre bazi mülhidler bu hadîsi göstererek Kur'ân-i Kerîm'in tevatürüne dil uzatmislardir. Bunlara iki vecihle cevâb verilir.
1- Hadîs-i serif'de bu dört kisiden baskalarinin Kur'ân-i Kerîm 'i tamamen Ögrenmediklerine dair bir sarahat yoktur. Peygamber (SaUallahü Aleyhi ve Seliem) 'in muradi ensârdan Kur'an'i ögrenen dört kisi olabilir. Geri kalan ensârla muhacirlerin onu bilmediklerini söylememistir. Müslim'den baskalarinin rivayetlerine göre Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) devrinde Kur'ân-i Kerîm 'in birçok cemaatlar ezberlemislerdir. Ma'ziri bunlardan onbes sahabenin ismini zikretmistir. Sahih hadîsde beyân edildigine göre Yemâme harbinde Kur'ân'i cem eden yetmis hafizin sehid edilmistir. Bu harb Peygamber (Sallallahü Aleyhl ve Seliem)'in vefatina yakin yillarda olmustur. Artik onun sagliginda sehid edilenlerin sayisi bu kadar olunca, hayatta kalanlarin ne kadar olacagini bir düsünmelidir. Bu hadîsde Ebû1 Bekr, Ömer, Osman, Ali ve diger büyük ashab-i kiram zikredilmemistir. Halbuki bu zevatin hayr hususunda gösterdikleri bunca hirs ve ragbetle beraber Kur'ân'i ezberlemedikleri düsünülemez. Binâenaleyh bu hadîse : Haddizatinda Kur'ân1 yalniz bu dört zât toplamistir dive mânâ vermek asla dogru olamaz.
2- Bu dört zattan maada Kur'ân-i Kerîm'i kimsenin ezberlemedigi sabit olsa onun tevatürüne yine hiç bir halel gelmez. Çünkü Kur'ân-i Kerim'in cüzlerini sayilamiyacak kadar çok kimseler ezberlemistir. Bunlarin yalniz bir kismiyla bile tevâtijp hâsil olur. Bu sayisiz zevatin bütün Kur'ân'i ezberlemis olmalari tevatür için sart degildir. Bilâkis bir cüz'ü tevatür sayilacak derecede çok kimseler nakr letti mi, o cüz hiç bir süphe kalmamak üzere mütevatir olur. Bu husûsda Müslim veya MülhId hiç bir muhalif yoktur.
Hz. Enes'in «Amcalarimdan biri...» dedigi Ebû Zeyd (Radiyallahu anh) Sa'd b. Ubeyd El-Evsî 'dir. Sa'dü'l-Kaâri namiyle meshurdur. Bedir gazilerindendir. Kadisiye harbinde sehid edilmistir. îbni Abdil-B er'r'e göre ismi Kays b. Seken El-Hazrecî 'dir,
Hz.Übeyy'in aglnasi sevincindendir. Kendini bu büyük nimete ve yüksek rütbeye küçük görmüstür. Filhakika Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)*in bu haberi Hz. Übey için iki cihetle büyük nimettir. Bunlardan biri ismiyle ta'ym edilmesidir. Bundan dolayi Hz. Übey «Adimi söyledi mi?» diye sormus ve evet cevabini almistir. Eu suretle nimet artmistir. Ikincisi Peygamber (SallallahÜ Alsvhi ve Seîlem) 'in kendisine «Beyyine» sûresini bizzat okumasidir. Bu yalniz Hz. Übey'e mahsus büyük bir menkabedir. Bâzilari Hz. Übey 'in bu nimetin sükründe kusur ederim korkusuyla agladigini söylerler. Hz. Übey'e okunmak için bu sûrenin tahsisine gelince :

Beyyine Sûresi kisa olmakla beraber bütün usûl ve kavâidî ve büyük mühimmati ihtiva ettigi içindir. Zâten hâl kisadan kesmeyi iktiza ediyordu. Burada söyle bir suâl hatira gelebilir : Acaba .bu sûreyi Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in okumasm-daki hikmet nedir? Niçin Übey (Radiyallahu anh)\n okumasi emir bu-yurulmamistir. Ma'ziri ile Kaadî Iyâz bu suâle söyle cevap vermislerdir : Buradaki hikmet Hz. Übey'in Kur'ân lâfizlarini, edasinin seklim, durak yerlerini ve seriatin takdir ettigi üslûbla Kur'ân 'daki nagmeleri yapmayi ögrenmesidir. Kur'ân'in haricinde yapilan nagmeler onunki gibi degildir. Her çesit nagmenin ruhlara tesiri ayridir. Bâzilari buradaki hikmetin yetisecek iyi hâfizîara Kur'-â n 'i mukabele etmek ve Kur'ân-i Kerîm 'le diger ser'î ilimler tahsil edilirken tevazu1 göstermek lâzim geldigini ögretmektir. Bunda bir de halka Hz. Übey 'in faziletini göstermek ve kendisinden Kur'ân ögrenmeye tesvik mânâsi vardir. Nitekim Peygamber (SallallahüAleyhi ve Seîlem) 'den sonra Hz. Übey, Kur'ân-i Kerîm hususunda kendisine bas vurulan meshur bir imam ve reis olmustur.

24- Said B. Muaz (Radiyallahu anh) 'in Faziletlerinden Bir Bab

123- (2466) Bize Abd b. Humeyd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab-durrezzâk haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ibni Cüreyc haber verdi. (Dedi ki) : Bana Ebû'z-Zübeyr haber verdi ki : Câbir b. Abdillah'i söyle derken isitmis: Sa'd b. Muâz'm cenazesi ashabin huzurlarinda iken Resûlüllah (SallallahÜ Aleyhi ve Sellem):
«Bunun için Rahman'in arsi sarsildi.» buyurdular.

124-(...) Bize Amru'n-Nâkid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Idris El-Evdî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize A'mes, Ebû Süfyân'dan, o da Câbir'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (SalIaltahü Aleyhi ve Seîlem):
«Sa'd b. Muaz'in vefati için Rahman'm arsi sarsilmistir.» buyurdular.
125- (2467) BIze Muhammed b. Abdillah Er-Ruzzî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdu'l-Vehhab b. Atâ1 El-Haffâf, Sa'd'dan, o da Katade'den naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bize Enes b. Mâlik rivayet etti ki, onun — yâni Sa'd'in— cenazesi kondugunda Ncbiyyullali (Sallallahü Aleyhi ve Seîlem):
«Bunun için Rahman'm arsi sarsilmistir.» buyurdular.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu Menâkibu'l-Ensar'da tahric etmistir.
Hz. Sa'd, Evs kabilesinin reisi idi. Nitekim Sa'd b. Ubade de Hazrec'in büyügü idi. Bedir, Uhud ve Hendek gazalarinda bulunmus, Hendek gazasindan bir ay sonra harbde aldigi yaradan vefat etmistir. .
Ulemâ bu hadîsin te'viîinde ihtilâf etmislerdir. Bir kismi zahirî mânâsina almis ve Ars-i Alâ'nm Sa‘d'in ruhu geliyor diye sevincinden sallandigini söylemislerdir. Onlara gör-e Allah Teâlâ arsa akil ve temyiz bahsetmis, sallanma bu suretle olmustur. Buna bir mâni de yoktur. Nitekim Teâlâ Hazretleri:
«O taslardan bâzilari hakikaten Allah korkusundan asagi düserler.» [19] buyurmustur. Nevevî: «Hadîsin zahirinden anlasilan budur. Muhtar olan da budur.» diyor. Mazirî bu kavli naklettikten sonra sun> lan söylemistir : «Akü cihetinden bu inkâr edilemez. Çünkü ars hareke' ve sükûnu kabul eden bir cisimdir. Lâkin bununla Sa'd'a bir fazil e' hâsil olmaz. Meger ki: Allah Teâlâ arsin hareketini melekler için Sa'd'u ölümüne bir alâmet kilmis ola.»
Ulemâdan bazilari arsin sallanmasini, onu tasiyan meleklerin titres-nesi mânâsina almislardir. Onlara göre cümleden muzaf hazf edilmistir, iurad olan arsin sallanmasi degil, ehl-i arsin hareketidir. Buradaki salan.mad.an maksad sevin,ç ve kabuldür. Harbi: «Bu söz Hz. Sa'd'm efâti meselesini büyültmekden kinayedir. Arablar büyük bir seyi, ondan laha büyügüne nisbet ederler. Meselâ : Filânin ölümü için dünya kararli; onun için kiyamet koptu derler.» seklinde mütalâada bulunmustur,
azilari hadîsden murad Hz. Sa'd'in tabutu sallandi manasinadir, demislerse de Nevevî bu sözün bâtil oldugunu söylemistir. Filhakika ;ahîh rivayetler bunu reddetmektedir. Ihtimal ki, bu zevata Müslim 'in îvâyet ettigi bu

hadîsler ulasmamistir.

126- (2468) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibni Bessâr rivayet ittiler. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : ize Su'be, Ebû Ishâk'dan rivayet etti. (Demis ki) : Bcra'i sunu soyler-ten isittim: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ipek bir hülle hediye îdildi de ashabi ona dokunarak yumusakligina sasmaya basladilar. Bunun üzerine :
«Siz bunun yumusakligina mi sasiyorsunuz? Sa'd b. Muaz'in cennetteki mendilleri bundan daha hayirli ve daha yumusaktir.» buyurdular.

(...) Bize Ahmed b. Ab'dete'd-Dabbi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Dâvud rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ebû Ishâk haber verdi. (Dedi ki) : Bera' b. Âzib'i sunu söylerken isittim: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemj'e ipek bir elbise getirdiler...
Ve râvi hadîsi nakletmistir. Sonra Ibni Ahde söyle demistir : BIze Ebû Dâvud haber verdi. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Katâde, Enes b. Mâlik'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'den naklen bunun benzerini yahut mislini rivayet etti.

(...) Bize Muhainmod b. Amr b. Cebele rivayet etti. (Dedi ki) : Biz? Ümeyye b. Hâiid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be bu hadîsi iki isnadla birden Ebû Davud'un rivayeti gibi tahdîs etti.

127- (2469) Bize Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : BIze Yûnus b. Muhammed rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Seyban Katade'den rivayet etti. (Dedi ki) : BIze Enes b. Mâlik rivayet etti ki, gerçekten Ke-sûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'e ince ipekden bir cübbe hediyye edilmis. Halbuki kendisi ipekden nehy buyuruyormus. Halk buna sasmislar. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Muhammed'in nefsi yed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki, Sa'd b. Muaz'in cennetteki mendilleri bundan daha güzeldir.» buyurmuslar.

(...) Bize bu hadîsi Muhammed b. Bessâr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Salim b. Nûh rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ömer b. Âmir, Katade'den, o da Enes'den naklen rivayet etti ki, Dûmetü'l-Cendel'in Ükeydir'i Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve SeUem)'e bir hülle hediyye etmis.
Râvi yukarki hadîs gibi anlatmis, yalniz bu hadîsde «Ipekden nehy buyuruyormus» cümlesini anmamistir.
Bu rivayetleri Buhari «Kitâbu Menâkibu'l-Ensar» ile «Kitâbu'I-Hil c»'de tahric etmistir.
HulIc : Iki parçadan mütesekkil elbisedir. Ekser ulemaya göre burada hülle tâbiri dogru degildir. Fakat hüllenin yeni yapilmis bir tek elbise mânâsina geldigini söyleyenler de vardir. Siyer kitaplarinda bunun bii kaftan oldugu rivayet edilmistir.
Sündüs : Ince ipek mânâsina gelir. Kalinina istebrak derler. Ibni în istebrakm sündûsden daha makbul oldugunu söylemis : «Çünkü is-ibrak dibanin kalimdir. Ipegin kalini ise incesinden daha makbuldür, demistir.
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in mendilleri Hz. Sa'd'a tahs buyurmasi ihtimal ki, hediye edilen ipek, onun mendilleri cinsinden tdugu içindir. Yahut gelen elbiseye sasanlar ensardan oldugu için : Sizin leisinizin mendilleri bundan daha hayirlidir, demistir. Hz. S a rd bu ins elbiseyi sevdigi için onu tahsis buyurmus olmasi da mümkündür. Ni-ekim Hz. Cibri1'in basinda ipekten bir sarik oldugu halde onun cenazesine istirak ettigi rivayet olunmustur.
Dûmetu'l-Cendel, Medine ile Sam arasinda bîr kaladir. Sam'a daha yakindir. Bâzilari bunun Tebûk'e yakin bir ler oldugunu söylerler. Ükeydir b. Abdil-Melik bu kal'an hükümdari idi. febûk harbinde Hâ1id b. Velid'in ökeydir'i esir aldigi ve bu hülleyi onun Üzerindeki esyadan ganimet plarak elde ettigi rivayet olunur. Bu hülle altin islemeli bir ipek kaftan-tms. Hülle Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Stllem)'$ hediye edilince Ükey-Idir'i serbest birakarak memleketine göndermis ve onu vergiye baglamistir. Vâkidî, Ükeydir'in müslümanhgi kabul ettigini,

Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in de kendisine mektub yazdigim kaydeder.
Ulemâ bu Hadîs-i serifin cennette Sa'd b. Muâz (Radiyallahu anh)\n yüksek mertebe sahibi olduguna delil sayarlar. Hadîs-i serîf Hz. Sa'd'in cennetlik olduguna, oradaki en basit elbisesinin dünya elbiselerinden daha kiymetli olacagina da delildir.

25- Ebu Dücane Simak B. Harese (Radiyallahu anh)'in Faziletlerinden Bir Bab

128- (2470) Bize Ebû Bekir b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Affân rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammâd b. Seleme rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sabit, Enes'den rivayet etti ki, Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) Uhud (harbi) günü bir kiliç alarak:
«Bunu benden kim alacak?» diye sormus. Ashab hemen ellerini açmislar. Onlardan her biri: Ben! Ben! diyormus.
«Ama onu hakkiyle kim alacak?» buyurmus. Bunun üzerine cemâat vaz geçmisler. Derken Ebû Dücâne Simak b, Harese :
— Onu hakkiyle ben alirim! demis.
Enes : «Onu hem aldi ve hem onunla müsriklerin baslarini yardi.» demis.
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Onu hakkiyle kim alacak?» diye sorunca Ashâb-i kirâm'm gerileyip istemekten vaz geçmeleri, kilicin hakkinin onunla mertçe harbetmek oldugunu anlamalarmdandir. Filhakika Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bu sözüyle ölünceye yahut feth müyesser oluncaya kadar çarpismayi kasdetmIstir.
Hadîs-i serîf Hz. Ebû Dücâne 'nin secaat ve faziletlerine delildir.

26- Cabir'in Babasi Abdullah B. Amr B. Hiram (Radiyallahu anha)'in Faziletlerinden Bir Bab

129- (2471) Bize Ubeydullah b. Ömer El-Kavârîrî Üe Amru'n-Nâkid ikisi birden Süfyân'dan rivayet ettiler. Ubeydullah dedi ki: Bize Süfyân b. Uyeyne rivayet etti. (Dedi ki) : Ibni Münkedir'i söyle derken isittim : Bon Câbir b. Abdillah'i dinledim, sunu söylüyordu : Uhud harbi olunca babami örtülü olarak getirdiler. Uzuvlari kesilmisti. Ben elbiseyi kaldirmak istedim de, kavmim beni menetti. Sonra tekrar elbiseleri kaldirmak istedim; kavmim beni yine men etti. Derken Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) elbiseyi kaldirdi. Yahut emretti de kaldirildi. Arkacigmdan aglayan yahut feryad eden bir kadin sesi isitti. Ve :
«Kim bu?» diye sordu.
— Amr'in kizidir. Yahut Amr'in kiz kardesidir, dediler.
«Niye agliyor! iste melekle,' kaldirilincaya kadar onu kanatlanyle gölgelendirip duracaklar.» buyurdular.

130- (...) BIze Muhammed b, Müsemiâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vehb b. Cerîr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Muhammed b. Münkedir'den, o da Câbir b. Abdillah'dan naklen rivayet etti. Câbir söyle demis : TJhud günü babam vuruldu. Ben onun yüzünden elbiseyi açmaya ve aglamaya basladim. Cemâat da beni men etmeye basladilar. Ama Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) beni men etmiyordu. Fâtime binti Amr da aglamaya basladi. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) :
«Ona agliyor musun? Yahut ona aglama! Siz onu kaldinncaya kadar melekler kanatlariyle onu gölgelendirip duracaklar.» buyurdu.

(...) Bize Abd b. Humeyd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Havli b. Ubâ-de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibnü Cüreyc rivayet etti. H.
Bize Ishâk b. Ibrahim de rivayet etti. (Dedi ki) : Iîize Abdürrezzâk haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer rivayet etti. Her iki râvi Muhammed b. Münkedir'den, o da Câbir'den naklen bu hadîsi rivayet etmislerdir. Su kadar var

ki, Ibni Cüreyc'in hadîsinde melâike ile kadinin aglayisi zikredilmemistir.

(...) Bize Muhammed b. Ahmed b. Ebî Halef rivayet etti. {Dedi ki) : Bize Zekeriyya b. Adîy rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ubeydillah b. Amr, Abdu'l-Kerîm'den, o da Muhammed b. Münkedir'den, o da Câbir'den naklen haber verdi. Câbir söyle demis : Uhud günü babam burnu, kulaklari kesilmis olarak getirildi. Ve Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) 'in huzuruna konuldu...
Ve râvi yukardakilerin hadîsi gibi anlatmistir. Bu hadîsi Buharî «Kitâbu'l-Cenâiz»'de tahric etmistir.
Müsle : Bir insanin kollarini, bacaklarini yahut burnunu ve kulaklarini kesmektir.
Hadîsin son rivayetinden anlasildigina göre Uhud harbinde Hz. Abdullah b. Amr b. Hiram sehid edilmis ve burnu ile kulaklari kesilmistir. Hz. Câbir bundan son derece müteessir olarak aglamis ve yüzünü açarak babasinin elim manzarasini görmek istemisse de kavmi kabilesi buna mâni olmuslar. Derken halasi Fâtime binti Amr da feryad ederek aglamaya baslamistir. Râvi Hz. Câbir'in binti Amr mi, yoksa Uhtü Amr mi dediginde sekketmistir.
Resulü Ekrem (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem), Fâtime 'nin agladigini görünce :
«Ona niçin agliyorsun? Yahut : Ona aglama!..» buyurmustur. Râvi burada da sekketmistir. Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve SelUm)'m bu sözü bir tesellidir: Böyle melekler üzerine-kanat germis yüksek mertebeli bir zâta aglamak degil, bu kerametinden dolayi sevinmek gerekir, demek istemistir. Kaadî lyâz diyor ki : «Ihtimal meleklerin' kanat germeleri Allah'in fadl ve rizasini ve kendisine hazirladigi ikrami müjdelemek için üsüstüklerindendir. Onlar bunu ya Hz. Abdu11ah'a ikram için sevinçlerinden yapmis yahut günesin sicagindan cenazesi kokmasin diye üzerine gölge olmuslardir.

27- Cüleybib Radiuallahu anh)'in Faziletlerinden Bir Bab

131- (2472) Bize Ishâk b. Ömer b. Selit rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hanima d b. Seleme, Sâbit'den, o da Kinine b. Nuaym'dun, o da Ebû Bcr-ze'den naklen rivayet etti ki, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) gaza-larindan birinde bulunuyormus. Derken Allah kendisine ganimet vermis e ashabina :
«Bir kaybiniz var mi?» diye sormus. Ashab ;
— Evet; Filân, filân ve filân! (aranmaktadir) demisler. Sonra (yine) : «Bir kaybiniz var mi?» diye sormus. Ashab:
— Evet! Filân, filân ve filân! (aranmaktadir) demisler. Sonra tekrar : «Bir kaybiniz var mi?» diye sormus. (Bu sefer) :
— Hayir! demisler.
«Lekin ben Cüleybîb'I kayip görüyorum, onu hemen arayin!» buyurmus. Onu Ölenlerin içinde aramislar ve kendi öldürdügü yedi kisinin yani basinda bulmuslar. Sonra (düsmanlar) oau öldürmüsler. Ve Peygamber (Sallallahü Aleyhiye Sellem) gelerek onun bas ucunda durmus ve söyle buyurmus :
«Yedi kisi öldürdü. Sonra onu öldürdüler. Bu bendendir. Ben de ondanim! Bu bendendir, ben de ondanim!» Müteakiben onu iki kolunun üzerine koymus. Kendisinin Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in kolla-rindan baska kolu yokmus. Ona bir kabir kazmis ve kabrine koymus. Ebû
Berze yikamaktan bahsetmemistir.
Resûlüllah (Saltotluhü Aleyhi ve Selkm) 'in ;
«BIr kaybiniz var mi?» diye sormasi hakikî istifham degil, askerler arasina karistigi için ehemmiyet vermedikleri bir gazinin sanini büyültmek içindir. Çünkü herkes vurulan yakini ile mesguldü. Allah Teâlâ Hz. Cü1eybib'in yedi kisi öldürdügünü bildirerek onun kadri kiymetini yükseltince Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Lâkin ben Cüleybîb'I kayip görüyorum, onu hemen areyin.» buyur-muç. Bu sözüyle onun her kayiptan daha büyük olduguna, onun kaybiy-le gelecek musibetin her musibeti geride birakacagina isaret etmistir. Sonra ona ikram olsun diye mübarek kollarini yaymis, bu suretle ona dokunmak bereketine nail olmak istemistir.

Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in :
«Su bendendir, ben de ondanim!» buyurmasi, ikisinin yollarinin bir oldugunu ve Allah'a taat hususunda ittifak ettiklerini mübalâgali bir sekilde ifade etmek içindir.

28- Ebu Zer (Radiyalhhu anh)'in Faziletlerinden Bir Bab

132- (2473) Bize Heddâb b. HâlId-El-Ezdî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Mugîre rivayet etti. {Dedi ki) \r Bize Humeyd b. Hilâl, Abdullah b. Sâmid'deii naklen haber verdi. (Demis ki) : «Ebû Zer sunlari söyledi : Kavmimiz Gifâr'm arasindan çiktik. Onlar haram ayi helâl yapiyorlardi. Ben, kardesim Üneys ve annemiz (birlikte) çiktik. Ve bir dayimiza misafir olduk. Dayimiz bize ikram ve ihsanda bulundu. Derken kavmi tize hased ederek:
— Sen ailenin yanindan çiktigin vakit Üneys onlara muhalefet etti, dediler. Sonra dayimiz geldi. Ve kendisine söyleneni bize ifsa etti. Ben de:
— Bize geçen iyiligin yok mu, onu muhakkak surette berbad ettin. Bundan sonra sana yaklasmak yok, dedim. Hemen develerimizi yanastir dik ve üzerlerine bindik. Dayimiz elbisesine sarinarak aglamaga basladi. Biz yolumuza devam ettik. Nihayet Mekke kenarina indik. Derken Üneys bizim develerimizle onlarin misli develer nâmina siir yarisma girdi. Ve her iki taraf kâhine gittiler. O Üneys'i daha hayirli bulmus. Bunun üzerine Üneys yanimiza develerimizle, bir misli de beraberlerinde oldugu
halde geldi. Ebû Zer:
— Ey kardesim oglu! Ben Peygamber(Sallallahü Aleyhi ve Seltem) 'e kavusmamdan üç sene önce namaz kildim, dedi.
— Kime? diye sordum.
— Allah'a! dedi.
— Nereye dogru dönüyorsun? dedim.
— RaVbim beni nereye çevirirse oraya dogru! Yatsiyi kiliyorum, gecenin sonu geldi mi, tâ günes üzerime vuruncaya kadar bir örtü gibi seriliyorum, dedi.
Üneys dedi ki: Benim Mekke'de bir hacetim var. Bana bas göz ol! Müteakiben Üneys yola düstü. Nihayet Mekke'ye varmis. Tanima dönmekte biraz gecikti. Sonra geldi.
— Ne yaptin? dedim.
— Mekke'de senin dininde bir adama rastladim. Kendisini Allah gönderdigini söylüyor, dedi.
— Ya Halk ne söylüyor? diye sordum.
— Sâir, kâhin, sihirbaz diyorlar, cevâbini verdi. Üneys de sâirlerden biriydi.
Üneys dedi ki: Ben gerçekten kâhinlerin sözünü dinledim ama onunki kâhinlerin sözü degil. Onun sözünü sâir nevilerine tatbik ettim, fakat benden sonra ona siir demeye kimsenin dili varmaz. Vallahi o hakikaten dogrucu, kâhinler de gerçekten yalancidirlar. Ebû Zer dedi ki:
— O halde bana bas göz ol, tâ ki gidip göreyim, dedim ve Mekke'ye geldim. Mekkelilerden zayif bir adam buldum. Ve :
— Kendisine sapik dediginiz zât nerededir? diye sordum. Bana isaret etti.
— Al sapigini! dedi. Az sonra vadinin sakinleri bütün topaç ve kemiklerle üzerime hücum ettiler. Hattâ bayilarak düstüm. Kalktigim vakit dikili taslar gibi kipkirmizi idim. Hemen zemzeme giderek üzerimden kanlari yikadim ve suyundan içtim. Yemin olsun kardesim oglu otuz günle gece arasi durdum. Zemzem suyundan baska yiyecegim yoktu. Ama se-mizledim. Hattâ karnimin büküntüleri kivrildi. Karnimda açlik zafiyeti hissetmedim. Bir ara Mekkeliler ay aydinligi bir gecede ansizin uyudular. Kabe'yi kimse tavaf etmiyordu. Onlardan iki kadin sâf. ve Nâile'ye dua ediyorlardi. Tavaflari esnasinda yanima geldiler. Ben : Bunlarin birini digerine nikâh edin, dedim. Fakat onlar sözlerinden vaz geçmediler. Ve yanima geldiler.
— Odun gibi sey, yalniz ben kinaye söylemiyorum, dedim. Bunun üzerine kadinlar velvele kopararak gittiler.

Bizim neferlerimizden biri burada olsaydi ya! diyorlardi. Az sonra karsilarina Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ile Ebû Bekr çikti. Yukardan iniyorlardi. (On ara) : «Size ne oldu?» diye sordu.
— Dinsiz Kâ'be Ile örtülerinin arasindadir, dediler. «Size ne söyledi?» diye sordu.
— O bize agzi dolduran sözler söyledi, dediler. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) gelerek Hacer (i esved) i öptü. Ve arkadasi ile birlikte Kâ'be'yi tavaf etti. Sonra namaz kildi. Namazim bitirince (Ebû Zerr demis ki) : Onu Islâm'in selâmi ile ilk selâmlayan ben oldum. Ve selâm sana yâ Resûlallah! dedim.
«Sana 60... Allah'in rahmeti de...:> buyurdu. Sonra: «Sen kimsin?» diye sordu.
— Gifâr'dan'im, dedim. Bunun üzerine eli ile uzanarak parmaklarini alnina koydu. Ben kendi kendime: Benim Gifâr'a mensub olmami kerih gördü, dedim. Ve elini tutmaya kalkistim. Arkadasi derhal beni men etti. Onu benden iyi biliyordu. Sonra Resûlülîah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) basini kaldirdi ve :
«Ne zamandan beri buradasin?» diye sordu. Ben:
— Gecesi gündüz otuz günden beri buradayim, dedim. «O halde seni kim doyuruyordu? dedi.
— Zemzem suyundan baska yiyecegim yoktu ama semizledim. Hattâ karnimin kivrimlari kirildi. Karnimda bir açlik zaafi da görmüyorum, dedim.
«O gerçekten mübarektir. O hakîkaten doyurucu yemektir.» buyurdular. Ebû Bekr:
— Yâ Resûîallah! Bu gece onu doyurmak için bana izin ver! dedi. Müteakiben Resûlüllah (SallalUihü Aleyhi ve Sellem) ile Ebû Bekr gittiler. Ben de onlarla beraber gittim. Ebû Bekr bir kapi açti ve bize Tâif'in kuru .üzümünden avuçlamaya basladi. Bu Mekke'de yedigim ilk yemek oldu.
Sonra kaldigim kadar kaldim ve Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'e geldim de:
«Bana gerçekten hurmalik bir yerin semti gösterildi. Onun Medine'den baska bir yer olacagini sanmiyorum. Sen kavmine benden (bir seyler) teblig eder misin? Ola ki, Allah senin vasitanla onlari faydalandirir. Ve onlar hakkinda sana ecir verir.» buyurdular. Sonra Üneys'e geldim.
— Ne yaptin? diye sordu.
— Sunu yaptim ki; ben gerçekten müslüman oldum ve tasdik ettim, dedim.
— Ben senin dinine karsi degilim; çünkü ben do müslüman oldum ve tasdik eltim, dedi. Bunu niüteâkib annemize geldik. O da :
— Ben sizin dininize karsi degilim; çünkü ben de müslüman oldum ve tasdik ettim, dedi. Bunun üzerine hayvanlara bindik ve kavmimiz Gifâr'a geldik. Onlarin da yarisi müslüman oldu. Kendilerine Eymâ' b. Ra-hadate'l-Gifâri imam oluyordu. Reisleri idi.
Yarisi da: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seltem) Medine'ye geldigi vakit müslüman oluruz, dediler. Az sonra Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Medine'ye geldi. Onlarin kalan yarisi da müslüman oldular. Eslem kalilesi dahi gelerek:
— Yâ Resûlallah! Bunlar bizim kardeslerimizdir. Onlar ne üzerine müslüman oldularsa, biz de müslüman oluruz, dediler. Ve mÜslümanligi kabul ettiler. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Gifâr! Allah ona magfiret buyursun! Eslem! Allah ona da selâmet versin!» buyurdular.

(...) Bize Ishâk b. Ibrahim El-Hanzalî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Nadr b. Sümeyl haber verdi. (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Mugîra rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ilumeyd b. Hilâl bu isnadla rivayette bulundu. O : «Dedim ki, o halde bana ba§ göz ol da gidip göreyim» cümlesinden sonra sunu ziyade etti. (Dedi ki) : Evet! (Olur!) Hem Mekkelilerden korunur Çünkü onlar o zâta bugzederler. Kendisini suratsiz karsilarlar.»

(...) Bize Muliammcd b. Müscnnâ El-Aiiczî rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ibnü Ebî Âdiy rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Avn, Humeyd b. Hilâl'den, o da Abdullah b- Sâmit'den naklen haber verdi. Söyle demis :
EbÛ Zer :
— Ey kardesim oglu! Ben Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'în gönderilmesinden iki sene önce namaz kildim, dedi. Abdullah demis ki ;

Ben:
— O halde nereye dönüyordun? diye sordum.
— Allah'in beni döndürdügü yere... dedi.
Ve râvi hadîsi Süleyman b. Mugira'nin hadîsi gibi rivayet etti. Bu hadîsde o sunu da söyledi :
«Bunun üzerine her ikisi kâhinlerden bir adama gittiler. Kardesim Üneys ona galebe çalincaya kadar kâhini methetmekte devam etti. Bunun üzerine onun develerini aldik ve kendi develerimize kattik.»
Hadîsinde sunu söyledi: «Dedi ki: Az sonra Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)gelerek beyti tavaf etti. Ve makamin arkasinda iki rekât namaz kildi. Müteakiben yanina vardin Gerçekten onu Islâm'in selâmiy-le selâmlayan ilk insan benim : Selâm sana yâ Resûlallah! dedim. «Sana da selâm! Sen kimsin?» buyurdu.»
Yine onun hadîsinde: «Sen kaç zamandir buradasin? diye sordu. Ben : On bes gündür! cevabim verdim» cümlesi vardir. Bu hadîsde: «Ebû Beltr bu gecenin ziyafeti için bana bagisla dedi» cümlesi de vardir.
Sirme : Deve sürüsü demektir. Bazen koyun sürüsüne de itlak olunur. Münâfera : Karsilikli ögünrne ve muhakeme olunmaktir. Iki kisiden her biri digerinden üstün çikmak için Ögünür; sonra üçüncü birini hakem tayin ederler. O hangisinin üstün olduguna hüküm verirse, bahsi o taraf kazanmis olur. Arablar bunu siirde yaparlar, kazanan tarafa verilmek üzere her iki taraf ortaya Ödüller koyarlardi. Kazanan sâir iki tarafin ödüllerini de alirdi. Hz. Üneys hatiri sayilir bir sâirmis. Hakemlik için bas vurduklari kâhin de sâirmis. Hz. Üneys'in kiminle siir müsabakasina girdigi malûm degildir. Yalniz hadîsin ikinci rivayetinden anlasildigina göre kâhini metheden siirler söylemis ve bahsi kazanmistir. Hasmi da kendisi gibi bir sürü deve ortaya koydugu için bansi kazanan Üneys kendi sürüsüyle beraber onun develerini de alip gelmistir. Bundan sonra mallarinin basinda biraderini birakarak bir isle Mekke'ye gitmis, orada Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Selîem) Jin zuhurunu isitmis. Mekke halkinin onun hakkinda sâir, kâhin ve sâhir gibi sözler sarfettiklerini isittikten sonra kendisiyle görüsmüs ve bu söylenenlerin tamâmiyle yalan oldugunu anlamistir. Demek oluyor ki,'büyük bir sâir olan Üneys, Kur'ân-i Kerim 'in siir olmadigim kat'î bûrette ispat etmistir.
Sâbiî: Dininden dönüp baska bir dine giren demektir. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) putperestlikte Mekke1i1er'e muvafakat letmedigi için ona sâbii diyorlardi.
«Dikili taslar gibi kipkirmizi idim...» tâbirinden murad kana boyanmistim, demektir. Câhiliyyet devrinde Arablar tastan putlar dikerler on-'lann karsisinda kurban keserler; siçrayan kanlardan putlar kipkirmizi kesilirdi. Yedigi dayaktan kanlar içinde kalan Ebû Zer (Radiyallahû unh) hâlini bunlara benzeterek anlatmistir. . '
Isaf ile Naile : Birer puttur. Ibni Necih'in rivayetine göre .vaktiyle îsaf nâminda bir adamla Naile adinda bir kadin Sam 'dan kalkarak hacca gitmisler. Tavaf esnasinda erkek kadini öpmüs ve oracikta ikisi de tas olmuslar. Islâmiyet gelinceye .kadar da birer put qlarak Harem-i Serif 'de kalmislar. Nihayet, müslümanlar tarafindan oradan atilmislar. Hz. Ebû Zerr'in gördügü kadinlar bunlara ibâdet ediyormus. Bittabi Islâmiyet yeni zuhur ettigi için putlar henüz orada imisler. Hz. Ebû Zer'in kadinlara evvelâ : «Bunlari birbirine nikahlayin!» diyerek onlari tahkir etmis. Sonra daha agir konusa-, rak : «Odun gibi sey...» demistir.
Hen : Sey, demektir. Bu kelime her sey hakkinda kuUanüabilirse de ekseriyetle fere ve zekerden (yâni; erkekle kadinin tenasül uzuvlarindan) kinaye olur. Su halde Hz. Ebû Zer'in sözü fercin içine sokulmus odun gibi mânâsina gelir. Bununla o îsaf ve Nâi1e'ye sövmek istemistir. Kadinlar bunu duyunca feryadi basmis : «Ah! Bizim adamlarimizdan biri burada olsaydi, biz yapacagimizi bilirdik!» demek istemislerdir. Velvele ve çiglaklar içerisinde Peygamber (Salîaîlahü Aleyhi ve Sellem) "e tesadüf edince kendilerine :
«Ne öldü size?» diye sormus. Onlar da ; «Ka'be ile Örtülerinin arasinda sapik bir adam bize agza alinmaz sözler söyledi.» diye dert yanmislardir. «Agzi dolduran söz»'den murad; agza alinmaz söz, daha çirkini bulunmayacak kadar kötü sözdür.
Hadîa-i serif Hz. Ebû Zerr'in faziletine delildir. Onun araciligi ile bütün kavmi müslüman olmus, sonra onlara bakarak Eslem kabilesi de Islâm'a girmistir. Buna pek ziyade memnun olan Resûl-i Ekrem (S allallohü Aleyhi ve Sellem), Gifar ve Eslem kabilelerine ayri ayri dua etmis :
«Gifâra Allah magfiret buyursun! Esleme de Allah selâmet versin!» buyurmustur.

133- (2474) Bana IferahIm b. Muhanimed b. Ar'arate's-Sâmî ile Muhammed b. Hâtira rivayet ettiler. Hadîsin siyaki, itibariyle birbirlerine yakindirlar. Lâfiz Ibni Ilâtim'indir. (Dediler ki) : Bize Abdurrahman b. Mehdi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Müsennâ b. Saîd, Ebû Cemre'den, o da Ibni Abbâs'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Mekke'de Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve SelUmi 'in bi'seti Ebû Zerr'in kulagina gelince kardesine :
— Hayvanina bin, su vadiye git ve kendisine semâdan haber gelir* digini söyleyen su adam hakkinda bana bilgi topla. Konustugunu dinle, sonra tana getir! demis. Kardesi yola koyulmus ve Mekke'ye gelmis. Resulüllah (Saüallahü Aleyhi ve Sellem) 'in söylediklerini dinlemis, sonra Ebû Zerr'e dönerek:
__ Onu, iyi ahlâki emrederken ve öyle bir söz söylerken gördüm ki,
söz siir degildir, demis. Ebû Zerr :
— Muradim hususunda tana sifâbahs olamadin, demis. Hemen azigim almis ve içinde su bulunan bir tulumunu yüklenerek Mekke'ye gelmis. Mescid'e vararak Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) 'i aramis. Kendisini tammiyormus. Onu sormaktan da çekinmis. Nihayet aksami bulmus ve yatmis. Derken onu Ali görmüs ve bir yabanci oldugunu anlamis. Onu g'örünce pesine düsmüs ama birbirlerine hiç bir sey sormamislar. Tâ ki, sabah olmus. Sonra (Ebû Zerr) tulumcagizini ve azigiiy yüklenerek mes-ejide çekilmis. O gün de Öyle devam etmis. Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) göremiyormus. Nihayet aksam olmus. O yine yattigi yere dönmüs. Derken yanina Ali ugramis ve : Bu adama konagim bilme zamani gelmedi mi? diyerek onu kaldirmis. Ve beraberinde götürmüs. Birbirlerine hiç bir sey sormuyorlarmis. Üçüncü gün gelince ayni sekilde lîareket
tmis. Ali yine onu kaldirarak beraberinde götürmüs. Sonra ona :
— Bana anlatmiyacak misin? Seni bu beldeye getiren nedir? demis. Ebû Zerr :
— Beni irsâd edecegine ahd-ü misak verirsen (dedigini) yaparim, de-iiiIs. O da söz verme isini yapmis. Bunun üzerine Ebû Zerr ona (niçin geldigini) haber vermis. Ali:
— Gerçekten o haktir. Resûlülîah (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) odur. Sabahladigin vakit beni tâkib et! Ben senin için korkulacak bir sey görür-
em su dökermisim gibi yapacagim; geçip gidersem arkamdan gel ve benim girdigim yere gir! demis. Ebû Zerr de öyle yapmis ve Ali'yi takip ^derek yola düsmüs. Nihayet Ali, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in kanina girmis. Onunla birlikte Ebû Zerr de girmis. Artik onun söyledigini dinlemis ve oracikta müslüman olmus. Bunun üzerine Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ona :
«Kavmine dön de emrim sana gelince onlara haber ver.» buyurmus.
— Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki, onlarin arasinda bunu haykiracagim, demis ve çikarak mescide gelmis. Müteakiben var sesiyle:
__ Sehâdet ederim ki, Allah'dan taska ilâh yoktur. Ve Muhammed Allah'in Resulüdür, diye bagirmis.
Müsrikler ayaklanmislar ve onu dösege düsürünceye kadar dövmüsler. Derken Abbâs gelerek üzerine kapanmis ve :
— Yaziklar olsun size! Bunun Gifâr kabilesinden oldugunu ve tacirlerinizin Sam'a giden yolu bunlardan geçtigini bilmez miydiniz? diyerek kendisini onlardan kurtarmis. Ertesi gün yine bunun gibi yapmis. Küifâr ayaklanarak yanina gelmisler ve kendisini dövmüsler. Yine Abbas Üzerine kapanmis ve onu kurtarmis.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'I-Menâkib»'m bir iki yerinde tahric etmistir.
Görülüyor ki : Bundan önceki Abdullah b. Saraid rivâyetiyle bu rivayet arasinda, aralari bulunamayacak kadar ihtilâf vardir.
Hz. Abdullah'in rivayetinde Ebû Zer (Radiyallahu anh) 'in, Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) 'i geceleyin Kâbe'yi tavaf ederken gördügü ve otuz gün orada kaldiktan sonra orada müslüman oldugu, bu müddet zarfinda zemzem suyundan baska bir gida bulamadigi bildirilmektedir. Ibni Abbâs rivayetinde ise yaninda suyu ve yiyecegi oldugu anlasiliyor. Ve kendisini Hz. Ali b. Ebi Tâ1ib üç gece misafir ediyor. Sonra Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"e götürerek orada müslüman oluyor. Kesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in yanindan çiktiktan sonra da yüksek sesle müslümanhgim ilân ediyor. Bunun üzerine müsrikler kendisini

feci.sekilde doguyorlar.
Her iki rivayetin senetleri sahihtir. Ihtimal ki, Hz. Ebû Zer, Peygamber (Salfallahü Aleyhi ve Sr1ltm)'i Kâ'be'nin yan-nda gördügünde müslüman olmus, Hz. Ali bunu görmemistir. Bu hâl ikinci defa ¦K â'be 'ye geldiginde Hz. Ali ile bulusuncaya kadar gizli kalmis, sonra Al i(Radtyallahu anh)onu Peygamber (Sallalîahü AleyhiveSe!lem)'e götürmüs ve Hz. Ebû Zer imanini yenilemistir. Ancak bu ihtimal zayiftir. «Müslim» sarihlerinden.
Übbî : «Hadîs sarihlerinden bu çatilmaya tenbihde bulunan kimse görmedim.» diyor.
«Buhârî» sârihi Aynî dahî iki rivayet arasindaki fazla mügayo-rete temas etmis : «Lâkin Ibnü Abbâs rivayetini kisadan kesmistir, denilmek suretiyle aralarini bulmak mümkündür.» demistir. Hz A1i'nin: «Bu adamin evini bilmesi Zamani gelmedi mi?» sözü: Muayn bir yeri oldugunu bilmiyor mu? manasinadir. Yahut bu sözüyle onu evime davet ettigini anlatmak istemistir.
Ebû Zer (Radiyallahu anh) ile babasinin adlari hususunda çok ihlâf vardir. Bazilan Cündeb b. Cünâde 'dir; bir takimlari erir b. Cündeb 'dir demis; Cündeb b. Seken oldugunu söyleyenler bulunmus; daha baska isimlerden bahsedilmis ise de, m'eshur olan ismi Cündeb b. Cünâde 'dir. Hz.Ebû Zer otuz iki tarihinde Medine köylerinden Rabeze'de vefat etmis, renazesini tesadüfen oradan geçmekte olan Ibni Mes'ûd (Radiyallahu rih) kaldirmistir.

29- Cerir B. Abdillah (Radiyallahu anh)'in Faziletlerinden Bir Bab

134- (2475) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize HâHd fc. Abdillah, Beyan'dan, o da Kays b Ebî Hâzim'den, o da Cerir b. Abdll-IRh'dan naklen haber verdi. H.
Bana Abdul-Hamid b. Beyân da rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize HâHd, lieyân'dan naklea rivayet etti. (Demis ki) : Kays b. Ebî Hâzim'i sunu söylerken isittim. Cerir b. Abdillah dedi ki, Müslüman oldugumdan beri Resûlüllah. (Sallallahü Aleyhi ve Setlem) beni yanina girmekten men etmemis, Beni gördügü iaman da mutlaka gülmüstür.

135- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Veki' ile Ebû Üsânie, Ismail'den rivayet ettiler. H.
Bize tbni Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Abdullah b, tdris rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ismail, Kays'dan, o da Cerir'den naklen rivayet etti. Cerir soyîc demis : Müslüman oldugumdan beri Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seüem) teni yanma girmekten men etmemi*}, beni gördügü zaman da mutlaka yüzüme gülümsemistir.
Ihnü Nümeyr, Ibni Idris'den rivayet ettigi hadîsinde sunu ziyâde etmistir : «Hakikaten at üzerinde duramadigimi kendisine sikâyet ettim de eliyle gögsüme vurdu ve :
— AHahim bunu sâbIt kil! Bunu hâdî Mehdî eyle! dîye dua etti.»
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'l-Cihâd» ve «KItâba'l-Edeb»'de; Tirmizî ile Nesâî «Kitâbu'l-Menâkib»'de; Ibni Mâce «Sünnet» bahsinde muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Hz. Cerir'in : «Beni gördügü zaman da mutlaka gülmüstür.» sözünden muradi; Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemyin gülümsemesidir. Nitekim ikinci rivayette sarahaten tebessüm buyurdugu bildirilmistir. Peygajmber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bunu ona bir lütuf ve ikram olmak üzere yapmistir. Kendisini hiç bir zaman geri çevirmeyip, daima evine kabul1 buyurmasi da ayri bir ikramdir. Bu rivayetler Hz. Cerîr'in faziletine delildirler.
Cerîr (Radiyallahu anh), Yemenli 'dir. Resûlülîah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ile görüsmek üzere yola çiktigi vakit. Peygamber (Sallallahü Aleyhi vt Sellem);
«Size Yemenlilerin en hayirlisi geliyer...» buyurarak onun gelmekte oldugunu ashabina haber vermis ve yine onun hakkinda :
«Bir kavmin büyügü size geldigi vakit ona ikram edinl» buyurmustur. Cerîr (Radiyallahu anh), Übbî'ye göre Peygamber (SallallahiI Aleyhi ve Sellemyin vefatindan kirk gün evvel müslüman olmustur. Fakat Kastalânî bunun söz götürdügünü söylemis. Cerîr'in veda hac-emda bulundugunu kaydettikten sonra : *Bu ise Peygamber (Sallalahü Aleyhi ve Sellem)'m vefatindan seksen günden fazla önce idi.» demistir. Hz. Cerîr kavminin reisi idi. Bundan dolayi Ömer (Radiyallahu anli) kendisine : «Cahiliyette de, Islâm'da da reis olmakta devam ettin.» de-

mistir.
Hâdî: Baskasina dogru yolu gösteren; Mehdi: Kendisi dogru yolu bulan mânâsina gelir.
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Selietn) bu sözüyle onun mükemmel bir insan olmasina dua etmistir.

Çikailan Hükümler:

1- Insanlara karsi güler yüzlü olmak Peygamberlerin ahîâkindandir. Bu hâl yüklenmeye münafî olup, sevgi ve saygiyi celbeder.
2- Binicilik faziletli bir istir. Onu büyük küçük herkesin ögrenmesi gerekir.
3- Büyük bir zâta veya âlime bir insan isarette bulundugu vakit, onun üzerine elini koymasinda bir beis yoktur. Bu tevazudan maduddur.
4- Hadîs-i serif, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve SellemYin duasi kabul edildigine de delildir. Çünkü Hz. Cerîr'in bundan sonra hiç bir zaman attan düsmedigi rivayet olunmustur.

136- (2476) Bana Abdu'I-Hamid b. Beyân rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid b. Beyan, Kays'dan, o da Ccrîr'den naklen haber verdi. Cerîr söyle demis : Caliiliyet devrinde Zülhalasa denilen bir ev vardi. Ona Yemen'in Kâ'be'si ve Sam'in Kâ'be'si denilirdi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem):
«Sen beni bu Zülhalasadan ve Yemen'in Sam'in kâbesinden kurtarir misin?» dedi. Hemen Ahmes kabilesinden yüzelli kisi ite ona gittim. Ve evi yiktik, yaninda bulduklarimizi da öldürdük. Müteakiben Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve SellemYe gelerek kendisine haber verdim de, bize ve Ahmeslilere duâ buyurdu.

137- (...) Bize Ishâk b. Ibrahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerîr, Ismail b. Ebî Hâlid'den, o da Kays b. Ebî Hâzim'den, o da Cerîr b. Abdillah El-Becelî'den naklen haber verdi. (Söyle demis) : Bana Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem):
«Yâ Cerir! Beni Zülhalasacîan kurtarmaz misin?» buyurdu. (Yâni) Has'am'in evinden ki, buna Yemen'in Kâ'be'si denilirdi. Hemen yÜzeili alti ile gittim. At üstünde duramiyordum. Bunu Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem)"e andim da eliyle gögsüme dokundu. Ve:
«Allah'im! Bunu sabit ktl! Bunu Hâdî Mehdî eyle!» diye duâ etti. Râvi diyor ki: Cerîr gitti ve o evi atesle yakti. Sonra Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve SeIlem)'e bunu müjdelemek için bir adam gönderdi. Bu adam Ebû Ertât künyesini tasirdi. Bizdendi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem)'e gelerek:
— Onu gicikli deve gibi birakmadikça sana gelmedim, dedi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) de Ahmes atlarina ve erkeklerine bes defa bereket duasinda bulundu.

(...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Veki' rivayet etti. H.
Bize Ibni Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. H.
Bize Muhanimed b. Abbâd dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân rivayet etti. H.
Bize Ibnü Ebî Ömer de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mer-vân (yâni El-Fezâri) rivayet etti. H.
Bana Muhammed b. Kâfi' dahî rivayet etti. (Dedi ki.) : Bize Ebû Üsâme rivayet etti.
Bu râvilerin hepsi Ismail'den bu isnadla rivayette bulunmuslardir. Mervan'in hadîsinde : «Cerîr'in müjdecisi Ebû Ertât Husayn b. Rabîa, Peygamber (Salîallahü Aleyhi ve Se!lem)'e müjdeye geldi.» demistir.
Bu hadîsi Buhârî «Cihâd» ve «Megâzî» bahislerinde; Ebû Dâvud «Cihâd»'da; Nesâî «Siyer» ile «Elyevm Velleyle» bahislerinde muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Zülhalasa : Has'am kabilesine ait bir ev idi. Ona Yemen'in Kâbe‘si derlerdi. Ibni Esîr onun Devs kabilesine ait bir put oldugunu söylemistir. Devs kabilesi bu puta taparlarmis. Ibnü Dihye bunun Devs , Has'am ve Büceyle kabilelerine âit bir put evi oldugunu söylemistir.
Hadîsin «Yemen Kâ'be'si, Sam Kâ'be'si...» tâbirlerinde süpheye düsürücü bir kapalilik vardir. Bunlardan murad

sudur : Zü1ha1asa'ya Yemenin Kâ'be'si, Mekke 'deki Kâbe-i Muazzama 'ya da Sam 'm Kâ'be'si derlerdi.
Kaadî Iyâz: «Sam'in Kâ'be'si» tâbirinin râvilerden biri tarafindan yanlislikla dercedildigini söylemis ve : «Dogrusu bunu atmaktir. Hadîsi Buhârî de bu isnadla zikretmis, fakat onda bu ziyade ve vehim yoktur.» demistir. Nevevî ise Kaadî Iyâz 'm mütalâa-. sina istirak etmemis : «Bu sözün te'vili mümkündür. Ve : Sen beni halkin Yemen'in Kâ'be'si, Sâm'inâ'be'si sözlerinden kurtarir misin? takdirindedir.» demistir.
Gicikli deve tâbirinden murad ; Bu hastaliktan dolayi katranla yaglanip simsiyah olan devedir.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:

1- Halki fitneye düsüren bina, insan ve hayvan gibi seyler zararsiz hale getirilir.
2- Hükümdara fetih müjdecisi göndermek müstehabdir.
3- Orduya dua etmek mesrudur.
4- Haberi Vâhid makbuldür.

30- Abdullah B. Abbas (Radiyallahû anh) 'nin Faziletleri Babi

138- (2477) Bize Züheyr b. Harb ile Ebû Bekr b. Nadr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Hâsim b. Kaâsim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Verkaâ' b. Ömer El-Yeskürî rivayet etti. (Dedi ki) : Uheydullah b. Ebî Yezid'i, Ibnu Abbas'dan naklen rivayet ederken dinledim ki, Peygamber (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) helaya geldi. Ben de onun için abdest suyu koydum. Çiktigi vakit:
«Bunu kim koydu?» diye sordu. Züheyr'in rivayetinde Ibni Abbas dediler. Ebû Bekr'in rivayetinde ise :
— Ben: Ibni Abbas! dedim.
«Allah'im, bunu fakih öyle!..» buyurdular, demis.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'l-Vudu»'da; Nesâî «Menâkib» bahsinde tahric etmislerdir.
Fakîh'dan murad din âlimidir. ResûKiIlah (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem)iin duâsma sebep Abdullah b. Abbâs (Radiyallahû anh) da gördügü zekâ Ve kabiliyettir. Çünkü Hz. Abdullah küçük çocuk olmasina ragmen kolayligi düsünerek suyu helanin yanma koymustur. Uzak bir yere-koysaydi, suyu aramaya veya istemeye muhtaç olurdu. Bu ise ona mesakkat verirdi. Suyu yanma götürmüs olsa kazayi hacet ederken hâline muttali olurdu. Bu düsünce ile hareket ettigini görünce U&sû\aWah.(SallaUahü Aleyhi ve Sellem) onun son derece zeki oldugunu anlamis ve kendisine duada bulunmustur.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:

1- Âlim bir zâta emri olmaksizin hizmet ve riâyet etmek caizdir.-
2- Dua ile mükâfatta bulunmak müstehabehr.
3- Yikanilacak yere hizmetçinin su götürmesi mekruh degildir. Yalniz edeb ve terbiye bu isi küçük hizmetçilerin görmesini gerektirir.
4- Haclîs-i serîf Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seltetn) 'in duasinin kabulüne kat'iyetle delildir. Çünkü Hz. Ibni Abbâs bu dua bereke-tiyle en büyük din âlimi olmustur.
5- Hadîs-i serif fikhin faziletine de delildir.

31- Abdullah B. Ömer (Radiyallahu anhuma)'nin Faziletlerinden Bir Bab

139- (2478) Bize Elu'r-Rabî' Ei-Atekî ile Halef b. Hisâm ve Ebû Kâmil El-Cahderî hep birden Hammad b. Zeyd'den rivayet ettiler. Ebu'r-RaM* dedi ki: Bize Hammad b. Zeyd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Eyyûb, Nâfi'den, o da Ibni Ömer'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Rü'ya-da gördüm ki, elimde bir kalin Ipek

parçasi varmis. Cennetten bir yer istemeye göreyim, hemen oraya uçuyordu. Ben bunu Iîaîsa'ya anlattim. Hafsa da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Setîem) 'e anlatti da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Ben Abdullah'i sâlih bir adam olacak görüyorum.» buyurdular.

140- (2479) Bize Ishâk b. Ibrahim ile Abd b. Humeyd rivayet ettiler. Lâfiz Abd'indir. (Dediler ki) : Bize Abdürrezzak haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer, Zührî'den, o da Sâlim'den, o da Ibni Ömer'den naklen haber verdi. (Söyle demis) : ResûlüUah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in hayatinda bîr adam rü'ya gördü mü onu ResûlüUah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e anlatmayi temenni ettim. Genç, bekâr bir delikanli idim. ResûlüUah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) zamaninda mescidde yatardim. Rü'ya-da iki melegin beni alip cehenneme götürdüklerini gördüm. Bir de baktim, cehennem kuyu çevresi gibi çevrilmis; hem kuyu diregi gibi iki direg var. Içinde de bir takim insanlar var ki, onlari tanidim. Hemen Cehennemden Allah'a siginirim; Cehennemden Allah'a siginirim; Cehennemden Allah'a siginirim, demege basladim. Derken o ki melegi (baska) bir melek karsiladi. Ve bana : Korkma! dedi. Ben bu rü'yayi Hafsa'ya anlattim. Hafsa da onu ResûlüUah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e anlatti. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem}:
«Abdullah ne iyi adam! (Bir de} Geceleyin namaz kilsa!» buyurdular.
Salim demis ki; bundan sonra Abdullah geceleyin pek az uyurdu.

(...) Bize Abdullah b. Abdirrahman Ed-Dârimî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Firyâbî'nin dâmâdi Musa b. Hâlid, Ebû Ishâk EI-Fezârî'den, o da Ubeydullah b. Ömer'den, o da Nâfi'den, o da Ibni Ömer'den naklen haber verdi. (Söyle demis) : Mescidde yatiyordum. Ailem yoktu. Rü'yada gördüm ki, sanki beni bir kuyuya götürdüler...
Ve Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve SellemJ'den naklen Zührî'nin Sâlim'den, onun da babasindan rivayet ettigi hadîs mânâsinda nakletmistir.
Bu hadîsin ikinci rivayetini Buhârî «Kitâbu't-Tehcccüd»'de tah-ric etmistir.
Salih adamdan murad; Allah'in hududunu ve kullarin hukukunu bilip, geregini yapan kimsedir.
Kurt ubî diyor ki : «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in Hz. Abdullah 'm rü'yasim güzel bir sekilde yormasi, evvelâ cehenneme arzedilip, sonra ondan kurtarildigi içindir. Kendisine : Korkma! denilmistir. Bu onun salâhindan dolayidir. Bir kusuru geceleyin kalkip namaz kil-marnasidir. Abdullah bu rü'yadan, gece namazinin insani cehennemden koruyan seylerden oldugunu anlamis, onun için bir daha gece namazini terketmemistir. El-Mühelleb'de: «Bundaki sir Abdullah'in mescidde yatmasidir. Mescidin hakki ise içinde ibâdet edilmektir. Iste Cehennemle korkutulmak suretiyle kendisine bu tenbih edilmistir.» diyor.
Übbî 'nin beyânina göre Hz. Câbit b. Abdullah onun hakkinda sunu söylemistir : «Bizden hiç bir kimse yoktur ki, dünya ona, o dünyaya meyletmesin. Yalniz Ömer'le ogîu Abdullah müstesna!»
Mihranda : «Biz Abdullah b. Ömer'den daha vera' ve takva sahibi Ibni Abbâs'dan daha âlim kimse görmedik.» demistir.

Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:

1- Mescidde yatmakta kerahet yoktur.
2- Salih rüya görmeyi istemek caizdir.
3- Rüyada melekler görünüp rüya sahibini uyarabilirîer.
4- Müslümanm kusurlarim örtmek ve giybetinden vaz geçmek gerekir. Çünkü Hz. Abdullah b. Ömer cehennemde bazi insanlari görüp tanidigi halde giybet olmasin diye kim olduklarini bildirmemistir.
5- Kadina rüya anlatilabilir.
6- Gece namazi cehennemden kurtaricidir.
7- Hadîs-i serif Hz. Abdullah b. Ömer'in ve gençlikte yapilan ibâdetin .faziletine delildir.

32- Enes B. Malik (Radtyallahu arha)'in Faziletlerinden Bir Bab

141- (2480) Bize Muhammed t. Müsennâ ile Ibni Bessâr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Katâde'yi» Enes'den, o da annesi Ümniü Süleym'den naklen rivayet ederken dinledim. Ümniü Süleym :
— Yâ Resûlallah! Enes hizmetçIndir. Onun için Allah'a dua buyur! demis. Bunun üzerine:
«Allah'im, bunun malini ve evladini çogalt! Ona verdiklerinde kendisine bereket ihsan eyle!» diye dua buyurmuslar.

(...) Bize Muhammed b. Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Dâvud rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Katâde'den rivayet etti. (Demis ki) : Enes'i sunu söylerken isittim : Ümmü Süleym :
— Yâ Resûlallah! Enes hizmetçIndir... dedi.
Ve râvi yukarîd hadîs gibi nakletmistir.

(...) Bize Muhammed b. Bessâr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Hisâm b. Zeyd'den rivayet etti. (Demis ki) : Enes b. Mâlik'i yukarki hadîs gibi rivayet ederken isittim.

142- (2481) Bana Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâ-sint b. Kaasim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman, Sâbit'ten, o da Ehes'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Peygamber (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) yanimiza girdi. Evde ben, annem ve teyzem Ümmü Haram'dan baska kimse yoktu. Annem :
— Yâ Resûlallah! Hizmetkârcigindir! Onun için Allah'a duâ et! dedi. O da benim için her hayri duâ etti. Bana ettigi duanin sonunda su sözü d; vardir :
«Allah'im! Bunun malini ve evlâdini çogalt. Kendisine onda bereket ihsan eyledi

143-(-) Bana Ebû Ma'n Er-Rakâsî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ömer b. Yûnus rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ikrime rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ishâk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Enes rivayet etti. (Dedi ki) : Beni annem Ümmü Enes, ResûlüIIah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem)*e getirdi. Beni bas örtüsünün yarisini izâr, yansini da ridâ [20] yapmisti.
— Yâ Resûlallah! Bu oglum Enes'cikdir. Onu sana getirdim. Sana rjizmet eder. Imdi onun için Allah'a duâ et! dedi. Bunun üzerine :
«Allah'im! Bunun malini ve evlâdim çogalt!» diye duâ etti.
Enes demis ki: Vallahi malim pek çoktur. Çocuklarim ve çocuklarimin çocuklarinin sayisi ise bugün yüz civarindadir.

144- (...) Bize Kuteybe b. SaH rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ca'fer (yâni Ibni Süleyman) Ebû Osman El-Ca'd'dan rivayet etti. (Demis ki) : Bize Enes b. Mâlik rivayet etti. (Dedi ki) : ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) geçti de annem Ümmü Süleym onun sesini isitti. Ve :
— Annem, babam sana feda olsun ya Resûlallah! Enes'cik... dedi. Bunun üzerine ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) benim için üç sey duâ etti. Bunlarin ikisini dünyada gördüm; üçüncüyü de âhirette ummaktayim.
Bu hadîsi buha rî «Kitâbu'd-Deavât»'in birkaç yerinde tahric etmistir.
Hz. Enes'in annesi Ümmü Süleym oglunun ResûlüIIah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem)'in hizmetinde oldugunu arzederek ona duada bulunmasini reca etmis, o da Enes için Cenâb-i Hak'dan üç sey dilemistir. Bunlarin birincisi malinin çok olmasidir. Filhakika mali çogalmis ve zengin olmustur. Hattâ Basra'da senede iki defa yemis veren bir bahçesi oldugu ve içindeki çiçeklerden etrafa mis kokusu yayildigi rivayet edilir. Ikincisi evlâdinin çoklugudur. Bu duâ bereketiyle Enes (Radiyallahu anh)'m yüzyirmi çocugu dünyaya gelmistir. Bir

rivayette ikisi kiz, olmak üzere seksen çocugu olmustur. Üçüncüsü hakkinda Enes (Radiyallahu anh) : «Bunu âhirette görecegimi umarim» demistir.
«Buhârî» sârihi Aynî üçüncü duanin uzun ömür istemesi oldugunu söylemistir. Fakat bu da diger ikis gibi dünyaya aiddir. Âhirette umdugu bunlardan baska olacaktir.
Filhakika Hz. Enes çok yasamis, bir rivayette yüzyirmi, diger bir rivayette yüzüç, baska bir rivayette yüzyedi yasinda vefat etmistir.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:

1- Allah'dan zenginlik ve çok evlâd istemek caizdir.
2- Hadîs-i serîf, Peygamber (Sallallah'û AUyhive Sellem) 'in duasinin kabulü hususunda Peygamberliginin alâmetlerindendir.
3- Zenginligin fakirlikten makbul oldugunu iddia edenler bu hadîsi delil göstermislerdir.
4- Hadîs-i serîf Hz. Enes'in faziletlerine delildir.

145- (2482) Bize Etû Bekr b. Nafi' rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Beliz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammad rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sabit, Enes'den naklen haber verdi. (Söyle demis) : Ben çocuklarla oynarken Resûlüllah (Sallallah'û Aleyhi ve Sellem) yanima geldi. Bize selâm verdi. Ve beni bir hacete gönderdi. Bu sebeple annemin yanina dönmekte geciktim. (Eve) Geldigim vakit annem :
— Niye geciktin? diye sordu.
— Beni Resûlüllah (Salktllahü Aleyhi ve Sellem) bir hacete gönderdi, dedim.
— Haceti ne imis? diye sordu.
— O sirdir! dedim,
— Sakin Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"m sirrini kimseye söyleme! dedi.
Enes: «Vallahi bunu bir kimseye söyleyecek olsam sana söyledim ya Sâbît!» demis.

146- (...) Bize Haccac b. Sâir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ârim b. Fadl rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mu'temir b. Süleyman rivayet etti. (Dedi ki) : Babami Enes b. Mâlik'den naklen rivayet ederken dinledim. Enes söyle demis : Nebiyyulluh (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bana bir sir söyledi, ondan sonra bu sirri kimseye haber vermedim. Onu bana Ümmü Süleym de sordu ama ona da haber vermedim.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'l-Istizan»'da tahric etmistir.
Bazilari bu sirrin Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in kadinlarina ait oldugunu söylemis : «Bilinmesi gereken bir sey GIsa Hz. Enes 'in onu gizlemesi caiz olmazdi.» demislerdir. Hz. Enes'in mezkûr sirri annesine söylememesi bu husûsda mübalâga içindir. Annesinden gizleyince, backalarma sö'ylemiyecegi evleviyette kalir.

Hadisi Serif'den Çikarilan Hükümler:

1- Zarar vermeyen husûsatta çocuklara arkadaslariyle oyuna müsaade etmek caizdir. Bu kaziyyenin aksini alirsak, zarar verdigi takdirde müsaade olunmayacagi meydana çikar. Ki bugün bu mesele her müslu-man aileyi aci aci düsündüren bir musibet hâline gelmistir. Çünkü oyun için sokaga salman çocuga zararsiz arkadas bulmak imkânsiz gibidir. Çocuk birkaç gün zarfinda sanki o aileden degilmis gibi degisebilmekte, o büyüdükçe yeni yeni edindigi menfi ahlâk da beraber büyümektedr. Bu bâbda söz uzundur. Biz müslüman anne ve babalara bu husûsdaki vazifelerinin pek büyük oldugunu hatirlatmakla iktifa ederiz.
2- Hz. Enes 'in bir sirri annesinden bile gizlemesi, küçük yasta olmalina ragmen akil ve ilminin kemâline delildir.

33 - Abdullah B. Selam (Radiyallahu anh) 'in Faziletlerinden Bir Bab

147- (2483) Bana Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ishâk b. Isâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Mâlik, Ebu'n-Nadr'dan, o da Âmir Sa'd'dan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Babami sunu söylerken isitim : Ben Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) Ji yürüyen bir canli için: »Bu cennettedir» derken isitmedim. Yalniz Abdullah h. Selâm için (soyledigi) müstesna!
Bu hadîsi Buhârî «Menâkibu'l-Ensar» bahsinde; Nesâî «Ki-tâbu'l-FedâiKde tahric etmislerdir.
Ulemâdan bazilari : «Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Hz. Sa'd dahil olmak üzere on zâti sagliklarinda cennetle müjdeledigi halde Sa'd bu sözü nasil söyleyebilmistir!» demislerdir. Hattâbî buna cevâb vermis: «Sa'd (Radiyallahu anh) kendisini tezkiyeden çekinmis, ün kardesi için gördügü hakki kendinde görememistir» demistir.
Bu husûsda Nevevî sunlari söyler: «Peygamber (SaUaliahiI Aleyhi ve Sellem)'in :
«Ebû Bekr cennettedir; Ö'mer cennettedir; Osman cennettedir ve AIi cennettedir...» buyurarak on zâti sonuna kadar saydigi sübut bulmustur. Hz. Hasan'ia Hüseyn'in cennet gençlerinin efendileri oldugunu Ukâse ile Sabit b. Kays ve baskalarinin da bunlar arasinda bulundugunu haber verdigi dahî sübût bulmustur. Fakat bu Sa'd'm sözüne muhalif degildir. Çünkü Sa'd onun baskalarini cennetle müjdelemesinin aslini inkâr etmemis, sadece ben isitmedim, demistir...»
Hz. Abdullah b. Selâm cennetle müjdelenen bahtiyarlardan biridir. Cahiîiyyet devrinde ismi Husayn imis. Bilâhere Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) kendisine Abdullah Ismini vermiistir.

148- (2484) Bize Muhammed b. Müsennâ EI-Anezî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muâz b. Muâz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Avn, Muhammed b. Sîrîn'den, o da Kays b. Ubâd'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Medine'de bîr takim insanlarin içinde bulunuyordum. Aralarinda Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in ashabindan bâzilari da vardi. Derken yüzünde husu'dan eser bulunan bir zât geldi. Cemaattan bazisi:
— Bu cennetliklerden bir zâttir; bu cennetliklerden bir zâttir, dedi. Bu zât caiz olacak kadar okuyarak iki rek'at namaz kildi, Sonra çikti.
Ben de pesine düstüm. Ve evine girdi. Ben de girdim. Biraz konustuk. Bana kalbi yatisinca kendisine sunu söyledim :
— Biraz önce sen girdigin vakit bir adam söyle söyle dedi. Sunu söyledi :
— Sübhânellah! Hiç bir kimseye bilmedigi bir seyi söylemek yakismaz. Bunu niçin söyledigini sana anlatayim: Ben Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) zamaninda bir rüya gördüm de, onu kendisine anlattim. Kendimi bir bahçede gördüm. —Abdullah burada bahçenin genisligini, çimenini ve yesilligini anlatmis.— Bahçenin içinde demirden bir vardi ki, alt kismi yerde, üst kismi gökte idi. Tepesinde bir kulp vardi. Bana : Buna çik! denildi. Ben ona: Yapamam! dedim. Derken lana bir niinsaf geldi. (Ibni Avn : Minsâf, hizmetçidir, demis.) Ve arkamdan elbisemi tutarak kaldirdi. —Abdullah kendisini arkasindan tutarak kaldirdigini eliyle tarif etmis. — Ben de çiktim. Tâ diregin tepesine vardim ve kulpdan tuttum. Bana : Tutun! denildi. Bir de uyandim ki, kulp elimdedir. Bu rü'-yayi Peygamber (SallaUahü Aleyhi ve Sellem)"e anlattim da:
«O bahçe Islâm'dir. Bu direk de Islâm'in diregidir. Kulp da Urve-i Vüs-ka'dir. Sen ölünceye kadar Islâmiyet üzere kalacaksin!» buyurdular. Râvi: Bu adam Abdullah b. Selâm'dir, demistir.
149- (...) Bize Muhammed b. Amr b. Abbâd b. Cebele b. Ebî Revvâd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Haremi b. Umarc rivayet etli. (Dedi ki) : Bize Kurre b. Hâlid, Muhammed b. Sîrîn'den rivayet etti. (Demis ki) : Kays b. Ubad sunu söyledi : Içlerinde Sa'd b. Mâlik ile Ibnü Ömer de bulunan bir halkada idim. Derken (oraya) Abdullah b. Selâm ugradi. Cemâat:
— Bu cennetliklerden bir zâttir, dediler. Ben hemen kalkarak kendisine :
— Bunlar söyle söyle dediler, dedim. Su karsiligi verdi :
— Sübhanellah! Onlara bilmedikleri bir seyi söylemek yakismazdi. Ben sadece rüyamda gördüm kî : Yesil

bir bahçenin içine bir direk konulmus ve oraya dikilmis. Tepesinde bir kulp var. Asagisinda da bir min-saf! — Minsaf, hizmete yarayan küçük çocuk demektir.— Bana: Buna çik! denildi. Ben de çiktim. Tâ kulpu tuttum. Bu rü'yayi Resûlüllah (SaiiallahU Aleyhi ve Sellem) anlattim da, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem): «Abdullah Urve-i Vüska'dan tutunmus olarak Ölecek!» buyurdular.

150- (...) Bize Kuteybe b. Saîd Ile Ishâk b. Ibrahim rivayet ettiler. Lâfiz Kuteybe'nindir. (Dediler ki) : Bize Cerîr, A'mes'den, o da Süleyman b. Müshir'den, o da Harasa b. Hur'dan naklen rivayet etti, (Söyle demis) : Medine'nin mescidinde bir halkada oturuyordum. Halkada güzel kiyafetli bir ihtiyar vardi. Ki bu zat Abdullah b. Selâm'di... Oradakilere güzel bir sey anlatmaya basladi. O kalktigi vakit cemâat:
— Kim cennetliklerden bir zât görmek isterse suna bakiversin! dediler. Ben (kendi kendime) : Vallahi bunun pesine takilacagim ve mutlaka evinin yerini ögrenecegim, dedim. Ve pesine düstüm. Yola koyuldu, hattâ az daha Medine'den çikiyordu. Sonra evine girdi. Ben de yanma girmek için izin istedim. Bana izin verdi. Ve :
— Hacetin nedir ey kardesim oglu? diye sordu. Kendisine :
— Cemâati dinledim. Sen kalktigin vakit senin için kim cennetliklerden bir zât görmek isterse suna bakiversin, dediler. Benim de seninle beraber olmak hosuma gitti, dedim. Sunu söyledi:
— Cennetlikleri Allah bilir. Ben sana bunu niçin söylediklerini anlatayim. Bir defa ben uyurken anîden bir adam gelerek bana: Halk! dedi,
Ve elimden tuttu. Onunla beraber yürüdüm. Bir de ne göreyim, soluma düsen bir takim caddelerdeyim! O caddeyi tutmaya kalkistim. Bana : Onu tutma! Çünkü o solcularin yollaridir, dedi. Baktim sag tarafimda dosdog-ru bir takim caddeler var. Bana : Bu caddeyi tut! dedi. Ve beni bir daga getirerek (buna) : Çik! dedi. Ben çikmak istedim mi kiçimin üzerine düsmeye basladim ve bunu defalarca yaptim. Sonra beni götürdü. Nihayet benimle bir direge vardi ki, basi gökte, alt kismi yerde idi. Tepesinde bir halka vardi. Bana : Bunun üzerine çik, dedi.
— Ben buna nasil çikabilirim; onun basi göktedir, dedim. Bunun üzerine elimden tutarak beni atti. Bir de baktim halkada asiliyim. Sonra direge vurdu. Direk yikildi. Ben sabaha kadar halkada asrli kaldim. Hemen Peygamber (Sallaliaiiü Aleyhi ve Sellem} 'e gelerek bu rü'yayi ona anlattim. Söyle buyurdular :
«Solunda gördügün yollar, solcularin yollaridir. Saginda gördügün yollar ise, sagcilarin yollandir. Dag, sehidîerin yeridir. Sen ona asla çikamazsin. Direk ise, Islâm'in diregidir. Kulpa gelince, o Islâm'in kulpudur. Sen ölünceye kadar ona tutunmus kalacaksin.»
Bu hadîsi Buhârî «Menâkibu'l-Ensâr» ve «Tefsir» bahislerinde tahric etmistir.
Hz. Abdullah'in: «Hiç bir kimseye bilmedigi bir sey söylemek yakismaz» sözü kendi hakkinda söylenenleri red ve inkârdir. Yâni halka-hda oturanlarin kat'î bir lisanla : Bu zat cennetliktir, demelerini kabul etmemistir. Aynî diyor ki: «Ihtimal bu zevat Abdu11ah'in cennetlik oldugunu bildiren haberi duymuslar; Abdullah duymamistir. Yahut tevazuundan bununla meth-ü sena edilmesini iyi görmemistir. Yahut maksadi: Ben Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) devrinde bir rüya gördüm de o böyle bir sey söyledi. Ama bu kat'î surette benim cennetlik olacagima nass degildir, demek istemistir. Reddetmesi bundandir.»
«Bir de uyandim ki, kulp elimdedir...» cümlesiniKastaîânî : «Kulbu elimden birakmadan uyandim» mânâsina te'vîl etmistir. Ona göre bu söz uyandigim zaman kulp elimde idi mânâsina gelmez. Aynî de buna yakm sözler söylemis ve : «Her halde uyandigi zaman eli bir sey tutar gibi yumuk imis. Bununla beraber uyandigi zaman kulbun hakikaten elinde oldugunu iltizam etmekte de hiç bir mahzur yoktur. Çünkü Allah'in kudreti bu gibi seylere sâmildir» demistir. Yine Aynî 'nin beyânina göre Islâm'dan murad dine taalluk eden her seydir. Direkten maksad Islâm'in sartlarini teskil eden bes sey, yâni Kelime-i sehadet, namaz, rekât, "oruç ve hac'dir. Bununla yalniz Kelime-i sehadet de murad edilmis olabilir [21]
Urve~i Vüskanm lügat mânâsi saglam kulp demektir. Burada ondan
murad imandir.
Hz. Peygamber (Sallallahü A leyhi ve Sellem) 'in Abdullah b. Se1âm‘a gehid olamiyacagini, fakat müslüman

olarak Ölecegini söylemesi müstakbele ait birer mucizedir. Nitekim Hz. Abdullah, Medine 'de istikâmeti hal üzere vefat etmistir.

34 - Hassan B. Sait (Radiyallahu anh)in Faziletleri Babi

151- (2485) Bize Amru'n-^akid ile Ishâk b. Ibrahim Ye tbnü Ebî Ömer hep birden Süfyân'dan rivayet ettiler. Amr dedi ki: Bize SÜfy&n b. Uyeyne, Ztihrî'den, o da Saîd'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki: Hassan mescidde siir söylerken Ömer yanina ugramis ve gözünün ucuyla onu süzmüs. Bunun üzerine Hassan :
— Ben bu mescidde senden daha hayirlisi varken de siir okuyordum, demis. Sonra Ebû Htireyre'ye dönerek : Allah askina söyle, Resâlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)i:
«BenIm namima sen cevab ver! Allah'im bunu ruhu'Ukudûs ile îe'yid buyur!» derken isittin mi? diye sormus. Ebû Hüreyre : — Allah'im evet! cevâbim vermis.

(...) Bize bu hadîsi Ishâk b. Ibrahim ile Mulianimed b. Râîi' ve.Alad b. Hum ey d Abdürrezzâk'dan rivayet ettiler. (Demis ki) : Bize Ma'mer, Zührî'den, o da Ibni Müseyyeb'den naklen haber verdi ki, Hassan, içlerinde Ebû Hüreyre'nin bulundugu bir halkada :
— Senden Allah askina istiyorum ey Ebâ Hüreyre! Resûlüllah (Saîlallahü Aleyhi ve Sellem;'i isittin mi? demis.
Ve râvi yukarki hadîsin mislini iiakletmisür.

152- (...) Bize Abdullah b. Abdirrahman Ed-Dârimi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû'l-Yeman haber verdi. (Dedi ki) : Bize Suayb Zührî'den naklen ha1 er verdi. (Demis ki) : Bana Ebû Seleme b. Abdirrahman haber verdi ki: Hassan b. Sabit El-Ensârî'yi Ebû Hüreyre'yi Sald çagirirken isitmis. Hassan :
— Allah askina söyle, Peygamber (Sallalkihü Aleyhi ve S?!lem)'i:
«Yâ Hassan! Resûlüllah (Saîlallahü Aleyhi ve Selle m) namina cevap ver! Allah'im! Bunu ruhu'l-Kudüs ile te/y'd buyur.» derken isittin mi? demis. Ebû Hüreyre :
— Evet! cevabin vermis.
Bu hadîsi Buhârî «Bed'ü-l-Halk» bahsinde tahric etmistir.
Hassan b. Sabit EI-Ensârî Muhadramin'deridir. (Yâni; hem Cahüiyyet devrinde, hem de Islâm'da yasayanlardandir.) Yüz yirmi sene yasamis, bunun yarisini Câhil.iyyet devrinde, yarisini da Islâm'da geçirmistir. Babasiyle iki ceddinin de yüzyirmiser sene yasadiklari rIvâyet olunur. Künyesi Ebû'1-Ve1îd yahut Ebû Abdurrahman'dir. Ebû Ubeyde onun hakkinda sunlari söylemistir : «Hassan 'in sâir seyler üzerine üç cihetle üstünlügü vardir :
1- Gerek Cahüiyyet, gerekse Islâmiyet devirlerinde ensârm sâiriydi.
2- Islâmiyet devrinde Resûlüllah (Saîlallahü Aleyhi ve Seilem) 'In nübüvvet hakkinda sâiri idi.
3- Islâmiyet devrinde bütün Arablarin sairi idi.»

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:

1- Mubah siiri mescidde okumak caiz, Islâm'i ve müslümanlari medh, kâfirleri hiciv veya tahkir eden siiri okumak ise müstehabdir. Hz. Hassân'm siirleri bu nevidendi.
2- Eu neviden siir söyleyenlere duâ etmek müstehabdir.
3- Küffârdan yardim dilemek caizdir.
4- Ruhu'l-Kudûs 'den murad Cibril 'dir.

153- (2486) Bize Ubeydullah b. Muâz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sube Adiy'den, (bu zat Ibni Sâbit'-tir.) rivayet etti. (Söyle demis) : Bera' b. Âzib'i dinledim. (Dedi ki) : Resûlüllah

(Saîlallahü Aleyhi ve Sc!lem)'\, Hassan b. Sâbit'e :
«Onlara hicvet!» Yahut «Cibril beraberinde oldugu halde, onlara mu-hacât eyle!» buyururken isittim.

(...) Bana bu hadîsi Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab-durrahman rivayet etti. H.
Bana Ebû Bekr b. NâfI' de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Gunder rivayet etti. H.
Bize Jbni Beggâr da rivayet etti. (Dedi ki) : Biae Muharnuied b. Cafer ile Abdurrahman rivayet ettiler.
Bu râvIlerin hepsi Su'be'den bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etmislerdir.
Bu hadîsi Buhârî «Bed'û'1-Halk»,, «Edeb» ve «Megazî» bahislerinde; Nesâî «Kitûbu'1-Gaza» ve «Kitâbu'I-Menâkib»'de tahric etmislerdir.
Hecv ve Muhacât: Ayni mânâya gelen kelimelerdir. Yalniz bablari degisiktir. Mânâlari ayiplarini yüzüne vurarak tahkir etmektir. Râvi bu iki kelimeden hangisini söylediginde sekketmistir, Cibril'in beraberliginden murad; ona yardim etmesidir.
Hadîs-i serif kendilerine emân verilmeyen kâfirlere -hiciv ve tahkirde bulunmanin caiz olduguna, Hz. Hassân'in faziletine delildir.

154- (2487) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. (Dediler kî): Bize Ebû Üsâme Higâm'dan, o da babasindan naklen rivayet etti ki, Hassan b. Sabit Âise aleyhinde çok konusanlardandi. Bu sebeple ben de ona sövdüm. Fakat Âise :
— Ey kizkardesim oglu! Onu birak! Çünkü o Renûlüllah (Sallaüahü müdafaa ediyordu, dedi.

(...) Bize bu hadîsi Osman b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ahde, Hisâm'dan tu isnadla rivayette bulundu.
Bu rivayeti Buhârî «Kitâbu'l-Menâkih- ile -Kitâbu'l-Edeb-'de tahric etmistir.
Hz. Hassan 'm, Âise (Radiyallahü anha) aleyhinde çok konusmasindan murad; ifk hâdisesine onun da istirak edip ileri geri soylenme-sidir. Bu hâdisenin tafsilâti insaallah ilerde gelecek ifk hadîsinde görülecektir. Râvi Hisâm'in babasi Urve, Hz. Âise 'nin kiz kardesinin ogludur. Teyzesi hakkinda lâf ettigi için ona sitem etmis, fakat Hz. Aise onun Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i siirle müdafaa ettigini göz, önüne alarak affetmek büyüklügünü göstermis, Urve 'nin atip tutmasina mâni olmustur.

155- (2488) Bana BIsr b. Hâlid rivayet etti. (Dedi ki) : Bîze Mu-hammed (yâni îbni Cafer), Su'be'den, o da Süleyman'dan, o <Ja Ebû'd-Ihihn'dan, o da Mesrûk'dan naklen haber verdi. (Söyle demis) : Aise'nin yanina girdim. Yaninda Hassan b. Sabit vardi. Ona siir okuyor, kendisinin bn beyitlerinden gazeller söylüyordu. (Söyle dedi) :
«Iffetlidir, akillidir; hiç bir süphe Ile itham olunamaz.» «Gafil kadinlarin etlerini yemeden aç sabahlar.» Bunun Özerine Aise ona:
— Lâkin sen böyle degilsin! dedi. Mesrûk diyor ki: Ben de Âise'ye : Yanma girmek için ona niçin izin veriyorsun. Halbuki Allah:
«Bu cemaattan iftira isinin büyük kismini üzerine alan için, büyük azab vardir.» [22] buyuruyor dedim. Âise :
— Körlükten daha siddetli azab ne olabilir. Ama o Resûlüllah (SallallahtL Aleyhi ve Sellem) nâmina müdâfaada bulunuyordu yahut hicvediyordu, dedi.

(...) Bize bu hadîsi Ibnü Müsennâ rivayet etti. (bedi ki) : Bize tbnü Eb! Adiy, Su'be'den bu isnadda.rivayet etti ve söyle demistir:
«Âise: O Besûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'i müdâfaa ediyordu, dedi.» Fakat iffetlidir, akillidir sözlerini anmamistir.

Bu hadîsi Buhâri «Kitâbu'l-Mcgazi» ile «Kitâbu't-Tefsir-'de tahric etmistir.
Tesbih : Gazel okumak, yâni içinde kadinlarin medh-ü senâsma dâir sözler bulunan siir söylemektir.
Hz. Hassân'in okudugu beyt uzun bir kasidesinden alinmadir. Burada o Hz. Âise 'yi medh-ü sena etmektedir. Beytten murad; onun iffetli, akilli, her süpheden beri ve kimseyi giybet etmez bir kadin oldugunu anlatmaktir. Hz. Hassan bu beytte telmihli bir istiare yapmistir. Ve :

«Sizden biriniz, ölü oldugu halde kardesinin etInI yemeyi sever mI?» [23] âyet-i kerîmesine isaret etmistir. Bu âyette din kardesini zemmetmek. onun ölü etini yemesine benzetilmistir.
Gafil kadinlardan murad; kalblerinde kötülükten eser olmayan iffet ve namuslu hanimlardir. BöylelerIn kendi haklarinda söylenenlerden bile haberleri olmaz. Binâenaleyh onlar hakkinda bu tâbiri kullanmak iffetli demekten daha beligdir.
Hz. Âise 'nin Hassân'a : «Lâkin sen böyle degilsin» demesi ifk hâdisesinde Hz. Âise'yi giybet edenlerden biri olduguna isaret içindir.
Hz. Hassan son Ömründe âmâ olmustu. Âise (Radiyallahü anha) «körlükten daha siddetli azab ne olabilir.» sözüyle buna isaret etmis; o hak ettigi belâyi buldu, demek istemistir.

156- (2489) BIze Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya b. Zekeriyya, Hisâm b. Urve'den, o da babasindan, o da Âise'den naklen haber verdi. (Söyle demis) :
Hassan yâ Resûlallah! Bana Ebû Sü£yân baklanda hiciv için izin ver dedi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Ben ekrobos, oldugum halde onu nas.l yapacak™?» buyurdu. Has
Sâl1 L Seni kerim talan Allah'a yemin olsun ki, seni onlardan hamurdan

(...) Bize Osman b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : BIze Abde rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisâm b. Urve bu isnadla rivayet etti. Âise : «Hassan b. Sabit müsrikleri hicvetmek için Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Se/tem/den izin istedi.» demis.
Râvi Ebû SüfySn'i anmamis; Hamîr kelimesinin yerine acîn demistir.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'I-Menâkib» ile «Kitâbu'l-Edeb»'de tahric etmistir.
Ebû Süfyân 'dan murad; Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)in amcasi oglu Ebû Süfyân b. Haris b. Abdil Mutta1ib'dir. O zaman henüz müslüman olmamis Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ile müslümanlara eziyet ediyordu. Bilâhare o da müsllimanligi kabul etti. Ve iyi bir müslüman oldu.
Hamîr ve Acîn kelimeleri hamur mânâsina gelirler. Hz. Hassan: «Seni onlardan, hamurdan kil çeker gibi çekip çikaracagim» sözüyle : Senin nesebini onlarin hicvinden nazikâne bir sekilde kurtaracagim. Öyle ki, nesebinden hiç bir cüz onlara yaptigim hicivde dâhil kalmayacak. Nitekim bir kil, hamurdan çekip çikarilirsa, hamurda ondan hiç bir sey kalmaz. Fakat sert bir seyden çekilirse, çok defa kopar da bir kismi kalir, demek istemistir.
Binti Mahzûm Fâtime binti Amr b. Âi.z b. Imran b, Mahzum 'dur' Bu kadin Abdulmuttalib ogullarindan üçünün îinnesidir. Bunlar Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in babasi Abdullah ile Ebû Tâlib ve Zübeyr 'dir. Hz. Hassan «Senin baban ise köledir.» sözüyle Ebû Süfyâ 'a sövmüstür. Öyle ki, Ebû Süfyân'm babaannesi Sümeyye binti Mevheb 'dir. Mevheb Abdi Menâf ogullarinin kölesidir. Ebû Süfyân'in annesi de öyledir.
Hz. Hassan bu beytten sonra sunu söylemistir: «Onlardan Zühre ogullarini doguranlar sereflidirler, senin-kocakarilarin ise ser.efe yaklasmazlar bile!»
Imam Müslim bu beyti almamistir. Fakat asil fayda ve murad bununla tamam olur. Hassan (Radtyailahu anh) : «Senin kocakarilarin ise serefe yaklasmazlar bile!» sözüyle Ebû Süfyân'm annesini kasdetmistir.

157- (2490) Bize Abdül-Melik b. Suayb b, Leys rivöyet etti. (Dedi ki) : Bana baham dedemden rivayet etti. (Demis ki) ¦". Bana Hfilid b. Yezid rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Saîd b. Ebî Hilâl, Umara b. Gaziyye1den, o da

Muhammed b. Ibrahim'den, o da Ebû Seleme b. Abdirrahnian'-dan, o da Âise'den naklen rivayet etti ki, Resûlüllah (Sallattahii Aleyhi ve Sellem):
«Kareys'i hicvedin, çünkü bu onlara ok atmaktan daha agir gelir.» buyurmus ve tbnS Revfiha'y» haber göndererek : «Onlari hicvetl» demis. O da Kureys'i hicivde bulunmus, fakat Peygamber (SallalîahÜ Aleyhi ve SeUem)'i razi edememis, Bunun Üzerine Ka'b b. Mâlik'e, daha sonra Hassan h. Sâhit'e haber göndermis. Hassan onun yanina girince : Sizin için kuyrugu ile çarpan bu arslana (haber) göndermeniz zamani gelmistir, demis. Sonra dilini çikararak onu oynatmaga "baslamis ve :
— Seni Hak (din) ile gönderen Allah'a yemin ederim ki, onlari dilimle deri parçalar gibi parçalayacagim! demis.
Bunun üzerine Resûlfillah (SallalîahÜ Aleyhi ve Sellem):
«Acele etme! Çünkü Eb& Bekr Kureys'in neseblerini en iyi bilen kimsedir. Benim de onlar arasinda nesebim var. Tâ ki, senin için benim ncseini hülâsa etsin.» buyurmus. Hassan hemen ona gitmis sonra dönerek:
— Yâ Resûlallah! Bana senin nesebini hülâsa etti. Seni hak (din) ile Öndercn Allah'a yemin ederim ki, seni onlardan hamurdan kil çeker gibi çekip çikaracagim, demis.
Âise sunu söylemis: Bunun üzerine Kesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i Hassân'a :
«Sen Aliah ve Resulü namina müdafaada bulundukça hiç süphesiz Ruhu'l-Kudüs seni te'yide devam edecektir!» buyururken isittim.
Âise sunu da söylemis: Ben Resul ülhih (Sallallah'û Aleyhi ve Sellem)'i:
«Hassan onlari hicvetti ve hem sifa verdi, hem sifa buldu.» buyururken isittim.
Hassan söyle demis :
«Sen Muhammed'i hicvettin. Ben de onun nâmina çevab veriyorum. Bunda Allah katinda .mükâfat vardir. Sen Muhammed'i nezih, mütteki, Resûlüllah, ahlâki vefakârlik oldugu halde hicvettin. Hiç süphe yok ki, babam onun babasi ve benim irzim, Muhammed'in irzini sizden korumak için muhafizdir. Eger atlar;mizi Kedâ yolunun iki tarafindan toz kaldirirken görmezseniz kizcagizimi kaybedeyim. O atlar üzerinize gelirken gemlerini çekerler. Sirtlarinda ince mizraklar vardir. Atlarimiz pek hizli kosarlar. Kadinlar bas örtüleriyîe onlarin tozlarini alirlar. Sayet bizden yüz çevirirseniz ömre yapariz. Fetih müyesser oHir. Perde de kalkar. Aksi takdirde Öyle bir günün çarpismasi için sabredin ki, o günde Allah diledigini aziz kilar. Allah : Ben hakki söyleyen, bunda hiç bir gizlilik olmayan bir kul gönderdim, demistir. Allah : Ben bir ordu hazirladim ki, onlar maksatlari düsmanla karsilasmak olan ensârdir, buyurmustur. Bizler için ma'd'dan {yâni Kureys'den) her gün ya sövmek, ya harb, yahut hiciv vardir. Ama Resûlüllah'i sizden hicvedenle medhedip yardiminda bulunan müsavidir. Allah'in Resulü Cibril aramizdadir. Bûhu'l-Kudüs'ün hiç bir dengi yoktur.
Bu hadîsi Buhâri muhtasaran «Menâkib», «Megâzî» ve «Edeb» bahislerinde tahric etmistir.
Peygamber (SaîlaUahii Aleyhi ve Seüem) 'in müsrikleri hicvettirmesinden maksat müsrikleri kahretmektir. Ccnâb-i Hak küf fara karsi sert davranmayi ve cihâdi emretmistir. Bu hiciv onlara harbte atilan oklardan da agir gelmis; çantalarina ot tikamistir. Bundan dolayi küffari hiciv men-dûb olmustur. Yalniz harbte oldugu gibi burada da hicve evvelâ küffârm baslamasini beklemelidir. Zira müslümanlarm baslamasi küffânn Islâm dinine ve müslümanlara sövmelerine sebep olur. Bu ise nass-i Kur'ân'la menedilmistir. Teâlâ Hazretleri :
«Allah'tan baskasina ibâdet edenlere sövmeyin ki, onlar da hiç bir bilgileri olmadigi halde (yerlerinden) siçrayarak Allah'a sövmesinler!» [24] buyurmustur. Bunda bir de müslümanlarm dillerini fuhsiyata alismaktan korumak vardir. Mamafih zaruret varsa hicve müslümanlar da baslayabilir.
Hz. Hassan kendini kükremis arslana, dilini de onun kuyruguna benzetmistir. Arslan kizdigi vakit kuyrugun saga sola çarpar. Buna isaretle o da dilini çikararak iki tarafa hareket ettirmistir.
Resûlüllah (Salhllahü Aleyhi ve Sellem) 'in :
«Hassan hem sifâ verdi, hem sifâ buldu.» sözünden murâd; hem mü'-minlere sifâ verdi, yâni onlari memnun etti. Hem de Islâm'i ve müslü-manlari müdâfaa etmek suretiyle kendi gönlü rahat oldu, demektir.
Kedâ : Mekke 'nin yükarismdaki dag yoludur. Asagisindaki yolun ismi de Küdâ'dir.

«Müslim» sarihlerinden Übbi'ye göre Hz. Hassan bu hicvi Mekke 'nin fethinden önce Hudeybiye ömresinde müslümanlar Kâ'be'yi tavafdan men edildikleri vakit yapmistir. Ibnü Hisâm'-m kavli de budur.
Hadîs-i serif kendilerine emân verilmemis olan küffâri hicvetmenin caiz olduguna ve Hz. Hassân'in faziletine delildir.

35- Ebu H hüreyrete'd-Devsi(Radiyallahu anh) Faziletlerinden Bir Bab

158- (2491) Bise Amru'n-Nâkid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ömer b. Yûnus El-Yemâmî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize tkrirae h. AmmAr Ebû Kerfr Yeeid ij. Abdirrahman'dan rivayet etti. (Demis ki) : Bana Bbû Hü-reyre rivayet etti. (Dedi ki) : Annem'i Islâm'a davet ediyordum. Kendisi müsrik idi. Bir gön onu davet ettim de bana Resûlüîlah (Sallallahü Aleyhi ve Sellerri) hakkinda hoslanmadigim sözler isittirdi. Bunun üzerine aglayarak Resûlülîah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e geldim:
— Yâ Resûlallah! Ben annemi Islâm'a davet ediyordum da kabulden çekiniyordu. Bugün kendisini yine davet ettim; bana senin hakkinda hoslanmadigim sözler isittirdi. InidI Ebû Hüreyre'nin annesine hidâyet vermesi için Allah'a duâ et! dedim. Bunun üzerine Resûlüîlah (Sallallaha A leyhi ve SeIlem):
«Allah'im! Ebû Hüreyre'nin annesin» hidâyet veri» diye duâ etti. Ben Nebiyyollah (Sallallahü Aleyhi vs S? ltem)"m duasina sevinerek çiktim. (Eve) gelerek kapiya dayandigimda onun kapali oldugunu gördüm. Derken annem ayak seslerimi isitti ve:
— Yerinde dur ey Ebû Süreyre! dedi. Bir de suyun siriltisini isittim. Annem yikandi, gömlegini giydi. Acele bas örtüsünü sardi. Arkaci-gindan kapiyi açti. Sonra sunu söyledi :
— Yâ Ebâ Hüreyre! Ben Allah'dan baska ilâh olmadigina sehâdet ederim. Mnhammed'in onun kulu ve Resulü olduguna da sehâdet ederim. Ben hemen Resûlülîah (Sailallahil Aleyhi ve SeIlem) 'e döndüm. Sevincimden ona aglayarak geldim:
— Yâ Resûlallah, müjde! Allah senin duani kabul etti ve Ebû Htireyre'nln annesine bidayet verdi, dedim. Bunun üzerine Allah'a hamdü sena etti. Ve hayirli sözler söyledi.
— Yâ Resûlallal»! Annemle beni mü'mIn kullarina, onlari da bize sev-dirmeii için Allah'a duâ et! dedim. Uesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Allah'im! Su kulcogizini —yâni Ebû Hüreyre'y'i— ve annesini mü'-min kullarina, mü'mInleri de bunlara sevdir!» diye duâ etti. Artik yaratilmis hiç bir mfi'min yoktu ki, beni isitsin veya görsün de benî sevmemis olsu».

150- (2492) Biie Kuteybe b. Saîd ile Ebû Bekr fa. Ebî Seybe ve Züheyr b. Harb hep birden Süfyân'dan rivayet ettiler. Züheyr dedi ki : Bize Süfyân b. Uyeyme, Zührî'den, o da A'rac'dan naklen rivayet etti. I-'rac çöyle demis : Ben Ebû Hüreyre'yi §uau söylerken isittim: Sis Ebû Hflreyre'nm Eesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemyden çok hadîs rivayet ettigini söylüyorsuijuz. Varilacak yer Allah'in huzurudur. Ben fakir bir adam idim. Resûlüllah (Sallallahii Atayhlve Selletn)'e bogaz tokluguma hizmet ediyordum. Muhacirleri pazar yerlerindeki pazarlik meserul ediyordu. Ettsâri da mallarina bakmak mesgul ediyordu. Derken Sesftlüllah {Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Kim elbisesini yayacak ki, bir daha bendan isittigi bir seyi kat'iyyen unutmasin!» buyurdu. Ben hemen elbisemi yaydim. Tâ ki, sözünü bitirdi. Sonra onu kendime topladim. Bir daha ondan isittigim bir seyi unutmadim.

(...) Bana Abdullah b. Ca'fer b. Yahya b. Hâlid rivayet etti. (Dedi Ma'n haber verdi. (Dedi ki) : Bize Mâlik haber verdi. H. Abd b. Humcyd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdürrezzâk haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer haber verdi.
Her ikI râvi Zührî'den, o da A'rac'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen bu isnadla rivayet etmislerdir. Yalniz Mâlik'in hadîsi Ebû Hüreyre'nin sözü bitiiJcî sona ermistir. Hadîsinde Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) den rivayet edilen «Kim elbisesini yayacak? ilâh...» kismini anmamistir.

160- (2493) Bana Harmele b. Yahya Et-Tücîbî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibnü Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, Ibni Sihâb'-dan naklen haber verdi. Ona da Urve b. Zübeyr rivayet etmis ki, Âise (Söyle defriis) : Ebû Hüreyre'ye sasmaz misin! Gelerek hücremin yaniba-siiia oturdu. Peygamber (Sallallahü A leyhl ve Seliem) 'den hadîs rivayet ediyor; bunU bana isittiriyordu. Ben nafile namaz kiliyordum. Namazimi bitirmeden kalkti gitti. Ona yetisseydim kendisine red cevâbi verecek:
— Süphesiz ki, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) hadîsi sizin ser-dettiginiz gibi serdetmezdi diyecektim.

(2492) Ibni Sihâb demis ki : Ibnü'l-Müseyyeb sunu söyledi. Ebû Hüreyre dedi ki: Ebû Hüreyre çok hadîs rivayet etti diyorlar. Varilacak yer Allah'in huzurudur. Bir de neden Muhacirlerle Eiisâr onun hadîsleri gibi (çok) hadîs rivayet etmiyorlar, diyorlar. Bunun sebebini size haber vereyim. Ensârdaii olan kardeslerimi topraklarinda çalismak mesgul ediyordu. Muhacirlerden olan kardeslerimi de pazar yerlerindeki pazarlik isi mesgul ediyordu. Ben de bogaz tokluguna Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliemi (in hizmetin) e devam ediyordum. Onlar bulunmadigi vakit ben bulunuyor; onlar unuttugu vakit ten belliyordum. Gerçekten bir gün Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem):
«Hanginiz elbisesini yayacak da benim su hadîsimden (bir seyler) cca-cak. Sonra onu gögsüne toplayacak. Muhakkak o, benden isittigi bir çeyI unutmayacaktir!» buyurdu. Hemen üzerimde bulunan bir cüblseyi yaydim. Tâ sözünü bitirinceye kadar! (bekledim). Sonra onu gögsüme topladim. O günden sonra bana söyledigi bir seyi bir daha unutmadim. Eger Allah'in kitabinda indirdigi iki âyet olmasaydi; ebediyyen bir sey rivayet etmezdim.
«BIzim Indirdigimiz dogru yolu ve beyyineleri gizleyenler yok mu... [25] ilâh...» buyurmustur.

(...) Bize Abdullah b. Abdirrahman Ed-Dârimî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû'l-Yemân, Suayb'dan, o da Zührî'den naklen haber ver:li. (Demis ki) : Bana Saîd b. Müseyyeb ile Ebû Seleme b. Abdirrahman haber verdiler ki, Ebû Hüreyre : «Siz Ebû Hüreyre'nin Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) den çok hadîs rivayet ettigini söylüyorsunuz...» demis. Râvi yukarkilerin hadîsi gibi rivayet etmistir.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'1-Büyû», «Kitâbu'1-Ilim» ve «Kitâ-b:i'l-I'tisâm»'da tahric etmistir.
Hz. Ebû Hüreyre 'nin ismi ve künyesi hakkinda kitabimizin bas taraflarinda tafsilât vermistik. Ismi hakkinda pek çok ihtilâf olunmussa da Abdurrahman b. Sahr oldugu tercih edilmistir. Sahîb. kavle göre hicretin elli dokuzuncu yilinda yetmis sekiz yagmda oldugu halde Medîne'de vefat ederek «El-Bakî» nâmmdaki kabristana de fn olunmustur.
Resûlüüah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den besbinüçyüzaltmigdört (5364) hadis rivayet etmis ki, ashab-i kiramdan bu kadar hadîs rivayet eden veya bu adede yaklasan baska bir kimse yoktur. Hz. Ebû Hüreyre çok hadis rivayet etmasinin sebebini anlatirken : -Varilacak yer Allah'in huzurudur.» diye söze baslamistir ki, bundan maksadi: Ben kasden yalan söyUdimse beni hesaba çekecek, hakkimda kim sûizanda bulunursa onu da hesaba çekecektir, demektir. Kastalânî'ye göre bu sözün mânâsi : Siz rai inkârinizda hakli, yoksa ben mi, çok hadîs rivayet etmekte hakli oldugumu kiyamet gününde göreceksiniz, demektir. Bu söz bir itiraz cüm-l«sidir. Ve bu gekilde te'vîli zarurîdir. Çünkü Mev'id kelimesi iaroi zaman, ismi mekân ve maadan mîmî olarak kullanilir. Halbuki Allah Teâla'ya bunlarin hiç birini itlak etmek dogru degildir.
Hz. Alge, Ebû Hüreyre 'nin bir meclisde çok hadîs rivayet etmliine gasmis; namazda olmasa Ebû Hüreyre'ye red ve inkârda bulunacagini söylemistir.
Hadisi serdetmek, arka arkaya siralayip ara vermeden rivayet etmektir,
Safk : El çarpmak manasinadir. Pazarlik edenler siddetle ellerini birbirlerinin ellerine çarparak «Var hayrim gör!» dedikleri için bu aözle alisveristen kinaye yapilmistir.
Hz. Aise'nin kildigi nafilenin kusluk namazi oldugu söylenir. Be-sûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in Hz. Ebû Hüreyre 'nin annesi hakkindaki duasinin derhal kabul edilmesi Ebû Hüreyre1-nin cübbesini yamasi ve bir

daha belledigini kat'iyyen unutmamasi birer nübüvvet nisanesi birer mucizedir.
Eu hadîsler Hz. Ebû Hüreyre 'nin faziletine ve bir nimet karsiliginda Allah'a hamd gerektigine delildirler.

36- Bedir Gazilerinin (Radiyallahu anhüm) Faziletlerinden Bir Bab ve Hatib b. Ebi Beltea Kissasi

161- (2494) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Amru'n-Nâkid, Züheyr b. Harb, Ishâk b. Ibrahim ve îbni Ebî Ömer rivayet ettiler. Lâfiz Amr'ui-dir. Ishâk: Ahberanâ; ötekiler ise ; Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Süfyân b. Uyeyne Amr'dan, o da Hasen b. Muhammed'den naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bana Ubeydullah b. Efeî Râfi' —ki bu zât Ali'nin kâtibidir — haber verdi. (Dedi ki) : Ali (Radiyallahu anh) '1 sunu Boylerken isittim: Resûlüllah (Salîallahü Aleyhi ve Sellem) beni, Zübeyr'i ve Mikdâd'i gönderdi ve:
«Hâh bahçesine gidin! Orada bir câriye var, beraberinde de bir mektup. O mektubu ondan al;n!» buyurdu. Hemen allarimizi kosturarak yola koyulduk. Birden kadin karsimiza çikti:
— Mektubu çikar! dedik.
— Bende mektub yok! dedi.
— Yâ bu mektubu çikarirsin yahut elbiseleri birakirsin! dedik. Bunun üzerine örülü saçlarinin arasindan mektubu çikardi. BIz de onu Resûlüllah (Salîallahü Aleyhi ve Sellem)^ getirdik. Bir de ne görelim mektuV da Hâtib b. EM Beltea'dan Mekkeli müsriklerden bazi kimselere hitah ediliyor. Onlara Resûlüllah (Salîallahü Aleyhi ve Sellem)'m bâzi islerini haber veriyor. Resûlüllah (Salîallahü Aleyhi ve Sellem):
«Yâ Hâtib! Bu ne?» dedi, Hâtib ;
— Üzerime varmakta acele etme ya Resûlallah! Ben Kureys'e bitisik bii* kimse idim. (Süfyân : Onlarin müttefiki idî; ama kendilerinden degildi, demis.) Seninle beraber bulunan muhacirlerden onlara akraba olanlar vardi. Bu karabet sebebiyle ailelerini himaye ediyorlardi. Benim nese 3 cihetinden onlarin arasinda yakinim olmayinca, onlardan dost edinip onunla akralami himaye etmelerini arzu ettim. Bunu küfür etmek veya dinimden dönmek için yapmadim. Müslüman olduktan sonra küfre rûzi oldugum için de yapmadim, dedi. Bunun üzerine Peygamber (Salîallahü Aleyhi ve Sellem):
«Dogru söyledi!..» dedi. Ömer ise :
— Bana müsaade fcuyur yâ Resûlallah! Su münafigin boynunu vura-i! dedi. Resûlüllah (Salîallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Süphesiz o Bedr'de bulunmustur. Ne biliyorsun, ola ki, Allah Bedv bâzIlerinin hallerine vâkif olmus da : "Dilediginizi yapin! Sizi affettim" bu-urmustur.» dedi.
Arkacigindan Allah (Azze ve Celle);
«Ey iman edenler! Benim düsmanimla sîzin düsmaninizi dost edinme-yijn!» [26] âyetini indirdi,
Ebû Bekr'le Züheyr'in hadîslerinde âyet zikiedilmemistir. Ishâk ken-rivâyetinde onu Süfyân'm tilâveti olarak nakletmistir.

(...) Bize Ebû Bekr b. EM Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mu-hammed b. Fudayl rivayet etti. H.
BIze Ishâk b. Ibrahim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Idris haber verdi,. H.
Bize Rîfâa b. Heysem El-Vâsitî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid (yâni Ibni Abdillah) rivayet etti. Bu râvilerin hepsi Husayn'dan, o da Sa'd b. Ubeyde'den, o da Ebû Abdirrahman Es-Sülemî'den, o da Ali'den naklen rivayet ettiler. Ali söyle demis: Resûlüllah (Salîallahü Aleyhi ve Sellem) beni, Efcû Mersed'i Ganevî'yi ve Zübeyr b. Avvâm'i gönderdi. Hepimiz atli idik :
«Gidin, tâ Hâh bahçesine varin. Orada müsriklerden bir kadin var ki, beraberinde Hâtib'dan müsriklere yazilmis bîr mektub bulunuyor...» buyurdu.
Râvi, Ubeydullah b. Ebî Râfi'in, Ali'den rivayet ettigi hadîs mânâsinda nakletmistir.

162- (2495) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : BIze Leys rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Rumh da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys Ebû'z-Zübeyr'den, o da Câbir'den naklen haber verdi ki, Hâtib'in bir kölesi Ke-sûlüllah (Salîallahü Aleyhi ve Sellem)'^ Hâtib'i sikâyete gelerek:
— Yâ Resûlallah! Hâtib mutlaka cehenneme girecektir, demis. Resûlüllah (Salîallahü Aleyhi ve Sellem) de: «Hatâ ettin! O cehenneme girmez! Çünkü Bedr ve Hudeybiye gazalarinda bulunmustur.» buyurmuslar.
Bu hadîsi Buhâri «Kitâhu'l-Cihâd», «Kitâbu'l-Megâzî» ve «Ki-âbu't-Tefsir»'de; Ebû Dâvud «Cihâd»'da; Tirmizî ile Nesâî «Tefsir» bahsinde muhtelif râvilerdcn tahric etmislerdir. Hâh bahçesi; Mekke ile Medine arasinda bir yerdir.
Medîne'ye on iki mil mesafededir.
Zaîne : Hevdec içinde tasinan kadin demektir. Bâzilarina göre Nefs-i Hevdecdir. (Hevdec; Içine insan binen ve develerin üstüne yüklenen bir nevi sandiktir.) '
Kadinin ismi ihtilaflidir. Bâzilari Sâre , bir takimlari Ümmü Sare oldugunu söylemislerdir. Kenûd diyenler de vardir. Bu kadinin sarkici oldugu ve KesûlüIIah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) hakkinda hiciv sarkilari okudugu; Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in emri ilo feth gününde öldürüldügü rivayet olunur.
Hatib'm kadina on altin vererek onunla Mekkeliler'e mektub gönderdigi Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in onlarla harb etmek istedigini haber vererek hazirlikli olun dedigi, bunun üzerine Cebrail (Aleyhisselâm) inerek Peygamber (SallaUahü Aleyhi ve Sellem)'e keyfiyeti haber verdigi de nakledilen rivayetler cümlesindendir.

Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:

1- Casuslarin —erkek olsun, kadin olsun— mektublari okunmak suretiyle sirlari meydana çikarilir.
2- Casus ve diger büyük günah sahipleri tekfir edilmezler. Fakat casuslugun büyük günahlardan oldugu kafidir.
3- Hükümdarin izni olmaksizin âsiye haddi ser'î ve ta'zir gibi cezalar tatbik edilemez.
4- Hükümdara veya hâkime müsavirleri kendi fikirlerini söyleyebilirler. Nitekim Hz. Ömer, Hâtib'm boynunu vurmak, fikrinde oldugunu söylemistir.
Imarn-i Âzam 'la Evzâî'ye göre müslüman casus öldürülmez. Fakat dövülür ve uzun zaman hapsedilir. Imam Safiî ile bir takim ulemaya göre müslüman casus öldürülmez. Ta'zir olunur. Mevki sahibi ise affedilir. Mâ1ikî1er'den bazüari tevbe etmeyen casusun Öldürülecegini, bazilari da casuslugu âdet edinen kimsenin öldürülecegini söylemislerdir.
5- Yalan lâfzi- kasitli olsun, yanlislikla söylensin vâkiin hilafini haber vermekte kullanilir.
6- Hadîs-i serif Bedr ve Hudeybiye gâzileriyle Hz. Hâtib'in faziletine delildir. Çünkü o da Bedr gâzîlerindendir.

37- Ashab-i Secerenin Yani Bey'at-i Ridvan'da Bulunanlarin (Radiyallahu anhüm) Faziletlerinden Bir Bab

163- (2496) Bana Hârûn b. Abdillâh rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Haccâc b. Muhammed rivayet etti. (Dedi ki) : Ibnü Güreye sunu söyledi : Bana EbûVZübeyr haber verdi ki, Câbir b. Abdtllâh'i söyle derken isitmis : Bana Ümmü Mübessir haber verdi ki, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seîîem)% Hafsa'nm yaninda söyle buyururken isitmis :
«Cehenneme insaallah, agacin altinda bey'at eden secere ashabindan hiç bir kimse girmez.» buyururken isitmis :

— Hayir yâ Resûîallahî O da kendisini men etmis. Bunun üzerine
Hafsa :
«Sizden hiç bir kimse yoktur kir o cehenneme gelmesin.» [27] Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) de:
«Allah (Azze ve Celle) Sonra' Allah'dan korkanlari kurtaracagiz ve zâlimleri orada diz çökmüs halde birakacagiz [28] buyurdu.» demis.
Ulemânin beyânina göre bu hadîsden murad Hudeybîye'de agaç altinda Peygamber (SallaUahü Aleyhi ve Sellem)'e bey'at edenlerden hiç birinin cehenneme girmeyecegini kat'î surette bildirmektir. Nitekim bundan önceki Hâtib hadîsinde de sarahaten bildirilmistir. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemi'in burada «Insaallah» demesi süphe ettigi için degil, teberrük maksadiytedir.
Hz. Hafsa'mn itiraza benzeyen sözü, hakikatte itiraz degil, is-tirsâd, yâni o bâbdaki hükmü anlatmasini istemektir. Cenâb-i Hak Kur'ân-i Kerîm'de herkesin cehenneme gelecegini bildiriyor. Bu nasil olacak, beni bu bâbda irsâd et! demek istemistir. ResûUillah (SallallahU Aleyhi ve Seîlem) de onun okudugu âyetin alt tarafim göstererek ehl-I takva mü'-minlerin cehennemden kurtarilacagina, orasi zâlim küffârin yeri olduguna isaret buyurmustur. Sahih kavle göre âyet-i kerîme'deki cehenneme gelmek tâbirinden murad sirat köprüsüdür. Sirat cehennemin üzerine kurulmustur. Binâenaleyh bütün insanlar bu köprüden geçmek üzere cehennemin kenarina gelecekler; günahsiz mü'minîer sirati rahatlikla geçecek cezalilarla küffâr geçemeyip cehenneme düseceklerdir.
Hudeybiye'de Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seilem)1^ bey'at edenlerin sayisi bir rivayette bindörtyüz (1400), diger rivayette besyüz (500) dür.

38- Ebü Musa'l-Es'ari Ile Ebü Âmiri Es'ari (Radiyallahû anhüma) 'in Faziletlerinden Bir Bab

164- (2497) Bize Ebû Âmir-i Es'arî ile Ebû Kûreyb hep bîrden Ebû Üsâme'den rivayet ettiler. Ebû Amir dedi Id : Bize Ebû Üsâme rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Büreyd, dedesi Ebû Bürde'den, o da Ebû Musa'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Peygamber (Sallaltahü Aleyhi ve Seilem) in yaninda idim. Kendisi Mekke ile Medine arasindaki Ci'râne'ye inmisti.
Yaninda Bilâl vardi. Derken Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) 'e Bede-vî bir adam gelerek :
— Yâ Muhammedi Bana vâdetügini yerine getirmeyecek misin? dedi. Resûlüllah (Sallaltahü Aleyhi ve Selle/n) de ona;
«Müjde!» dedi. Bedevî :
— Bana bu müjde kelimesini çok söyledin! dedi. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahit Aleyhi ve Seilem) öfkeli kiliginda Ebû Musa ile Bilâl'e dönerek:
«Bu çidam mü"|deyi reddetti. Siz bari kabul edin!» buyurdu. Onlar:
— Kabul ettik yâ Resûlallah! .dediler. Sonra Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve kelleni) içinde su bulunan Mr tas istedi ve elleriyle yüzünü onun içinde yikadi, içine de püskürdü. Sonra :
«Bundan için ve yüzlerinize, gögüslerinize serpin. Size müjdeler olsun!» buyurdu. Ebû Musa ile Bilâl tasi aldilar ve Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)in emrettigini yaptilar. Müteakiben Ümniü Seleme perdenin ar-kasindan :
— Kabinizdakinden anneniz için de artirin! diye seslendi. Onlar da kendisine bir miktar (su) artirdilar.
Bu hadîsi Buhârî «Kit5bu'l-Megâzî»'de ve muhtasaran «Taharet» bahsinde tahric etmistir.
Kaadî lyâz, Ci'râne 'nin Tâif'le Mekke arasinda oldugunu, Mekke'ye daha yakin bulundugunu söylemis; Fâkihâni: «Ci'râne ile Mekke arasinda bir konaklik mesafe vardir.» demistir. Bâcî'ye göre bu mesafe onsekiz mildir. Dâvûdî de Ci'râne 'nin Mekke ile Medine arasinda oldugunu kabul etmemis: «O ancak Mekke ile Tâif arasindadir» demistir. Nevevî kat'iyyetle buna kaildir. Gelen Bedevî'ye yapilan va'd ya ona mahsûsdur; yahut umûmîdir. Bundan murad; Huneyn gazasinda alman ganimetlerin Tâif 'den dönüsde Ci'râne'de taksim edecegine söz vermesidir. Bedevî ganrmetten nasibinin hemen verilmesini istemisti. Resûlüllah (Sallallahü Akyhi ve

Seilem) ona müjde demekle ya taksimin yaklastigini yahut sabrderse bol sevab kazanacagini anlatmak istemistir. ' Bedevinin: «Bana bu müjde sözünü çok söyledin!» demesi, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Selte/nVe karsi saygisizliktir. Kaadî lyâz diyor ki: «Bu söz bir müslümandan sâdir olsaydi, dinden dönmüs olurdu. Çünkü bunda Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) itham, vaMînin dogrulugu ile alay vardir. Su var ki. bu söz henüz Islâmiyet kalbine yer etmemis Arabm esrafindan yeni rnüslüman olmus bir adamin sözüdür.» Bu adamin Benî Temim kabilesinden oldugu söylenir ki, Ezvâc-i Tâhirât'in hücreleri arkasindan bagiranlar bunlardi. Bunlar âyet-i kerîme'de akilsizlikla vasiflandirilmislardir.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler :

1- Hadîs-i serif Ebû Mûsa.Bilâl ve Ümmü Seleme (Radiyallahu anh) hazerâtinm faziletlerine delildir.
2- Hayirli bir isi müjdelemek rnüstehabdir.
3- Kendisiyle teberrük edilen bir seyin basina üsüsmek ve onu istemek müstehabdir.

165- (2498) Bize Abdullah b. Berrâd Ebû Amir EI-Es'arî ile Ebû Küreyh Muhammed b. Alâ' rivayet ettiler. Lâfiz Ebû Âmir'indir. (Dediler IÜ) : Bize Ebû Üsâme, Büreyd'den, o da Ebû Bürde'den, o da babasindan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Huneyn'den ayrilinca Ebû Âmir'i Evtâs'a gidecek ordu üzerine kumandan gönderdi. O da Düreyd b. Simmc'ye rastladi. Düreyd öldürüldü. Arkadaslarini da Allah hezimete ugratti. Ebû Mûsâ demis ki : Beni de Ebû Âmir ile gönderdi. Ebû Âmir dizinden yaralandi. Onu Benî Cüsem kabilesinden tir adam okla yaraladi. Ve dizine isabet ettirerek çökertti. Ben kendisine vararak :
— Amca seni kim vurdu? diye sordum. Etû Âmir, Ebû Musa'ya isaret ederek (katili gösterdi).
— Benim katilim iste budur. Görüyor musun? Beni iste bu vurdu! dedi. Ebû Mûsâ :
— Ben de kendisine kasdettim. Bilerek üzerine yürüdüm ve ona yetistim. Beni görünce dönerek gitmek istedi. Pesine düstüm. Ve ona :
— Utanmiyor musun? Sen Arab degil misin? Yerinde dursana! demeye tasladim. Gitmekten vaz geçti. Ikimiz karsilastik. Ben ve o iki kihç darbesiyle birbirimize girdik. Kendisine bir kiliç vurarak öldürdüm. Sonra Ebû Âmir'e dönerek:
— Allah seninkini tepeledi, dedim.
— O halde su oku çikar! dedi. Oku çikardim. Yerinden su yükseldi. Bunun Üzerine :
— Ey kardesim oglu! Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e git, benden kendisine selâm söyle ve de ki : Ebû Âmir sana benîm için istigfar eyle, diyor.
Ebû Musa demis ki: Ebû Âmir beni halka emîr tâyin etti. Biraz yasadi, sonra öldü. Ben Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Settem)'e döndügümde yanina girdim. Kendisi bir odada hurma dalindan dokunmus bir yatak Üzerinde idi. Yatagi üzerinde bir dösek vardi. Yatagin örgüleri Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in sirtinda ve yanlarinda iz birakmisti. Kendi maceramizla Ebû Âmir'in basina geleni ona haber verdim. Ve dedim ki: Ebû Âmir : «Söyle ona benim için istigfar buyursun!» dedi. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) su istedi. Ve ondan abdest aldi. Sonra ellerini kaldirdi. Ve :
«Allah'im! Ebû Âmir Ubeyd'e magfiret buyur!» diye duâ etti. Hattâ koltuklarinin beyazini gördüm. Sonra :
«Allah'im! Onu kiyamet gününde halkimdan yahut insanlardan çoguna üstün kil!» diye duâ etti. Ben:
— Yâ Resûlallah! Bana da istigfar eyle! dedim. Bunun üzerine Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Selleni):
«Allah'im! Abdullah b. Kays'e günâhini bagisla! Onu kiyamet gününde makbul bir yere koy!» diye duâ buyurdu.
Ebû Bürde : «Bu dualardan bîri Ebû Âmir'e, digeri Ebû Musa'yadir.» demis.
Bu hadîsi Buhârî «Kifâbu'l-Megâzî»'de ve bâzi yerlerini «Ci-hâd» ile «Deavât» bahislerinde tahric etmistir.
Ebû Âmir'in ismi Tjbeyd b. Süleym olup, Hz. Ebû Mûsâ'nin amcasidir. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Selleni), Hz. Ebû Âmir'i kumandan tayin ederek Hevâzin kabilesi üzerine göndermisti. Hevâzinliler hezimete

ugradiktan sonra, bazilari Evtas'da toplanmislardi, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Selleni) onlarin tamamiyle isini bitirmek istiyordu.
Düreyd meshur bir sâirdir. Öldürüldügü zaman yüzyirmi yasinda oldugu söylenir. Kendisini kim öldürdügü ihtilaflidir. Ibni Ishâk'a göre Rabîa b. Rufey'; Bezzâr'm rivayetine göre ise Zübeyr b. Avvâm (Radiyallahu anh') öldürmüstür. Yine Ibni Ishâk'a göre Hz. Ebû Âmir'i vuran Düreyd'in oglu Seleme 'dir. Ibni Hisâm ise :
«Bana itimâd ettigim bir zât rivayet etti ki, Ebû Âmir'i Cüsem kabilesinden Evfâ b. Haris ve Ala' b. Haris nâmlarinda iki kardes vurmuslardir. Onlari da Ebû Mûse'i-Es'arî öldürmüstür.» demektedir. Bu hadîsde Peygamber (SallalloHil Aleyhi ve Sellem i'in seriri üzerinde bir dösek bulundugu bildiriliyorsa da Seyh Ebû'l-Hasan bunu kabul etmemis : «Dogrusu seririn üzerinde dösek yoktu seklinde olacaktir. Ibareden nefîy edati düsmüstür.» demistir. Filhakika Hz. Ömer'in bir rivayetinde : «Serirle Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seller») in arasinda yatak yoktu. Örgüler iki yaninda eser birakmisti.» denilmistir.
Hadîs-i serif duanin ve duada el kaldirmanin müstehab olduguna delildir. Gerçi Hz. Enes'den rivayet edilen bir hadîsde : «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) üç yerden taska ellerini kaldirmamisdir.» de-nilmisse de. o hadîs Hz. Enes'in sâir yerlerde el kaldirdigini görmedigine hamledilmistir. Yoksa Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in otuzdan fazla yerde el kaldirarak duâ ettigi sabit olmustur.
Bu hadîs Ebû Âmir ile Ebû Musa 'nin faziletlerine de delildir. Hz. Ebû Mûsâ'I - Es'arî'nin ismi Abdullah b. Kays'dir.

39- Es'arillerin (Radiyallahu anhiim) Faziletlerinden Bir Bab

166- (2499) Bize E'ûû Küreyb Muhammed b. Ala' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Eaû Üsâme rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Büreyd, Ebû Bürde'-den, o da Ebû Musa'dan naklen rivayet etti. Ebû Mûsâ söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Ben geceleyin evlerine girerken Es'arî yolcularin Kur'ân seslerini pek âlâ bilirim. Her ne kadar gündüzleri evlerine indikleri vakit evlerini görmemis olsam da, geceleyin Kur'ân okuyan seslerinden onlarin evlerini de bilirim. Onlardan biri de Hâkîm'dir. Süvarilere —yahut düsmana demis — rastladigi zaman onlara : Arkadaslarim size kendilerini beklemenizi emrediyor der.» buyurdular.
Bu hadîsi Buhârî «KitâI-Megâzî»'de ve bazi parçalarini «Ki-tâbirl-Humus» ile Habes'e hicret bahsinde tahric etmistir.
Rufka : Yol arkadasi olan cemâat demektir. Cem'i Rifâk gelir. Ha-kîm hikmetten alinma bir kelime olup ya Es'arîler 'den birinin sifati, yahut ismidir.
Râvi bu zat hakkinda Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemyin : «Süvarilere» mi, yoksa «diisman»'a rastladigi vakit dediginde sekketmistir. Sayet düsmana dediyse mânâ sudur : Hakîrn son derece cesur oldugu için düsmandan kaçmaz; bilâkis onlarin karsisina dikilerek : Süvarilerimizi bekleyin, gelsinler de kozumuzu paylasin, derdi.
«Süvarilerle karsilastigi vakit...» demisse, ihtimal ki müslüman süvarilerini kasdetmîstir. Bu takdirde süvarilere piyade arkadaslarini beklemelerini ve düsmanin karsisina beraberce çikmalarini emretmis olur.
Hadîs-i serif Es'arî1er'in faziletine ve riya olmamak, uyuyanlari veya namaz kilanlari rahatsiz etmemek sartiyle geceleyin sesle Kur'ân okumanin faziletine delildir.

167- (2500) Bize Ebû Âmir EI-Es'arî ile Ebû Kûreyb hep birden Efcû Üsâme'den rivayet ettiler. Ebû Âmir dedi ki: Bize Ebû Üsâme rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Büreyd b. Abdillah b. Ebî Bürde, dedesi Ebû Bürde'den, o da Ebû Musa'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Es'arîler gazada yiyecekleri biter veya Medine'deki çoluk çocuklari-nsn yiyecekleri azalirsa ellerindeki yiyecegi bir elbisenin içîne toplar, sonra onu aralarinda bir kabin içinde müsavat üzere taksim ederler, imdi onlar bendendir; ben de onlardanim.» buyurdular.

Bu hadîsi Buhâri «Küâbu's-Serîke»'de; Nesâi «Kitâbu's-Sîyer»'de tahric etmislerdir.
Es'arîler, Yemen'de bir kabiledir. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in :
«Onlar bendendir; ben de onlardan-m...» sözünün mânâsi ayni yolda olduklarini ve Allah'a tâat hususunda ittifak ettiklerini mübalagali bir irette beyândir. Bazilarina göre bundan murad: Yardimlasma hususunda benim yaptigimi yaptilar, demektir.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler :

1- Hadîs-i serîf Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem}'m sehadetiyls Es'arî1er'in büyük menkabesine delildir. Onlari kendisine izafe etmekle en büyük seref mertebesine çikarmistir.
2- Seferde ve hazarda cemâatin yiyeceklerini bir araya toplayip karistirmalari müstehabdir. Buradaki taksimden murad; yiyeceklerini bir-biHerine mubah kilmaktir.
3- Yardimlasmak ve din kardesini kendine tercih etmek faziletli bir

40- Ebü Süfyan b. Harb (Radiyaüahu anh) 'in Faziletlerinden Bir Bab

168- (2501) Bana Abbâs b. Abdi'1-Azîm El-Anberî ile Ahmed b. Ca'fer El-Ma'kirî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Nadr (Bu zât Ibnî Muhammed El-Yemânî'dir) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ikrime rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Zümeyl rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ibni Ab-bâs rivayet etti, (Dedi ki) : Müslümanlar Ebû Süfyân'a bakmiyor, onunla oturmuyorlardi. Bunun üzerine Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemj'c :
— Yâ Netiyyallah! Üç sey var; onlari bana ver! dedi. O da : «Pekâlâ!» dedi. (Ebû Süfyân) :
— Bende Arabin en iyisi ve en güzeli Ümmü Habîbe binti Ebî Süfyân var. Onu sana vereyim! dedi. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Pekiyi!» buyurdular.
— Bir de Muaviye var. Onu huzurunda kâtip yaparsin! dedi. (Yine) ;
«Pekiyi!» buyurdular.
— Bir de beni emîr yaparsin. Tâ ki, vaktiyle müslümanlarla çarpistigim gibi, kâfirlerle çarpisayim, dedi. (Yine)
«Pekiyi!» buyurdular,
Ebû Zümeyl: «Eger bunu Peygamber (Salhllahü Aleyhi ve Sellem)1 den istememis olsaydi, ona bunu vermezdi. Çünkü kendisinden bir sey istenilirse mutlaka : Evet! cevabini verirdi.» demis.
Nevevî'nin beyânina göre : Bu hadîs müskil olmasiyle meshur hadîslerdendir, Iskâlin vechi sudur ki: Ebû Süfyân ancak hicretin sekizinci yilinda Mekke 'nin fethedildigi gün müslüman olmustur. Bu meshurdur. Hilâfsizdir. Halbuki Peygamber (Sallalküiii Aleyhi ve Selle m), Ümmü Habîbe ile bundan uzun zaman önce evlenmistir. Ebû Ubeyd'e, Halîfe b. Hayyad, Îbnü'l-Berkî ve cumhur ulemâ onunla hicretin altinci yilinda evlendigini söylemislerdir. Yedinci yilinda evlendi, diyenler de vardir. Kaadî I y âz onunla nerede evlendigi hususunda ulemânin ihtilâf ettigini söyler. Bâzilari «Ümmü Habîbe Habes'deii geldikten sonra Medine'de evlendi.» demis. Cumhur ise Habesistan :da iken evlendigini söylemislerdir. Yine Kaadî Iyâz'm beyânina göre ulema Habesistan'da Ümmü Habîbe 'nin nikâhini kim kiydigi hususunda dahi ihtilâf etmisler. Bâzilari Hz. Osman, bir takimlari Ümmü Habibe 'nin izniyle Hâlid b. Saîd b. El-Âsi kiydigini söylemislerdir. Necâsî kiymistir» diyenler de vardir. Çünkü o yerin emîr ve sultâni o idi. sunu söylemistir : «Müs1im'in buradaki rivayetinde onu Süfyân'm evlendirmis olmasi cidden garibdir Ümmüe'nin Ebû Süfyân kâfir olarak Medine'ye geldi-onunla geçen macerasi meshurdur.» adî bundan fazla bir sey söylememistir. Ibni Hazm Kaadî Ebû Habibgi zaman Kaise : «Bu'hadîs râvilerden birinin vehmidir. Çünkü halk arasinda hilaf yoktur ki, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem), Ümmü Habîbe ile fetihden çok zaman evvel, kendisi Habesistan 'da, babasi da kâfir iken evlenmistir» demistir. Yine Ibni Hazm 'den bir rivayete göre : «Bu hadîs mevzudur. Bundaki musibet Ebû Zümeyl 'den rivayet eden Ikrime b. Ammâr 'dan gelmektedir.» demistir. Fakat Ebû Amr Ibni Salâh, Ibni Hazm'in bu iddiasini

kabul etmemis, kendisine agir sözler söylemis : «Bu söz onun cesaretinden ileri geliyor. Çünkü kendisi büyük imamlari hatali çikarmak ve onlara dil uzatmak hususunda pek atilgandir. Biz hadîs imamlarindan hiç birinin Ikrime b. Ammâr'i hadîs uydurmakla itham ettigini bilmiyoruz, Onu Veki ' , Yahya b. Maîn ve baskalari mûtamed saymislardir. Duasi makbul bir zât idi. Ibni Hazm'in Ümmü Habîbe evvelden nikâhlanmistir diye bu hadîs hakkinda teveh-hüm ettigi münâfaat ve ziddiyet kendisinin bir hatasi ve gafletidir. Zira ihtimal ki Ebû Süfyân Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve SellemVm gönlünü almak için nikâhin yenilenmesini istemistir. Çünkü kendi rizâmi olmaksizin kizinin evlenmis olmasini ihtimal reisligine ve nesebine bir nakîsa sayiyordu. Yahut böyle bir vaziyet karsisinda babanin müslüman olusunun nikâh akdini yenilemek iktizâ edecegini sanmistir. Bundan daha açik haller mertebesi Ebû Süfyân 'dan daha büyük, ilmi daha çok ve sohbeti daha uzun bâzi zevata gizli kalmistir.» demistir.
Ibni Sa1âh'm sözü burada sona erer.
Buna karsilik Nevevî de sunlari söylemistir : «Hadisde Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in nikâh akdini yeniledigine veya Ebû Süfyân'a nikâhi yenilemek icab ettigini söyledigine dair bir sey yoktur. Ihtimal ki: Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Pekiyi!..» sözüyle : Hakikî akidle olmasa da istedigin usul bulur, demek istemistir.
Hadîsden de anlasilacagi vecihle Hz. Ümmü Habîbe, Ebû Süfyân'm kindir. Ebû Süfyân Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in kayinpederi oldugu halde, ashâbm onun yüzüne bakmamalari, yaninda oturmamalari Taberânî'ye göre Müslüman olmazdan evvel Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ile müslümanlara yaptigi eziyetlerden dolayidir. Çünkü onun yaptigini baska hiç bir müsrik yapmamisti. Nihayet Mekke 'nin fethedildigi gün arzusu hilâfina müslüman olmus; müellefe-i kulubdan sayilmistir.
Hadîs-i serif Hz. Ebû Süfyân 'm faziletine delildir.

41- Ca'er b. Ebi Talib Île Esma Binti Umeys'in ve Gemilerindekilerin (Radiyallahu anhüm) Faziletlerinden Bir Bab

169- (2502) Bize Abdullah b. Berrâd El-Es'arî ile Muhammed b. Ala' El-Hemdânî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Usâme rivayet elti (Dedi ki) : Bana Büreyd, Ebû Bürde'den, o da EbÛ Musa dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Biz Yemen'de iken Resûlüllah. (SullaUahü Aleyhi ve Seliem) in zuhuru kulagimiza geldi. Ben ve iki kardesim —ki biri Ebû Bürde, digeri Ebû Ruhm'dur. Ben en küçükleriyim — onun yanma gitmek üzere muhacir olarak yola çiktik. —Ya küsur demis yahut kavmimden elliüç veya elliiki adam— sözüne söyle devam etmis: Bir gemiye bindik. Gemimiz bizi Habes'deki Necâsî'nin yanma birakti. Onun yaninda Ca'fer b. Ebî Tâlib ile arkadaslarina rastladik, Ca'fer :
— Bizi buraya Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellerri\ gönderdi. Ve burada oturmamizi emretti. Siz de bizmle beraber kalin! dedi. Biz de toptan hepimiz gelinceye kadar onunla beraber kaldik. Müteakiben Hayber'i fethettigi gün Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem)"e rastladik. Bize (ganimetten) hisse verdi. —Yahut bize ondan atiyye verdi demis.— Hay-ber'in fethinde bulunmayan hiç bir kimseye ganimetten hisse ayirmadi. Yalniz kendisiyle birlikte bulunanlara hisse verdi. Ancak Ca'fer ve arka-daslariyle birlikte bizim gemimizde bulunanlar müstesna! Gazilerle beraber onlara da hisse ayirdi. Bunun üzerine bazi insanlar bize —yâni gemide bulunanlara — biz hicrette sizi geçtik, diyorlardi.

(2503) Ebû Musa sunu söylemis: Derken Esma Mnti Umeys —ki bizimle beraber gelenlerden biridir— ziyaret için Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemyin zevcesi Hafsâ'mn yanma girdi. Esma, Necâsî'ye hicret edenler arasinda hicret etmisti. Az sonra Ömer, Hafsa'nin yanina girdi. Esma da Hafsa'nm yaninda idi. Ömer, Esma'yi görünce :
— Bu kim? diye sordu. O da:
— Esma iinti Umeys! dedi. Ömer :

— Su Habesistanli mi? Su denizli mi? diye sordu. Esma:
— Evet! cevâbini verdi. Bunun üzerine Ömer :
— Hicrette biz kizi geçtik. Binâenaleyh Kesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve SelUm) n ezdin de biz sizden daha hakliyiz, dedi. Esma kizdi. Ve su i«üu söyledi:
— Yamldin yâ Ömer! Hayir! Vallahi siz Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)y\e birlikte idiniz. Aç olaninizi doyurur; câhilinize va'z ederdi. Biz ise uzaklar düsmanlar diyarinda —yahut topraginda— Habesistan'da idik. Bu da Allah ve Resulü ugrundaydi. Alrah'a yemin olsun Vi! Senin söyledigini Resûlulîah (Sallallahü Aleyhi ve Scllcm)'e anmadikça ne yemek yerim, ne su içerim. Eziyet ediliyor ve korkutuluyorduk. Bunu Resûlüllah (Sallatlahü Aleyhi ve Sellem)'e söyleyecegim ve ondan isteyecegim. Vallahi ne yalan söylerim, ne de saparim. Bundan fazla bir sey de söylemem, dedi. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) gelince Esma :
— Yâ Nebiyallah! Ömer söyle söyle söyledi, dedi. Bunun ürerine Resûlüllah (Saüallahü A Iryhi ve Seliem i:
«O benim nezdimde sizden fazla hak sahibi degildir. Onun ve arkadaslarinin bir hicreti, sizInse ey gemi yolculari, iki hicretiniz vardir!» buyurdular.
Esma söyle demis : Gerçekten Ebû Musa ile gemi yolcularini takiin takini bana geldiklerini gördüm. Bana bu hadîsi soruyorlardi. Resûlüllab (Sallallahü Aleyhi ve Seliem fin onlar için söylediklerinden kalblerinde daha büyük, daha sevindirici dünyâda hiç lair sey yoktu.
Ebû Bürde demis ki: «Esma': Gerçekten Ebû Musa'yi gÖrmüsümdür. Kendisi bu hadîsi benden tekrar tekrar dinlemeyi istiyordu, dedi.»
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'I-Megâzî»'de tahric etmistir. . Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemy'm Habesistan'a gidenlere atiyye vermesi gazilerin nzâsiyle olduguna hamledilmistir. Buhârî'nin rivayetinde bunu te'yid eden sözler oldugu gibi, Beyhakî 'nin rivayetinde sarahaten beyân edilmis : «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Selltm) müslümanlarla konustu ve muhacirleri de onlarin hisselerine müsterek yapti.» denilmistir.
Hz. Esma' binti Umeys, Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Sellem)'in zevcelerinden Meymûne (Radiyalîahu anhy nin kiz kardesidir. Ebû Tâ1ib'in oglu Ca'fer'le evli idi. O sehid edilince Hz. Ebû Bekr'le evlenmis, ondan Muhammed b. Ebî Bekr dogmustu. Ebû Bekr (Radiyalîahu anJi) 'mn vefatindan sonra Hz. Ali ile evlenmis, ondan da Yahya b. Ali dogmustu.
Esma' (R.adiyallahü anha), Hz. Ömer'e «Kezebte» diyerek söze baglamistir. Bu kelimenin asil mânâsi «Yalan söyledin» demekse de Arab-lar onu «Yamldm, hatâ ettiii» mânâsinda kullanmislardir.
Buadâ': Nesebde yâni soyda uzak olanlar. Bugadâ' : Dinde düsman olanlar mânâlarina gelir. Bu kelimelerle Habesliler'in Arab ve Müslüman olmadiklari anlatilmak istenmistir. Filhakika hükümdarlari Necâsî'den maada bütün Habes1i1er kâfirdirler. Necâji de müslümanligm onlardan gizliyordu.
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sel!em)'m, Hz. Ömer için:
«O benim nezdimds sizden daha ziyâde hak sahibi degildir.» buyurmasi mutlak mânâda degil, sadece hicret husûsundadir. Yoksa Ömer (Radiyalîahu anhyin mertebe ve hususiyeti herkesçe malûmdur.
Habesistan 'a gidenlerin iki hicretinden murâd; biri Habesistan'a, biri de Uesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in yanma göç

42 - Selman, Suhayb ve Bilal (RadiyaHahû anhûm)'ün Faziletlerinden Bir Bab

170- (2504) Bize Muhammed b. Hatim rivayet etti. Bize Behz rivayet etti. (Dedi! ki) : Bize Hammâd b. Seleme, Sâbit'den, o da Muâviye b. Çurre'den, o da Aiz b. Amr'dan naklen rivayet etti ki : Ebû Süfyân, Sel-man ile Suhayb ve Bilâl'i bir cemâat içindeyken üzerlerine gelmis. Bunlar:
— Vallahi! Allah'in kiliçlari adüvvüllahin boynundaki yerini almamistir, demisler. Ebû Bekr :
— Siz Kureys'in seyhi ve reisi için bunu mu söylüyorsunuz? demis ve hemen Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) gelerek haber vermis. O da:

«Yâ Ebâ Bekr! Ola ki, sen onlari kizdirmisindir. Eger onlari kizaVdiy-san muhakkak RabbInI gazaba getirdin!» buyurmuslar. Arkacigindan Ebû Bekr onlarin yanina vararak:
— Ey kardeslerim, sizi kizdirdim mi? demis. Onlar :
— Hayir! Allah seni affetsin kardescigim! demisler.
Ebû Süfyân'm bu gelisi henüz kâfir bulundugu Hudeybiye sulhundan sonra olmustur.
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellgm), Hz. Ebû Bekr'in Ebû Süfyân hakkindaki, sözlerinden ashabinin kizmis olmalarim tahmin ederek, onlardan Özür dilemesine isaret buyurmus, o da özür dilemistir. Arkadaslari kendisine ; «Hayir! Allah seni affetsin kardescigim!- mukabelesinde bulunmuslardir. .Kaadî lyâz diyor ki: «Ebû Bekr'in böyle bir sigadan menettigi ve : Allah sana afiyet versin; Allah sana rahmet eylesin de! Fazla bir sey söyleme! dedigi rivayet olunur.» Bundan maksad duadan önce lâ kelimesini söyleme ki, sözünün sekli duayi redde-diyormus gibi olmasin, demektir. Bazilari bu makamda (lâ ve yafffirül-ekellâhu) denilmesinin yâni lâ kelimesi ile cümlenin arasina bir (ve) getirilmesinin daha münâsib olacagini söylemislerdir.
Hadîs- serîf Hz. Se1man ve arkadaslarinin faziletine ve zayiflarin, dindarlarin gönüllerini almak, onlara hos muamele etmek gerektigine delildir.

43- Ensar (Radiyalîahu anhüm) 'ün Faziletlerinden Bir Bab

171- (2505) Bize Ishâk b. Ibrahim El-Hanzalî ile Ahmed b. ALde rivayet ettiler. —Lafiz Ishâk'indir.— (Dediler ki) : Bize Süfyân, Amr'-dam o da Câbir b. Abdillah'dan naklen haber verdi. Câbir söyle demis :
«Hani Allah yardimcilari oldugu halde sizden iki taife bozulmayi gönülden geçirmislerdi.» [29] Ayet-i kerimesi biz Benî Seleme ile Benî Harise hakkinüa nazil olmustur. Onun inmemis olmasini dilemeyiz, çünkü Allah (Azze ve Cette):
«Allah onlarin yardimcilari!..» buyuruyor.
Bu hadîsi Buhârî «Megâzî» ve «Tefsir» bahislerinde tahric etmistir.
Benî Seleme ve Benî Harise ensârdandirlar. Müslim sarihlerinden Übbî diyor ki : «Allah Teâlâ her mü'minin yardimcisi oldugu halde bu âyette neden bu zevat tahsis buyurulmus, denilirse cevâbi sudur : Bir hükmün nâsla bir kimseye sabit olmasi umumî fertler meyamnda ona sâmil olmasindan daha saglamdir; çünkü, umumî fertlerden birinin Allah benim yardimcimdir, diye iddiada bulunmasi sadece mü'inin .olmasi itibariyledir, Böyle bir kimsenin son nefesde ne hal alacagini Allah bilir.»
Hz. Câbir sunu demek istemistir : Allah Teâlâ bizim kabilelerimiz için :
«Ben onlarin velîsiyimL» buyururken, bu âyetin bizim hakkimizda inmemis olmasi istenir mi? Bu bizim için büyük bir müjde ve serefdir. Çünkü Cenâb-i Hak velîmiz oldugunu nassân bildirmistir.

172- (2506) Bize Muhammed b. Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer ile Abdurrahman b. Mehdî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Su'be, Katâde'den, o da Nadr b. Enes'den, o da Zeyd b. Erkam'dan naklen rivayet etti. Zeyd sb'yle demis : Itesûlüllah (SaltaUahü Aleyhi ve Sellem):
«Allah'im! Ensâra, ensânn çocuklarina ve ensâr:n çocuklarinin çocuklarina magfiret buyur.» diye duâ etti.

(...) Bana bu hadîsi Yahya b. Habib de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid (yâni Ibni Haris) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be bu isnadla rivayet etti.

173 _ (2507) Bana Ebû Ma'n Er-Rakâsî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ömer b. Yûnus rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ikrime (Bu zât Ibni Ammâr'-dir) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize tshâk (bu zât Ibni Abdillah b. Ebî Tal-ha'dir) rivayet etti. Ona da Enes rivayet etmis ki: Resûlüllah fSaîlaliahü Aleyhi ve Sellem) ensâr için istigfarda bulunmus. Enes: Zannederim: «En-sârm zürriyetlerine ve ensânn azatlilarina» buyurdu. Bunda sekketmiyo-rum, demis.

174- (2508) Bana Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Züheyr b. Harb hep birden Ibni Uleyye'den rivayet ettiler. Lâfiz Züheyr'indir. (Dediler ki) : Bize Ismail Abdi'l-Aziz'den (bu zât Ibni Suhayb'dir), o da Enes'den naklen rivayet etti ki: Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) kalkip dogrularak :
«Allah'im! Siz bana insanlarin en makbullerindensiniz. Allah'im! Siz bana insanlarin en makbullerindensiniz!» buyurmus. Ensâri kasdediyor-mus.

175- (2509) Bize JYluhammed b. Müsennâ ile Ibnü Bessâr hep birden Gunder'den rivayet e iti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Hisâm b. Zeyd'deu rivayet etti. (Demis ki) : Ben Enes b. Mâlik'i söyle derken isittim : En-sârdan bir kadin, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'e geldi de, Resûlüllah onunla hashasa kaldi ve üç defa:
«Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yGmin ederim ki, siz bana insanlarin en makbulüsünüz.» buyurdu.

(...) Bu hadîsi bana Yahya b. Habîb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid b. Haris rivayet etti. H.
Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb de rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ibnü Idrîs rivayet etti. Her iki râvi Su'he'den bu isnadla rivayette bulunmuslardir.

(2510) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Muhammed b. Bessâr rivayet ettiler. Lâfiz Ibni Müsennâ'mndir. (Dediler ki) : Bize Muhammed h. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be haber verdi. (Dedi ki) : Ka-tâde'yi Enes b. Mâlik'den rivayet ederken dinledim ki, Resûîüllah {Sallallahü A leyhi ve Sellem):
«Süphe yok kî, ensâr benim midem ve dolabimdir. Gerçekten insanlar çogalip azalacaklardir. Binâenaleyh siz onlarin Iyilik edenlerinden kabul edin! Kötülük edenlerinden affeyleyin!» buyurmuslar.
Bu rivayetleri Buhari «Kitâbu'l-Megâzî», «Kitâbu-Menâkibi-1-Ensâr» ve «Kitâhu't-Tefsir»'de tahric etmistir.
Hz. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) gelen kadin ya Ümmü Sü1eym gibi bir mahremi idi, yahut buradaki basbasa kalmaktan murâd; herkesin görecegi' bir yere çekilerek, kadinin gizli bir seyler sor-masidir. Mutlak surette halvet degildir. Çünkü hiç kimsenin görmedigi "bir yerde ecnebi bir kadinla basbasa kalmak haramdir.
Keris : îskembe veya mide demektir. Kaadî lyâz: «Kusun kursagi ne ise, insanin kerisi de odur.» demistir.
Aybe : Içine elbise konan dolap ve benzeridir.
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bu sözleriyle ensârin kendisin-hususiyet ve yakinliklarini anlatmak istemistir. Übbî diyor ki : «Bu yakinligi mide ile temsil etmek, onsuz yasanmiyacagi içindir. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ben ensârsiz olamam, demek istemistir*
Peygamber (gallaüahü Aleyhi ve Sellem) 'in ensârm çogalip azalacaklarini haber vermesi mucizelerinden biridir. Onlarin kötülük edenlerinin affini istemesi had icâb etmeyen kusurlarina râcidir.
Bu hadîsler ensâri kiramin faziletlerine delildirler.

44- Ensar (Radiyallahu anhüm) 'ün Hanelerinin En Hayirlisi Hakkinda Bir Bab

177- (2511) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibnü Bessâr rivayet ettiler. Lâfiz Ibni Müsennâ'mndir. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Katâde'yi Enes b. Mâlik'den, o da Ebû Üseyd'den naklen rivayet ederken dinledim. Ebû Üseyd söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Ensâr hanelerinin en hayirlisi Benî Neccâr, sonra Benî Abdî'UEshel, sonra Benî Haris b. Hazrec, sonra Benî Saîde'dir. Ensâr hanelerinin hepsinde hayir vardir.» buyurdular. Bunun üzerine Sa'd : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) baskalarini, bizden üstün tutmakdan baska bir sey yapmadi zannediyorum demis; kendisine, sizi çogundan üstün tuttu, cevâbi verilmis.

(...) Bize bu hadîsi Muhammed b. Müseimâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Dâvud rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Katâde'den rivayet etti, (Demis ki) : Ben Enes'i Ebû Üseyd'i ensârîden, o da Peygamber {Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem)'dcn naklen bu hadîsin benzerini rivayet ederken isittim.
Bize Kuteybe ile Ibni Rumh, Leys b. Sa'd'dan rivayet ettiler. H. Bize| Kuteybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdü'I-Aziz (yani îbni Muhammed) rivayet etti. H.
Bize Ibni Müsennâ Ue Ibni Ebî Ömer de rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Abdü'l-Vehhâb Es-Sekafi rivayet etti. Bunlarin hepsi Yahya b. Saîd'den, o da Enes'den, o da Peygamber (Sallaîlahü Aleyhi ve Seîlem)'âen naklen tu hadîsin mislini rivayet etmislerdir. Su kadar var ki, bu hadîsde o Sa'd'm sözünü zikretmiyor.

178- (...) Bize Muhammed b. Abbâd ile Muhammed b. Mihrân Er-Râzî rivayet ettiler. Lâfiz Ibni Abbâdindir. (Dediler ki) : Bize Hatim (bu zât Ibni Ismail'dir) Abdurrahman b. Humeyd'den, o da Ibrahim b, Muhammed b. Talha'dan naklen rivayet etti, (Demis ki) : Ben Ebû Üseyd'i, ibni Utbe'nin yaninda hutbe okurken dinledim. Sunu söyledi: ResûlüIIah (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem):
«Ensâr hanelerinin en hayirlisi Benî Neccâr hanesi ile Benî Abdi'l-Eshel, Benî Haris b. Hazrec ve Benî SSide hcneleiidîr.» buyurdular. Vallahi! Bunlara birini tercih edecek olsam mutlaka kendi asiretimi tercih ederdim;.v

179- (...) Bize Yahya b. Yahya Et-Temtmî rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Mugîra b. Abdirrahman, Ebû'z-Zinâd'dan naklen haber verdi. (Demis ki) : Ebû Seleme sehâdet etti ki, kendisi Ebû Üseyd'i Ensârîyi Re-sûlüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Seîlem)'in söyle buyurduguna sehâdet ederken Isitmis :
(Ensör hanelerinin en hayirlisi Benî Neccâr, sonra Benî Abdi'l-Efhel, sonra Benî Haris b. Hazrec, sonra Benî Sâide'dir. Ensûr hanelerinin hepsinde hayir vardir.»
Ebû Seleme demis ki : Ebû Üseyd sunu söyledi: Ben ResûlüIIah
(Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) 'in üzerinden yalan söylemekle itham olunur muyum, Yalanci olsam kendi kavmim Benî Saîde'den baslardim.
Bu söz Sa'd b. Ubâde'nin kulagina varmis da gücenmis ve : Biz geriye birakildik; dördün en sonuncusu olduk. Bana esegimi semerleyin! ResûlüIIah (Sallaftahü Aleyhi ve SellemYe gidecegim, demis. Kardesi Sehl ise onun-la konusarak: Resûlüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Selleinj'e red cevabi vermeye mi gideceksin? Halbuki o (bu isi) en iyi bilendir. Sana dördün dördüncüsü olman yetmiyor mu? demis. Bunun üzerine Sa'd dönmüs ve : Allah ve Resulü en iyi bilir, demis. Eseginin çözülmesini emretmis ve çözmüsler.

(...) Bize Amr b. Ali b. Balir rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ebû Dâ-vud rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Harb b. Seddâd, Yahya b. Ebî Kesîr'den rivayet etti. (Demis ki) : Bana Ebû Seleme rivayet etti. Ona da Ebû Üseydi ensârî rivayet etmis ki, kendisi Rcsûlüllah (SaUallahü Aleyhi ve SellemY'i söyle buyururken isitmis :
«Ensânn en hayirlisi, yahut ensâr hanelerinin en hayirlisi...» RâvI hanelerin zikri hususunda yukarkilerin hadîsi gibi rivayette bulunmus; fakat Sa'd b. Uhâde (Radiyallahü anh) kissasini anmamistir.

180- (2512) Bana Amru'n-Nâkid üe Abd b. Humeyd de rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Yakub (bu zât Ibni Ibrahim b. Sa'd'dir) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam, Sâîih'den, o da Ibni Sihab'dan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Ebû Seleme Ile Ubeydullah b. AbdIllah h. Utbe b. Mes'ud söyledi. Ebû Hüreyre'yI söyle derken isitmisler: ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) müslümanlardan mütesekkil büyük bîr meclisdc söyle buyurdular :
«Size ensâr hanelerinin en hayirlisini söyliyeyim mi?» Ashâb :
— Evet yâ Resûlallah! dediler. Rcsûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Benî Abdi'l-Esnel'dir.» buyurdular. Ashâb :
— Sonra kimdir yâ Resûlallah? diye sordular. «Sonra Benî Neccâr'dir!» buyurdu.
— Sonra kimdir yâ Resûlallah? dediler.

«Sonra Benî Haris b. Hazrec'dirî» buyurdu.
— Sonra kimdir yâ Resûlallah? dediler. «Sonra Benî Sâide'dir!» buyurdu.
— Sonra kimdir yâ Resûlallah? dediler.
«Sonra ensSr hanelerinin her birinde hayir vardir.» buyurdular. Bunun üzerine Sa'd b. Ubâde kizarak kalkti ve Resûltillah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) onlarin kabilesini söyledigi zaman :
— Biz dördün sonuncusu muyuz? dedi. (Bununla) ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemy'vA sözünü Uasdctti. Kendisine kavminden bâzi zevat:
— Otur! ResûlüIIah (SaUallahü Aleyhi ve Sellem) 'in sizin kabilenizi adini söyledigi dört kabile içinde söylemesine razi degil misin? TerkedIp adini söylemedikleri, söylediklerinden daha çoktur, dediler. Sa'd b. Ubâde de ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem/'ç söz etmekten vazgeçti.
Bu hadîsi Buhari, Nesâî ve Tirmizî «Kitabu'l-IVIenflkib»>'de tahric etmislerdir.
Ensar hanelerinden murâd; kabileleridir, Ker kabile bir mahallede oturur. Oraya «Fülân ogullarinin dari» derlerdi. Bundan dolayi birçok rivayetlerde «dar» kelimesi zikredilmeksizin «Benî fülân» denilmistir. Ensâr kabilelerinin birbirine üstünlükleri, müslürnanligi kabul etmekteki Önceliklerine ve müslümanhktalri yararliklarina göredir.
Ibnü Utbe: Ebû Süfyân'm torunu Ve1id'dir. Amcasi Muaviye tarafindan Medîne'ye vali tayin edilmisti.

Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:

1- Keyfî olmamak sartiyle bâzi kabile ve sahislari birbirinden üstün tutmak caizdir. Bu giybet sayilmaz.
2- Bu rivayetler ensârin faziletlerine delildir. Bu hususda aralarinda fark olmakla beraber bütün ensâr kabilelerinin hayirdan hâli kalmadigini ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) nassan haber vermistir.

45- Ensar (Radiyallahu anhüm) Ile Güzel Geçinme Hususunda Bir Bab

181- (2513) Bize Nasr b. Alî El-Cehdamî ile Muhammed b. Müsennâ ve Ibni Bessâr toptan Ibnü Ar'ara'dan rivayet ettiler, Lâfiz Cehdamî'-lyndir. (Dedi ki) : Bana Muhammed b. Ar'ara rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Yûnus b. Ufceyd'den, o da Sabit Eî-Bünânî'den, o da Enes b. Mâlik'den naklen rivayet etti. Enes söyle demis : Bir seferde Cerîr b. Ab-dillah El-Becelî ile yola çiktim. Kendisi bana hizmet ediyordu : Yapma! dedim.
— Ben ensârin Resüllallah(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e bir sey yaptiklarini görmüsümdür. Onlardan biriyle arkadaslik edersem mutlaka kendisine hizmet edecegime yemin verdim, dedi. Ibnü Müsennâ ile Ibnü Bessâr hadîslerinde : «Cerîr, Enes'den daha büyüktü» cümlesini ziyâde etmislerdir. Ibnü Bessâr : «Enes'den daha yasli idi.» demistir.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'I-Cihâd»'da tahric etmistir. Onun rivayetinde Hz. Cerîr'in Enes 'den daha büyük oldugu kaydedilmektedir.
Seferden murad; gaza için olsun, olmasin yolculuktur.
Hz. Cerîr'in kapali geçen sözünden maksadi : Ensârin Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Se'Jemj'e gösterdikleri ta'zim ve ikramdir. Ensâr'la yolculuk ederlerse hizmetlerinde bulunacagina yemin vermesi bundandir.
Nevevî diyor ki : «Hz. Cerir'in ensâra hürmeten Hz. Enes'e hizmet etmesi, kendisine intisab edilen zâta — yasça küçük bile olsa— ikram olunmasi gerektigine delildir. Bu hadîsde Cerîr'in tevazu' ve faziletine, Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Sellem)'i ta'zimine ve onun ihsanda bulundugu zevata intisab edenlere iyilikte bulunduguna delil vardir.»

46- Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Sellem)'in Gifar ve Eslem Kabilelerine Duasi Babi

182- (2514) Bize Heddâb b. Hâlid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Mugîra rivayet etti. (Dedi ki) : Bize

Humeyd b. Hilâl, Abdullah b. Samit'ten rivayet etti. (Demis ki) : Ebû Zer sunu söyledi: Resûlül-lah (SallallahU Aleyhi ve Sellem):
«Gifâr! Allah ona magfiret buyursun! Eslem! Allah ona selâmet versin!» buyurdular.

183- (...) Bize TJbeydullah b. Ömer El-Kavârîrî ile Muhammed b. Müsennâ ve Ibni Bessâr toptan Ibni Mehdî'den rivayet ettiler. (Demis ki) : Ibnü Müsennâ sunu söyledi : Bana Abdurrahman b. Mehdî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Ebû Imran El-Cevnî'den, o da Abdullah b. Sâmit'den, o da Ebû Zcr'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) bana :
«Kavmine git de Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem). Eslem! Allah ona selâmet versin! Gifâr! Allah ona magfiret buyursun! dedi diye söyle!» buyurdular.

(...) Bize bu hadîsi Muhammed b. Müsennâ ile Ibnü Bessâr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Dâvud rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be bu isiiadda rivayet etti.

184- (2515) Bize Muhammed fa. Müsennâ ile Ibnü Bessâr, Süveyd b. Saîd ve IbnÜ Ebî Ömer rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Abdu'1-Veh-hâb Es-Sekafî, Eyyûb'dan, o da Muhammed'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. H.
Bize Ubeydullah b. IVluâz da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti, H.
Bize Muhammed b. Müsennâ dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab-durrahman b. Mehdi rivayet etti. Her iki râvi dediler ki: Bize Su'be, Muhammed b. Ziyad'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. H.
Bana Muhammed b. Kâfi' dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sebâbe rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Verkaû', Ebû'z-Zinad'dan, o da A'rac'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. H.
Bize Yahya b. Habîb de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Kavh b. Ubâde rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Abdillah b. Nümeyr ile Ahd b. Humeyd, Ebû Âsim'dan rivayet ettiler. Her iki râvi Ibni Cüreyc'den, o da Ebû'z-Zübeyr'-den, o da Câbir'den naklen rivayet ettiler. H.
Bana Seleme b. Sebib de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Kasen b. A'yen rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'kil Ebû'z-Zübeyr'den, o da Câbir'den naklen rivayet, etti. Bu râvîlerin hepsi: Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve SeÜem)'ûen naklen : «Eslerri sun!» diye!
Allah ona selâmet versin! Gifâr! Allah ona magfiret buyur-duâ etti demislerdir.

185- (2516) Bara Liüseyn b. Hureys rivayet etti. (Dedi ki) : Bizi Fadl b. Musa, Hüseyn b. Irâk'den, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki, Resûlüllali (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Eslem! Allah ona selâmet versin! Gifâr! Allah ona magfiret buyursun! Bana gelince : Bunu ben söylemedim. Lâkin onu Allah (AzzeveCelle) soyladi.» buyurdular.

186- (2517) Bana Ebû't-Tahir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb, Leys'den, o da Imrân b. Ebî Enes'den, o da Hanzala b. Ali'den, o da Hufâf b. Imâ El-Gifârî'den naklen rivayet etti. Hufâf söyle demis : Kesûlullah (Sallallahli Aleyhi ve Sellem) bir namazda:
«AHcih'iin! Benî Lahyan, Ri'I ve Zekvâna lanet eyle! Allah ve Resulüne isyan eden Usayyeye ele! Gifâr! Allah ona magfireî eylesin! Eslem! Allah ona selâmet varsin!» diye duâ etti.

187- (2518) EIzc Yahya b. Yahya ile Yahya b. Eyyûb, Kuteybe ve Ibni Hucur rivayet ettiler, Yahya b. Yahya : Ahberanâ; ötekiler ise : Had-desenâ tâbirini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Ismail b. Ca'rcr, Abdullah b. Dinar'dan naklen rivayet etti. O da Ibni Ömer'i söyle derken isitmis : Resûlüllali (Saüaliahü Aleyhi ve Sellem):
(Gifâr! Allah ona magfis-et etsin! Eslem! Allah ona selâmet versin! Usayye ise Allah ve Resulüne isyan etmistir.» buyurdular.

(...) Bize tbnü Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdu'I-Vehhab rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ubeydullah rivayet etti.
Bize Amr b. Sevvâd da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize îbnü Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Üsâme haber verdi. H.
Bana Züheyr b. Harb ile EI-Hulvânî ve Abd b. Humeyd, Ya'kub b. tbrâhim b. Sa'd'dan rivayet ettiler. (Demis ki) Bize babam, Sâlih'den rivayet etti.
Bu râvilerin hepsi Nâfi'den, o da Ibni Ömer'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seilem)1ilen naklen bu hadîsin mislini rivayet etmislerdir. SâlIh ile Üsâme'nin hadîsinde Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in bunu minber üzerinde söyledigi bildirilmektedir.

(...) b Bana bu hadîsi Haccâc b. Sâir de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Dâvud Et-Tayâlisî rivayet etti. (Dedi ki) Bize Harb b. Seddâd Yahya'dan rivayet etti. (Demis ki) : Bana Ebû Seleme rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ibnü Ömer rivayet etti. (Dedi ki) : Ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemyi söyle buyururken isittim...
Râvi yukarkilerinin Ibni Ömer'den rivayet ettikleri hadîs gibi rivayette bulunmustur.
Bu rivayetleri Buhârî «Kitâhu'l-Menâkib»'de tahric etmistir.
Gifar ile Eslem kabileleri hakkindaki bu duayi Hz, Ebû Zerr'in faziletleri babinda da görmüstük.
Hattâbî diyor ki: «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in bu iki kabileye duâ etmesi müslümanhgi harbsiz darbsiz kendi arzûlariyle kabul ettikleri içindir. Câhiliyyet devrinde Gifâr kabilesi hacilari soymakla itham olunurdu. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) onlardan bu lekeyi silerek, geçmis suçlarinin affolundugunu bildirmek istemistir.» Hadîsdeki «Sâleme» fiili harbetmeyip baris içinde yasadilar manasinadir. Bazilari bunun bir duâ oldugunu, bir takimlari vâkii haber verdigini söylemislerdir.
Kastalâni: «Su cinasin güzelligine bak!
(Gifâr! Allah ona magfiret buyursun! Eslem! Allah ona selâmet versin!) Kulaga ne kadar tatli, kalbe ne kadar tesirli, tekellüfden ne kadar uzak!.. Bu lâtif tesadüflerdendir. Nasil olmasin, hevâdan konusmayan bir zâttan sâdir olmustur! Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in fesahati ulasilmaz
yükseklikteder.» diyor.
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in Usayye hakkindaki sözleri ihbardir. Bunlari duaya hamletmeye imkân yoktur. Bu kabile Bi'ri Maûne hâdisesinde hafizlari sehid etmis, böylece hakikaten Allah ve Resulüne isyanda bulunmuslardi.

47- Gifar, Eslem, Cüheyne, Esca Müzeyne, Temim, Devs ve Tayyi' Kabilelerinin Faziletlerinden Bir Bab

188- (2519) Bana Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ye-zid (bu zât Ibni Harun'dur) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Mâlik El-Escaî, Musa b. Tâlha'dan, jo da Ebû Eyyub'dan naklen haber verdi, (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Ensâr, Müzeyne, Cülieyne, Gtfar, Esca' ve Benî AbdIHah kabilesinden olanlar benim yardimcilahmdir. Baskalari degil! Allah ve Resulü de onlarin yardimcilaridir.» buyurdular.

189- (2520) Bize Muhammed b. Abdillah b. Nümeyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süîyân, Sa'd b. Ibrâhim'den, o da Afcdurrahman h. Hürmüz El-A'rac'dan, o da Ebû Hüreyre'-den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : ResûlüIIah (Saliallahü Aleyhi ve Seilem):
«Kureys, Ensâr, Müzeyne, Cüheyne, Eslem, Gifar vg Esca' benim yar-dimcilarimdir. Onlarin Allah ve Resulünden baska yardimcisi yoktur.» buyurdular.

(...) Bize Ubeydullah b. Muâz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize batani rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Sube, Sa'd b.

Ibrahim'den, bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etti. Yalniz bu hadîsde : «Benim bildigime göre bunlarin bazisi hakkinda Sa'd dedi ki...» ibaresi vardir.

190- (2521) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Muhammed b. Bessâr rivayet ettiler. Ibnü Müsennâ dedi ki : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Sa'd b. Ibrahim'den rivayet etti. (Demis ki) : Ben Ebû Seleme'yi Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Sellemyden naklen rivayet ederken dinledim. Söyle buyurmuslar :
«Eslem, Gifâr, Müzeyne ve Cühoyne'dsn olanlar yahut Cüheyne, Benî TemIm'le Benî Âmir'den ve iki müttefik olan Esed'llo Gatafan'dan daha hayirlidirlar.»

191- (...) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mugî-ra (yâni El-Hizâmî) Ebû'z-Zinad'dan, o da A'rac'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Demis ki) : Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Seilem) söyle buyurdular... H.
Bize Amru'n-Nâkid ile Hasan El-Hulvânî ve Abd b. Humeyd dahi rivayet ettiler. Abd : Ahberanî, ötekiler: Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Ya'kub b, Ibrahim b. Sa'd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam, Sâlih'den, o da A'rac'dan naklen rivayet etti. (Demis ki) ; Ebû Hüreyre sunu söyledi: Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Seilem):
«Muhammed'in nefsi yed-i kudretinde olan Allah'a ygmin ederim ki : Gifâr, Eslem, Müzeyne, Cüheyne'den olanlar (yahut Cüheyne demistir) ve Müzeyne'den olanlar kiyamet gününde Allah nezdinde Esed, TayyI' ve Ga-tafan kabilelerinden daha hayirlidirlar.» buyurdular.

192- (...) Bana Züheyr b. Harb ile Ya'kûb, Devrakî rivayet ettiler.
(Dediler ki) : Bize Ismail (yâni Ibni Uleyye) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Eyyûb, Muhammed'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Seilem):
«Eslem, Gifâr, Müzeyne ile Cüheyne'den bir kismi (yahut Çüneyne ile Müzeyne'den bir kismi) Allah indinde — Râvi : Zannederim kiyamet gününde buyurdu demis— Esed, Gatafan, Hevâzin ve Temîm kabilelerinden daha hayirli olacaklardir.» buyurdular.

193- (2522) Bize Ebû Bekr h. Ebi Seyfae rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Gunder, Su'be'den, rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibni Bessâr da rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Muhammed b. Ebî Yakub'dan, rivayet etti. (Demis ki) : Ben Abdurrah-man b. Ebî Bekr'eyi babasindan rivayet ederken dinledim ki, Akra' fa. Habis, ResûlüIIah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem)'e gelerek:
— Sana ancak Eslem, Gifâr ve Müzeyne'den hacilarin hirsizlari bey'at etti, demis. Cüheyne'yi de söyledi zannederim. (Sekkeden râvi Muham-med'dir.) Bunun üzerine ResûlüIIah (Sailallahü Aleyhi ve SeUetn) :
«Sayet Eslem, Gifar ve Müzeyne —zannederim Cüheyne de dedi— Benî Temim ile Benî Âmir, Esed ve Gaîafan'dan daha hayirli Iseler, bunlar haybet ve hüsrana ugramislar midir ne dersin?» buyurmuslar. Akra':
— Evet! cevâtini yermis. Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Sellem):
«O halde nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki, onlar bunlardan daha hayirlidir.» buyurmuslar. îbnü Ebî SeyWnin hadîsinde «Sekkeden râvi Muhammed'dir.» cümlesi yoktur.

(...) Bana Harun b. Abdillah rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Abdü's-Samed rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Benî Temîm'in reisi Muhammed b. Abdillah b. Ebî Ya'kub Ed-Dabbî bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etti ve : «Bir de Cüheyne» dedi. «Zannederim» demedi.

(...) Bize Nasr b. Alî El-Cehdamî rivayet etti. (Dedi ki).: Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Ebû

Bisr'den, o da Abdurrahman b. Ebî Bekra'dan, o da babasindan, o da ResûlüIIah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem)Jden naklen rivayet etti, (Söyle buyurmuslar) :
«Eslem, Gifâr, Müzeyne ve Cüheyne, Benî Temim ile Benî Âmir'den ve iki müttefik olan Benî Esed ile Gatafan'dan daha hayirlidirlar.»

(...) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Harun b. Abdullah rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Abdüssamed rivayet etti, H.
Bu hadîsi bana Amru'n-Nâkid dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Se-baba b. Sevvâr rivayet etti.
Her iki râvi: Bize Su'be, Ebû Bisr'den bu isnadla rivayette bulundu,
demisler.

195- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. Lâfiz Ebû Bekr'indir. (Dediler ki) : Bize Vekî' Süfyân'dan, o da Abdü'l-Melik b. Umeyr'den, o da Abdurrahman b, Ebî Bekra'dan, 6 da babasindan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : ResûlüIIah (Sailallahü Aleyhi ve Stllem);
«Sayet Cüheyne, Eslem ve Gifâr (kabileleri) Benî Temîm ve Benî Abdillah b. Gatafan ve ÂmIr b. Sa'saa'dan daha hayirli ise ne dersiniz?»buyurdu. Ve bunu sesini uzatarak söyledi. Derken ashab :
— Yâ Resûlallah! .Onlar haybet ¥e hüsrana ugramislardir, demisler. (O da) :
«Hakîkaten onlar daha hayirlidir.» buyurdu. Ebû KüreyVin rivayetinde : «Sayet Cüheyne, Müzeyne, Eslem ve Gifâr.., ise ne dersiniz?» cümlesi vardir.
Ebû Hüreyre rivâyetleriyle -Akra' h. Habis rivayetini Buhari «Kitâbu'l-Menâkib»'de tahric etmistir.
Eiisar: Evs/ve Hazrec kabileleridir. Benî Abdullah 'dan murad Gatafan kabilesinin bir kolu olan Benî A b -di/1-.-Uzzâ 'dir.. Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) onlarin bu ismini degistirerek kendilerine Benî Abdillah adim vermistir.
Bundan dolayi Arablar onlara Benî Muhavvele demislerdir. Mevâli: Mevlâmn cem'idir. Burada ondan murad Peygamber (Sailallahü Aleyhi\ve Sellem)'e yardim eden ve onunla hususiyeti olan zevattir.
Görülüyor ki, Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) her kabileye hak ettigi mevkiyi tanimaktadir. Hz. Akra' b. Habis Peygamberimize bey'at edenlerin Eslem, Gifâr ve Müzeyne kabilelerinden olduklarini, bu kabilelerin ise Islâmiyetten önce Ilacilarin mallarini çalmakla söhret bulduklarini söylemisse de", Resûlüllah (SaîlaHahü Aleyhi ve Selltm) mezkûr kabilelerin Benî Temim, Benî Amir, Esed ve Gatafan kabilelerinden daha hayirli oldugunu bildirmistir. Çünkü bir kimse müslüman olunca Cenâb-i Hak küfür hâlindeki suçlarini bagislar. Bunlarin suçlan da bagislanmistir.
Benî Temîm ve onun kollari olan Benî Esed, Benî Âmir vesâireye gelince; bunlar müslüman olduktan sonra Peygamber (Sailallahü Aleyh'1, ve Sellem) 'in vefatini müteakip birçoklari irtidat etmis-
lerdir.

196- (2523) Bana Züheyr b, Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ah-med b. Ishâk rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Ebû Avâne, Mugîra'dan, o fa Amir'den, o da Adiy b. HâtIm'den naklen rivayet etti. Adiy söyle demis: Ömer b. Hattab'a geldim. Bana sunu söyledi: Resûlüllah (Sailallahü A leyhi veSellemy'm ve ashabinin yüzlerini agartan ilk sadaka senin Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem)'e getirdigin Tay yi' kabilesinin sadakasidir.
Bu hadîs Hz. Adiy b. Hatim ile Beni Tayyi' kabilesinin faziletlerine delildir.
Hz. Adiy Arablarm meshur cömerdi Hâtem-i Tâî'nin torunlarindandir. Hicretin dokuzuncu veya onuncu senesinde müslüman olmustur. Evvelce hiristiyanmis. Birçok müslümanlann irtidat ettigi hengâmede müslümanligi muhafaza etmis ve kavminin zekâtini getirerek Hz. Ebû Bekr'e teslim etmistir, Irak'in fethinde bulunmus, sonra Küfe 'ye yerlesmistir. Siffin harbinde Hz. Ali tarafinda bulunmus, bir rivayete göre yüzyirmi, diger bir rivayete göre yüzseksen sene yasamistir.
«Ben müslüman olali ahdestsiz bir namaz vakti geç irmemisimdil.» dedigi rivayet olunur.

Sa'bî'nin rivayetine göre Hz. Adiy sunlari söylemistir: «Ömer'in karsisina çiktim ve :
— Beni taniyor musun? diye sordum.
__ Evet! Onîar küfrettikleri zaman, sen iman ettin. Onlar inkâr etti,
sen bilgi gösterdin. Onlar gadrettiklerinde, sen vefakârlik ettin. Onlar geri gittiklerinde, sen beri geldin. Hiç süphe yok ki, Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve SelUmy'm ashabinin yüzlerim agartan sadaka, Tayyi' kabilesinin sadakasidir, dedi.»
Yüzünü agartmak tâbiri sevindirmekten kinayedir. Bunun ziddi yüzünü kara etmektir ki; o da mahzun etmekten kinayedir.

197- (2524) Bize Yahya t. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mu-gîra b. Abdirrahman, Ebû'z-Zinâd'dan, o da A'rac'dan, o da Ebû Hürey-re'den naklen haber verdi. Söyle demis : Tufeyl ve arkadaslari gelerek :
__Yâ Resûlallah! Gerçekten Devs kabilesi küfür ve imtina etmistir.
Sen de onlara beddua eyle! dediler. Bunun üzerine: Devs helak olsun diyenler oldu. Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) ise:
«Allah'im! Sen Deys'e hidâyet ver; vg onlari getir!» diye duâ etti.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâhu'I-Cihâd»'da tahric etmistir.
Devs : Hz. Ebû Hüreyre 'nin kabîlesidir.
Tufeyl (Radiyallahu anh) kendilerini Islâm'a davet etmis, fakat onlar sözünü dinlememislerdir. Bunun üzerine Hz, Tufeyl onlarin zina ettiklerini, faiz yediklerini Resûlüllah .(Sailallahü Aleyhi ve Sellem)'e sikâyet ederek aleyhlerine beddua etmesini istemis. Resûlülîah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) ise bunun tam aksine olarak Allah'dan onlara hidâyet niyaz etmistir. Bu hal Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Sellem} iin kemâl ahlâkinin ve âlemlere rahmet olusunun delilidir.
Hz. Tufeyl b.' Amr , Devs kabîlesindendir. Mekke'de müslüman olmus, sonra memleketine dönerek Medîne'ye hicret edinceye kadar kavm-ü kabilesini irsada çalismistir.
Bir rivayette Yemâme harbinde, baska bir rivayete göre de Yermuk harbinde sehid edilmistir.
Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Cerîr Mugîre'den, o da Hâris'den, o da Ebû Zür'a'dan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Ebû Hüreyre sunlara söyledi : Resûlüllali (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den isittigim üç hasletten dolayi Benî Temîm'i sevmeye devam ederim, Resûlüllali (Sallallahii Aleyhi ve Sellem)'i;
«Onlar Deccal'a karsi ümmeîimin en siddetlileri olacaklar.» buyururken isittim. Sadakalari geldi de Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Bunlar bizim kavmimizin sadakalaridir.» buyurdular. Aise'nin yaninda onlardan bir esir kadin vardi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) (Âise'ye) ;
«Onu âzâd et! Çünkü o ismail'in nesündendir.» buyurdular.

(...) Bana bu hadîsi Züheyr b. Hârb da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerîr, Umâra'dan, o da Ebû Zür'a'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'Atn isittigim üç hasletten sonra Benî Temîm'i sevmeye devam ediyorum; bunlari onlar hakkinda söylerdi. Ve râvi yukarki hadîsin mislini zikretmistir.

(...) Bize Hâmid b. Ömer El-Bekrâvî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Dâvud mescidinin imami Mesleme b, Alkame'te'l-Mazini rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Dâvud, Sa'bî'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etth
(Söyle demis) : Üç haslet var ki, ben bunlari Benî Temîm hakkinda Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'fen isittim. Artik onlari sevmekte devam ediyorum. Ve râvi hadîsi bu mânâ ile nakletmis. Yalniz o :
«Onlar harblerde insanlarin en siddetli çarpisanlaridir.» demis; Dec-cal'i anmamistir.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'1-Itk» ve «Kitâbu'I-Megazî»'de tahric etmistir.
Ebû Zür'a'nm rivayetine göre, Hz. Ebû Hüreyre: «Benim için kabilelerden bunlar kadar hoslanmadigim bir kavm

yoktu. Ama artik onlari sevdim.» demistir. Bunun sebebi câhüiyyet devrinde kabilelerinin birbirlerine düsman olmalaridir. Resûlüllah [Sallallahü Aleyhi ve Sellem), Benî Temîm hakkinda üç sey söylemistir. Bunlardan birincisi DeccaHa en siddetli bir surette onlarin harb edeceklerini haber vermesi; ikincisi zekâtlari hakkinda :
«Bunlar bizim kavmimizin sadakalaridir» buyurmasi; üçüncüsü de Hz. Âise'nin elinde bulunan esîr cariyenin Ismail (Aleyhisselâm) süîâesinden oldugunu söyleyerek azadini emir buyurmasidir. Sadakalari hakkinda :
«Bizim kavmimizin...» tâbirini kullanmasi Benî Temîm, îlyas b. Mudar-dâ Peygamber (Sallallahü A leyhi ve Sellem) 'in nese-biyle birlestigi içindir.
Hz. Âise'nin elinde bulunan kadinin ismi malûm degildir. Bu hu-sûsdaki rivayetler muhteliftir. Bir rivayette «Sebiyye» yerine «Neseme» denilmistir. Neseme, insan demektir. Tabarânî'nin rivayetine göre Hz. Âise : «Yâ NebiyyeHah, ben Ismail (Aleyhisselâm) sülâlesinden bir köle âzâd etmeyi adadim.» demis. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Sabret de yarin Benî Ahber'In ganimetleri gelsin!» buyurmus. Ertesi gün Benî Anber 'in ganimeti gelince ona Rudeyh, Zübeyb, Zühay ve Semûra namlarinda dört köle vermis; kölelerin baslarini meshederek bereket duasinda bulunmus ve bunlarin Hz. Ismail neslinden oldugunu bildirmis. Zehebî 'nin beyânina göre Hz. Âise bunlardan Rudeyh'i azad etmistir.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:

1- Sâir insanlar gibi Arablardan da köle olur. Ancak onlari azâd etmek ef daldir. Ibnü Battâ1'a göre Benî Temîm kabilesi zekât için mallarinin en iyisini ayirirlarmis. Bu halleri Peygamber (SallaHahü Aleyhi ve Sel!em)'in hosuna gittigi için, onlar hakkinda sitâyiskâr sözler söylemistir.
2- Hadîs-i serif Benî Temîm'in faziletine delildir. Bu kabilenin içinde gerek câhiliyyet, gerekse Islâmiyet devirlerinde birçok esraf ve reisler yetismistir.
3- Hadîs-i serif âhir zamanda olacak bazi halleri haber vermektedir.

48- Insanlarin En Hayirlilari Babi

199- (2526) Bana Harmele b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, îbni Sihab'dan naklen haber verdi. (Demis ki) : Bana Saîd b. Müseyyeb, Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki: Resûlüilah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) söyle buyurmuslar :
«Insanlari asil olarak bulursunuz. Onlarin câhiliyyet devrinde hayirli olanlari anlayis göstermek sarîiyie Islâm'da da hayirlilardir. Bu isde insanlarin en hayirlilarindan bazilarini içine girmezden önce, ondan en ziyâde hoslanmayanlar oldugunu bulursunuz. Insanlarin en kötülerinden bazilarini bîr yüzle onlara, bir yüzle de bunlara gelen iki yüzlüyü bulursunuz.»

(...) Bana Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerîr, Umâ-ra'dan, o da Ebû Zür'a'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. H. Bize Kuteybe b, Saîd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mugîra fo. Abdirrahman El-Hizâmî, Ebû'z-Zinad'dan, o da A'rac'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis): Resûlüilah (Salîaîlahü Aleyhi ve Sellem)
«Insanlari madenler bulursunuz...» buyurdular.
Râvi, Zühri'nin hadîsi gibi rivayette bulunmustur. Yalniz Ebû Zür'a ile A'rac'in hadîsinde : «Bu isde insanlarin en hayirlilarindan bazilarini içine girmezden Önce ona karsi en siddetli hosnutsuzluk gösterenler oldugunu bulursunuz.» ibaresi vardir.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'l-Menakib»'de tahric etmistir.
Madenlerden murad muhtelif asillidir.
Maden : Yerin içinde karar kilan seydir. Bazan nefis, bazan da kiymetsiz olur. Peygamber (Sallatlahü Aleyhi ve

Sellem) burada insanlari madenlere benzetmistir. Benzetmenin vcehi maden çikarildigi zaman gizli kalan yerlerinin açiga vurmasi ve sifatinin degismemesidir. Insandaki seref sifati da böyledir. Haddizatinda degismez. Câhiliyyet devrinde serefli olan müslümanligi kabul ettikten sonra da serefli olmakda devam eder. «Anlayis göstermek sartiyle» ibaresinde islâmî serefin ancak dinde fakih olmakla tamamlanacagina isaret vardir. Su halde mukabüleriyle ele alinirsa insanlar dört kisma ayrilir :
Birincisi: Câhiliyyet devrinde serefli olup, müslümanligi kabul eden ve dinde fakih olanlardir. Bunlarin mukabilleri câhiliyyet devrinde serefli olmayan ve müslümanligi kabul etmeyip dinde fakih olmayanlardir.
Ikincisi: Câhiliyyet devrinde serefli olup, müslümanligi kabul eden; fakat fakih olamayanlardir. Bunlarin mukabilleri câhiliyyet devrinde serefi olmayan, müslümanligi da kabul etmeyen, fakat anlayis gösterenlerdir.
Üçüncüsü : Câhiliyyet devrinde serefli olup, müslümanligi kabul etmeyen, fakih de olmayanlardir. Bunlarin mukabili câhiliyyet devrinde serefi olmayan, fakat müslümanligi kabul ettikten sonra fakih olanlardir.
Dördüncüsü: Câhiliyyet devrinde serefli olup, müslümanligi kabul etmeyen, fakat anlayisli olanlardir. Bunlarin mukabili câhiliyyet devrinde serefi olmayan, müslümanligi kabul ettikten sonra da fakih olmayanlardir.
Bu kisimlarin en yüksek mertebesi câhiliyyet devrinde serefli olup, sonra müslümanligi kabul eden ve dinde fakih olanlardir. Ondan sonra câhiliyyet devrinde serefli olmayip, sonra müslümanligi kabul eden ve dinde fakih olanlar; daha sonra câhiliyyet devrinde serefli olup, sonra müslümanligi kabul eden, fakat fakih olmayanlar; daha sonra câhiliyyet devrinde serefli olmayip, sonra müslümanligi kabul eden, lâkin fakih olmayanlar gelir. Müslümanligi kabul etmeyene itibar yoktur. Bu hususda serefli olup olmamanin, anlayisli veya anlayissiz olmanin bir kiymeti yoktur. Nevevi söyle diyor : «Madenlerden murad asillardir. Asillar serefli olursa ekseriyetle feri'ler de serefli olur. Islâmda fazilet takva iledir. Lâkin buna neseb serefi katilirsa fazileti artar.»
Hadîsdeki «Bu is» tâbirinden murad ihtimal Islâm'dir. Nitekim Hz. Ömer b. Hattâb, Hâlid b. Velîd, Amr b. Âs, Ikrime b. Ebî Cehil ve Süheyl b. Amr gibi zevat vaktiyle Islâm'a son derece düsmandilar. Fakat Müslüman olunca onu son derece büyük bir ihlâsla sevdiler. Ugrunda büyük mücâhedeler yaptilar.
Iki yüzlü kimse hakkindaki isden murad memuriyetler olabilir. Çünkü memuriyet istenmeden verilirse alan kimse Allah'in yardimina nâü olur. Iki yüzlünün niçin insanlarin en kötülerinden oldugu meydandadir. Çünkü iki yüzlülük nifaktir. Yalancilik, dolandiriciliktir. Iki yüzlü kimse her taifeye onu memnun edecek sekilde görünür. Hayirda olsun, serde olsun onunla beraberdir. Bu ise müdahenedir, haramdir. Fakat bununla iki taifenin arasini bulmayi kastederse yaptigi is müdahene degil, makbul ve memduh olur.

49- Kureys Kadinlarinin Faziletlerine Dair Bir Bab

200- (2527) BizejIbni Ebî'Ömer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süf-|yân b. Uyeyne, Ebû'z-Zinad'dan, o da A'rac'dan, o da Ebû Hüreyre'den, bir de Ibni Tâvus'dan, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis): Resûlüllah (Saliailahii Aleyhi, ve Sellem):
«Develere binen kadinlarin en hayirlisi (Burada râvilerin-biri Kureys kadinlarinin elverislisi demis, digeri sadece Kureys kadinlari demistir) yetime küçüklügünde en ziyade sefkat gösteren ve kocasina elindeki is hususunda en ziyâde riayetkar olandir.» buyurdular.

(...) Bize Amru'n-Nâkid rîvâyet etti, (Dedi ki) : Bize Süfyân Ebû'z-Zinad'dan, o da A'rac'dan, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Sallallahii. Aleyhi ve Seliem) den naklen rivayet etti. Bir de Ibnü Tâvus'dan, o da babasindan, o da Peygamber (Sallallahii Aleyhi ve Sellem)"e ulastirmak suretiyle bu hadîsin mislini rivayet etti. Su kadar var ki o :
«Çocuga küçüklügünde en fazla bakis görüs edenidir.» demis, «Yetime» dememistir.

201- (...) Bana Harmele b. Yaliya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibnü Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, Ibnü Sihab'dan naklen haber verdi. (Demis ki) : Ban'a Saîd b. Müseyyeb rivayet etti ki, Ebû Hüreyre : Ben,

ResûlüUah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'i :
«Kureys kadinlari deveye binen kadmlarm en hayirlisi, çocuga karsi en sefkatlisi, kocasina elindeki is hususunda en riayetkar olanidir.» buyururken isittim.
Râvi demis ki : Efcû Hüreyre bunun arkacigindan : — Meryem binti Imran hiç deveye binmemistir, dedi.

(...) Bana Muhammed b. Râfî' ile Abd b. Humeyd rivayet ettiler. Abd: Ahberanâ, Ibnü Râfi' ise : Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Abdürrezzak rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'mer, Zührî'-den, o da Ibni Müseyyeb'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen haber verdi ki, Pe-ygamber (Sallailahu Aleyhi ve Sellem) Ebû Tâîib'in kizi Ümmü Hâni'yi istemis. O da :
— Yâ Resûlallah! Ben yaslandim, çocuklarim da var! demis. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallailahu Aleyhi ve Sellem);
«Deveye binen kadinlarin en hayirlisi.-..» buyurmuslar. Sonra râvi Yûnus'un hadîsi gibi nakletmis. Yalniz o: «Küçüklügünde çocuga karsi en jefkatlisi» demistir.

202- (...) Bana Muhammed b. Râfî' ile Abd b. Humeyd rivayet ettiler. Ibni Râfi: Haddesenâ, Abd ise : Ahberanâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Abdürezzak haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer, Ibni Tâvus'dan, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen haber verdi. H. Bize Ma'mer de Hemmam b. Münebbih'den, û da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah 'Sallallahü Aleyhi ve Sellem): ' «Deveye binen kadinlarin en hayirlisi Kureys kadinlarinin elverislisi-dir. Küçüklügünde çocuga karsi en sefkatli, kocasina elindeki Is hususunda en ziyade riayetkar (o) dir.» buyurdular.

(...) Bana Ahmed b. Osman b. Hakim El-Evdî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize HâlId (yâni Ibni Mahled) rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Süleyman (bu zat Ibni Bilâl'dir) rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Süheyl, babasindan, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen tamamiyle Ma'mer'in bu hadîsi gibi rivayette bulundu.
Bu hadîsi Buhâri «Kitâbu'l-Enbiya»'da tahric etmistir. Deveye binen kadinlardan niurad; Arab kadinlaridir. Ibaredeki zamirlerin müzekker getirilmesi ya lâfiz yahut cins veya sahis kastedildi-gindendir..Hadîs-i serif Kureys kadinlarinin fazileti ile onlardaki sefkat, evlât terbiyesi, yetim çocuklara güzel bakmak, kocalarinin malim emin bir sekilde muhafaza etmek, nafaka hususunda tedbirli davranmak gibi hasletlerin faziletine delildir.
Hz. Ebû Hüreyre 'nin : «Meryem binti Imran hiç deveye "binmemistir.» sözü, onun bu umuma dâhil olmadigina isaret içindir. Yâni Kureys kadinlarinin Hz. Meryem 'den efdal oldugu anlasilmamalidir. Hadîsden murad Kureys kadinlarinin sâir Arab kadinlarindan üstün olduklarini anlatmaktir. Bundan onlarin bütün dünya kadinla-rindan üstün olmalari lâzim gelmez demek istemistir.
«Ettevdîh» nâm eserin sahibi Ibni Mülakk'm: «Ebû Hüreyre 'nin bu sözünden ve Buhârî 'nin onu Hz. Meryem kissasinda zikretmesinden, Hz. Meryem'in Hadîce ile Fâtime'den faziletli oldugu mânâsi çikarilir. Çünkü onlar deveye binmekle tahsis edilen Arablardandir.» diyor.

50- Peygamber (Sallailahu Aleyhi ve Sellem) 'in Ashabi (Radiyallahu anhüm) Arasinda Kardeslik Akdetmesi Babi

203- (2528) Bana Haccâc b. Sâir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab-düssamed rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammad (yâni Ibni Seleme) Sâ-bit'ten, o da Enes'den naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (Sallailahu Aleyhi ve Sellem) Ebû Ubeyde b. Cerrah ile Elû Talha arasinda kardeslik akdetmistir.

204- (2529) Bana Ebû Ca'fer Muhammed b. Sabbâh rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Hafs b. Giyas rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Âsimi Ahvel rivayet etti. (Dedi ki) ; Enes b. Mâlik'e :

— Resûlüllah (Sallailahu Aleyhi ve Sellem) 'in :
«islâm'da ahidlesme yoktur!..» buyurdugunu sen duydun mu? denildi. Enes:
— Resûlüllah. (Sallaliahü Aleyhi ve Seilem) kendi evinde Kureys'le En-sâr arasinda muahede yapmistir, dedi.

205- (...) Bize Ebû Bekr fa. EM Seybe ile Muliammed b. AbdiUah b. Nümeyr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Abde b. Süleyman, Asim'dan, o da Enes'den naklen rivayet etti. Enes söyle demis : Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Seilem) Kureys ile Ensâr arasinda Medine'deki evinde muahede yapmistir.

206- (2530) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b, Nümeyr ile Ebû Üsânie Zekeriyya'dan, o da Sa'd b. Ibrahim'den, o da babasindan, o da Cübeyr b. Mut'im'den naklen rivayet ettiler. Cübeyr söyle demis: Resûlüllah (Sallaliahü A leyhi ve Seilem):
«Islâm'da ahidlesme yoktur. Cahiliyyet devrinde olan herhangi bir ahidlesmeyi islâm ancak siddet yönünden artirmistir.» fcuyurdular.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'l-Kefâle» ile «Kitâbu'I-I'tisam»'da;
Ebû Dâvud «Kitâbu'l-Ferâiz»'de muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Hilf : Iki -kisinin birbirlerine yardimda bulunacaklarina ve birbirlerini takviye edeceklerine dâir ittifak etmeleridir. Cahiliyyet devrinde Arab kabileleri baskalanyle çarpismak ve onlara baski yapmak için birbirleriyle muahede yaparlardi. Bu türlü ittifak Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Seilem) 'in :
«Islâm'da ahidlesme yoktur.» hadîsiyle yasak edilmistir. Fakat yine cahiliyyet devrinde mazluma yardim ve silâ-i rahim gibi seyler için de ittifak yapilirdi. Bunlar hayir ve hakka yardim için yapildigindan Islâmi-yette de meSru olarak kalmislardir. Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem)'in
«Cahiliyyet devrinde olan herhangi bir ahidlesmeyi Islâm ancak siddet yönünden artirmistir.» buyurarak bu nevi ittifakin neshe dilmedigin i anlatmak istemistir. Taberi: «Bugün ittifak ve sözlesme caiz degildir. Çünkü hadîsdeki kardeslik ve bu kardeslikle birbirine mirasçi olmak gibi seyler hep neshedilmislerdir.» demistir. Nevevî de sunlari söylemistir : «Mirasa taallûk eden seylerde cahiliyyet ittifakina muhalefet göstermek cumhûr-u ulemâya göre müstehabdir. Fakat Islâm'da kardeslik ve AUah'a taat hususunda ittifak, dinde yardimlasmak, hakki ikâme için dayanismak bakidir. Neshedilmemistir...»
Hâsili birbirine zit gibi görünen bu rivayetlerden anlasilan mânâ budur. Yâni «Islâmda ahidlesme yoktur.» hadîsinden murad ser'an memnu olan miras ittifaki gibi seylerdir, Cahiliyyet devrinden beri yapilagelen herhangi bir ittifaki Islâm'in ancak kuvvetlendirecegini bildiren hadîs ise mesru' olan kardeslik ve din hususunda yardimlasma ittifakidir.

51- Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) 'in Bekasi Ashabi Için Emniyet, Ashabinin Bekasi da Ümmet Için Emniyet Oldugunu Beyan Babi

207- (2531) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ishâk b. Ibrahim ve Abdullah b. Ömer b. Ebân hepsi Hüseyn'den rivayet ettiler. Ebû Bekr dedi ki: Bize Hüseyn b. AH El-Cu'fî, Mücemma' b. Yahya'dan, o da Saîd b. Ebî Bürde'den, o da Ebû Bürde'den, o da babasindan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : ResûlüIIah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) Ile birlikte ak-Sam namazini kildik. Sonra otursak da onunla beraber yatsiyi da kilsak a! dedik ve oturduk. Derken yanimiza çikti ve :
«Siz hâlâ burada misiniz?» dedi. (Biz) su cevâbi verdik :
— Yâ Resûlallah! Seninle birlikte aksam namazini kildik. Sonra : Oturalim da seninle binlikte yatsiyi da kilalim, dedik.
«iyi ettiniz!» Yahut «Isabet ettiniz!» buyurdular. Müteakiben basim semâya kaldirdi. Çok defalar basini semâya kaldirirdi ve :
«Yildizlar semânin emniyetidir. Yildizlar gitti mi semâya vadolunan gelir. Ben ashabim için bir emniyetim. Ben

gittim mi, ashabima vadolunan-tar gelir. Ashabim da ümmetim için bir emniyettir. Ashabim gitti mi ümmetime vadolunan seyler gelir.» buyurdular.
Emn ve Eman ayni mânâya olup, emniyet ve korkusuzluk demektirler, Hadîsden murad sudur ; Yildizlar kaldikça semâ da bakidir...Kiyamet gelip yildizlar saçilinca, semâ da bozulup yarilacak ve yok olacaktir. Ben ashabim için bir emniyetim. Ben gittikten sonra ashabima vadolunan fitneler ve harbler, bedevilerin irtidâdi ve kalbîerin birlesemeyip ihtilâfi gibi önceden açikça haber verilmis olan seyler gelecektir. Nitekim bunlarin hepsi olmustur.
Ashîjb gittikten sonra ümmete vadedilen seylerin gelmesinden murad dinde bid'atlarin, fitnelerin zuhuru, kiyamet alâmetlerinin görünmesi, Mekke ile Medine'nin hürmetlerinin ayaklar altina alinmasi ve-zeîerindendir. sairedir ki, bunlarin hepsi Peygamber (SaUalîahü Aleyhi ve Se'J.ein)'in muci-

52- Sahabenin Fazileti, Sonra Onlarin Ardindan Gelenlerin, Sonra Onlarin Ardindan Gelenlerin Faziletleri Babi

208- (2532) Bize Ebû Hayseme Züheyr b. Harb ile Ahmed b. Ab-dete'd-Dabbî rivayet ettiler. Lâfiz Züheyr'indir. (Dediler ki) : Bize Süf-yân b. TJyeyne rivayet etti. (Dedi ki) : Anir, Câbir'i, Ebû Saîdi Hudrî'den, o da Peygamber (Sallatlahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen haber verirken isitmis. (Söyle buyurmuslar) :
«Insanlar üzerine öyle bir zaman gelecek; insanlardan bir cemâat gaza edecekler de kendilerine :
— Içinizde Resûlüllah (SaUalîahü Aleyhi ve SellemVi gören var mi? denilecek. Onlar da :
— Evet! cevâbini verecekler. Bunun üzerine kendilerine fetih müyesser kilinacak. Sonra insanlardan bir cemâat gaza edecek kendilerinei
— Içinizde Resûlüllah (SatlaUahü Aleyhi ve Sellem) 'e sahâbîlik etmis bir kimseyi gören var mi? denilecek.
— Evet! diyecekler. Yine kendilerine fetih müyesser kilinacak. Sonra insanlardan bir cemâat gaza edecek ve kendilerine :
— Içinizde Resûlüllah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) 'e sahâbilik eden bir kimsenin arkadasim gören var mi? denilecek. Onlar da :
— Evet! cevâbini verecekler. Bu sebeple kendilerine fetih müyesser kilinacaktir.»

209- (...) Bana Saîd b. Yahya b. Saîd EI-Emevî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ilmi Cüreyc, Ebû'z-Zübeyr'-den, o da Câbir'den naklen rivayet etti. (Demis ki) : Ebû Saîd-i Hudrî zu'm edip dedi ki: Resûlüllah [Sallallahii Aleyhi ve Sellem) söyle buyurdular :
«Insanlar üzerine zaman gelecek; kendilerinden bir ordu gönderilecek do:
— Bakin aranizda Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) *in ashabindan bir kimse bulabilecek misiniz? denilecek. Böyle bir zât bulunacak ve kendilerine onun sebebiyle fetih müyesser olacak. Sonra ikinci bir ordu gönderilecek yine :
— Acaba bunlarin arasinda Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in ashabini gören var mi? diyecekler ve onun sebebiyle kendilerine fetih müyesser olacak. Sonra üçüncü ordu gönderilecek ve :
— Bakin aralarinda Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve-Sellem)'m ashabini görenleri gören bulabilecek misin? denilecek. Sonra dördüncü ordu gönderilecek ve yine :
— Baktn içlerinde Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in ashabini gören, birini gören, bIrîni gören, biri var mi? denilecek. Böyle bir zat da bulunacak ve kendilerine onun sayesinde fetih müyesser olacak.»
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'l-Cihâd» ile «Alâmâtü'n-NüMvve» ve «Fedâilü's-Sahâbe» bahislerinde tahric etmistir.
Fiâm veya Fiyâm : Insanlardan bir cemâat demektir. Lâfzindan müfredi yoktur.
Hadîs-i serif: «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"i kendi suretinde kimse görmemistir.» diyen bazi mutasavvifenin sözlerini reddetmektedir. Bu hadîsde Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in bir mucizesi ve ashab ile tabiînin faziletlerine delil vardir.

210- (2533) Bize Kuteybe b. Saîd Ile Hennâd b. Seriy rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû'l-Ahvas, Mansûr'dan, o da Ibrahim b. Yezid'-den, o da Abîdete's-Selmânî'den, o da Abdullab'dan [30] naklen rivayet etti. Abdullah söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Ümmetimin en hayirlisi benden sonra gelen asirdir. Sonra onlarm pesinden gelenler. Daha sonra onlarm pesinden gelenlerdir. Sonra öyle bir kavm gelecektir ki, onlardan birinin sehâdeîi yeminini, yemini de sehâ-detini geçecektir.» buyurdular.
Hennâd hadîsinde karni zikretmemistir. Kuteybe ise: «Sonra bir takim kavmler gelecektir.» demistir.

211- (...) Bize Osman b. Ebî Seybe ile Ishâk b. Ibrahim El-IIanzalî rivayet ettiler. Ishâk : Ahberanâ, Osman ise : Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Cerîr Mansûr'dan, o da Ibrahim'den, o da Abîde'den, o da Abdullah'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem)'e : Insanlarin hangisi en hayirlidir? diye soruldu :
«Benim asrtmdir. Sonra onlarin pesinden gelenler, daha sonra onlarin pesinden gelenlerdir. Sonra bir kavm gelecektir ki, onlardan birinin seha-deti yeminini, yemini de sehâdetinI geçecektir.» buyurdular.
Ibrahim: «Biz çocukken ahid ve sehâdetlerden bizi men ederlerdi.» demis.

(...) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibni Bessâr da rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. H.
Bize yine Muhammed h. Müsennâ ile Ibni Bessâr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Abdurrahman rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân rivayet etti. Her iki râvi Mansûr'dan Ebû'l-Ahvas'la Cerîr'in isnadlariyle onlarin hadîsi mânâsimla rivayette bulunmuslardir. Onlarin hadîsinde : «Resûlüllah (SaHallahÜ Aleyhi ve Sellem)'e soruldu» cümlesi yoktur.

212- (...) Bana Hasen b. AH El-Hulvân! de rivayet etti. (Dedi ki) : | Bize Ezher b, Sa'd Es-Scmmân, Ibnü Avn'den, o da Ibrahim'den, o da Afaîde'den, o da AbduIIah'dan, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) den naklen rivayet etti. (Söyle buyurmuslar) :
«insanlarin en hayirlisi benim asrimdir. Sonra onlarin pesinden gelenler, daha sonra onlarin pesinden gelenlerdir.» (Abdullah) Üçüncüde mi, yoksa dördüncüde mi bilemiyorum:
«Onlardan sonra (kötü) bir nesil gelecek. Birinin sehadeti yeminini, yemini de sehâdetini geçecektir.» buyurdular (demis).

213- (2534) Bana Ya'kub b. Ibrahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hüseym, Ebû Bisr'den rivayet etti. H.
Bana Ismail b. Salim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hüseym haber verdi, (Dedi ki) : Bize Ebû Bisr, Abdullah b. Sekîk'den, o da Ebû Hürey-re'den naklen haber verdi. (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallallahü A leyhi ve Sellem):
«Ümmetimin en hayirlilari, içlerinde benim gönderildigim asirdir. Sonra onlarin pesinden gelenlerdir.» buyurdu. Üçüncüyü zikretti mi, etmedi mi Allah bilir:
«Onlardan sonra bîr kavm gelecektir ki, semizligi sevecekler, çagiril-madan sâhidlik yapacaklardir.» buyurdular.

(...) Bize Muhammed b. Bessâr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mu-hammed b. Ca'fer rivayet etti. H.
Bana Ebû Bekir b. Nâfi de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Gunder Su'-be'den rivayet etti. H.
Bana Haccâc b. Sâir dahi rivayet etti. Bize EWl-Velid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Efcû Avâne rivayet etti. Her iki râvi Ebû Bisr'den bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etmislerdir. Yalniz Su'be'nin hadîsinde «Ebû Hüreyre : Iki defa mi söyledi, üç defa mi bilemiyorum, dedi.» cümlesi vardir.

214- (2535) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Muhammed b. Müsennâ ve Ibni Bessâr hep birden Gunder'den rivayet ettiler. îîmü Müsennâ dedi ki: Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Ben Ebû Cemre'den' dinledim. (Dedi ki) : Bana Zehdem b. Mudarrib rivayet etti. (Dedi ki) : tmran b. Husayn'i rivayet ederken dinledim. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)
«Sizin en hayirlilariniz benim asrimdir. Sonra onlarin pesinden gelenler. Daha sonra onlarin pesinden gelenler/ daha sonra onlarin pesinden gelenlerdir.» buyurmuslar. Imran : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) kendi asrindan sonra iki defa mi dedi, üç mü bilemiyorum demis :
«Onlardan sonra bir kavm gelecek ki, sâhid çagrilmadiklari halde se-hâdet edecekler. Hiyanet edecekler. Emniyet olunmayacaklar. Nezredecekcek, yerine getirmeyecekler. Aralarinda sismanlik zuhur edecektir.» buyurmuslar.

(..,) Bana Muhammed b. Hatim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya b. Saîd rivayet etti. H.
Bize Abdurrahman b. Bisr El-Abdî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Behz rivayet etti. H.
Bana Muhammed b. Râfi' dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sebâbe rivayet etti. Bu râvilerin hepsi Su'be'den bu isnadla rivayette bulunmuslardir. Bunlarin hadîsinde :
«Kendi asrindan sonra iki asir mi, yoksa üç mü söyledi bilemiyorum, dedI.» ibaresi vardir. Sebâbe'nin hadîsinde : «Dedi ki Zehdem b. Mudar-rIb'den dinledim. Bana at üzerinde bir hacet için gelmisti. Bana rivayet etti ki : Kendisi Imran b. Husayn'dan dinlemis» ibaresi; Yahya ile Sebâbe'nin hadîsinde ise: «j^âV^j^j-i^i, Behz'in hadîsinde de Ibnü Ca'fer'In

215- (...) Bize Kuteybe b. Saîd ile Muhammed b. Abdi'l-Melik EI-Umevî de rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Avâne rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibnü Bessâr dahi rivayet ettiler. (Dediler ki) ; Bize Muâz b. Ilisâm rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. Her iki râvI Katâde'den, o da Zürâra b. Evfâ'dan, o da Imran b. Husayn'dan, o da Peygamber (SailaUahü Aleyhi ve Selle m) 'den naklen bu hadîsi :
«Bu ümmetin en hayirlilari içlerinde benim gönderildigim asirdir. Sonra onlarin peslerinden gelenlerdir.» seklinde rivayet etmislerdir. Ebû Avâ-ne'nin hadîsinde Zehdem'in Imran'dan rivayet ettigi hadîsde oldugu gibi : «Üçüncüyü zikretti mI, etmedi mi Allah bilir, dedi.» ziyadesi vardir. Hisâm'm Katâde'den rivayet ettigi hadîsinde de : «Kendilerinden yemin istenmedigi halde yemin ederler.» ziyadesi vardir.

Bize Ebû Bekr b. EM Seybe üe Suca' b. Mahled rivayet ettiler. Lâfiz Ebû Bekr'indIr. (Dediler ki) : Bize Hüseyn (bu zât îbni Ali El-Cu'ü'dir) Zâide'den, o da Süddî'den, o da Abdullah El-Behî'deii, o da Âise'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Bir adam Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Sellem)'e insanlarin en hayirlilari kimlerdir? diye sordu :
«Içinde benim bulundugum asirdir. Sonra ikinci, daha sonra üçüncü {asi rdi r).» fc uyurdular,
Abdullah b. Mes'ud rivayetini Buhari «Kitâbu's-Sehâdât» ile «Kitâbu'I-Fedâil»'de; Tirmizî «Kitâbu'l-Menâkib»'de;
Nesâî «Surut» ve «Ahkâm» bahislerinde; Imran b. Husayn rivayetini Buhari «Kitâbu's-Sehâdât» ile «Kitâbu fadli's-Sahabe»'de; Nesâî «Nüzûr» bahsinde muhtelif râvilerden tahric etmislerdir. Kamdan murad bir zamanda yasayan insanlardir. Ibnü'1-Enbârî'nin beyânina göre hadîsden muzaf hazfedilmistir. Hadîs : «Insanlarin en hayirlilari benim asrimin insanlaridir» manasinadir. Ibnü Tînn : «Benim asrim tâbirinin mânâsi, benim ashabim demektir. Maksad onu gören veya sözünü isitenlerdir.» diyor. Ulemâ bu kelimenin üzerinde pek çok sözler söylemislerdir. Bâzilarina göre karn yüz senedir. Bir takimlari seksen, digerleri kirk, daha baskalari altmis sene oldugunu söylemislerdir. Hattâ yirmi, otuz ve yetmis sene oldugunu söyleyenler de vardir. Rivayetlerin mecmuundan anlasiliyor ki, müslümanlarin yasadiklari en hayirli devirler sahabe, tâbinî ve tebei tabiîn devirleridir. Bir rivâyette bu üç devirden sonra yalanin alip yürüyecegi bildirilmistir. Bu-'radaki rivayetlerde o

devirden itibaren, çagrilmadan mahkemeye gelip se-hâdet edecek insanlar zuhur edecegi, bunlarin bazisinin evvelâ sehadet edip, sonra yemin verecegi; bazilarinin da evvelâ yemin edip, sonra sâ-lihidlik yapacagi ve keza bir takim insanlarin nezredîp nezrini yerine ge-. tirmeyecegi ve aralarinda semizlik, sismanlik, hiyanet zuhur edecegi bildirilmektedir. Bittabi bunlar dînen makbul seyler degildir. Bu rivayetler mezkûr insanlari zemmetmektedirler. Bilhassa hem sâhidlik etmek, hem de yemin vermek çirkin bir seydir. Onun için râvilerden Ibrahim El-Hanzalî: «Biz çocukken ahid ve sehadetlerden bizi men ederlerdi.» demistir. Bundan murad; Allah'a ahdolsun, Allah'a söz veriyorum, Allah sahidim olsun ve Eshedübillah gibi sözlerdir. Yâni; bir kimse bir seyi yapacagina söz verirken bunlari kullanmamalidir. Çocuklara yasak edilmesi, bunu âdet edinip egri veya dogru her seye yemin etmesinler diyedir.

Nevevî diyor ki: «Ulemâ en hayirli devrin Peygamber (Sallaîlahii Aleyhi ve Sellem) zamani olduguna ittifak etmislerdir. Maksad onun ashabidir. Evvelce de beyân ettigimiz gibi, cumhûr-u ulemânin kabul ettigi sahih kavle göre Peygamber (Saltallahü Aleyhi ve SeUemyi velev bir an gören müslüman onun ashabindandir. (Insanlarin en hayirlilari) rivayeti umumu üzere birakilmistir. Ondan murâd asrin bütünüdür. Bundan sa-hâbîyi Peygamberlerden üstün çikarmak lâzim gelmedigi gibi, kadinlarin da Meryem, Âsiye vesâireye tercihi icab etmez. Maksad "bir asri bütünüyle baska bir asra tercihdir.»

Half: Kötü nesil manasinadir. Lugat ulemâsina göre half baskasinin yerine ivaz ve bedel olan demektir. Hayirda da, serde de kullanilir. Yalniz hayirda kelime hem half, hem de halef seklinde okunabilir. Halef okunmasi-daha makbuldür. Cumhura göre ser mânâsinda yalniz half sek-lin'de kullanilir. Mamafih burada da halef seklinde telâffuz edilebilecegi rivayet olunmustur.

Semizlikten murad; sismanlarin çok olmasidir. Yoksa bütün insanlarin sismanhyacagim haber vermek degildir. Burada zemmedilen sismanlik kasden besleyici seyler yiyerek semizlemektir. Yaradilistan sisman olanlar bu hükümde dâhil degildirler. Bazilari buradaki semizlikten mal toplamak kastedildigini, bir takimlari da elinde olmadigi halde bir seyi varmis gibi göstererek kendini serefli ve itibarli saydirmak mânâsina geldigini söylemislerdir.

Buradaki rivayetlerde :

«Onlardan sonra bir kavm gelecek ki; sâhid olarak çagrilmadiklari halde sehadet edecekler.» buyuruluyor. Halbuki bir hadîsde ;

«Sâhidlerin en hayirlisi kendisinden sahitlik istenmeden gelip sehadet edendir.» buyurulmustur. Zahirlerine bakilrsa bu iki hadîs birbirlerine zittir. Ulemâ onlarin aralarini söyle bulmuslardir. Çagrilmadan gelen sahidin zemmolunmasi, dava sahibi bildigi halde onu mahkemeye davet etmedigi içindir. Fakat dava sahibinin sâhidligini bilmedigi bir kimse kendiliginden gelerek mahkeme huzurunda sehadet eder veya dava sahibine müracaatla : Ben bu davaya sahidim, beni de mahkemeye çagir, derse bu sâhidlik çirkin degil, bilâkis memduh ve makbuldür. Yalniz haddi ser'i gibi gizlenmesinde maslahat görülen hususatda, çagrilmadigi halde mahkemeye gelerek sâhidlik etmek dogru degildir. Cumhur ulemânin kavli budur. Burada baska bir takim kaviller de vardir. Fakat zayif olduklari için bunlari nakle lüzum görmedik.

Nezir : Adak, demektir. Bir kimsenin adagim yerine getirmesi bil-ittifak vâcibdir. Ulemânin bu hususdaki kavillerini nezir babinda görmüstük.

Hz. Âise rivayetinin senedine Darekutnî itiraz etmis ve «Abdullah El-Behî, Âise 'den degil, Urve'den, o da Âise'den rivayet etmistir.» demisse de; Kaadî îyâz bu itirazi vârid görmemis Abdullah 'm dogrudan dogruya Hz. Âise 'den rivayeti sahih oldugunu söylemistir. Nitekim Buhari de onun Hz. Âise 'den rivayetini tahric etmistir.

Bu rivayetler Hz. Peygamber (Saîlaîlahü Aleyhi ve Sellem) 'in bir mucizesini tazammun etmektedirler. Çünkü bütün haber verdikleri aynen zuhur etmistir.

53- Peygamber (Sallaîlahii Aleyhi ve Sellem)in : «Hiç Bir Yüz Sene Gelmez ki, Yeryüzünde Bugün Dogan Bir Kimse Kalsin» Hadisi Babi

217- (2537) Bize Muhammed b. Kâfi' ile Abd b. Humeyd rivayet ettiler. Muhammed b. Kâfi': Haddesenâ, Abd ise : Ahberanâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Abdürezzâk haber verdi, (Dedi ki) : Bize Ma'mer, Zührî'den naklen haber verdi. (Demis ki) : Bana Salim b. Ab-dillah ile Ebû Bekr b. Süleyman haber verdiler ki, Abdullah b. Ömer sunu söylemis: Bize ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) hayatinin sonunda bir gece yatsi namazini kildirdi. Selâm -verince ayaga kalkarak :
«Su gecenize ne dersiniz? Hiç süphe yok ki, bundan itibaren yüz senenin basinda yeryüzünde olanlardan hiç bîr kimse kalmayacaktir.» buyurdu.
îbnü Ömer demis ki : Halk konustuklari lâflar arasinda ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Seîlem)'in bu yüz sene hakkindaki sözü hususunda hataya düstüler. ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ancak bugün yeryüzünde olanlardan kimse kalmayacak, dedi. Bununla o asir halkinin geçip gidecegini kasdetti.

(...) Bana Abdullah b. Abdirrahman Ed-Dârimî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû'I-Yeman haber verdi. (Dedi ki) : Bize Suayb haber verdi. Bu hadîsi Leys dahî Atdurrahman b. Hâlid b. Müsafir'den rivayet etti. Her iki râvi Zührî'den, Ma'mer'in isnadiyle onun hadîsi gibi rivayet etmislerdir.

218- (2538) Bana Harun b. Abdillah ile Haccac b. Sâir rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Haccâc b, Muhammed rivayet etti. (Dedi ki) : Ibnü Cürayc sunu söyledi : Bana Ebû'z-Zübeyr haber verdi ki, Câbir b. Abdillah'i söyle derken isitmis: Ben ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i vefatindan bir ay önce:
«Siz bana kiyameti mi soruyorsunuz? Onun ilmi ancak Allah indindedir. Allah'a yemin ederim! Yeryüzünde dogmus hiç bir nefis yoktur ki, üzerine yüz sene gelsin!» buyururken isittim.

(...) Bana bu hadîsi Muhammed b. Hatim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Bekr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibnü Cüreyc bu is-nadla haber verdi. Fakat: «Ölümünden bîr ay önce» kaydini zikretmedi.

(...)IBana Yahya b. Habîb ile Muhammed b. Abdi'I-A'la ikisi birden Mu'temiir'den rivayet ettiler. Ibnü Hafcîb dedi ki: Bize Mu'temir b. Süleyman rivayet etti. (Dedi ki) : Ben babamdan isittim. (Dedi ki) : Bize Ebû Nadra, Câbir b. Abdillah'dan, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet etti ki, bunu vefatindan bir ay önce yahut o civarda söylemis:
«Bugün dogmus hiç bir nefis yoktur ki : Üzerine yüz sene gelsin de, o gün sag bulunsun!» buyurmuslar.
Sikâye sahibi Abdurrahman'dan dahi Câbir b. Abdillah'dan, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'den naklen bu hadîsin mislini rivayet olunmustur.
Abdurrahman tunu ömrün kisalmasi dîye tefsir etmistir.
("TbiJeM Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezid b Harun rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman Et-Teymi .ki isnadla birden bu hadîsin mislini haber verdi.

219- (2539) Bize Ibnü Nümeyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Hâlid, Dâvud'dan rivayet elti. Lâfiz onundur, H. Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Hayyan, Dâvud'dan, o da Ebû Nadra'dan, o da Ebû Saîd'den naklen rivayet etti. (Söyle demis).: Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Tebûk'den dönünce kendisine kiyameti sordular. Bunun üzerine Rfesûlüllah
(Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Yüz sene gelmez ki, yeryüzünde bugün dogmus bir nefis kalmis olsun!» buyurdular.

220- (2538) Bana Ishâk b. Mansûr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebu'I-Velid haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ebû Avâne H'usayn'dan, o da Sâlim'-den, o da Câfeir b. Abdilîah'dan naklen haber verdi. (Söyle demis) : Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :

«Dogmus hiç bir nefis yoktur kî, yüz seneye erissin!» buyurdular.
Salim demis ki : Biz bunu onun yaninda müzakere ettik. Bu ancak o gün yaratilmis her nefistir.
Abdullah b. Ömer rivayetini Buhârî «Kitâbu'*-IIim-> ile «Kitâbu's-Salât»'da tahric etmistir.
Hadîsin rivayetleri birbirini tefsir etmektedir. Bu rivayetlerden mak-sad, o aksam dogan bir çocugun yüz seneden fazla .ya gamiyacagini beyândir. Daha sonra dogan bir çocugun yüz seneden fazla yasayip yasamayacagina dâir söz yoktur.
Menlûse : Yaratilmis, dogmus demektir. Bu kayit meleklerle cinlere sâmil degildir.
Bâzilari: «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bu hadîsle ümmetinin ömürleri kisa olacagini anlatmak istemistir» demislerdir,
Hizir (Aleyhisselâm)m vefat ettigini söyleyenler bu hadîslerle istidlal etmislerdir. Cumhura göre Hizir (Aleyhisselâm) sagdir. Onlar bu hadîsleri te'vil ederek Hizir (Aleyhisselâm)hn o gün su üzerinde oldugunu yahut hadîsin umumundan tahsis edildigini söylemislerdir.
Kirmani hadîsin umumunda Hz. Isâ ile Ib1îs'in dahil olup olmadigi hususunda suâl açmis,, cevabim da vermis ise de, Allâme Aynî bu suâl ve cevaplari yersiz bularak sunlari söylemistir : «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in yeryüzünde yasayanlardan muradi ümmetidir. Karineler buna delâlet etmektedir. Yeryüzünde yasayan müs-lüman, kâfir bütün insanlar onun ümmetidir. Müslümanlar ümniet-i icabeti, kâfirlerse ümmet-i davetidir. Isâ ile Hizir (Aleyhisselâm) üm-metden sayilmazlar. Seytana gelince : O âdemogullarmdan degildir.»
Bu rivayetler dahî Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in Peygamberligine delâlet eden mucizeyi tazammun etmektedir.

54- Sahabe (Radiyallahu anhüm)'e Sövmenin Haram Kilinmasi Babi

221- (2540) BIze Yahya b. Yahya Et-Temîmî ile Ebû Bekr b. Ebî Seybe ve Muhammed b. Ala' rivayet ettiler. Yaliya : Ahberanâ, Ötekiler : Haddesenâ tâbirlerim kullandilar. (Dediler ki) : Bize Ebû Muaviye A'me's-den, o da Ebû Sâlih'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis): Resûliülah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Ashabima sövmeyin! Ashabima sövmeyin! Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki, biriniz Uhud (dagi) kadar altin infâk etse, onlarin bir ölçegine veya onun yansina erisemez.» buyurdular.

222- (2541) Bize Osman b. Ebî Scybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerîr A'mes'den, o da Ebû SâlIh'deii,-o da Ebû Said'den naklen rivayet etti. (Demis ki) : Hâlid b. VelId ile Abdurrahman b. Avf arasinda bir sey vardi. Hâlid ona sövdü. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem):
«Ashabimdan kimseye sövmeyin! Çünkü bîriniz Uhud (dagi) kadar altin infak etse, onlarin bir ölçegine veya yansina erisemez.» buyurdular.

(...) Bize Ebû Saîd El-Esec ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Vekî' A'mes'den rivayet etti. H.
Bize Ubeydullah b. Muâz da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rI-vâyet etti. H.
Bize Ibni Müsennâ ile Ibni Bessâr dahi rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ibnü Ebî Adiy rivayet etti. Bu râviler hep birden Su'bc'deti, o da A'mes'den naklen Cerîr ile Ebû Muâviye'nin isnadi ile onlarin hadîsi gibi rivayette bulunmuslardir. Su'be ile Vekî'in hadîsinde Abdurrahman b. Avf ile Hâlid b. Velîd'in zikri geçmemistir.
Bu hadîsin Ebû Saîd rivayetini Buhârî «Kitâbu'fedâil-ü Eshab-in-Nebî»'de; Ebû Dâvud ile Ibni Mâce «Kitâbu's-Sünnet»'de; Tirmizî ile Nes.âî «Kitâbu'l-Menâkib»'de muhtelif râvilerden tahric etmislerdir. Ebû Hüreyre rivayeti hakkinda Ebû Ali El-Ceyyânî söyle demistir : «Ebû Mesüd'u Dimeskî bunun vehm oldugunu söylüyor. Dogrusu Ebû Muâviye'nin A'mes'den, onun da Ebû Salih 'den, onun da — Ebû Hüreyre 'den degil — Ebû Said-i Hudrî1-den rivayet etmis olmasidir.
Onu Yahya b. Yahya ile Ebû Bekr b. Ebî Seybe, Ebû Küreyb ve baskalari böyle rivayet etmislerdir. Darekutnî'ye

bu hadîsin isnadi sorulmus da : Onu A'mes rivayet ediyor. Ama ondan muhtelif sekilde rivayet edilmistir. Zeyd b. Ebî Ümeyye, A'mes 'den, o da Ebû Salih 'den, o da Ebû Hüreyre 'den naklen rivayet etmigtir. Ebû Avâne 'den de muhtelif sekilde rivayet edilmistir. Hadîsi Affân ile Yahya b. Hammad, Ebû Avâne 'den, o da A'mes 'den bu gekilde rivayet etmislerdir. Müseddid ile Ebû Kâmil ve Sey-bân ise Ebû Avâne 'den rivayet etmisler ve Ebû Hüreyre ile Ebû Saîd 'den demiglerdir. Nasr b. Ali dahî; Ebû Dâvud ile Harasî 'den, onlar da A'mes'den diye rivayet et-miçtir. A'mes'in rivayetlerinin dogrusu Ebû Salih 'den, onun da Ebû Saîd 'den rivayet olunanidir. Bu hadîsi Zaide, Asim'dan, o da Ebû Salih 'den, o da Ebû Hüreyre 'den rivayet etmisse de, dogrusu Ebû Salih'in Ebû Saîd 'den rivayet etmis olmasidir, demistir.»

Nevevî diyor ki : «Fitnelere karismis olsun olmasin ashab-i kirama sövmek haramdir; haram kilman kötülüklerdendir. Çünkü onlar müctehiddirler. Sahabenin faziletleri bahsinde izah ettigimiz gibi, onlar . bu harbler hususunda te'vilcidirler. Kaadî Iyâz onlardan birine sövmenin büyük günahlardan sayildigini söylemistir. Bizim mezhebimizle cumhura göre ashaba söven öldürülmez; ta'zir olunur. Mâlikîler'-den bazilari Öldürülecegine kail olmuslardir.»

Yerinde de görüldügü vecihle müd, okkadan küçük bir ölçektir. Fi-renkler nazarinda ise on sekiz litrelik kapdir. Hadîsin mânâsi: Sizden biriniz Uhud dagi kadar altin tasadUuk etse, bunun sevabi ashabimdan birinin yarim müd zahireden kazanacaklari sevaba erisemez demektir. Kaadî Iyâz: <Bu da gösterir ki, Ashâb-i kiram kendilerinden sonra gelen bütün insanlardan daha faziletlidirler. Onlarin sadakalarinin daha faziletli olmasi zaruret zamaninda ihtiyaç ve sikinti içinde olduklari halde - vermelerindendîr. Baskalarinin hâli böyle degildir. Onlarin cihad vesâir tâatlari da hep böyle olmustur...» diyor.

55- Üveysü'l-Karani (Radiyailahü anh) 'in Faziletlerinden Bir Bab

223- (2542) Bana Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâ-sim b. Kaâsim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Mugire rivayet elti. (Dedi ki) : Bana Saîd El-Cüreyrî, Ebû Nadra'dan, o da Useyr b. Câ-bir'den naklen rivayet etti ki, Kûfeliler Ömer'e gelmisler. Içlerinde Üveys'-le alay eden bir adam varmis. Ömer:

— Burada Karanîlerden kimse var mi? diye sormus. Hemen bu adam geîmis. Ömer:

— Süphesiz ki, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Settim):

«Size Yemen'den Uveys denilen bir adam gelecek. Yemen'de bir annesinden baska kimse birakmiyor. Kendisinde beyazlik vardi. Allah'a duâ etti de onu kendisinden giderdi. Yalniz bir dinar veya dirhem yeri kadar kaldi. Imdi ona sizden kim rastlarsa sizin için istigfar ediversin!» buyurdular, demis.

224- (...) Bize Züheyr b. Harb ile Muhammed b. Müsennâ rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Affân b. Müslim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hanimad (bu zât Ibni Seleme'dir) Saîd-î CÜreyrî'den bu isnadla Ömer b. Hattâb'dan naklen rivayet etti. Ömer söyle demis : Ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i:

«Süphesiz tabiînin en hayirlisi Uveys denilen bir adamdir. Onun bir validesi vardir. Kendisinde beyazlik vardi, imdi kendisine emredin de sizin için istigfarda bulunsun.» buyururken isittim.

225- (...) Bize Isbâk b. Ibrahim El-HanzaU ile Muhammed b. Müsennâ ve Muhammed b. Bessâr rivayet ettiler. Ishâk ; Ahberanâ, ötekiler: Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. Lâfiz Ibni Müsennâ'nmdir. (Dedi ki) : Bize Muâz b. Hisâm rivayet etti. (Dedi ki) : Bana bafcam, Katâde'den, o da Zürâra b. Evfâ'danj o da Üseyr b. Câbir'den naklen rivayet etti. Üseyr söyle demis : Ömer b. Hattâb kendisine Yemenlilerin imdadi geldigi vakit onlara : Üveys b. Âmir aranizda mi? diye sorardi. Nihayet Üveys'e rastladi. Ve :

__ Sen Üveys b. Âmir misin? diye sordu. (O da) :

Evet! cevâbini verdi.

— Murad kabilesinden sonra Karen'den mi? dedi. Üveys:

— Evet! cevâbini verdi.

— Sende baras illeti vardi. Ondan iyüestin de yalniz bir dirhem yeri jar kaldi öyle mi? dedi. Üveys :
— Evet! cevâbini verdi.
— Validen var mi? diye sordu. Üveys :
— Evet! cevâbini verdi. Ömer :
— Ben Resûlüllah (Satiatlahü Aleyhi ve Sellem)'i:
«Size Uveys b. Âmir Yemenlilerin Imdat bölügü ile gelecek. KondIsi Muraddan sonra KarendendIr. Onda baras iiietI vardi. Bu dordden iyilesti. Ancak bir dirhem yeri kadar kaldi. BIr validesi vardir. Ona çok mutîdir. .Allah'a yemin etse, kendisini mutlaka yemininde sâdik çikarir. Sana istig-jfar etmesine imkân bulursan bunu yap!» buyururken isittim. Benim için istigfar ediver! dedi. O da Ömer için Istigfarda bulundu. Ömer ona :
— Nereye gitmek istiyorsun? diye sordu. Üveys :
— Kûfe'ye! dedi.
— Senin için oranin valisine mektub yazayim mi? dedi, Üveys :
— Insanlarin el-ayak takimi arasinda olmam benim için daha mak-dür, evâbini verdi.
Üseyr demis ki: Ertesi yil gelince Kûfe'nin esrafindan bir adam hac-gitti. Ömer'e rastlamis. Ömer kendisine Üveys'i sormus. O zât :
— Ben onu evi perisan, esyasi az bir halde biraktim, demis. Ömer :
— Ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)i :
«SIze Uveys b. Âmir Yemenlilerin imdat bölügü ile gelecek. Kendisi Muraddan sonra KarendendIr. Onda baras illeti vardi. Bu derdden iyilesti. Ancak bir dirhem yeri kadar kaldi. Bir validesi vardir. Ona çok mutîdir. Allah'a yemin etse, kendisini mutlaka yemininde sadk çikarir. Sana istigfar etmesine imkân bulursan bunu yap!» buyururken isittim, demis. O zât Üvays'e gelerek :
— Benim için istigfar et! dedi. Üveys :
— Sen hayirli bir yolculuktan yeni geliyorsun, benim için sen istigfar et! dedi. O zât yine :
— Yenim için istigfar et: dedi. Üveys (tekrar) :
— Sen hayirli bir yolculuktan yeni geliyorsun. Benim için sen istigfar et! Ömer'e rastladin mi? dedi. O zât:
— Evet! cevâbim verdi. Bunun Üzerine onun için istigfar etti. Halk da onun kim oldugunu anladi. Müteakiben çekib gitti.
Üseyr demis ki : Elbisesi çizgili bir kumasti. Insan onu gördükçe : Acaba Üveys bu kumasi nerden buldu? diyordu.
Hz. Üveys'in babasi Âmir 'dir. Meshur olan budur. Bazilari Amr oldugunu söylemislerdir. Künyesi Ebû Amr'dir. Siffin harbinde sehid edildigi söylenir. Kendisi Murad kabilesinin bir kolu olan Karen'e mensubdur. Dogrusu budur. Cevheri 'nin «Si-hah»'inda Karanü'KMenâzil denilen meshur bir daga men-sûb oldugu bildirilmistir. Bu yer Necd1i1er'in Hac için ihrama girdikleri mahaldir. Nevevi bu iddianin fahis bir hata oldugunu söylüyor.
Yemen 'den gelen imdat kafilesinin içinde Hz Üveys le alay
eden birinin bulunmasindan anlasiliyor ki, Üveys hâlini gizler, Allah Teâlâ ile kendi arasindaki sirri kimseye sezdirmezmis. Ariflerin ve hâlis evliyanin yolu budur.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:

1- Üveys kissasinda Peygani'. or (Sallallahü Aleyhi ve Se[!e;i 'in zahir mucizeleri vardir.
2- Bu hadîs Üveys Hazretlerinin menkabesine delildir.
3- Salâh ve takva sahiplerinden duâ ve istigfar istemek rnüstehab-dir. Velevki isteyen daha faziletli olsun.
4- Hadîs-i serif Hz. Üveys'in tabiînin en hayirlisi olduguna açik delildir. Imam Ahmed'le baskalarinin : «Saîd b. E1-Müseyyeb tabiînin en fazîletlisidir.» dedikleri söylenirse de; bunun cevâbi sudur : Onlarin muradi Saîd'in tefsir, hadîs, fikih ve emsali ser'i ilimlerde üstün oldugunu anlatmaktir. Yoksa Allah indindeki hayri kasdetmemislerdir.

5- Anneye-babaya itaat, uzlette yasamak, hâlini gizlemek faziletli fiillerdir.

56- Peygamber (SatlallahU Aleyhi ve Sellem) 'in Misirlilar Hakkindaki Vasiyyeti Babi

226- (2543) Bana EbÛ't-Tâhir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibnü Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Harmele haber verdi. H.
Bana Harun b. Saîd El-Eylî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Harmele (bu zât Ibnü Imrân Et-Tücîbî'dir) Ahdurrahman b. Sümâsete'l-Mehrî'den rivayet etti. (Demis ki) : Ben Ehû Zerr'i sunu söylerken isittim: Resûlülîah (Sallallahii Aleyhi ve Seliem):
«Siz öyle bir yer fethedeceksiniz ki, orada kîrat söylenir. 0 yerin ahâlisi hakkinda birbirinize hayr tavsiyesinde bulunun! Çünkü onlarin bir zimmet ve rahim (hörmet)'i vardir. Bir kerpiç yeri hakkinda kavga eden iki adam gördünüz mü hemen oradan çik!» buyurdular.
Râvi demis ki: Ebû Zer Surahbîl b, Hasene'nin ogullari Rabîa ile Ab-durrahman, bir kerpiç yeri hakkinda kavga ederken yanlarina ugramis da hemen oradan çikmis.

227- (...) Bana Züheyr b. Harb ile Ubeydullah b. Saîd rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Vehb b. Cerîr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Misirli Harmele'yi, Ahdurrahman b. Sümâ-se'den, o da Ebû Basra'dan, o da Ebû Zer'den naklen rivayet ederken isittim. Ebû Zer söyle demis: Resûlülîah {Sallallahii Aleyhi ve Sellem) :
«Siz muhakkak Misir'i fethedeceksiniz. Misir öyle bir yerdir ki; orada kîrat söylenir. Orasini fethettiginiz zaman ahâlisine Iyi muamelede bulunun. Çünkü onlarin bir zimmet ve rahim (hakk)'i vardir, —Yahut bir zimmet ve sihriyeti vardir. — Orada iki adamin bir kerpiç yeri hakkinda kavga ettiklerini görürsen hemen oradan çik!» buyurdular.
Ebû Zer demis ki: Sonra Abdurrahman b. Surahbil b, Hasene ile kardesi Rabîa'y1 hir kerpiç yeri için kavga ederlerken gördüm de oradan çiktim.
Kîrat: Dinar ve dirhemle sâir paralarin cüzlerinden biridir.
Nevevî , Misirlilarin bu kelimeyi çok kullandiklarini söyler. Tahâvîde «Müskilü'1-Âsâr» adli kitabinda sunlari söylemistir. «Bununla Misirlilarin sövmekte ve birbirlerine kötü söz isittirmek "hususunda kullandiklari bir kelimeye isaret olunmustur. Onlar filâna kiratlar Verdim derler. Bununla ona kötü söz söyledim; sövdüm demek isterler;
Istevsû: Birbirinize tavsiye edin yahut vasiyetimi kabul edin mânâlarina gelir. Kîrat meselesi ile vasiyet arasindaki münâsebet olsa olsa Misirlilarin agizlari bozuk, sövüp-sayan, kötü seyler söyleyen bir. millet olmalaridir. Onlara müsamahakâr davranin; kötü sözleri, sizi de onlara kötü muameleye alistirmasin, demek istemistir.
Zimmet: Hürmet ve hak demektir. Burada ondan murad. ahid ve emândir. Rahim'den murad neseben akrabaliktir. Çünkü Ismail (Aleyhisselam)'in annesi Hâcer Misirlidir.
Sihriyet: Evlilik sebebiyle meydana gelen akrabaliktir. Peygamber (Salîallahü Aleyhi ve Sellemyin oglu Ibrahim'in annesi Mâriye Misirli idi.
Hadîs-i serif, Peygamber {Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'iri birkaç mucizesini ihtiva etmektedir. Bunlardan biri ümmetimin ileride kuvvet bularak Acemleri vesâir zâlim milletleri kahredeceklerini haber vermesi; ikincisi Misir'i fethedeceklerni, üçüncüsü iki adamin bir kerpiç yeri için kavga edeceklerini haber vermesidir. Bunlarin hepsi olmustur.

57- Umanlilarin Fazileti Babi

228- (2544) Bize Saîd b. Mensur rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Meh-lî b. Meymûn, Ebû'l-Vâzi'dan, o da Câbir b.

Aror Er-Râsibî'den naklen rivayet etti. (Demis ki) : Ebû Berze'yi sunu söylerken isittim : ttesûlüllah (Saltaîîahü Aleyhi ve Sellem) Arab kabilelerinden birine bir adam gönderdi. Onlar bu zâta sövmüsler ve kendisini dövmüsler. Resûîüllah (Sallallahü Aleyhi ve SeUemye gelerek haber verdi. Bunun üzerine Resûîüllah (Sallallahü A leyhi ve Sellem) :
«Sen Uman ahâlisine gitseydin. Sonra sövmezler ve seni cfovmezlerdi.» buyurdular..
Uman : Bahreyn'de bir sehirdir. Kaadi Iyâz bazilarinin bu kelimeyi Amman seklinde tesbit ettiklerini söylemisse de Nevevi bunun yanlis oldugunu bildirmistir. Sünûsi diyor ki: «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Aman halkinin iffetli, bilgili Ve tahkik, tespit sahibi insanlar oldugunu anlatmak istemistir. Aman 'm Yemen 'den sonra b-eîen sehir olmasi çok muhtemeldir. Çünkü o yer halki daha nâzik kalbli insanlardir.
Hadîs-i serif Aman1i1ar'm faziletine delildir.

58- Sakif'in Yalancisinin ve Onu Helak Edenin Beyani Babi

229- (2545) Bize Ukbe b. Mükrem EI-Ammî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ya'kub (yâni Ibni Ishâk El-Hadramî) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Esved b. Seyban, Ebû Nevfel'den naklen haber verdi. (Demis ki) : Abdullah b. Zübeyr'i Medine'nin dag yolunda gördüm. Kureys ve halk yanindan geçmeye basladilar. Nihayet Abdullah b. Ömer da yanma ugradi. Ve basinda durarak:
— Selâm sana Ebâ Hubeyb! Selâm sana Ebâ Hubeyb! Selâm sana Ebâ Hubeyb! Beri bak, vallahi ben seni bu isten men ediyordum! Vallahi ben seni bu isten men ediyordum! Vallahi ben seni bu isten men ediyordum! Vallahi benim bildigime göre sen hakîkaten çok oruç tutan, çok namaz kilan, akrabaya çok yardim eden bir adamdin. Vallahi en kötüsü sen olan bir ümmet en hayirli bir ümmetdir, dedi.
Sonra Abdullah b. Ömer oradan ayrildi. Abdullah'in durmasi ve konusmasi Haccâc'in kulagina varmis. Hemen Ibni Ziibeyr'c adam gönderdi ve dalindan indirilerek yaliûdîlerin kabristanina konuldu. Sonra annesi Esma binti Ebî Bekr'e haber gönderdi. Fakat o gelmekten imtina etti. Hac-câc kendisine tekrar birini göndererek : Ya gelirsin yahut seni saçlarindan sürükleyecek birini mutlaka gönderirim, dedi, Esma yine imtina etti. Ve sunlari söyledi:
__ Vallahi bana saçlarimla beni sürükleyecek bir kimse göndermedikçe, ben senin yanma varmam! Bunun üzerine Haccâc :
__ Bana ayakkabilarimi gösterin! dedi. Ve ayakkabilarim aldi. Sonra
kosarak yola düstü ve Esmâ'nin yanma girdi. (Ona) :
— Allah'in düsmanina ne yaptigimi gördün mü? dedi. Esma :
— Gördüm ki, ona dünyasini berbad ettin. Ama o da sana âhiretini berbâd etti., Duydum ki ona, ey iki kusaklinin oglu! dermissin. Vallahi iki kusakli benim. Bunlarin biri ile hayvanlarin üzerinden Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Selle m) 'in yiyecegi ile Ebû Bekr'in yiyecegini kaldirirdim. Digeri bir kadina lâzim olan kusaktir. Dikkat et ki, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bize:
«Sakif kabilesinde bir yalanci ve bir can alici vardir.» demisti. Yalanciyi gördük. Can aliciya gelince, bunun ancak sen olacagini zannediyorum, dedi. Bunun üzerine Haccâc onun yanindan kalkti, bir daha da kendisine müracaat etmedi.
Ebû Hubeyb; Abdullah b. Zübeyr'in künyesidir. Buhari 'nin ve diger ulemânin beyânlarina göre Ibnü Zübeyr'in üç künyesi varmis. Bunlar Ebû Hubeyb, Ebû Bekr ,ve Ebû Bükeyr 'dir. Haccâc-i Zâlim bir çarpismada Abdullari b. Zübeyr'i sehid etmis ve cesedini Medine 'nin dag yollarindan, birinde tepesi üstü bir agaca asmisti. Gelip geçen halk bunu görüyordu. Nihayet Abdullah b. Öme r (Radiyaîiahu anh) da oradan geçerken asili cesedi -görmüs-ve ona selâm vererek, hakkinda sitayiskâr sözler söylemistir. «Seni bundan menederdim» sözünden maksadi : Seni bu adamla ugrasmaktan ve kendisiyle uzun uzadiya münazaa ve münakasaya dalmaktan men ederdim. Beni dinlemedin. Iste bu hal basina geldi, dernektir.
Savvâm : Çok oruç tutan; Kavvâm : Çok namaz-kilan mânâsina gelir- Taberânî: «Ibni Zübeyr 'bütün sene oruç

tutar; günleri birbirine eklerdi. Geceleri de namazla ihya eder, çok defa vitir namazinda bütün Kur'âni hatmederdi.» demistir. Yine Taberânî'nin beyânina göre Haccâc tarafdarlari Ibnü Zübeyr'i kendi gÖrlçlerine göre ümmetin en kötüsü oldugu için asmislardir. Ibâdete bu kadar düskün olan bir zât, mensub bulundugu ümmetin en kö-t:mi olursa, süphesiz o ümmetin bütün fertleri hayirli demektir. Bundan dolayidir ki, Ibni Ömer (Radiyaîiahu anh) : «Vallahi en kötüsü sen dan bir ümmet, en hayirli bir ümmetdir.» demistir. Bu söz Haccâc ve tarafdarlarma karsi bir reddiyedir.
Kurun : Karnin cem'idir. Karn boynuz demektir. Buradaki boynuzlardan murad örülmüs saçlardir.
Nitâk: Kemer kusak demektir. Kadin is yaparken etegine basmamak için beline kusak gibi bir sey baglayarak elbisesini onunla toplar. Hz. Esmâ'ya iki kusakli denilmesi bir rivayete göre birbiri üzerine iki kusak sardigi içindir. Esah olan rivayete göre ise kusagini ikiye yararak bir parçasini beline sardigi, öteki parçasiyle Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in ve Hz. Ebû Bekr'in yiyeceklerini hayvan Üzerinden tasidigi içindir. Hz. Esma 'nin «Gördük...» dedigi yalanci Muhtar b. Ebî Ubeyd Es-Sakafî 'dir. Bu adam çok yalan söylermis. Yaptigi yalanlarin en çirkini kendisine Cebrail (Aleyhisselâm) 'in geldigini iddia etmesidir. Can alicidan murad da Haccâc b. Yûsuf 'dur.

Bu Hadisden Çikarilan Hükümler:

1- Kabirdeki meyyite selâm vermek ve Ibni Ömer" Hazretlerinin yaptigi gibi üç defa tekrarlamak müstehabdir.
2- Ölmüsleri malûm olan iyi sifatlariyîe anmak müstehabdir.
3- Hadîs-i serif, Hz. Abdullah b. Ömer'in menkabesine delildir. Çünkü halk huzurunda hakikati-söylemis; Haccâc'm duyacagini bildigi halde söyleyeceklerini çekinmeden söylemistir Nevevi ; «Ehl-i Hakkin mezhebine göre Ibnü Zübeyr mazlum idi. Haccâc ve arkadaslari onun aleyhine kiyam etmislerdi.» diyor.
4- Bu hadîs Ibnü Zübeyr Hazretlerinin faziletini de ta-zammun etmektedir.

59- Acemlerin Fazileti Babi

230- (2546) Bana Muhammed h. Râti' ile Abd b. Humeyd rivayet ettiler. Abd; Ahberanâ, Ibnü Râfi' ise: Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Abdürrezzak rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'mer Ca'fer El-Cezelî'den, o da Yezid b. Esam'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen haber verdi. (Söyle demis) : Resûlüllah {Sallalîahü Aleyhi ve Selîem):
«Din Ülker yildizinda oîsa ona Acem'den bir adam —yahut Acem evlâdindan demis— gidecek, hattâ eline alacaktir.» buyurdular.

231- (...) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : BIze Abdü'1-Aiiz (yâni Ibnü Muhammed) Sevr'den, o da Ebû'l-Gays'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Seltemyin yaninda oturuyorduk. Anîden üzerine Cum'a sûresi iniverdi :
«Onlardan diger bir takim gönderdi ki, (faziletçe) birincilere yetiseme-mislerdi.» [31] âyetini okuyunca bir adam:
— Kim onlar yâ Resûlallab! dedi. Fakat Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) orta iltifat etmedi. Hatta adam kendisine bir, iki veya üç defa sordu. Aramizda Sehnân-i Fârisî de vardi. Derken Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) elini Selman'm üzerine koydu. Sonra:
«iman Ülker yildizinda olsa, bunlardan bazi kimseler onu elde edecektir.» buyurdu.
Bu hadîsi Buhârî «Sûretü'l-Cum'a» tefsirinde tahric etmistir.
Acem tâbiri, Arablarca Arab olmayan müslümanlara itlâk edilirse de, burada ondan murad; Fürsler yâni Iranlilardir. Nitekim Türkçemizde biz de onlara Acemler deriz.

Hadîs-i serif Acemlerin faziletini bildirmektedir. Acemlerden bu fazilete nail olan ilk zât Hz. Selmân-i Fârisî 'dir, Hz. Selinân'm diyanet ve faziletleri müstakil bir kitap dolduracak kadar çok ve meshurdur. Biz buracikta Peygamber (Sallallahü A leyhi ve Sellem) 'in :
«Selman bizdendir. Ehl-i Beyt'tendir.» buyurdugunu hatirlatmakta iktifa edecegiz. Hz. A1i'nin de : «Selmân, Lokman gibidir.» dedigi rivayet olunur. Çok yasamis, bir rivayette Hz. Osman 'in hilâfeti zamaninda otuzbes veya otuzalti tarihinde Medâyin'de vefat etmistir. Hz. ömer'in hilâfeti zamamda vefat ettigini söyleyenler de vardir. Künyesi Ebû Abdullah idi. Selmân-i Hayr namiyle söhret bulmustur. Kendisini Islâm'a nisbet eder : «Ben Islâm'in oglu Sel-mân'im!» dermis.
Kanâati âcizânemce bu hadîsde Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) Imam-i A'zam Ebû Hanîfe Hazretlerine isaret buyurmaktadir. Nedense görebildigim Müslim ve Buhari serhlerinin hiç birinde bundan bahseden olmamistir. Nihayet Seyyid-i Muhammed Habibu11ah'm «Zâtü'l-Müslim» adli eserinde hülâsasini arzettigim su malûmata rastladim : «Bu hadisin fazileti bilûmum Fâris evlâdina sâmil ve süphesiz meshur sahâbî Selmân-i Fars'i bu faziletin basinda olmakla beraber yine süphesiz ki, bunda Imam Ebû Hanîfe Nu'man b. Sabit (Rahimehullah) 'in da büyük menkabesi vardir. Hattâ hadîsden onun kastedilmis olmasi mümkündür. Nitekim «MüslimVin bir rivayetinden bu mânâ zahirdir...
Acemlar arasinda Selmân.i Fârisî 'den sonra Imam Ebû Hanîfe kadar ilmiyle, re'yinin isâbetiyle ve dîninin metâne-tiyle söhret bulan baska biri yoktur...>
Nevevî bu hadîs-hakkinda sadece sunlari söylemistir: «Hadîs-i serîfde Acemlerin faziletine ve yerine göre mecazla mübalaganin kullanilmalari caiz olduguna açik delil vardir.»

60- Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in : «Insanlar, Içlerinde Binilecek Bir Tane Bulamadigin Yüz Deve Gibidir.» Hadisi Babi

232- (2547) Bana Muhammed b. Râfi' iJe Abd b. Humeyd rivayet ettiler. Lâfiz Muhammed'indir. Abd : Ahberanâ, Ibni Râü' ise : Haddese-nâ tâbirlerini kullandilar, (Dediler ki) : Bize Abdürrezzâk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'mer, Zührî'den, o da SâlIm'den, o da Ibni Ömer'den naklen haber verdi. (Söyle demis) : Resûlüllah (Saliallahü Aleyhir ve Sellem): «Insanlari kisinin içlerinde ise yarar bir tane bulamadigi yüz deve gibi bulacaksiniz.» buyurdular.
Bu hadîsi Buhari «Kitâbu'r-Rikak»'da tahric etmistir. Râhile : Binmek ve yük tasimak için seçilmis iyi cins deve demektir. Nevevî'ye göre hadîsin mânâsi : Insanlar birbirine müsavidir. Ne-seb itibariyle hiç birinin digerine üstünlügü yoktur. Hepsi yüz deveden mütesekkil deve sürüsü gibi birbirine benzerler, demektir.
Ezheri'ye göre ise hadîsden mura.d; dünyâda zühdü, takvasi kâmil, kalbi âhirete müteveccih insan pek azdir. Bu deve sürüsünün içinde ise yarar takiminin az bulunmasina benzer, demektir.
Taberâni : «Bana öyle geliyor ki, iyi cins deve ile temsile en münâsib olan sekil, baskalarinin verdigi agirlik ve sikintilara tahammül eden ve üzerine aldigi isi yapan adamdir. Böylesi hakikaten az bulunur.» demistir. Aynî diyor ki : «Ulemâ bu hadisin mânâsinda ihtilâf etmislerdir. Bazilari bununla âhir zamanda gelecek kötü nesillerin kastedildigini söylemis, bir takimlari ihtimal hadîsden bütün insanlar kastedilmis, içlerinde yüzde bir nisbetinde mü'min bulunacagina isaret olunmustur, demislerdir.» Bu hususta daha baska sözler de söylenmistir.

---

[1] Ashab-i kiramin evlerinden mescide girdikleri kapilan vardi. Peygamber (Sailailahü Aleyhi ve Sellem) bunlarin.hepsini kapatmis, yalniz Ebû Bek-rinkini birakmistir

[2] Hz. Ebû Bekr

[3] Sûre-i Tevbe, Âyet: 80

[4] Sûre-i Tevbe, Âyet: 84.

[5] Hz. Ali'nin künyesidir

[6] Sûre-i Âl-i Imrân, Âyet: 61
[7] Kendi annesini kastediyor.
[8] Sûre-i Lokman, Âyet: 15.
[9] Sûre-I Enfal, Âyet: 1.
[10] Sûre-i Mâide, Âyet: 9.
[11] Süre-i En'am, Ayet: 52.
[12] Sûre-i Ahzab, Ayet : 33.
[13] Süre-i Ahzab, Âyet: 5.
[14] Sûre-i Nisa, Âyet : 69.
[15] Zeyne'l-Âbîciin Hazretleridir
[16] Sûre-i Mâide, Âyet: 93.
[17] Yâni Abdullah b. Mes'ud (Radiyallahü anh) da âyette zikredilenlerden biri imis
[18] Sûre-I Âl-i Imran, Âyet: 161.
[19] Süre-i Bakara, Âyet : 74.
[20] Izâr ; Örtünülen her seydir. Ridâ : Aba ve cübbe gibi elbise üzerine giyilen seydir. Burada murad bas örtüsünün yarisini vücudunun üst tarafina, yarisini da alt tarafina sarmasi olsa gerektir
[21] Bagcilardan murad cennetlikler; solculardan murad da cehennemliklerdir. Buraya bilhassa din kardeslerimizin dikkatlerini celbetmek isteriz. Cenâb-i Hak", Vakia SûresI'nde sagcilarin cennetlikler, solcularin da cehennemlikler oldugunu bildirmis ve her iki firkanin hak ettikleri karsiligi göreceklerini tafsi-latiyle haber vermigtlr. Bugün yurdumuzda 3asci ve solcu namiyle anilan firkalar vardir. Bundan "ne kastedildigi örtülü tutulmakla beraber, maksad herkesçe malûmdur. Müslümanlara sagci denildigine göre, solcular müslüman olmayanlar demektir. Binâenaleyh" solculuk iddiasi ve fiilen solculara iltihak küfürdür. Çünkü imanla küfür arasinda baska bir mertebe mevcut degildir. Bir Insan ya mü'-mindir; ya kâfir! Üçüncüsü yoktur
[22] Sûre-i Nûr, Âyet : 11
[23] Sûre-i Hucurat, Âyet: 12
[24] Sûre.
[25] Sûre-i Bakara, Âyet : 159-160.
[26] Sûre-i Mümtehine, Âyet : 1.
[27] Sûre-i Meryem, Âyet: 71.
[28] Sûre-i Meryem, Âyet: 72.
[29] Sûre-i Âl-i Imran, Âyet : 122.
[30] Ibni Mes'ud.
[31] Cuma Seresi, Âyet: 3.